

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1 Kasım 2023 Çarşamba 10'uncu Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, toplantıda rahatsızlanan danışmana geçmiş olsun dileklerini ilettiğine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Ticaret Bakanlığı ve diğer kurumların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri

a) Ticaret Bakanlığı

b) Rekabet Kurumu

c) Helal Akreditasyon Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

10'uncu Toplantı

1 Kasım 2023 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.07'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Komisyonun bugünkü gündemine,

Toplantıda rahatsızlanan danışmana geçmiş olsun dileklerini iletğine,

Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Ticaret Bakanlığı ve diğer kurumların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Ticaret Bakanlığının,

Rekabet Kurumunun,

Helal Akreditasyon Kurumunun,

2024 yılı bütçeleri ve 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2024 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 2 Kasım 2023 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 19.49'da son verildi.

1 Kasım 2023 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.07

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Değerli Bakan Yardımcıları, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 10'uncu Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde Ticaret Bakanlığı, Rekabet Kurumu ve Helal Akreditasyon Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Sayın Bakanın konuşmasına geçmeden önce, kamu kurumlarımızın temsilcilerinin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum Bakan Yardımcılarımdan başlamak üzere.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıtmaya başladılar)

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Tek bir kadın varmış Sayın Bakanım.

(Katılımcılar kendilerini tanıtmaya devam ettiler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de konuşmasını yapmak üzere Ticaret Bakanımız Sayın Ömer Bolat'a söz veriyorum.

Sayın Bolat, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri ()*

a) Ticaret Bakanlığı

b) Rekabet Kurumu

c) Helal Akreditasyon Kurumu

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, basınımızın değerli mensupları; Ticaret Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesini görüş ve değerlendirmelerinize sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

(*) (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutladığımız bugünlerde Gazi Meclisimizin çatısı altında bulunmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Bu vesileyle, başta cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere ülkemizin bağımsızlığı yolunda fedakârca mücadele eden aziz milletimizin her bir ferdine şükranlarımızı sunuyorum. Ortaya koymuş olduğunuz yoğun ve özverili mesaiden dolayı sizlere ayrıca teşekkür ediyor, bütçe çalışmalarının ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan diliyorum.

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen ve 11 ilimizi etkileyen deprem felaketinde hayatlarını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Diğer taraftan, Gazze topraklarında yaşayan masum sivilleri, kadınları ve çocukları hedef alan tarihte eşi benzeri az görülen türdeki vahşeti de en şiddetli şekilde kınıyor, saldırılarda hayatını kaybeden Filistinli kardeşlerimize de Allah'tan rahmet, yaralıları acil şifalar diliyorum.

Sunumla koordineli olarak yapacağım konuşmamda sizlere kısaca küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisine ilişkin bilgi verip ardından Bakanlığımızın çalışma alanları ve bütçe hedeflerinden bahsedeceğim.

Değerli milletvekilleri, küresel ekonomide Covid-19 pandemisiyle son yetmiş beş yılın en büyük şoku yaşanmış olup Rusya-Ukrayna arasında devam eden savaş ve artan fiyat baskıları altında yavaş ve dengesiz bir şekilde toparlanma gözlenmektedir. Covid-19 pandemisinin hemen akabinde izlenen ilk güçlü toparlanmanın ardından 2023 yılında üretim ve ticarete zayıf bir seyir yaşanmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre mal ticaret hacmi 2023'ün ilk yarısında yıllık bazda yüzde 0,5 oranında azalırken bu yavaşlama çok sayıda ülkeyi kapsamaktadır; demir çelik, tekstil ve giyim gibi belirli imalat kategorileri başta olmak üzere geniş bir alanda durgunluk seyretmektedir.

Yılın ikinci yarısına ilişkin gelen ön verilerde yavaşlamanın devam ettiği gözlenmektedir. En önemli pazarımız olan, ihracatımızın yüzde 45'ini yaptığımız avro bölgesinin ihracatı ağustosta yüzde 3,9; ithalatı ise yüzde 24,6 oranında gerilemiştir. Çin'de de son aylarda benzer bir düşüş seyri dikkat çekmektedir.

Uluslararası Para Fonunun (IMF) ekim raporuna göre küresel büyüme oranı 2022'de yüzde 3,5 iken 2023'te yüzde 3'e geri çekilmiştir, 2024'te yüzde 2,9 tahmin edilmektedir. IMF'nin mal ve hizmet ticaret hacmine ilişkin 2023 tahmininde de temmuzda revizyon yapılmış olup temmuzdaki raporda öngörülen yüzde 2 oranında ticaret artış hızı son raporda yüzde 0,9'a geri çekilmiştir, 2024 için ise yüzde 3,5 tahmini ön tahmin olarak yer almaktadır.

Dünya ticaretini yöneten Dünya Ticaret Örgütü'nün nisan ayında yüzde 1,7 olarak tahmin ettiği 2023 küresel mal ticaret hacmi büyüme hızı da ekim ayında 2023 için yüzde 0,8'e düşürülmüştür.

Sayın milletvekilleri, küresel piyasalarda yaşanan bu olumsuz gelişmelere rağmen Türkiye ekonomisi yatırıma, üretime, istihdama ve ihracata devam etmektedir. Bildiğiniz üzere, 2021 yılında yüzde 11,4 oranında büyüyerek son elli yılın en hızlı büyüme performansını gösteren ülkemiz, OECD ülkelerine kıyasla oldukça güçlü bir performans sergilerken mal ve hizmet ihracatının katkısı da 5,3 puan olmuştu. Güçlü büyüme performansını 2022'de de devam ettiren ülkemiz yüzde 5,5 oranında bir büyüme elde etti ve bunun yaklaşık yarısı mal ve hizmet ihracatından kaynaklanmıştı. 2023 yılının ilk çeyreğinde yüzde 3,9; ikinci çeyreğinde yüzde 3,8 büyüyen ekonomimiz 12 çeyrektir kesintisiz büyüme performansını sürdürmektedir. Pandemi sonrasında ülkemiz büyüme performansı ile dünya ülkelerinden önemli oranda pozitif şekilde ayrılmakta ve bu gelişmede ihracattaki artışların dünya ortalamasının üzerinde seyretmesi de etkili olmaktadır.

Son olarak, IMF 2023 yılı için Türkiye'nin büyüme beklentisini 1 puan artırarak yüzde 4'e, Dünya Bankası 1 puan artırarak yüzde 4,2'ye, OECD de yüzde 0,7 puan artırarak yüzde 4,3'e yükseltmiştir.

Diğer taraftan, 2020 Ocak ayında başlayan pandemi döneminden bu yana ülkemizde büyümeyle paralel olarak 3 milyon 914 bin ilave istihdam başarılmıştır. 2022 Ocak ayına kıyasla da ilave olarak 1 milyon 699 bin ilave istihdam sağlanmıştır. Şubat ayındaki deprem felaketine rağmen Kapasite Kullanım Oranı ekim ayında yüzde 77,4 seviyesinde gerçekleşerek bu yılın en yüksek oranını elde etmiştir.

Diğer taraftan, orta vadeli programla para ve maliye politikasında atılan adımlarla güven endekslerinde de toparlanma izlenmektedir. Ülkemiz İSO PMI Endeksi'ne göre eylülde 49,6; ekim ayında 49,6 olarak Satın Alma Yöneticileri Endeksleri gerçekleşmiştir, bu da Avrupa Birliğinde 43,4; ABD'de 49,8'dir.

Sanayi üretiminin üçüncü çeyrekte önemli bir toparlanma gösterdiğini gözlemliyoruz.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; 2022 yılında ihracatımız yüzde 12,9 oranında artarak 254,2 milyar dolar seviyesine çıkmıştı, 2022 yılında dünya mal ihracatından aldığımız pay da yüzde 1,02'ye yükselmişti. 2023 yılının ilk iki çeyreğinde bu payı dünya ihracatındaki durgunluğa rağmen yüzde 1,03'e yükseltmiş bulunmaktayız. 2023'ün ilk çeyreğinde ihracatımız 61,5 milyar dolar, ikinci çeyrekte 61,7 milyar dolar olarak gerçekleşmişti; üçüncü çeyrekte ise yüzde 3,7'lik artışla 64 milyar dolar olarak ihracatımız yükseldi. Bu çerçevede, Bakanlık olarak yaptığımız etki analizi çalışmalarına göre...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, bir uğultu oluşuyor salonda, lütfen bu uğultuyu sonlandıralım ki Sayın Bakanı anlayabilelim. Sonra milletvekillerimiz, öncelikle gruplar adına sözcüler olmak üzere değerlendirmelerini yapacaklar.

Bürokratların kendileriyle konuşma ihtiyacı olabilir veya başka misafirlerimizin, onları salon dışına davet ediyorum.

Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Kahramanmaraş depreminin şubat-eylül döneminde ihracatımız üzerindeki olumsuz etkisi yaklaşık 6 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde dünya ihracatı yüzde 0,9; küresel ithalat da yüzde 2,9 oranında azalmıştı. Küresel ihracat birim değer endeksi de yüzde 4,6; küresel ithalat birim değer endeksi de yüzde 3,6 azalmıştı.

İhracatımız, yaşanan büyük deprem felaketi ve dünya üretiminde gözlenen zayıflama, daralan ticaret hacmi, dünya ticaret fiyatları ve emtia fiyatlarındaki ciddi düşürlere rağmen, 2023 yılı Ocak-Eylül döneminde 187,2 milyar dolarla geçtiğimiz yılın aynı dönemindeki değere eşit gerçekleşmiştir.

Önemle vurgulamak istediğimiz bir diğer gelişme de katma değerli ihracatımızdaki artıştır. 2022'de yüzde 36,9 olan orta-yüksek ve yüksek teknolojlili ürün ihracatının payı bu yılın ilk dokuz ayında yüzde 40,3'e yükselmiştir.

İthalatımıza ilişkin verilere baktığımızda ise 2023'ün ilk çeyreğinde 96,2 milyar dolar, ikinci çeyrekte 88,2 milyar dolar olarak gerçekleşen ithalat, üçüncü çeyrekte de 90,1 milyar dolar olarak gerçekleşti. Sonuçta ilk dokuz ayda yüzde 1,2'lik artışla 274,4 milyar dolar seviyesinde ithalat gerçekleşti. Burada, ithalatta önemli oranda işlenmemiş altın ithalatındaki artıştan dolayı bir ivmelenme kaydedildi.

Altını önemle çizmek istediğimiz bir husus da dış ticaret açığımız temmuz ayına göre yüzde 59,4; ağustosa göre yüzde 42,3; 2022 yılının Eylül ayına göre de yüzde 47,8 oranında azalarak eylül ayında 5 milyar dolara geriledi. İnşallah ekim ayında da buna yakın bir miktarda açıkla karşı karşıya kalacağız. Temmuzdan sonra, ağustostan itibaren dış ticaret açığımız üç aydır gerilemektedir. Burada dış ticaret açığındaki gerilemeyle cari işlemler açığındaki düşüş de desteklenecektir.

Ödemeler dengesine baktığımızda 2023 Ağustos ayında cari işlemler açığımız 619 milyon dolar olarak gerçekleşti, altın ve enerjiyi hariç tutsak cari işlemler hesabında 6,1 milyar dolarla yılın en yüksek fazlası kaydedildi. Eylül ayında cari işlemler hesabında fazla verilmesi beklenmektedir, ekim ayında da çok az miktarda fazla ya da açık ya da denge rakamını görebileceğiz.

Orta vadeli programda cari işlemler açığının 2023 yılında 42,5 milyar dolara gerilemesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; biz, Ticaret Bakanlığı olarak, ihracatımızı sürdürülebilir bir şekilde arttırmak, yerli üreticimizi ithalat baskısına karşı korumak, gümrüklerimizin etkinliğini arttırmak, iç ticaretimizin istikrarlı ve adil rekabet koşullarda işlenmesini sağlamak, esnaf ve KOBİ'lerimizi güçlendirmek ve tüketicilerimizi korumak için var gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. 23 bin civarındaki personelimizle Bakanlığımız merkez teşkilatı, yaygın bir yurt dışı teşkilatı ve ülke çapında ilgili birimlerden oluşmaktadır.

Orta vadeli program kapsamında ihracatımızı 2024'te 267 milyar dolara, 2026'da da 302,2 milyar dolara çıkarmayı hedefliyoruz. Şu anda toplam 114.560 ihracatçımızla Türkiye markasını 200'den fazla ülke ve gümrük bölgesinde ve 12.559 farklı ürünle dünyadaki tüketici ve üreticilerle buluşturduk. Daha önce ifade ettiğim üzere, hâlihazırda yüzde 40,3'e yükselen orta-yüksek ve yüksek teknolojlü ürünlerin ihracatımızdaki payıyla, ileri teknolojlü ve yüksek katma değerli ürünler üretmek ve bu ürünlerin ihracatını etkin bir şekilde gerçekleştirmek üzere, AR-GE ve inovasyona dayalı bir üretim stratejisi belirleyen Türkiye ekonomisinin ortaya koymuş olduğu yoğun çabalar devam edecektir.

Sayın milletvekilleri, Ticaret Bakanlığı olarak, sürdürülebilir bir ihracat artışı ve küresel düzlemde rekabetçilik sağlayabilmek için ihracata yönelik devlet desteklerini ihracatçı firmalarımıza ve ekonomimize azami katkıyı sağlayacak şekilde kullanırmak gayretindeyiz. Bu çerçevede, mevcut desteklerimizi güçlendirirken ihracatçılar için yeni destek paketleri ve yeni hizmetler sunmak için de çalışıyoruz. Bu minvalde, 2023 yılında da ihracatçılarımızın yanında olmaya devam ettik ve şu ana kadar mal ihracatı kapsamında 18 bin firmaya 6,6 milyar lira tutarında destek sağladık. Bu kapsamda, Turquality Marka Programı, Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Projesi, UR-GE Projesi, genel ve sektörel ticaret ve alım heyetleri, yurt dışı ve yurt içi uluslararası fuar destekleri ve e-ihracata yönelik destekler başta olmak üzere ihracata yönelik desteklerimize devam edeceğiz. İhracatın finansmanı için TÜRK EXİMBANK vasıtasıyla ihracatçılarımıza 2022'de 45 milyar dolar, 2023 yılı ilk dokuz ayında da 29,8 milyar dolar destek sağlamış durumdayız, bu sene sonuna kadar 41 milyar dolar destek sağlamış olacağız. EXİMBANK'ın toplam müşteri sayısı artmaya devam ediyor olup verilen desteklerin yüzde 83,7'si KOBİ'lere gitmektedir. EXİMBANK'ın sermayesinde temmuz ayında yüzde 40'lık bir artış yapılarak 6,8 milyar lira sermaye artışıyla 20,6 milyarlık bir sermayeye ulaşıldı, böylece ihracatçılarımız için 70 milyarlık ilave bir kredi imkânı sağlamış durumdayız.

Diğer taraftan, Hazine ve Maliye Bakanlığımız ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasıyla koordineli çalışarak Merkez Bankasının ihracatçılar için günlük reeskont kredilerinin limiti günlük 10 katına yani 300 milyondan 3 milyar 50 milyon liraya yükseltilmiş olup reeskont kredi faizleri de aşağı çekilmiştir, KOBİ limitleri ve net ihracatçı koşullarında da düzenleme yapılmıştır.

Diğer taraftan, ihracatçılarımıza vermiş olduğumuz sözü tutarak finansmana erişimi kolaylaştırmak ve teminat sorununu çözmek amacıyla da İhracatı Geliştirme Şirketi kuruldu, 11 binin üzerinde ihracatçıya 47 milyar 700 milyon liralık kefalet sağlanmış bulunmaktadır.

Değerli milletvekillerimiz, 2028 yılı için ülkemizde küresel mal ihracatında ülkemizin payını yüzde 1,3'e çıkarmak, KOBİ'lerin payını yüzde 32'ye çıkarmak, e-ihracatın toplam ihracattaki payını yüzde 10'a, yüksek ve orta yüksek teknolojlili ürün ihracatın payını da yüzde 50'ye çıkartmayı hedefliyoruz. Bu çerçevede, başta Uzak Ülkeler Stratejisi, İslam Ülkeleriyle İhracatı Geliştirme Stratejisi ve Afrika'yla Ticareti Geliştirme Stratejisi gibi özel odaklanmış programlar izlenmekte, aynı zamanda da geleneksel Batı pazarlarımızı da güçlendirme çalışmalarımız devam etmektedir.

Uluslararası hizmet ticaretleri de Türkiye için çok rekabetçi olduğumuz ve önemli döviz kazandığımız bir alan, bu alanda da ülkemizin hizmet ihracatı son yirmi yılda 6,5 kat artarak 89 milyar dolara 2022 yılında ulaşmıştı, bu rakamın 49,7 milyar doları fazla veren bir kalemdir. Bu yılın ocak-ağustos döneminde de yüzde 14 artışla 63,9 milyar doları bulduk, yıl sonuna kadar hedefimiz 100 milyar doları aşmaktır. Dün de açıklandı, sadece turizmden ilk dokuz ayda kazandığımız döviz geliri 42 milyar doları aşmıştır.

Dünya hizmet ihracatından aldığımız pay 2002'de yüzde 0,89 iken 2022'de yüzde 1,3'e yükselmiştir. 2028 yılında 200 milyar dolar hizmet ihracatını ve dünya hizmet ihracatından aldığımız payı yüzde 2'ye çıkarmayı hedefliyoruz.

En güçlü rekabet gücüne sahip olduğumuz yurt dışı müteahhitlik hizmetler sektöründe 1972'den bu yana 135 ülkede 486 milyar dolar tutarında 11.800'den fazla projeyi müteahhitlerimiz üstlendi. Hedefimiz bu yıl sonuna kadar bu rakamın 500 milyar doları aşmasını sağlamaktır.

Hizmetler ihracatı için de önemli destekler sağlıyoruz. Bu çerçevede, lojistik alanında önemli çalışmalarımız var. E-turquality" diğer adıyla "Bilişimin Yıldızları Programı"yla bilişim ihracatını artırmayı hedefliyoruz. Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağları Kararıyla (YLDA) lojistik destekler sağlıyoruz. Bu çerçevede, 2023 yılında da hizmetler sektöründe firmalarımıza hizmetler desteği sağlıyoruz; bu yıl 967 firmaya bu destekleri sağladık.

Ülkemizde 19 adet serbest bölge var. 2023 yılında 4 adet serbest bölge açılması kararlaştırıldı; Ordu Ünye, Samsun Tekkeköy, İzmir Menemen Serbest Bölgesi ve Batı Anadolu Bergama Serbest Bölgesi. Serbest bölgelerimizde de 2023 Eylül sonu itibarıyla 23 milyar dolar ticaret hacmine ulaşılmış olup yaklaşık 95 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır, ihracat rakamımız da 9,1 milyar dolardır.

Ticaret politikası önlemlerine gelince, 64 ürün grubunda 23 ülke menşeli 126 adet dampedingli ve sübvansiyona karşı önlemler almış durumdayız. 17 ürün grubunda 24 ülkeye karşı 64 adet önlemin etkisiz kılınmasına karşı önlemlerimiz var. Bu çerçevede, 2023 yılı Ocak-Eylül döneminde söz konusu korunma ve antidamping önlemleri ve ilave gümrük vergileri uyguladığımız ürünlerden 54,3 milyar dolar tutarında ithalat gerçekleşti.

Ticaret diplomasisi, faaliyetlerimizde ve çalışmalarımızda çok önemli yer almaktadır. Bugüne kadar 23 serbest ticaret anlaşması imzalandık, 4 tercihli ticaret anlaşmamız var. Bu çerçevede, bu yıl içinde özellikle G20 Ticaret ve Yatırım Bakanları Toplantısı'nda ülkemizi temsil ettik. Bunun yanında, üç hafta önce İstanbul'da 4. Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu'nu gerçekleştirdik; 30 Afrika ülkesinin Bakanları, 49 ülkeden toplam 4 bin heyet katıldı. Bunun yanında, daha yeni, iki gün önce Mısır'da Uluslararası Kahire Fuarı'na katıldık ve orada ortak ekonomi ticaret komitesi toplantısı gerçekleştirip 170 kadar iş adamımızla ticaret ve iş forumu gerçekleştirdik. Dün de Birleşik Arap Emirlikleri'yle İstanbul'da hem yuvarlak masa hem ticaret ve iş forumu hem de ekonomi ve ticaret komitesi toplantısı

gerçekleştirdik. Irak ziyaretimiz oldu yine iş adamlarımızla. Avrupa Birliğiyle Brüksel’de 10 Ekim tarihinde çok önemli görüşmeler yaptık Komisyon Başkan Yardımcısı ve 2 Komisyon üyesiyle beraber. Özellikle vize kolaylıklarının sağlanması, taşımacılıktaki kotaların artırılması ve Türkiye-AB ilişkilerine ekonomi cephesinde hız kazandırma konusunda mutabık kaldık. Bunun yanında, Avrupa Birliğinin ortaya koyduğu Yeşil Mutabakat’a uyum konusundaki çalışmalar Ticaret Bakanlığımızın koordinasyonunda diğer bakanlıklarla ve özel sektör kuruluşlarıyla devam etmekte. 1 Ekim 2023’te sınırda karbon düzenleme mekanizması çerçevesinde raporlama yükümlülüğümüz başladı. 1 Ocak 2026’da başlayacak karbon vergisi öncesinde sektörlerimizi, özellikle çimento, gübre, demir çelik, alüminyum gibi sektörlerimizi hazırlama çalışmalarımız devam etmektedir.

İç ticaret çalışmalarına gelince, Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizde 2023 yılının ilk altı ayında e-ticaret hacmi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 110 artışla 652 milyar olarak gerçekleşti. Siz değerli milletvekillerimizin destekleriyle Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’da 2022 Temmuz ayında önemli değişiklikler yapılmıştı. Buradaki amaç rekabeti bozucu, sınırlayıcı faaliyetler ile tekelleşmenin önlenerek çok oyunculu bir pazar yapısının tesis edilmesidir. Bu çalışmalarımız devam edecektir.

Bunun yanında, otomotiv sektöründe son dönemde çip kriziyle başlayan tedarik ve lojistik krizleri süresince oluşan fahiş fiyat artışları ve stokçulukla mücadele etmek için önemli çalışmalar yaptık. Otomotiv, emlak ve diğer alanlarda yaptığımız denetimler sonucu 400 milyon liranın üzerinde idari para cezası uyguladık. Özellikle “6 ay-6 bin kilometre” olarak bilinen otomotiv sektöründeki pazarlama ve satış kısıtlaması önce yetkili kuruluşlar için geçerliydi, sonra bunu bireysel satıcılar için de 3’ten fazla satışlarda yürürlüğe koyduk ve bu satışları noterlikler nezdinde denetledik. Bu çerçevede, bu yıl içinde yaptığımız denetimlerde 52 milyon lira idari para cezası uygulandı. Burada otomobil yetkili bayilerinin satıştan kaçınma, liste fiyatı üzerinde fiyat talep etme, aksesuar alma, takasa zorlama gibi zorlaştırıcı faaliyetlerde bulunmasını engelledik. Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu eliyle bu gibi haksız uygulamalara 142,5 milyon lira idari para cezası uygulandı. İkinci el taşıtların sıfır fiyatın üzerinde olması da ve ilan yoluyla pazarlanması da yıl sonuna kadar yasaklandı. Bu denetimlerde de 67,5 milyon lira idari para cezası uygulandı.

Emlak sektörüne yönelik olarak da piyasa gerçekliğinden uzak, spekülatif fiyat artışları sonucu oluşan tüketici mağduriyetlerini ortadan kaldırmak için de titizlikle çalışmalarımız devam ediyor. Tespit edilen 545 emlak işletmesine 54,5 milyon lira idari para cezası uygulandı. Bu çerçevede, ağustos ayının sonunda ilan sitelerinde sahte ilanlar yoluyla fiyatların şişirilmesini engellemek amacıyla ilan verenlerin kimlik ve iletişim bilgilerini doğrulama ve ilan verme yetkilerinin bulunup bulunmadığını kontrol etmek amacıyla bir yönetmelik değişikliği getirdik ve bu değişiklik bugün itibarıyla uygulanmaya başlandı.

Diğer taraftan, haklı bir gerekçeye dayanmayan fahiş fiyat artışlarına yönelik olarak da Bakanlığımızca 81 ilde piyasa gözetim ve denetim faaliyetlerimiz devam etmektedir. Bu kapsamda 2023’te 9.761 firma ve 44.802 ürün denetlenmiştir. Şu ana kadar Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu eliyle tespit edilen firmalara 90 milyon lira para cezası uygulanmıştır.

Bunun yanında, cumhuriyetimizin 100’üncü yılını idrak ettiğimiz bugünlerde özel sektör kuruluşları ve firmalarına bir çağrı yaparak fiyat indirim kampanyası çağrısı başlattık.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Önce bindiriyorlar, sonra indiriyorlar.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Sayın Cumhurbaşkanımızın da yaptığı bu çağrıdan sonra bütün hemen hemen meslek ve sivil toplum kuruluşları bu çağrımıza icabet ettiler. Gıdadan tekstile, mobilyadan elektroniğe, beyaz eşyadan kozmetiğe kadar bu çağrımız karşılık bulmuştur. Haksız fiyat artışlarıyla mücadele ve başta gıda sektörü olmak üzere enflasyonu asgari düzeye indirme çalışmalarına katkı sağlamasını ümit etmekteyiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yok öyle bir şey.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Dış ticarete ürün güvenliği noktasında da TAREKS uygulamasıyla ülkemize zararlı ve sağlığa aykırı ürünlerin gelmesini engellemek için gümrüklerde denetim uygulamaktayız. Bu çerçevede tam 234 bin ürünün ithalatta denetimi yapılmış ve 424 milyon lira idari para cezası uygulanmıştır. Tüketicinin korunması, tüketicinin sağlığı ve güvenliğinin korunması, aldatıcı reklamlarla mücadele, fiyat etiketi güvenliği, kontrolü, ürün güvenliği ve mesafeli sözleşmelerle ilgili birçok alanda yapılan denetimlerde 15 Ekim itibarıyla 230 milyon liranın üzerinde idari para cezası uygulanmıştır. Raf fiyatı ile kasa fiyatı arasındaki farklılıklara ilişkin olarak da 44.927 işletmede denetimler yapılmış, 27 milyon lira idari para cezası uygulanmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, iki dakika süreniz kaldı, ilave üç dakika daha veriyorum, toplam beş dakika daha ekliyorum sürenize.

Buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

516 bin başvuru tüketici hakem heyetleri nezdinde sonuçlandırılarak 2,7 milyar liralık uyuşmazlık da karara bağlanmıştır.

Esnafımıza yönelik olarak, Türkiye’imizde 2 milyon 225 bini aşkın esnaf ve sanatkâr 2.994 meslek odasına bağlı 82 birlikte ve 13 federasyonda hizmet vermektelerdir. Biz Bakanlık olarak kendilerine hizmet veriyoruz.

Depremzede esnafımızın Halkbanka olan kredi geri ödemeleri 2 defa altışar ay süreyle ertelenmiştir. Bunun yanında, deprem bölgesinde, çok uygun şartlarda, esnafımıza sürekli olarak indirimli kredi imkânları sağlamaktayız. Bu çerçevede, 2002’den bu yana 423,5 milyar lira esnafımıza yüzde 50 ve yüzde 100 faiz indirimli kredi imkânları sağladık. 2023 yılı içerisinde sağladığımız bu finansmanın tutarı 139 milyar lirayı aşmıştır.

Şirketlere yönelik olarak da şunu söyleyebiliriz: 2 milyon 300 bin civarında şirketimiz var. Bunlar, Merkezi Sicil Kayıt Sistemi’yle ticaret sicili işlemleri elektronik ortama taşınmıştır. Bu anlamda, dijital dönüşümün öncülüğünü yapan MERSİS’in başarısı uluslararası alanda da tescillidir.

Kooperatifler konusunda, 14 bin kooperatifte 1 milyon 417 bin üye bulunmaktadır. KOOPBİS sistemiyle kooperatiflerin denetimi yapılmaktadır. Bu noktada, kadın kooperatiflerimizin sayısı bin civarındadır ve Bakanlık olarak kadın kooperatiflerimize çok ciddi manada hibe destekleri yapmaktayız.

Makine, ekipman, demirbaş alım desteğini 400 bin liraya çıkardık; sergi, fuar katılım desteğini 30 binden 60 bine yükselttik; nitelikli personel istihdam desteğini de 1 personel için yılda 136 bin liraya, 2 personel için yılda 273 bin liraya yükselttik.

Helal Akreditasyon Kurumu Bakanlığımıza bağlıdır. Kasım 2019’dan bu yana, Türkiye dâhil 33 farklı ülkeden 143 akreditasyon talebi gelmiştir. HAK, toplam 50 akreditasyon kararı almış ve bugüne kadar helal belge sayısı 1.200’ü aşmış bulunmaktadır.

Gümrükler, ülkemizdeki ihracat ve ithalat faaliyetlerini yaptığımız bizim en önemli idarelerimizdir. Burada, 2023 yılının ilk dokuz ayında 2,3 milyon adet ithalat beyannamesi, 3,6 milyon adet ihracat beyannamesi kapsamında işlemler gerçekleştirildi; 8,8 milyon araç, 6,3 milyon konteyner ve 141 milyon yolcunun işlemleri gerçekleştirildi. Ülkemizin toplam vergi gelirlerinin yüzde 26,35'i gümrüklerimizden elde edilmektedir.

Gümrüklerimiz son derece otomatize edilmiştir, dijitalleştirilmiştir, modernleştirilmiştir. Bu sene Edirne Pazarkule Gümrük Kapısı'nın, Ardahan Posof Türkgözü Gümrük Kapısı'nın modernizasyonunu tamamlayıp hizmete açtık. Ağrı Doğubayazıt Gürbulak Gümrük Kapısı'ndaki modernleştirme devam ediyor; Şanlıurfa Ceylânınar Gümrük Kapısı'ndaki modernleştirme devam etmektedir.

Gümrük süreçleri de BİLGE gümrük platformu sayesinde elektronik işleme kavuşturulmuştur. Burada özellikle kaçakçılıkla mücadele konusunda gümrük kaçakçılık ve muhafaza birimimiz yoğun bir mücadele sergilemektedir. Bu kapsamda, bu yıl, 27 Ekim tarihi itibarıyla tam 19 milyar 100 milyon lira değerinde kaçak eşya ele geçirdik. Bunun 3,6 milyar lirası aşağı yukarı 8,8 ton uyuşturucu olmaktadır, bu da gümrük muhafaza ekiplerimiz tarafından yakalanmıştır. Bunların arasında, toplam 19,9 milyarlık yakaladığımız kaçak ürünler arasında 887 ton akaryakıt, 4 milyon 400 bin adet elektronik eşya, 917 bin paket sigara, 377 milyon adet makaron, 27 milyon adet sigara kâğıdı filtresi, 620 bin adet elektronik sigara ve aksesuarı, 3.800 ton gıda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanım, Ticaret Bakanlığına iltimas geçiyoruz, ilave beş dakika daha veriyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Yirmi dakika verin Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bu süre içerisinde lütfen sözlerinizi toparlayın.

TİCARET BAKANİ ÖMER BOLAT – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Pandemi sonrasında ekonomide yeni risklerin, yeni koşulların, yeni trendlerin ortaya çıktığını görüyoruz. Biz Türkiye Yüzyılı'nda katma değerli ve inovasyon odaklı üretim ve yatırım, istihdam, ihracat, cari fazla ve adil bölüşüm önceliklerimiz doğrultusunda vatandaşlarımızı hak ettiği yüksek refah seviyesine ulaştıracak politikaları önümüzdeki yılda da kararlılıkla hayata geçireceğiz. Ekonomik ve sosyal yapımızla ülkemizi cazibe merkezi bir küresel aktör konumuna taşımayı amaçlamaktayız.

Ticaret Bakanlığımızın 2024 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi program bütçe sistemi program altyapısına uygun olarak ve harcama birimlerimizin faaliyet teklifleri esas alınarak hazırlanmıştır. Burada 3 adet ana program bulunmaktadır: “Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele” “Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması” “Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Güvenliği ve Standardizasyonu” Bu programların 2'sinde Ticaret Bakanlığımız program koordinasyonundan sorumlu idaredir.

Ticaret Bakanlığımızın -siz değerli vekillerimize takdim olunan- amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kullanılmak üzere 2024 yılı bütçemiz toplam 38 milyar 501 milyon 707 bin Türk lirasıdır. Bu meblağın 3 milyar 829 milyon 384 bin Türk lirası Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Programı'na; 29 milyar 219 milyon 710 bin 500 Türk lirası Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması Programı'na; 971 milyon 68 bin 500 Türk lirası Tüketicinin Korunması, Ürün ve Hizmetlerin Güvenliği ve Standardizasyonu Programı'na; 4 milyar 437 milyon 814 bin Türk lirası Yönetim ve Destek Programı'na; 43 milyon 730 bin Türk lirası da Program Dışı Giderler olarak tahsis edilmiştir. Ayrıca, ekonomik sınıflandırmaya göre de Bakanlığımızın 2024 yılı bütçe teklifinde 12 milyar 716 milyon 79 bin Türk lirası personel giderlerine, 1 milyar 365 milyon 966 bin Türk lirası Sosyal Güvenlik Kurumu

devlet primi giderlerine, 1 milyar 235 milyon 704 bin Türk lirası mal ve hizmet giderlerine, 1 milyar 366 milyon 736 bin Türk lirası sermaye giderlerine, 36 milyon 400 bin lirası sermaye transferleri tertibine, 21 milyar 780 milyon 822 bin Türk lirası da cari transferlere yani büyük ölçüde ihracatçı ve ticaret erbabımızın mal ihracatında ve hizmetler ihracatında desteklenmesiyle ilgili giderlere tahsis edilmiştir. Bakanlığımız için ayrılmış olan bu ödenek hedeflerimize ulaşmamız için birlikte çalışacağımız tüm paydaşlarımıza ve sevgili vatandaşlarımıza daha kaliteli hizmet sunabilmek amacıyla kullanılacaktır.

Bakanlığımız bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını diliyor, beni sabırla dinlediğiniz için hepinize saygılarımı sunuyorum.

Sabrınız için de siz Değerli Başkanına çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, şimdi de Rekabet Kurumu Başkanına konuşmasını yapmak üzere beş dakika süre veriyorum.

Sayın Küle, buyurun lütfen.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyonun saygıdeğer üyeleri, değerli dinleyenler; hepinizi saygıyla selamlıyor, 2024 bütçe çalışmalarının hayırlı olmasını diliyorum.

Rekabet Kurumu, rekabeti kısıtlayıcı anlaşma ve uygulamaları hâkim durumdaki teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemekle yükümlüdür. Biz bu yükümlülük çerçevesinde rekabetin korunmasını sağlamak üzere düzenleyici ve denetleyici tedbirler alıyoruz. Peki, somut olarak neler yapıyoruz, hangi tedbirleri alıyoruz? Son dört yılda gerek pandemi gerekse doğal afetler, ekonomik ve toplumsal zorlukları beraberinde getirmiştir. Bizler bu zorluklar karşısında rekabetçi büyümenin ancak hızlı ve proaktif bir çalışmayla sağlanabileceğine inanıyoruz. Bu sebeple hangi sektörde aksaklık varsa gözlemleyip resen müdahalede bulunduk. Eş zamanlı olarak bilişim teknolojilerine ve insan kaynağına yatırım yaptık. Dijital veriler üzerinde inceleme kapasitemizi artırdık. Bu kapasite artışıyla pandemiye rağmen yerinde incelemelerimize ara vermedik ve soruşturma sayılarımızı artırdık. 2020'den bu yana soruşturma sayısında 2 kat artış, yerinde inceleme sayılarında ise yüzde 65 oranında artış sergiledik.

Soruşturmalarımızın neticelerine gelecek olursak, özellikle düşük ve orta gelirli vatandaşlarımızın harcamalarını etkileyen sektörlerdeki suni fiyat artışlarını engellemek üzere harekete geçtik. Un, maya, yumurta, ekmeğe üzerinden oynanan oyunları cezalandırdık. Ekmekten temizlik ürünlerine kadar çok sayıda tedarikçinin raf fiyatlarını belirlediğini tespit ettik. Bu ürünlerin satıldığı zincir marketlerin kartel oluşumlarını ortaya çıkardık. Sadece temel gıda ürünlerindeki rekabet ihlallerini son dört yılda yaklaşık 3,7 milyar TL'yle cezalandırdık. 2023 yılında ise şimdiye kadar verdiğimiz ceza 2,15 milyar Türk lirasını buldu.

Pandemi döneminde hastane soruşturamamızla gündeme geldik. İlaç devlerinin aralarında anlaşıp hastalara pahalı ilaç dayatmasının önüne geçerek kamu bütçesini bu ekonomik yükten kurtardık. Şirketlerin çalışanlarının ücretlerini ve yan haklarını sınır sınırladıklarını radarımıza aldık. 2023'te çalışan ayartmama anlaşmaları sebebiyle 27 teşebbüs için toplamda 252 milyon lira ceza kestik. Bu alanda 35 teşebbüsü kapsayan 3 soruşturamamıza ise devam ediyoruz.

Kimi dijital pazarda ancak sınırlı sayıda teşebbüsün değer elde ettiğini gözlemledik. Bu pazarlarda tüketicilerin sömürüldüğünü, KOBİ'lerin, dev teknoloji firmalarının âdetâ birer besleyicisi durumuna düştüğünü tespit ettik. Bu çerçevede, Google, Facebook, Yemeksepeti, Sahibinden, Trendyol, Çiçeksepeti, Obilet gibi hâkim durumdaki teşebbüslerin ihlallerini tespit ettik, bu pazarlarda rakip rekabetinin önünü açtık.

E-pazar yerleri, çevrim içi reklamcılık, ilaç, akaryakıt, hızlı tüketim malları perakendeciliği sektörlerini inceledik. Bu sektörlerde tespit edilen pazar aksaklıklarına karşı aksiyonlar aldık.

Mobil ekosistemlere ve deprem bölgesindeki piyasalara yönelik de sektör incelemeleri başlattık. 2023'te gerçekleşen deprem felaketinin yaralarını sarmak üzere bölgedeki iş dünyası temsilcilerine şahsen başlattığım ziyaretler gerçekleştirdik. Aldığımız şikâyetler doğrultusunda bu illerimizin yeniden inşasında önem arz eden hazır beton ve çimento sektörlerindeki incelemelerimize ve soruşturmalarımıza devam ediyoruz. Küresel çapta ses getiren kararlarımızdan elde ettiğimiz deneyimleri yurt dışındaki otoritelere de aktarıyoruz.

Soruşturmalarımız sonucunda verilen cezalara bakarsak son dört yıl içinde 10,4 milyar lira para cezası vermiş bulunuyoruz. Sayın milletvekilleri, bazı vakalarda verilen para cezası kadar pazarın rekabete nasıl açılabilceğine rehberlik etmek de hayati önem taşıyor. Bu çerçevede Google, Facebook, Sahibinden, Trendyol, Obilet gibi çok sayıda soruşturmamızda ihlal karşısında rekabetçi ortamın nasıl sağlanacağını gösteren nokta atışı tedbirler aldık. Tüm bu çalışmalarımızın tüketici refahı üzerindeki etkilerini ölçmek üzere OECD kriterleri doğrultusunda bir analiz gerçekleştirdik. Buna göre 2021-2022 yıllarında tüketiciye yıllık ortalama 67,3 milyar Türk lirası fayda sağladığımız ortaya çıkmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Küle, toparlayın lütfen sözlerinizi.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Bu fayda, 2022 yılı gayrisafi Yurt içi hasılasının binde 7,2'sine tekabül etmektedir.

Değerli milletvekilleri, geçmişte yaptığımız gibi önümüzdeki dönemde de sektör incelemelerimizle sektörlerin röntgenini çekmeye, resen veya şikâyetle tespit ettiğimiz her rekabet sorununa müdahale etmeye devam edeceğiz. Raffiyatlarına yapılan müdahaleleri sürdürüyoruz. Bunun yanında iş gücü pazarlarında rekabetin korunmasına rehberlik etmek için ikincil mevzuatımızı geliştireceğiz. Deneyimlerimizi paylaşarak bulunduğumuz coğrafyadaki ülkelere her konuda liderlik etmek amacıyla kurumumuz öncülüğünde Türk Devletleri Teşkilatı Genel Sekreterliği koordinasyonunda Türk Devletleri Rekabet Konseyini kuruyoruz.

Dijital pazarda açtığımız soruşturmalarımıza devam ediyoruz ancak dijital pazarlarda ardıl müdahale araçlarımız rekabete aykırı davranışların etkisini bertaraf etmekte geç kalmamıza sebep olmaktadır. Bu davranışlarla elde edilen şebeke etkisi geri döndürülemez nitelik taşımaktadır. Sayın milletvekilleri, geç müdahale hiç müdahaledir. Oyunun kurallarını daha fazla vakit kaybetmeden koymamız gerekmektedir. Bunun için Avrupa Birliği ve üye ülkelerde olduğu gibi dijital pazarlara öncül müdahale aracı sağlayan mevcut değişikliklere ihtiyacımız var. Biz bu konuda her türlü hazırlığımızı yaptık, bundan sonra üzerimize düşeni de yapmaya hazırız.

Komisyonun değerli üyelerine, Sayın Başkanım size teşekkürlerimi arz ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Küle ben de size teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi müzakereler kısmına geçiyoruz.

İlk söz HEDEP Grubundan Sayın Tiryaki'nin.

Sayın Tiryaki, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlığın saygıdeğer bürokratları, değerli basın mensupları, hazırım; hepinizi sevgi ve saygıyla grubumuz adına selamlıyorum.

1 Kasım, Kobane kentinin dünyanın en vahşi, en kanlı örgütleri arasında yer alan IŞİD'in elinden kurtarılmasından hemen sonra aralarında Nobel Barış Ödülü sahiplerinin, akademisyenlerin, aydınların, yazarların, sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin olduğu binlerce kişinin çağrısıyla “Dünya Kobane Günü” ilan edildi. 2014 yılından beri, her yıl 1 Kasım tarihinde dünyanın birçok ülkesinden milyonlarca insan Kobane’de IŞİD vahşetine karşı direnenlerle dayanışmalarını ifade ediyor; Almanya’dan İtalya’ya, İskandinav ülkelerinden Fransa’ya, İngiltere’den Yunanistan’a, Kanada’dan Avustralya’ya, Hindistan’dan Ekvator’a, İspanya’dan ABD’ye kadar dünyanın her köşesinde, yüzlerce kentte Kobane direnişi sahipleniliyor, dayanışma sergileniyor, destek mesajları veriliyor. Bizler de başta kuzey ve doğu Suriye’deki halklar olmak üzere, Filistin’de, dünyanın her köşesinde haksızlıklara, vahşete karşı, işgallere karşı direnen halkları selamlıyor, 1 Kasım Dünya Kobane Günü’nü kutluyoruz.

Şimdi, pek çok konu var Bakanlığınızı ilgilendiren Sayın Bakan, ben bunlardan birkaç tanesiyle ilgili görüşlerimi sizlerle paylaşacağım. Fakat bu, Filistin demişken sizin Bakanlığınızı da ilgilendiren bir konu olduğu için altını çizmek isterim. Şimdi Türkiye-İsrail ilişkilerine bakıldığında son yirmi sene de önemli gelişmeler olduğu görülüyor. Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidar olduğu 2002 yılında Türkiye ile İsrail arasındaki ticaret hacmi 1,41 milyar dolarmış ve bu ticaret hacmi 2022’de 8 milyar 910 milyon dolara çıkmış; 2022 yılı toplam ihracat 6 milyar 740 milyon dolara yükselirken ithalat da 2,17 milyar dolara çıkmış. Ticaret hacmi böylece 1,41 milyar dolardan 8,91 milyar dolara ulaşmış. Ticaret hacmi son yirmi sene içerisinde yüzde 532 artış göstermiş yani yeni hedef İsrail kaynaklarının Türkiye üzerinden Avrupa’ya ulaştırılması, bu konuda da Ticaret Bakanlığı nezdinde ve genel olarak Türkiye’de bir dizi çalışmanın yürütüldüğü söyleniyor.

Şimdi sorun şu: Bir yandan Hükümet diyecek ki İsrail’e “Ey İsrail, sen devlet değilsin, sen örgütsün.” bir adım daha ileri gidecek “Sen devlet değil, terör devletisin.” diyecek; diğer yandan ticaret hacmi de yüzde 532 oranında artış gösterecek.

Sayın Bakan, ben size burada bir soru sormak istiyorum. Siz de İsrail’i bir örgüt olarak mı görüyorsunuz? Siz de İsrail’i bir terör devleti olarak mı görüyorsunuz? Yanıtınız “Evet.” ise bir örgütle, bir terör devletiyle ihracat ve ithalatı nasıl değerlendiriyorsunuz gerçekten çok merak ediyoruz. Yani böyle siyaseten büyük laflar ederken önünü arkasını iyi düşünmek lazım. Bir ülkeye “terör devleti” dedikten sonra, bir ülkeye “örgüt” dedikten sonra en azından o ülkeyle -çünkü artık onu normal bir devlet olarak kabul etmiyorsunuz, bir örgüt olarak kabul ediyorsunuz- ticari ilişkilerinizi kesmeniz gerekmez mi? Ama sorun şu: Bu ikisinde de aslında çok samimi değilsiniz yani İsrail’e hükümetin söylediği sözlerin hiç de samimi olmadığını hepimiz biliyoruz. Bakın, bizler İsrail’le ticari ilişkilerin sürdürülmesi gerektiğini savunuyoruz, İsrail’le ilişkilerin koparılmasının daha doğru olacağını düşünüyoruz. Bizler Filistin davasının, haklı davasının her zaman yanında olduk, yanında olmaya devam edeceğiz. Bir yandan çıkacaksınız milyonlarca insana “Filistin halkının mücadelesinin yanındayız.” diyeceksiniz, İsrail devletine “terör devleti” diyeceksiniz, İsrail devletine “örgüt” diyeceksiniz; bütün yetkiler elinizdeyken, hükümeti yönetiyorken, ülkeyi yönetiyorken hiçbir adım atmayacaksınız; biz bunun hiç de samimi olmadığını düşünüyoruz.

Şimdi, birkaç tane mesele var, onunla ilgili konuşacağım. Bir tanesi uyuşturucu ama uyuşturucudan önce şu limanlarla ilgili söylemek istediğim bir şey var Sayın Bakan. Şimdi, dünya ticaretinde deniz yolu taşımacılığının payı yüzde 84 yani çok büyük bir oran. Deniz ticaretinin bu kadar yüksek olmasının pek çok nedeni var. Burada alanının uzmanları var, onların her birisi çıkıp benden çok daha ayrıntılı, çok daha iyi şekilde bu limanların önemini, deniz ticaretinin önemini anlatabilirler. İşte, tek seferde çok yük taşınmıyor olabilmesi, taşıdığınız malın güvenliği, aynı zamanda bunlara saldırının daha az olması gibi pek çok nedenle deniz ticareti tercih ediliyor. Şimdi, Türkiye 3 tarafı denizlerle çevrili bir ülke, aynı zamanda Asya'yı Avrupa'ya ve Akdeniz'e bağlayan kritik yerde bir ülkede ve çok kıymetli limanları var Türkiye'nin yani dünya ticareti açısından da gerçekten çok kıymetli limanları var. Şimdi, bizler, parti olarak, HEDEP Grubu olarak öteden beri özelleştirme politikalarına karşıyız, limanların özelleştirilmesine de karşıyız. Aslında limanların kamu tarafından işletilmesi gerektiğini savunan bir partiyiz fakat öteden beri Türkiye'de bir özelleştirme furiasıdır sürüyor. Eğer özelleştirilmediyse bile uzun yıllarla kiraya veriliyor fakat bu kiralama meselesi de kamunun o kadar aleyhine biçimde yürütülüyor ki yani herkesin gözünün içine âdeta soka soka bir haksızlık yapıldı. Ben geçen dönem de milletvekiliydim ve limanların kiralama süresi uzatıldı, bir yasayla uzatıldı ve pazarlıksız, ihalesiz, sadece bir kanun maddesi değiştirilerek biraz önce söylediğim yani dünya ticareti açısından bu kadar önemli olan, Türkiye açısından bu kadar önemli olan onlarca liman uzun sürelerle sadece bir kanun maddesiyle uzatılmış oldu, Allah'tan Anayasa Mahkemesi oy birliğiyle iptal etti. Bakın, çoğunu zaten siz biliyorsunuz ama kayıtlara geçsin diye bunları söylemekte yarar var. Yani ihalesiz, herhangi bir pazarlık yapılmadan, sadece bir kanun maddesiyle bu ülkenin kaynakları, bu ülkenin limanları birilerine nasıl peşkeş çekildi burada kayda geçirmek isteriz.

Antalya Limanı 1998 yılında özelleştirilmişti, işletme hakkı 2028 yılına kadar Katarlı şirket QTerminals'la olan limanın sözleşme tarihi 2047 yılına kadar uzatılacaktı eğer bu kanun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmeseydi. Alanya Limanı (ALİDAŞ) Alanya Liman İşletmesi şirketine on dokuz yıl daha uzatılarak sözleşme bitiş tarihi 2049 yılına kadar uzatılmış olacaktı eğer Anayasa Mahkemesi iptal etmemiş olsaydı, pazarlıksız ve ihalesiz biçimde. Yine, Hopa Limanı 2046 yılına kadar, İstanbul Salıpaazarı Limanı Galataport Doğuş-Bilgili Grubuna 2062 yılına kadar ihalesiz ve pazarlıksız devredilmiş olacaktı. Kuşadası Yat Limanı İngiliz Şirket Global Ports Holdinge 2052 yılına kadar, Çeşme Yat Limanı 2056 yılına kadar, Mersin Limanı Singapur merkezli PSA Grubu ve Türk Akfen Grubuna 2061 yılına kadar, İskenderun Limanı Limaka 2046 yılına kadar, Sinop Limanı 2046 yılına kadar, Ordu Limanı 2046 yılına kadar, Tekirdağ Limanı -19 yıl- 2046 yılına kadar, Rize Limanı 2046 yılına kadar, Marmaris Limanı 2049 yılına kadar, Dikili Limanı 2050 yılına kadar, Trabzon Limanı 2052 yılına kadar, Taşucu Limanı 2070 yılına kadar, Güllük Yat Limanı 2070 yılına kadar, İnebolu Limanı 2070 yılına kadar pazarlıksız ve ihalesiz bir şekilde verilmiş olacaktı eğer Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmemiş olsaydı.

Şimdi, Sayın Bakan, bu konuyla ilgili bakışınız nedir? Siz de bu limanların pazarlıksız ve ihalesiz biçimde bu şekilde devredilmesini doğru buluyor musunuz? Politikalarınızın içerisinde böyle bir plan var mı? Bu limanların bu biçimde işletilmesiyle ilgili bir çalışma yapacak mısınız? Gerçekten çok merak ediyoruz.

Şimdi, konuşmamın bu bölümünde, özellikle bu uyuşturucu meselesiyle ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. Önce, yeni bir tane haber, memleketinde bu işler nasıl oluyor diye gerçekten çok çarpıcı bir örnek Sayın Bakan. Bu kısmı sizinle ilgili değil ama sonuçta bu uyuşturucunun büyük bir bölümü Türkiye'de üretilmiyor ve dünyanın başka ülkelerinden sizin kontrolünüzün altında olan gümrüklerden, limanlardan bir şekilde Türkiye'ye getiriliyor; o yüzden bunları söylüyorum. Dün gazetelerde bir haber yapılmış, Terörle Mücadele ve Vazife Kahramanları Şehit ve Gazi Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma

Derneği Diyarbakır Şube Başkanı 50 kilogram uyuşturucuyla yakalanmış. Şimdi, lafa gelince, ada gelince “vatan, millet, şehit, gazi, terörle mücadele” gerçek hayatta uyuşturucuyla ticaret. Memleketin en vahim durumu maalesef böyle.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Verdiğin buradaki örnekten yola çıkarak bütün...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – İsmail Bey, ben bunların hepsinin bürokratlarınızla ilişkilerini, kamu yöneticilerinizle ilişkilerini sayabilirim, mesele o değil. Sorun şu: Gidin, Diyarbakır ailelerinin yanında bu insanları görürsünüz...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yani gazileri, şeyi, hepsini onunla beraber töhmet altında bırakmak doğru bir şey değildir.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Sorun şu İsmail Bey: Kamu bir biçimde bu insanlara yol olmalı ki bu kadar pervasız biçimde bu işleri yapıyorlar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Öyle bir şey yok, yanlış o.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Yoksa başka bir sorun değil, mesele o.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ferdî kusurlar olabilir.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Başka bir tane örnek: Bakın, 3 Nisan 2020 tarihinde Kolombiya'nın Buenaventura Limanı'nda 4,9 ton kokain ele geçirilmişti; kokainin İstanbul'a gönderilmek üzereyken ele geçirildiği açıklanmıştı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü on altı ay sonra bu geminin getirileceği malın alıcısı olduğu söylenen şirketin sahibini gözaltına aldı; ondan sonra ne olduğunu bilmiyoruz, serbest bırakılmış bile olabilir. Böyle bir uyuşturucuyla mücadele olabilir mi? Piyasa değeri 265 milyon dolar olan bir uyuşturucudan bahsediyoruz; 7,5 milyar TL. Böyle bir uyuşturucu ticareti.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Orada yakalananın 2 katı Türkiye'de yakalanıyor, böyle bir şey olabilir mi ya Allah aşkına?

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Mesele şu: Şimdi, defalarca söyledik, bakın, Sayın Bakan, Türkiye'de limanlar gerçekten kevgire dönmüş olmasa, gümrük kontrolleri bu kadar zayıf olmasa Latin Amerika'dan, 8 bin kilometre öteden bütün Atlas Okyanusu'nu geçtikten sonra, bütün Akdeniz'i, Akdeniz'deki bütün ülkelerin bütün limanlarını geçip Türkiye'deki limanlara getirip Türkiye'deki limanlar üzerinden uyuşturucu pazarlanmış olmazdı. Bu, Türkiye için yeni bir şey yoksa herkes Afganistan üzerinden, Pakistan üzerinden, İran üzerinden bir uyuşturucu rotası olduğunu biliyor ve bununla mücadele edilmesi de mümkündü fakat şimdi yeni bir şey yaşanıyor. Latin Amerika'nın Orta Doğu'ya pazarlanacak, Avrupa'ya pazarlanacak uyuşturucusu maalesef Türkiye'ye geliyor ve maalesef Türkiye üzerinden dünya pazarlarına gönderiliyor.

Şimdi, bu şöyle önemli, hepimiz açısından çok önemli Sayın Bakan. Şimdi, bakın, emin olun... Şöyle bir şey yanlış anlaşılmasın: Ben Hükûmetin her düzeyde uyuşturucuyla mücadele etmesini savunuyorum, her düzeyde. Emniyet Müdürlüğünün her düzeyde uyuşturucuyla yani üreteniyle, satanıyla, pazarlayanıyla, herkesle mücadele etmesi gerektiğini savunan birisiyim fakat sorun şu: Bu ülkede uyuşturucu bırakın üniversiteleri, bırakın liseleri, ilköğretim kurumlarının, ortaokulların bahçesine kadar yayılmış durumda. Şimdi, aile mefhumunun en güçlü olduğu kentlerden bir tanesinin milletvekiliyim ben, ben Batman Milletvekiliyim ya; emin olun, bakın, buradaki Bakanlığın bürokratlarıyla, milletvekilleriyle hep beraber buradan çıkıp Batman'a gidelim, herhangi bir sokakta herhangi bir yurttaşla konuşalım “Batman'ın en büyük sorunları ne?” diyelim, emin olun bu sorunların başında, en büyük sorunların başında uyuşturucu kullanılması meselesi geliyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Tüm Türkiye’de öyle efendim.

MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ (Batman) – Gençlerin, çocukların en büyük sorunlarından biri ve bu sadece Batman’a dair bir sorun değil; Anadolu kentlerinin yani hani “muhafazakâr” denilen, aile yapısının en güçlü olduğu söylenen kentlerin en büyük sorunları arasında uyuşturucu geliyor. Uyuşturucu sadece büyükşehirlerde yaşanan bir sorun değil, öyle zenginlerin, elitlerin kullandığı falan bir şey değil. Gerçekten bu haplarla maplarla, başka şeylerle bu ülkenin geleceği, çocuklarımızın geleceği çalınıyor. Dolayısıyla limanların, gümrüklerin başındaki kişi olarak bu konuya özel bir hassasiyet göstermeniz gerekir.

Şimdi, şöyle bir şey söyleniyor, biz anlatıyoruz bütün bunları, Adalet ve Kalkınma Partisi adına konuşanlar diyor ki: “E, demek ki yakalanıyorlarmış, demek ki bunlara karşı operasyon yapılmıyormuş.” Bakın, mesele şu: Türkiye dünyanın uyuşturucu trafiğinin merkezi hâline gelmiş durumda. Yani şimdi, Kolombiya’daki, Peru’daki, Venezuela’daki veya dünyanın başka yerindeki bir ülke gerçekten Türkiye’nin samimi biçimde uyuşturucuyla mücadele ettiğini düşünse, bu konuda gerçekten önleyici tedbirleri en üst düzeyde aldığı bilse 8 bin kilometre bütün Akdeniz’i dolaşarak Türkiye üzerinden uyuşturucuyu pazarlamak isteyebilir mi? Demek ki kamu otoritesinin bu konuda zaafı var, kamu otoritesinin tamamı için söyleyemiyorum ama içinden birileri bu işe aracılık ediyor.

Ben pek çok örnek sayabilirim yani nasıl Emniyet görevlilerinin araçlarından, nasıl askerî araçların içerisinden uyuşturucu yakalandığının, operasyon yapıldığının pek çok örneği var; bunların hepsi gazete haberlerinde yer aldı ama mesele şu: Önce ülkeye girişinin engellenmesi lazım, ülkeye girişinin engellenmesinin yolunun da gümrüklerin ve limanların gerçek anlamda kontrol altında tutulması olduğunu düşünüyoruz.

Şimdi, bir başka şey daha, bu söylediğimi teyit etmesi açısından, şimdi, hani diyorlar ya: “Biz buna karşıyız, mücadele ediyoruz.” Hatta sorsanız diyecek ki bilmem hangi örgütler falan yapıyor, onların sorunu; tabii, tabii, onların sorunu.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Onları da söyle, o yapan örgütleri de söyle.

MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ (Batman) – Ben söyleyeyim yani kontrol sizin elinizde ya onun için söylüyorum.

Başka bir şey söyleyeyim: Bakın, sadece uyuşturucunun kendisi gelmiyor bu ülkeye, uyuşturucu baronlarının da üssü hâline geldi bu ülke; gerçekten bu ülke bunu hak etmiyor. Dünyanın neresinde uyuşturucu baronu varsa ya ölünce ya da işte bu mafya arasındaki çatışma nedeniyle öldürülünce biz bir şekilde haberdar oluyoruz, bunların hepsinin de üssü hâline gelmiş durumda yani Türkiye sadece uyuşturucu ticaretinin merkezlerinden biri hâline gelmedi, aynı zamanda, bu uyuşturucu ticaretinin başındaki baronlar da kendi ülkelerinde yaşamak yerine Türkiye’de daha iyi koşullarda yaşayacaklarını düşünüyor olmalı ki Türkiye’de en üst düzeyde güvenlik görevlilerinin onlara yönelik herhangi bir operasyon yapmayacağını düşünüyor olmalı ki bu kadar rahat gelip bu ülkede yaşayabiliyorlar. Bu büyük bir sorun, bu hepimizin sorunu, sadece Hükümetin sorunu değil ama Hükümetin bizden farklı olarak bir sorumluluğu var, hepimizin sorunu fakat Hükümetin sorumluluğu var. Dolayısıyla, bu konuda almadığımız her önlem, ülkeye giren her gram, her kilogram, her ton uyuşturucunun birinci derecede sorumluluğuna ortakınız ve bunu engellemek için her tür çalışmayı yapmak zorundayız.

Şimdi, gümrük birliği meselesi var; Türkiye’nin tekrar bu gümrük birliğinin parçası olmak gibi, Avrupa Birliğinin önemli bir parçası olmak gibi bir projesi var Hükümetin. Türkiye’nin Avrupa Birliğine girmesinin taraftarıyız ve bu gümrük birliğinin de Türkiye’nin aleyhine olmayacak biçimde, Türkiye’nin ekonomik çıkarlarına, halkların çıkarlarına karşı olmayacak biçimde yürütülmesine

tarafız. Fakat anladığımız kadarıyla, gördüğümüz kadarıyla, gözlemlediğimiz kadarıyla pratik olarak bu konuda herhangi bir işlem yürütülüyor değil yani hani gümrük birliği başta olmak üzere, pek çok konu âdeta askıya alınmış durumda. Bu konuda bir tikanıklık yaşandığı görülüyor. Avrupa Birliğiyle müzakerelerin durması belki bunun önemli bir nedeni fakat bunun ötesinde de bu konuda Hükümet de sözsel olarak “Evet, biz bunu destekliyoruz,” dese de pratik olarak çok da bu konuda ciddi bir adım atmadığı anlaşılıyor. Ha, gümrük meselesiyle çözülemeyecek sorunlar var; hani siz gümrük birliğinin parçası olsanız bile, işte, çifte vergilendirmeyi ve benzeri şeyleri engelleseniz bile zaten Türkiye’ye girdikten sonra her ürün, her mal bu ülke vatandaşlarına 3 kat fazlasıyla satıldığı için belki o bütün sorunlar çözülmeyecek. Yani Avrupa’dan ithal edilen bir araç eğer bir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Evet, Sayın Tiryaki, toparlayın lütfen.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Yani Avrupa’da 600-700 bin TL’lik olan araç maalesef Türkiye’de 2 milyon 100 bin liraya satılıyor. Bütün dünyanın 700-800 dolara aldığı bir telefonu maalesef biz en az 2 bin dolara, 2.500 dolara satın alabiliyoruz. Bu konuda da Ticaret Bakanlığının eğer bir politika oluşturulması konusunda bir etkisi varsa bu kadar yüksek vergilendirmeye karşı bir tutum almasını bekleriz diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Selim Temurci Bey’e...

Evet, buyurun Selim Bey.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarımız, bürokrat arkadaşlarımız, basınımızın kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanımıza ve ekibine yeni dönemde başarılar diliyorum; Allah yardımcıları olsun. Doğrusu, Türkiye için bir şans olduğunu düşünüyorum; ticaretin içinden gelen birinin ticari konularda, ülkenin en önemli meselelerinde bu bahsedilen birçok soruna çok daha hassasiyetle yaklaşacağına inanıyorum.

Sayın Bakanımız büyümeden başladı, ben müsaadenizle büyümeyle ilgili olarak birkaç hususu dikkatinize sunmak istiyorum. Şimdi, dünyada “kaliteli büyüme” ve “kalitesiz büyüme” diye 2 temel kavram var ve 4 temel konuyu bizim sorgulamamız gerekiyor. Elbette Türkiye ekonomisi büyüdü, büyüme hedeflerini gerçekleştirdi ve önümüzdeki beş yıl içerisinde de ortalama yüzde 5 bir büyüme hedefi var. “Nasıl büyüyoruz?” ve “Kim büyüyor?” sorusu bence çok dile getirilmiyor; ben tekrar bunun altını çizmek istiyorum.

Şimdi, öncelikle “Bu büyüme istihdam sağlıyor mu?” sorusunu bir sormamız lazım. Şimdi Türkiye’de şu anda... 2028 hedeflerimize bakarak tabii bunu değerlendirmemiz lazım. 2028’de Türkiye’nin acaba istihdamda hedefi ne? “İşsizliği yüzde 7,5’a düşüreceğiz.” diyoruz. Yüzde 7,5 işsizlik aslında Türkiye’nin 2000 yılındaki işsizlik rakamıydı. Büyüme çok güzel ama büyümenin toplumsallaşması için, tabana yayılması için büyümenin bu tarafında “Kimi büyütüyoruz?” sorusunda istihdamı destekleyen bir büyümeyi maalesef yeterli derecede gerçekleştiremedik; birinci sorum bu.

Şimdi buradan hareketle, önümdeki bir tabloda yani bunun nasıl gideceğine dair bir veriyi dikkatinize sunmak isterim. Şimdi, yine, 2023 ve 2028 karşılaştırmalarında toplam yatırımlarda özel sektörün gayrisafi milli hasıla içerisindeki yatırım payı yüzde 29 küsurlardan 28'lere iniyor. Tabii, bu da Ticaret Bakanlığımızı ilgilendiren çok önemli bir mesele. Demek ki özel sektörün yatırımlar noktasında büyüyemeyeceğini öngörüyoruz çünkü özel sektör sermayesinin çok önemli bir bölümünü -biz Sayın Bakanımızla çok farklı vesilelerle geçmiş otuz yıl içinde bunları çok konuştuk- yani insanlarımız bu ülkede her on, on beş yılda bir ortada meydana gelen devalüasyonla, özellikle ekonomide yaşanan sıkıntılarla birikimlerini kaybettiler yani aslında kalkınma planımızda -biraz önce Bakanımızı dinlediğimizde de aynı şeyi gördük- ekonomide istikrarlı, kalıcı, sürdürülebilir bir büyüme olmazsa biz hep başa dönüyoruz, başa sarıyoruz. Burada üzülerken ifade ettiğim bir şey daha söyleyeyim -belki bu tasarruflar ayağında düşünülmüştür- kamunun yatırımlarında da beş yıl içerisinde çok küçük bir artış var. Dolayısıyla burada istihdam sağlanabilmesi için ekonominin büyümesi lazım, büyürken ekonomi aynı zamanda yatırımların da büyümesi lazım çünkü üretim ve yatırım olmayan bir ekonomide istihdamı istikrarlı bir şekilde büyütmeniz mümkün değil.

Diğer bir konu -bence sokağı ilgilendiren bir konu, esnafı ilgilendiren bir konu- acaba biz kimi büyütüyoruz? Bunun da tabii literatürdeki karşılığı geliri adil olarak paylaşabiliyor muyuz? Şimdi, bir hedef koymuşuz, 2019 yılında gelir adaletsizliğindeki bu meseleyi çözmek için bir hedef koymuşuz. Bu hedefi 2023'te gerçekleştirememişiz ve daha kötü bir gelir adaletiyle karşı karşıya kalmışız. Şu anda 2028 hedefimizde bizim bunu tekrar düzeltme hedefimiz var, bunu düzeltme hedefimiz ancak gelirin adil dağıtımıyla ilgili bir şey. Burada diğer arkadaşlarla da bakanlarla da kendi içimizde de bunu görüşüyoruz, gelirin adil dağılımı konusunda öncelikle kamunun üzerinde çok büyük bir yükümlülük var. Yani bugün kur korumalı mevduat burada çok konuşuldu, tekrar girmek istemiyorum ama burada özellikle gelir dağılımı konusunda şu anda sokağın bir sıkıntısı var. Ben birçok yerde bunu söylüyorum, şu anda bu ülkenin iki temel meselesi var: Bir tanesi barınma; bir tanesi sağlıklı, güvenilir gıdaya erişim. İnsanlarımızın, 11.400 lira asgari ücret alan insanların -bugün bu ülkede asgari ücret ortalama ücret hâline geldi- 20 bin liraya 3+1 daire büyük şehirlerde bulması söz konusu değil. Dolayısıyla evet, gerçekten olağanüstü bir zenginleşme var Türkiye'de, bu ülkede gelirin yüzde 41'ini, arkadaşlar, toplumda nüfusun yüzde 1'i alıyor. Çok okuduk bu şiirleri, bu taksimi kurt yapmaz çok dedik; bu, doğru bir şey değil. Dolayısıyla gelirin adil paylaşımı konusunda -biraz sonra geleceğim- bir şey yapmamız lazım. Yani büyüme istihdam yaratıyor mu, gelirin adil paylaşımını sağlıyor mu ve sürdürülebilir bir büyümemiz var mı? Yani ne demek istiyorum? Ben yatırımcıyım içeride ya da dışarıda... Sayın Bakanım, siz öyle bir Bakanlıktasınız ki hem iç ticaret hem dış ticaret, hem odalar hem yani her şey aslında, ticaretin kalbi sizde atıyor. Dolayısıyla böyle bir yerde yatırım yapılabilir ülke olma vasfı, sürdürülebilir olması için, aslında bu söylediklerimizin daha üzerinde. Onun için de bunun, inşallah, temenni olarak değil gerçek olacağı bir dönemi de yaşarız. Ben şuna inanıyorum, yani Türkiye'de son yirmi, yirmi beş yılda Türkiye'nin demokratikleşmesinde olağanüstü işler yapıldı ama özellikle 15 Temmuz sonrası belki olağanüstü bir dönemde -ki ben buna inanırım o süreçlerin içinde yaşamış biri olarak- artık bu sürecin dışına çıkarak Türkiye'yi tekrar adaletle, demokrasiyle daha fazla buluşturacak hem içerideki yatırımcıya hem dışarıdaki yatırımcıya "Kardeşim, biz adalet üzerine büyüyeceğiz." diyebilmeliyiz. Şu anda burada çok ciddi sıkıntılarımız var, inşallah anayasa çalışmalarımız çerçevesinde bunu dikkate alırız.

Bence son konu -siz uzun yıllar MÜSİAD'da da görev yaptınız, Başkanlığımızı yaptınız- bu dördüncü söyleyeceğim şey belki her şeyin fevkinde bir şey. Sayın Cumhurbaşkanımız yıllarca "dindar nesil" dedi, "Bu ülkenin milli ve manevi değerlerle yetiştirilmiş bir gençliğe ve geleceğe ihtiyacı var." dedi. Aynen, altına imza atıyoruz ama geldiğimiz noktada -biraz önce arkadaşımız da söyledi- bakın,

iki yıl öncesine kadar Türkiye'nin 14 şehrinde uyuşturucu bağımlılık konusunda özel arkadaşlarla anketler yaptırıldı. Bütün şehirlerdeki ilk 3 problemin içerisinde mutlaka bağımlılık ve uyuşturucu çıkıyor. Sayın Bakanım, bu ülke -organize suç örgütlerinden bahsedildi, oraya girmeyeceğim ama- Küresel Suç Endeksi'nde ilk 14 ülkeden biri olarak adlandırılıyorsa ve aslında oradaki ülkelerin çoğu ekonomik olarak yaşıyor olduğunu kabul edemeyeceğimiz ülkelerse, durup bir düşünmemiz lazım. Yani bu sosyokültürel meselelerde bir sorunumuz var ve beşerî sermayemizin büyümeye yapacağı katkıyı engelleyen bir gelişme bu. Dolayısıyla büyüyoruz, eyvallah, daha fazla büyüyelim ama bu 4 ana başlığı dikkate almadan yapılacak bir büyüme "Büyüdük." demek gerçekten bunun altını doldurmamış olur. Ben biraz bunu sizin yerinize söylemiş oldum.

Şimdi, gelelim şu dış ticaret şeyine... Tabii, Ticaret Bakanlığımız olarak siz cari açıktan bahsettiniz, ben de şöyle kısaca durmak isterim üzerinde. Şimdi, yine burada yaptığımız bir önceki değerlendirmelerde... Siz, tabii, şu anda dış ticaret açığının bu yıl verilerinde bir düzelden bahsettiniz...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Üç aylık.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Üç aylık, bu çok harika bir şey ama Sayın Bakanım, bunun devam edip etmeyeceğini biz plana bakarak görüyoruz. Şu anda Türkiye'nin dış ticaret açığı yaklaşık 110-112 milyar, bir önceki yıl 109 milyar ve beş yıla baktığımızda dış ticaret açığımızda 110 milyar doların altına düştüğümüz hiçbir yıl yok. Şimdi soru şu: Sürdürülebilir dış ticaret açığını düşürebiliyor muyuz yoksa konjonktürel olarak iki üç aylık meselelerle mutlu olmaya devam mı edeceğiz? Buradan hareketle şuraya gelmek istiyorum: Bakın, şu anda 55-56 milyar doları inşallah bulacak turizm gelirlerimiz. Bütün istatistiki olarak, regresyon yapın, korelasyon yapın, ne yaparsanız, diğer benzer ülkelerle karşılaştırın; ya, turizmin 2028'de 100 milyar dolara ulaşacağı varsayımı benim yaptığım bütün hesaplamalarda 73-75 milyar doları geçmiyor. Bunu niçin söylüyorum size? Ticaretimizin, iç ve dış ticaretimizin geliştirilmesinde oradaki açığı ben ümit ediyorum, dua ediyorum Ticaret Bakanlığımız karşılasın yani orada size çok büyük yük düşüyor.

Şimdi, genelde bu böyledir yani işin tabiatına bu uygundur, genelde ihracattan bahsedilir, ithalattan bahsedilmezdi; teşekkür ediyorum, siz ithalata bir şekilde girdiniz. Ben ithalatla ilgili olarak şöyle bir şeyi paylaşmak isterim: Bakın, geçtiğimiz dönem, kalkınma dönemimizde ihracat hedeflerimiz gerçekleştirildi yani sadece büyüme değil ihracat da gerçekleştirildi hatta artı 28 milyar dolar fazla ihracatımız var. Şimdi ben arkadaşlara genelde şunu söylüyorum: Bir şeyin alacak tarafına baktığımız zaman borç tarafına da bakın, iyi bir tacirin bunu yapması lazım. Peki, biz ithalatta koyduğumuz hedefi -dış ticaret açıklarına gelmek için bu açıklamayı yapıyorum- bir önceki dönemde gerçekleştirilebilmiş miyiz? İhracat, eyvallah; biz ithalatta hedefimizi 73,5 milyar dolar geçmişiz, onun içindir ki bugün 45-50 milyar dolar -işte, siz ifade ettiniz- 46 milyar dolar cari açıktan bahsediyoruz. Dolayısıyla bu cari açık meselesinde vallahi siz aslında iyi bir noktadasınız yani "Biz düşük TL'yle cari açığı kapatıp oradan enflasyonu düşüreceğiz." diye böyle aklın almayacağı hayaller kurmuştuk, hiç olmazsa şu anda rasyonel politikalara dönüldüğünü gördüğümüz için buradan yürüyeceğimizi düşünüyoruz.

Şimdi, diğer önemli bir konu; tabii, bizim normalde ithalatı ikame edebileceğimiz en hızlı alanlardan bir tanesi tarım. Ben, şu anda -yani elbette bunlara bakacağız ama- tarımsal ithalatla ilgili olarak dış ticaret açığımızın giderilmesi hususunda Ticaret Bakanlığımızın yardımcı olması gerektiğini düşünüyorum. Yani düşünün, 30'a yakın şehre gittik, arkadaşlar da bunu mutlaka gördüler; ya, tarım ölüyor. Yani rakamsal olarak bazı gayrisafi millî hasılayla yaptığımız oranlar, gelir dağılımındaki bu adaletsizlik, sektörel anlamda tarımın gayrisafi millî hasıla içinde aldığı payın azalışı bizi aslında alarmla geçirmesi gereken bir durum. Onun için bu tarım ithalatı konusunda... Yani nedir Allah aşkına?

105 milyar TL aylık faize para ödeyecek Türkiye Cumhuriyeti devleti önümüzdeki yıl. Yılda tarımsal destek olarak vereceğimiz rakam 91,6 milyar TL. Elbette desteklerle bu 250-300'e varacak ama tarımsal destek olarak Anayasa gereği vereceğimiz 91,6 rakamı var. Dolayısıyla burada, yurt dışından ithalatla ilgili olarak yani bir fiyat dengesi oluşturmak için bunu yapacaksınız...

Ya, Sayın Bakanım, Değerli Ağabeyim; ne olur, rica ediyorum, Anadolu boşalmasın, topraklarımızı başkaları satın almasın. Bakın, bütün İzmir, Aydın, Muğla, Antalya, o bölgeyi dolaştım, detaya girmek istemiyorum. Ya, uzun yıllar, 1830'dan itibaren Türkiye'nin bütün kalkınma modelleri ve Türkiye'de yabancı sermayenin ve Türk sermayesinin nasıl dışarıya gittiği konusunda uzun yıllar çalıştığımızı biliyorsunuz. Ya, ben, Türk limanlarının, o bölgelerin yabancıların eline geçmesini istemiyorum. Buradan hareketle tarım konusuna tekrar dikkatinizi çekmiş olayım.

Tabii, dünya ticareti içerisinde Türkiye'nin artan payı önemli, ortaya koyduğunuz hedef de bence çok kıymetli. 1,30 diye söylediniz herhâlde, bu da önemli. Ama tabii, ben bir konuyu burada da şey yapayım; teşekkür ederim, bu da önemli bir gelişme. Türkiye'de çünkü uzun dönem kilogram başına ihracat ve ithalat karşılaştırmaları yapılırdı, burada ciddi bir düzelmeye var, bu önemli.

Şimdi, buradan hareketle bir başka veriyi ben sizinle paylaşmış olayım: İmalat sanayisindeki hedefler kalkınma planında da, siz de biraz vurgu yaptınız, gerçekten tatmin edici hedefler. Yani imalat sanayimizin ihracat içindeki payı büyüyor. Burada orta-yüksek teknoloji sanayinin imalat sanayi ihracatındaki payı artıyor ve burada pay yüzde 37'den yüzde 44'e çıkıyor 2028'de. Şimdi, orta-yüksek teknolojilerin gayrisafi millî hasıla içindeki payını yüzde 44'e çıkaracağız ama yüksek teknoloji sanayinin imalat sanayi ihracatındaki payını 2028'de yüzde 5,5'a çıkaracağız. Yani 3,7'den 5,5'e çıkması yüzde 48 gibi ciddi bir artış ama toplam imalat içine bakıldığında çok düşük. Buradan da şuraya geleceğiz: Bizim yüksek teknolojiyi kim üretecek? Bizim, beşerî sermayeye yatırım yapmamız lazım. Şimdi, bu beşerî sermaye meselesi gelince de üzülerek ifade edeyim, bağımlılık ve uyuşturucu dışında bunu söyleyeceğim: Şu anda Türkiye, dışarıda yetişmiş insan gücünü tekrar içeriye getirmesi gereken bir Türkiye, bu hedeflerde ama şu anda bunu başarabiliyor muyuz, bunu başarabilir miyiz? Bunu da sizin takdirinize sunmak isterim.

Bir başka konu, teknolojiye çok büyük değişiklikler yapılıyor. Geçen on yıl içerisinde jeneratörden kompresöre, aklınıza gelebilecek birçok sanayi ürününde fiilen yatırımların içinde bulunmuş, fabrika kurmuş biri olarak söylüyorum, beni en fazla endişeye sevk eden konuların bir tanesi robotik ve otomasyon teknolojileri, istihdam konusunda mutlaka bunun dikkate alınması lazım. Önümüzdeki süreçte özellikle beşerî sermayesini geliştiremeyen bir Türkiye, sadece ucuz iş gücüyle dünyayla rekabet edemeyecek bir Türkiye burayla da rekabet edemez. Onun için, bu konu çok hassas bir konu, buraya da dikkatinizi çekmek isterim. Tabii, biraz daha böyle hani bir sektör temsilcisi olarak da konuşayım, Türkiye'de bana sorsanız ki hayatın, ekonominin içerisinde, esnaf, sanatkâr kiminle irtibat kurmak ister? Vallahi, Ticaret Bakanlığımızla kurmak ister. Bir dost tavsiyesi, ne olur, esnaf, Bakanlığımızın illerinde, ilçelerinde, Ankara'daki birimlerine hızlı ulaşsın. Çünkü ben şunu çok iyi biliyorum ki burasının başarısı ya da başarısızlığı ekonomik olarak çok önemli ama insanlarımız, esnafımız "devlet" dendiğinde biraz Ticaret Bakanlığını anlar, oradaki insanlar daha fazla aklına gelir, önce vali gelmez yani "Ya, kime ulaşabilirim?" İşte, odalara gider, bu konu da bence çok önemli.

Şimdi, yine buradan hareketle, TOBB'un verileri tabii sizde var, siz onun üzerinde çok durmadınız, sizin yerinize ben onu ifade etmiş olayım. Tabii, 2022'de -bu açılan, kapanan şirket meselesini ben çok takip ediyorum- yüzde 27,8 açılan şirketlerde bir artış var, kapanan şirketlerde yüzde 42,8; bu, TOBB'un verisi. "Ya, bu konu niye böyle?" diye baktığımızda bence finansmana gitmemiz lazım.

Bakın, parasal sıkılaştırma meselesinde iş öyle bir noktaya geldi ki dün akşam 20 tane sanayici -içinde esnaf kardeşlerimiz de var- bir zoom toplantısı yaptık buraya gelmeden önce. Yani dehşet bir tablo var, hele hele ithalat yapan ki sizin alanınızda devalüasyonla birlikte...

Bakın, Sayın Bakanım, 20 lirayla girdiğimiz seçimde şu anda 28 lirayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Toparlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temurci, ilave süre veriyorum, buyurun lütfen.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Hiçbir ülke birkaç ayda yüzde 30-35, yüzde 40 devalüasyonu kaldıramaz. Yani biz bir zamanlar “8 olacak, 10 olacak.” diyen laflara “Keşke olsa.” diyoruz artık. Ya, 28 liraya bu geldi ve hakikaten döviz kurunu, o şeyi “hedge” edecek, “pass” edecek bu kabiliyeti olmayan orta ölçekli KOBİ’lerimizin birçoğu şu anda bitmiş durumda. Ya, ticari kredilerde şu anda limitler var, yüzde 50 TL’de en iyi rakamlar gibi geçiyor, böyle bir ortamda ticaretin gelişmesi mümkün değil. Yani esnaf ve tarım konusunda yani başka şeyler de konuşabiliriz, zamanım bitti. AVM’ler dünyanın bir gerçeği, zincir marketler dünyanın bir gerçeği, bizim şimdi başka bir gerçeğimiz var, e-ticaret.

Bakın, buralarla ilgili olarak bakkal ve küçük esnaf Anadolu’da şu anda bitik durumda. Ya, bir ilçede, bu 3 harfilere karşı değiliz, olsunlar tabii ama arkadaşlar, bunun bir düzene ihtiyacı var ya.

CAVİT ARI (Antalya) – Köydeler, köyde.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Bir bakkal, gider, dayısının oğlunu orada çalıştırır, büyükşehirlerde niye hizmet sektörü büyüyor? Çünkü Anadolu’da insanlar iş bulamıyor. E-ticaret konusunda çok ciddi sorunlar var, çok ciddi sıkıntılar var.

Son olarak şunu söyleyeyim, bitireyim Sayın Başkanım müsaadenizle. Devletimiz tasarruf yapmak istiyor, elbette planlanan yatırımlarla ilgili olarak herhangi bir şey söyleme durumunda değiliz ama ben her bakanlığımıza söylediğimiz için size de söylemek istiyorum. Yani yeniden değerlendirme oranının üzerinde hiçbir bakanlık bence buraya bütçe getirmemeli. Şu anda, sizin Bakanlığınızın personel giderleri bakın; 4,5 milyardan 12,7 milyar TL’ye çıkıyor, 3 kat artıyor. Bilmiyorum yani bu nasıl bir iştir, bu kadar nasıl artıyor, bunu bilmem ama sonuçta vatandaşa “Kemer sık.” dediğimizde “Ya, biz de bunu yapıyoruz.”u vatandaşa dememiz lazım. Duamız odur ki -Ticaret Bakanlığımıza, cari açığındaki problemde de; esnafın yaşadığı, tarımda yaşanan büyük sıkıntılar konusunda da biz Allah için sizlere güveniyoruz- inşallah bu sıkıntılar geçer ve inşallah bir sonraki yıl burada yine sizlerle bu meseleleri, bu verileri tekrar konuşma imkânımız olur.

Allah yardımcınız olsun efendim.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Allah razı olsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temurci, teşekkür ediyorum.

Şimdi de Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Bakırloğlu.

Sayın Bakırloğlu, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanımız, hoş geldiniz.

Sunumunuzda bol bol ihracattan, ihracat rakamlarından, dış ticaretten bahsettiniz. Hakikaten de şu an Türkiye ekonomisi için, özellikle cari açık veren, özellikle çifte açıkla karşı karşıya olan ülkemiz için ihracat önemli bir durumda. Bu sene, 2023 yılında 255 milyar dolarlık bir ihracatla kapatması

planlanıyor; geçen sene de hemen hemen buna yakındı, 254 milyar dolarlık bir ihracatımız vardı. Geçen sene zannedersem 109 milyar dolarlık bir dış ticaret açığımız var, bu sene bu açığın 112 milyar dolara çıkması bekleniyor. Güncel rakamlara baktığımız zaman, Ocak-Eylül 2023 rakamlarına baktığımız zaman ihracatımızın 187 milyar dolara çıktığını görüyoruz, bir önceki sene, 2022 yılında 188 milyar dolardı. İthalatımızın da 274 milyar dolara çıktığını görmekteyiz ve burada dış ticaret dengesinin de eksi 87 milyar 228 milyon olduğunu görüyoruz. Burada benim dikkatimi çeken konulardan bir tanesi ihracatın ithalatı karşılama oranı. Geçen sene ocak-eylül döneminde ihracatın ithalatı karşılama oranını yüzde 69,3 iken bu dönemde yani 2023 Ocak-Eylül döneminde bu oranın yüzde 68,2 olduğunu görmekteyiz. Planınız yıl sonunda da yüzde 69,5'le kapatmak. Şimdi, seneye ne olacak peki? 2024'te, 2025'te, 2026'da, önümüzdeki süreçte ne olacak diye baktığımızda orta vadeli plandaki rakamlara bakıyoruz; 2023'te planlamamız, hedefiniz yüzde 76,81'miş, 2023 gerçekleşmesi yüzde 69,5 yani hedefte ciddi bir sapma var. Peki, bu yüzde 80'lere, yüzde 85'lere çıkacak mı önümüzdeki yıllarda? Valla burada Ticaretin Düzenlenmesi, Geliştirilmesi ve Kolaylaştırılması Programı'ndaki rakamlara baktığımız zaman 2026 yılında hedefiniz yüzde 73. Bakın, bu çok düşük bir rakam olarak karşımıza çıkmakta.

Bir diğer husus, mesela dış ticaret hacminin gayrisafı yurt içi hasılaya oranı. Siz Ticaret Bakanısınız ve bunun mümkün olduğu kadar yüksek olmasını istersiniz. 2023'te planlanan yüzde 70'miş, gerçekleşme -tam rakam- yüzde 58,3. Peki, düzelecek mi bu yani 2023 hedeflerine, 2023'te koymuş olduğunuz hedefe yani yüzde 70'e ulaşabilecek miyiz? Tam tersi, düşecek yani sizin programınıza göre düşeceğini tahmin ediyorsunuz; 2024 yılında yüzde 57'ye, 2025'te yüzde 55'e, 2026'da yüzde 54'e düşeceğini tahmin ediyorsunuz.

Burada, sunumunuzda birçok şeyden bahsettiniz; işte, dünya ticaretinden, mal ticaretinden almış olduğumuz payın küresel olarak yüzde 1,01'den, 1,02'ye çıktığı, 1,03'e çıkacağı şeklinde birçok rakamlar verdiniz ve şöyle bir rakam da verdiniz: Orta yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatımızın payının 2022 yılında yüzde 36'yı bulduğundan bahsettiniz. Burada ikisini birden vermişsiniz yani orta yüksek ve yüksek teknolojinin ikisini birden vermişsiniz. Sunumunuzda da dikkatimi çekti, yüksek teknoloji ürün ihracatından bahsetmediniz, ikisini birden verdiniz. O rakamlara baktığımız zaman yüzde 3,6 olduğunu görüyoruz yani ocak-eylül döneminde 3,6; geçen sene aynı dönemde yüzde 2,8, yıl sonunda da yüzde 3,6 olacağını tahmin ediyorsunuz. Geçmişe döndüğümüz zaman çok ciddi şekilde kendimizi tekrar ettiğimizi ve patinaj çektiğimizi hatta geriye de düştüğümüzü görmekteyiz.

Sunumunuzda bahsetmediğiniz bir diğer hususa... On İkinci Kalkınma Planı'nda biliyorsunuz bazı hedefler konuldu, özellikle yüksek teknoloji ürünün imalat sanayisi ihracatındaki oranının yüzde 3'ten yüzde 17'ye çıkarılması gibi çok önemli bir hedef var ama sunumunuzda bu hedeften hiç bahsetmediniz ve bu hedefe yönelik adımlardan da hiç bahsetmediniz. Biz sunumunuzda bunu görmek isterdik. Neden görmek isterdik? Çünkü özellikle yüksek teknoloji ürünlerin ihracat içindeki payımızın artması gerektiğini biz düşünüyoruz çünkü 2053'teki o hedeflere ulaşmak istiyorsak yani dünyadaki en büyük ilk 10 ekonomi içerisinde girmek istiyorsak, dünyadaki en iyi 100 üniversite arasında 5 tane üniversite hayal ediyorsak; işte, dünyadaki en marka değeri yüksek 100 firma arasında 5 tane Türk firması olmasını hayal edebiliyorsak esasında bunun yolu yüksek teknoloji ürün üretebilmek ve bunu ihraç edebilmekten geçiyor. Bunu becerirsek şayet, beceribilirsek şayet bu hedeflerimize ulaşmak kolay olacaktır diye düşünüyoruz.

Şimdi, peki, bunu yapabilecek altyapımız var mı; şu an dünyadaki konumumuz ne, bir onu irdelemek istiyorum. Türkiye toplam ihracatta dünyada 29'uncu sırada. Herhâlde 2021'de 28'inci sıradaydı. Şu anda 29'uncu sıraya düşmüş durumda ancak yüksek teknoloji ihracatında değer olarak

36'ncı sıradayız. Arada bir makas var. Yüksek teknoloji ihracatının imalat sanayisi ihracatına oranı sıralamasında ise sıramız 70'inci. 1'inci Hong Kong, 2'nci Filipinler, 3'üncü Malezya; sıralama bu şekilde gidiyor. 1'inci Hong Kong'un oranı yüzde 70,54; bizim yüzde 3,6. Hemen üstümüzdekilere bakıyoruz -Dünya Bankasının zannedersem 2021 rakamlarından bahsediyoruz, hemen üzerimizde Arjantin var, Ukrayna var, Bolivya var, Surinam var yani bu konuda almamız gereken bayağı bir mesafe var.

Şimdi, yüksek teknoloji üretmek için, bunu ihraç etmek için yapılan çalışmalar var; ampirik çalışmalar var, makaleler var. Bunlara baktığımız zaman belli şartlar var, belli şartları yerine getirirseniz bunu yapabiliriz, Türkiye de bunu yapabilir. Nedir bunlar? Tasarrufların etkin yatırımlara dönüştürülmesi, nitelikli eğitim, nitelikli insan gücü istihdamı, beşerî sermaye, -biraz önce hatiplerimizin de bahsettiği gibi- transit ticaret, açıklık -bu da önemli- ve doğrudan yabancı yatırım girişi. Yani bunları gerçekleştirebilirsek şayet bu hedeflere ben ulaşılacağına inanıyorum.

Peki durumumuz ne? Yani bunların arasında mesela en önemlisi beşerî sermaye. Yani beşerî sermayenin bugün için kalkınmada, büyümede en az fiziki sermaye kadar önemli olduğu hatta daha önemli olduğu artık bilinen bir gerçek. Peki, şu anda ülkemizin beşerî sermayesi ne durumda, mevcut iş gücü ne durumda; buna bakmamız lazım. 2019 senesi Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Rekabetçilik Raporu verilerine göre Türkiye mevcut iş gücü becerileri sıralamasında oldukça aşağılarda yer almakta. Bazı başlıkları size anlatmak istiyorum. İşbaşı eğitim konusunda 122'nci sırada, mesleki eğitim kalitesinde 128'inci sırada, mezunların beceri donanımında 103'üncü sırada, dijital becerilerin varlığı konusunda 116'ncı sırada. Yani dijital beceri önemli, anahtar kelimelerden bir tanesi olacak önümüzdeki süreçte çünkü ikiz dönüşümden bahsediyoruz, dijital dönüşümden bahsediyoruz. Genel sıralamada ise 61'inci sıradayız.

Gene Dünya Ekonomik Forumu'nun Geleceğin İşleri 2020 Raporu'na göre Türkiye, aktif popülasyon içerisinde dijital becerileri en düşük OECD ülkesi konumunda. Şimdi, böyle bir beşerî sermaye yapısıyla bizim bu hedeflere ulaşma, bırakın bu hedefleri yani yüzde 5 hedefimiz vardı yıllarca, o yüzde 5 hedefe ulaşma şansımızın olduğunu ben düşünmüyorum. Bir de biraz evvel bahsettiğim gibi, uluslararası doğrudan yatırımlar sayesinde de teknoloji transfer edilebilir ve bu sayede de yüksek teknoloji ürün ihracatı artırılabilir. Ya, burada Filipinler, Malezya gibi ülkelerin en büyük özelliği bu, ihracatlarında yüksek teknolojinin bu kadar yüksek olmasının.

Bakıyoruz uluslararası doğrudan yatırımlara, 2015 yılında 19,2 milyar dolar yabancı sermaye bu ülkeye gelmiş, 2022 yılında bu rakam 13,3 milyar dolara düşmüş; ciddi bir düşüş var. 2023 Ocak-Temmuz dönemini bir önceki aynı dönemle, 2022'yle kıyasladığımız zaman yüzde 26'lık bir azalma var ki bu rakam 5 milyar 360 milyon dolar yani altı ayda, yedi ayda yalnızca 5 milyar 360 milyon dolarlık doğrudan yabancı sermaye girişi olmuş, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 26 düşmüş, bir önceki dönem 7 milyar 681 milyon dolarmış.

Bir de bunun yapısına bakmak lazım. 2015 yılında -biraz evvel bahsettim- 19,2 milyar dolarlık bir yabancı yatırım girişi vardı; bunun 12 milyar doları sermaye girişiymiş, 4 milyar doları da gayrimenkul girişiymiş. 2022 yılına baktığımız zaman da bu tablonun tam tersine döndüğünü yani gayrimenkul yatırımlarının artmış olduğunu, sermaye yatırımlarının zaman içinde azaldığını görüyoruz yani neredeyse kafa kafaya gelmişler. 6 milyar 791 milyon dolar sermaye yatırımı olmuş, 6 milyar 273 milyon dolar da gayrimenkul yatırımı olmuş. Sermaye yatırımlarının yapısına baktığımız zaman da sadece yüzde 24'ü imalat sanayisine yatırım yapmış yani yurt dışından ülkemize yatırım yapanların sadece yüzde 24'ü imalat sanayisine yatırım yapmış, ağırlık da yüzde 62,8 olarak hizmet sektörü ve perakende sektörü çok ciddi bir artış içerisinde.

Yani uluslararası doğrudan yatırımlar her geçen gün azalmakta, yapısı bizim istediğimiz gibi değil, gelen yabancı gayrimenkul alıyor. Sermaye yatırımlarında çok ciddi azalma var, imalat sanayi yatırımlarında çok ciddi azalma var. Bu şartlar altında uluslararası doğrudan yatırımlar sayesinde teknoloji transfer etme şansımız çok zor gözüküyor ve daha da düşecek bu; bakın, bu yatırımlar daha da düşecek. Yani bu ülkeye 2005 yılına kadar her yıl ortalama 1 milyar dolarlık yatırım gelirken 2005 yılında birdenbire sıçrama yaptı; 15 milyar dolarlara, 20 milyar dolarlara çıktı. Neden? Çünkü Avrupa Birliğiyle müzakerelerimiz başlamıştı fakat daha sonra, 2018 yılından sonra kademe kademe kademe düştük. 2018’de ne oldu? 2018’de de tek kişilik hükümet sistemi, işte, Türk tipi hükümet sistemi, başkanlık sistemi, adına ne dersiniz deyin, o sisteme geçtik. Bizim, bu sistemle devam ettiğimiz müddetçe uluslararası yatırımları buraya çekme şansımız yok. Beşerî sermayemizin yapısından biraz evvel bahsettim. Bu şartlar altında bunu artırabilme şansımızın olduğunu ben zannetmiyorum.

Sayın Bakanım, sizin ilk sunumunuz bu. Geçen sene bu koltukta Sayın Bakanımız oturuyordu değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yarısını bana sorun, yarısını oraya sorun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şöyle: Hayır, değişmeyen bir şey var yani bakanların yerleri değişiyor fakat değişmeyen bir şeyler var. Nedir bu?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Devlette devamlılık esastır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet.

Şimdi, ben her sene şunu yapıyorum: Manisa’daki esnaf, sanatkâr odalarına diyorum ki: Yarın Ticaret Bakanlığımın bütçesi görüşülecek. Ya, derdiniz ne, sıkıntınız ne?

Şimdi, bakıyorum, hemen hemen her sene -bu 6’ncı bütçe mi oluyor bizim- beş yıldan beri her sene...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bizim 21 ya.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben kendi şahsıma söyleyeyim. O zaman yirmi yıldır bir şey değişmiyor, daha kötü bir şey.

Ben beş yılına şahidim; beş yıldan beri esnafın dertlerinde herhangi bir “Ya, şu da gitmiş kardeşim; bunu da silelim, bunu da silelim. Ha, bu sene bütçede bunlar görüşüldü, esnafın şu derdi ortadan kalktı.” diye bir şey yok. İlk sene 1 sayfaydı, daha sonra sayfa sayısı artmaya başladı, en son 4-5 sayfaya kadar geldi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, Esnaf Genel Müdürü de aramızda bak, o da milletvekili oldu.

CAVİT ARI (Antalya) – Her geçen gün de artar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam yani o, benim dediklerimi daha anlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – O da on sene yaptı Genel Müdürlük.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Boşuna mı görüşüyoruz yani Sayın Bakırlioğlu?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Öyle gözüküyor herhâlde.

CAVİT ARI (Antalya) – Her geçen gün artıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, her geçen gün artıyor, ciddi sıkıntıları var esnafın. Bakın, esnafımızı -ben de esnaf kökenli birisiyim yani hayatımı Akhisar’ın merkez çarşısında açmış, 4 yaşından beri çarşıda faaliyet göstermiş, arastada faaliyet göstermiş bir kardeşinizim- özellikle pandemi döneminde çok yalnız bıraktınız, kaderine terk ettiniz. Bunun üzerine gelen ekonomik

sıkıntılar esnafı hakikaten çok zor duruma getirdi. Çok ciddi mağduriyetleri var; mesela emeklilikte yaşa takılanlarla ilgili bir düzenleme yapıldı ama bu düzenlemeden en az faydalanan ne yazık ki emeklilerimiz oldu, hiç faydalanamadı hatta. Yani yıllardır dile getirdiğimiz bir adaletsizlik vardı -yani normal SGK'liler 7200 gün prim ödedikleri zaman emekli olabiliyorlardı ama esnafımız 9000 gün-bunu yıllarca dile getirdik, iktidar da seçim öncesinde "Evet, biz de 7200 güne indireceğiz." dedi; hani nerede? Bu sözün bir an önce hayata geçirilmesi lazım.

Bir diğer husus, 4 Ekim 2000 öncesinde oda vergi kaydı olduğu hâlde BAĞ-KUR kaydı olmayan on binlerce esnafımız var. Bunlar da çok ciddi mağduriyet içerisinde.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Tescil mağdurları.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tescil mağdurları var, hakikaten büyük bir mağduriyet içerisindedir. Biz yıllardır bunu söylüyoruz, bununla ilgili en ufak bir adım atılmadı, bu insanlar hâlen daha emekli olamıyor, yasal düzenleme lazım.

Ya, şunu yaptık, bakın, çok büyük bir adaletsizlik yaptık, burada da bahsettik: Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında az da olsa emeklilerimize 5 bin lira bir ikramiye verildi, 5 bin lira. Peki, niye çalışan-çalışmayan ayrımı yapıldı? Bugün, çalışan, üreten, alın teri döken esnaf kardeşlerimiz var, zanaatkarlarımız var, yani şimdi bu adamlar üretiyor diye, üretime katkı sunuyor diye niye cezalandırılıyor? Bu büyük bir adaletsizlik, esnaf kardeşimiz "Bunun hesabını sorun." diyor.

Başka bir şey; yani bir ara, iki sene önce ve geçen sene esnafı gezdiğimiz zaman en büyük problemlerinden bir tanesi elektrik maliyetleriydi, kira maliyetlerinden daha fazlaydı. Ha, şimdi sayenizde kira maliyetleri artık tutulacak gibi değil ama elektrik önemli bir maliyet. Neden esnafımıza bu zor günlerinde onlara indirim sağlayacak bir düzenlemeye gidilmiyor?

En büyük problemlerden bir tanesi, bakın, yani ben hangi esnafın kapısını çalsam, desem ki "BAĞ-KUR primini ödeyebiliyor musun kardeşim?" Esnaf bana diyor ki: "O ne?" Ya, bak, birçok esnaf BAĞ-KUR priminin ne kadar olduğunu dahi bilmiyor çünkü ödemiyor, ödeyemiyor daha doğrusu. Yani şu anda BAĞ-KUR primi 4.628; indirim var, düzenli ödeyenler için 3.957 lira ve bu asgari ücret oranında artmakta ve esnafımız bunu ödeyemiyor. Önümüzdeki sene de muhtemelen bu enflasyon rakamlarına göre asgari ücrette yüzde 51 artış olacak, gene bu 4.628 yüzde 50 artacak. Yıllardır yapılandırma yapıyoruz, netice alamıyoruz. Bu konuda mutlaka bir düzenleme yapılması gerekli.

Bir de biraz evvel hatip arkadaşlarımız da bahsetti; esnafımız, sanayicimiz, tüccarımız krediye ulaşmakta çok ciddi problem yaşıyor. Ulaştı diyelim -dün baktım- bankalarda ticari krediler ortalama yüzde 48, yüzde 50 ve üstü olan tutarlar var. Esnafımıza devlet destekli ucuz kredi veriliyor, doğru, iyi bir şey bu ama bunda da problem var, buna ulaşmak da çok büyük problem çünkü finansman yok; adı var, indirimli kredi var ancak ortada para yok. Esnaf Kefaletlerde aylar sonrasına ancak verilebiliyor, Esnaf Kefaletler şu anda kendi öz kaynaklarıyla 500 bin lira isteyen ortağın ancak 50 bin lira verebiliyor. Bu kaynakların artırılması lazım. Ya, sunumunuzda... Bilmiyorum, geçen sene 80 milyar lira mıydı, tam hatırlamıyorum.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Bu yıl 139 milyar lira.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 139 olacak, geçen sene 80 milyar lira civarındaydı; bu kaynaklar yetersiz, bunların mutlaka artırılması lazım.

Ya, yıllardan beri "Bu AVM'lerle ilgili düzenleme artık ne zaman yapılacak?" diye burada bütün muhalefet milletvekilleri bunu devamlı söylüyor. Esnaf bunu dile getirmekten, biz söylemekten bıktık; hâlâ da bu AVM'lerle ilgili düzenleme, perakende yasası bir türlü gerçekleşmedi ve en büyük

problemlerden bir tanesi. Bakın, şu son günlerde bu faizlerin artmasıyla beraber pos cihazlarındaki komisyonlar yüzde 0,74'ten yüzde 4'lere kadar çıkmış durumda yani postan geçiyorsun, ertesi gün yüzde 4 kesinti olarak hesabına geçiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Taksitli olduğu zaman altı ayda yüzde 14-15'lere çıkıyor, altı ayın valörü... Üç aylık bir süre için yüzde 12-13'lerde kesinti oluyor. Şimdi, esnaf artık kredi kartlı satış yapmak istemiyor çünkü kesinti fazla. Karşısındaki müşterinin cebinde para yok, mecbur kredi kartından alışveriş yapmak zorunda. Hâl böyle olunca eski bir yönetime başvurmaya başladılar, biz zamanında çok yapardık onu. Veresiye defterlerimiz vardı bizim, veresiye defterlerine artık dönmeye başlandı. Kredi kartından alışveriş yapamadıkları için artık veresiye defterlerine dönmeye başlandı. Şimdi, bizim amacımız ne? Bizim amacımız, mümkün olduğu kadar bütün yapılan alışverişleri kayıt altına almak değil mi? En büyük amacımızın bu olması lazım değil mi? Ama şu anda sırf bu pos komisyonlarının yüksek olmasından dolayı esnaf ister istemez, mecburen kayıt dışılığa itiliyor. Bu konuda da mutlaka bir düzenleme yapılması lazım.

Bütçemizin Türkiye'deki esnaflarımıza, tüccarlarımıza, ihracatçımıza hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlioğlu, teşekkür ediyorum.

Şimdi de İYİ Parti Grubu adına Sayın Profesör Doktor Ümit Özlale konuşacak.

Hocam, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk önce, ikiye böleceğim sunumu dış ticaret ve iç ticaret olarak fakat bütün bunlara başlamadan önce, kalkınma planında dün Sayın Şimşek'i dinlerken de gördüm, temel motto şu: "İhracatla büyüyeceğiz." Şimdi, ihracatla büyüme fikri çok olumlu, bence de doğru. İhracatla büyüyen ülkeler neler yapmışlar? Yani bu Asya Kaplanlarına baktığımız zaman çok basit bir şey yapmışlar, ilk önce bakanlıkların organizasyon şemasını buna göre düzenlemişler. Mesela Ministry of International Trade and Industry (MITI) diye yazarsanız onlar uluslararası ticaret ile sanayiye birleştirmişler. Bizde böyle bir durum var yani Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı var ve Ticaret Bakanlığı var, ticaretin içinde ihracat var, ihracatın en önemli "component"i imalat sanayisi, o da Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının kapsamında. O bakımdan, burada sizlerin doğal olarak ihracatı savunurken sanayi politikasından bahsetmeniz lazım fakat o sizin Bakanlığınızın çalışma alanında değil. Şimdi, burada Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Kacı'ı ağırlayacağız, aynı şeyi ona da soracağız, ihracat da onda değil. Dolayısıyla eğer biz gerçekten ihracatla büyüme istiyorsak o zaman Bakanlığın organizasyon şemasını değiştirmemiz lazım ya da Ticaret Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının çok daha entegre bir şekilde, çok daha sıkı bir şekilde çalışmasını sağlamamız lazım.

Şimdi, 1830'larda II. Mahmut -sizi biraz yoğun gündeminizden böyle uzaklaştırayım- Moltke isimli bir Prusyalı subay çağırır, ondan Türkiye'yi anlatmasını ister, Osmanlı İmparatorluğu'nun temel problemlerini. Ondan sonra, Falih Rıfkı Atay hatıratında şunu yazar: "Türk ham maddesi kendi

toprağında yetişen 1 okka dokunmuş kumaşa 10 okka ham ipliğini verir.” Yani biz devamlı burada bütün bakanlıklarla konuşurken hep aynı şeyi söylüyoruz: Ham maddeden yüksek bir katma değer üretebiliyor muyuz? İki yüz yıldır üretiyormuşuz yani Prusyalı subay da iki yüz yıl önce geldiğinde sizlere aynı raporu yazmış. O yüzden, biz hani verimlilikten bahsediyoruz, yüksek katma değerden bahsediyoruz ya, bunun gerçekten bu ülkede bir karşılığı var.

Şimdi, ihracattan bahsettiniz, böyle bir coğrafyada bu kadar büyük avantaja sahipseniz ihracatınızın bunun 3-4 katı olması lazım yani sizin karşınızdaki ihracat verilerinin çok daha yüksek olması lazım. Bakın, nüfus yoğunluğunu tam merkeze aldığımız zaman 3 bin kilometre ötede bu dünyanın yüzde 42’sinin ithalat yaptığı bir coğrafyadan bahsediyoruz, müthiş bir coğrafya yani dünyadaki ithalatın yaklaşık yarısı bizim 3 bin kilometrelik çapımızda oluşuyor. Böyle bir yerde bizim ihracat hedefimizin 500 milyar doların falan çok üstünde olması gerekiyor. Demek ki biz burada bir şeyleri yanlış yapıyoruz. Yanlış yaptığımız şeylerden bir tanesi... Tabii, bu ihracatın 500 milyar dolar olamaması sadece son on beş yirmi yılın hikâyesi değil, biz bir türlü doğru ihracat politikasını geliştirememişiz.

Şimdi, kısa dönemde de baktığımızda ihracat artsa da dış ticaret dengesi bozuluyor gördüğünüz gibi. Burada mesela ihracatımızdan daha fazla ithalatımız artıyor ve öyle hani Türkiye’nin ihracat şampiyonu olup ithalatını azalttığı gerçeği de doğru değil. İşte burada baktık, küresel ihracattan en fazla pay itibarıyla ilk 16 ülkede Türkiye 16’ncı, ithalatta ise 3’üncü; dolayısıyla bizim problemlerimiz hâlâ azalmıyor.

Sayın Bakan altın ithalatından bahsetti. Altın ithalatına bir açıklama getirmek gerekiyor. Altın ithalatı Türkiye ekonomisine duyulan güvensizliğin bir sonucudur. Türkiye neden bu kadar fazla altın ithal ediyor? Para politikasına güvenmediği için. Yani biz onu imalat sanayisinde kullanmıyoruz ki. Altın ithal etmemizin sebebi, buradaki ekonomi politikasına güvenmediğimiz için buradaki vatandaş daha fazla altın talep ediyor. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde gerçekten bu ithalat tablosunu azaltacak ilk olarak doğru bir ekonomi politikası izlememiz gerekiyor. Yani “Altın ithalatını çıkardıktan sonra aslında dış ticaret dengemiz iyileşiyor.” demek çok inandırıcı değil çünkü ekonomi politikamızın kötü tasarlanmasından dolayı bu ithalatı yapıyorsunuz.

Şimdi, tabii, bizde çok önemli hedefler var; bu 2028, bundan beş sene sonraki hedef. Yani imalat sanayisinde yüksek teknoloji ürünlerin payına biz yüzde 5,5 demişiz; bizim ortalamamız yaklaşık 3,44 son on senenin ortalaması ama bunun nasıl yapılacağına dair ne kalkınma planında ne de Hazine ve Maliye Bakanlığının dün bütçesini görüştük, bütçenin tamamına dair görüşlere baktık, Ticaret Bakanlığının bütçesine baktık, hiçbir şey yok. Benim gördüğüm temel eksiklik bu. Yani biz son on senenin ortalamasından yüzde 50 daha fazla yüksek teknoloji ürün ihracatı yapacağız. Nasıl yapacağız? “Yapacağız.” Yani “Nasıl yapacağımızı karıştırma, yapacağız.” İthalatımızda da orta yüksek teknoloji... Ki Türkiye’nin iyi olduğu alandır ve Doğu Avrupa ülkeleriyle rekabet ettiği bir alandır, birazdan bu konuya geleceğim. “Bunda da artıracamız.” Nasıl artıracamız? “İşte, artıracamız.” Yani ne kalkınma planında ne bütçenin tamamına dair görüşlerde bunun nasıl artırılacağına dair herhangi bir plan, herhangi bir vizyon, bir program ben maalesef göremiyorum.

Şimdi, bir başka nokta da şu: Bizim bütün bu yüksek nitelikli ihracatı yapmak için en temel ihtiyacımız nedir? Nitelikli iş gücü. Peki, bu nitelikli iş gücü için bizler ne yapıyoruz şu anda? İşte, çok yüksek hedeflerimiz var; Türkiye’den 5 tane üniversiteyi dünyanın ilk 100 tane üniversitesi arasına koymak. Nasıl yapılacağı belli değil çünkü yükseköğrenime ayırdığınız pay artmıyor. Yani burada Millî Eğitim Bakanlığı bütçesini de tartışacağız, Millî Eğitim Bakanlığının bütçeden aldığı pay seneler içerisinde, son beş altı sene içerisinde artmış durumda değil.

Burada temel noktalardan bir tanesi de şudur: İhracatçımızın en fazla ihtiyaç duyduğu şeylerden bir tanesi nitelikli iş gücü ihtiyacı. Nitelikli iş gücünden de sadece üniversite mezunu ya da meslek lisesi mezununu anlamamak gerekiyor. Sayın Bakan, sizden önceki dönemlerde de biz bunu çok dile getirdik, Türkiye’de çıraklık müessesesi bittiği için bizim küçük ve orta ölçekli işletmelerimiz çok ciddi eleman ihtiyacı çekiyor. Dolayısıyla bu işte “4+4+4” denen eğitim sistemine geçtikten sonra maalesef Türkiye’de çıraklık müessesesi tamamıyla bitti ve işte, birazdan kayıt dışı ekonomiyile mücadelede ne kadar etkili bir yol aldığımızı söyleyeceksiniz, Türkiye’de şu anda düzensiz göçün en fazla gittiği yer çıraklık, çıraklığa gidiyorlar. Oysa o bizim için çok önemlidir yani ben her zaman söylüyorum, herkes üniversite mezunu olmak zorunda değil ama herkesin bir zanaat sahibi olması gerekiyor. Özellikle ihracatla büyüyeceksek bir an önce çıraklık müessesesini küçük ve orta ölçekli işletmelerin hizmetine sokmak gerekiyor. Tabii, çırakların insanca yaşamalarını sağlayacak bütün çalışma koşullarını ve ücretlerini temin etmemiz ve aynı zamanda da yükseköğrenimini sizin revize etmeniz gerekiyor. Bunun dışında...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çıraklığı 180 binden 1 milyona çıkardık.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Yani nereye giderseniz gidin, biz sizinle hangi sanayi sitesine, sanayi bölgesine gidersek gidelim hep aynı şeyi görüyoruz maalesef.

Bu küresel tedarik zincirleri... Türkiye’nin kendi bölgesine entegre olması çok önemli. Sizler de biliyorsunuzdur, dış ticarete geri yönlü ve ileri yönlü entegrasyon vardır. Geri yönlü de sizin ihracatınız başkalarının katma değeri, ileri yönlü de başkalarının ihracatı sizin katma değeriniz. Bakın, şimdi, Türkiye’nin burada başkalarının ihracatına katkı yapması gerekiyor. Burada çok önemli bir potansiyel var, kimler yapabiliyor bunu? Doğu Avrupa ülkeleri yapabiliyor. Mesela, Polonya’yla, Romanya’yla, Çekya gibi ülkelere baktığınız zaman özellikle orta ve orta yüksek teknolojili ürünlerde onların giderek daha fazla küresel tedarik zincirine ileri yönlü entegre olduğunu görüyorsunuz. Mesela beyaz eşya bizim çok rekabetçi olduğumuz bir alandır, çok da iyiyizdir, İtalya ile Almanya’nın boşalttığı yeri biz alıyoruz orada ama orada bizim çok daha fazla ileri yönlü entegrasyonu sağlamamız lazım, orada çok iyiye doğru bir gidişat yok maalesef.

Ne yapmanız lazım? Ne yapmamız lazım çok açık: İş gücünün niteliğini ve sanayinin üretim kapasitesini artırmalıyız. İş gücü niteliğini artırdığımız zaman ve kayıtlı ekonomiyi desteklediğiniz zaman Türkiye’nin en önemli problemi olarak gördüğüm düşük ücret ya da açlık sınırının altında kalan asgari ücret problemini de çözersiniz, bu da çok ciddi bir organizasyonu yani bakanlıkların içerisinde olduğu bir organizasyonel çalışmayı gerektiriyor. Yapılacak şey basit, ne yapmanız gerekiyor? Sizin nitelikli istihdamı sağlamanız gerekiyor onun için de yüksek öğrenim ve beceri politikanızı yeniden tasarlamamız gerekiyor. En büyük avantajımız hâlâ bulunduğumuz coğrafya ve özellikle Çin’in Bir Kuşak Bir Yol Projesi’nde orta kuşağın tamamıyla Türkiye’den geçmesi özellikle batıdaki limanların potansiyelini çok daha fazla artırıyor. Belki sizin Bakanlığımızda olmayabilir bu iş ama buna çok özen gösterilmesini size tavsiye ederim. Pire Limanı’nın kapasitesi dolduktan sonra özellikle İzmir tarafındaki limanların çok büyük bir potansiyeli olacak Çin’in bu Bir Kuşak Bir Yol Projesi’nde orta kuşağın bizim oradan geçmesinden sonra, özellikle demir yolu yatırımları o bakımdan çok daha büyük önem taşıyor. Demir yolu ile limanların birbirine entegre olması -işte Ulaştırma Bakanlığı gelince konuşacağız- onlar da tekrardan çok önem taşıyan konular.

Şimdi, burada ben sizin sunumunuzu dinlerken bir şeyi göremedim, çevrenin korunması. Dünya Ticaret Örgütüne üye ülkelere baktığımız zaman -sunumunuzda gördüğüm eksiklerden bir tanesi de oydu Sayın Bakanım- ülkeler dış ticarete karşılaştıkları engeller konusunda giderek daha fazla o ülkenin çevre regülasyonlarına uyum sağlayamadığından dolayı ihracat yapamadıklarını söylüyorlar;

bu, Dünya Ticaret Örgütünün verileri. O yüzden ben, hem Bakanlığın strateji raporunda hem de sizin bütçenizde bu yeşil dönüşüme çok daha fazla pay ayırmanızı tavsiye ederim çünkü önümüzdeki dönemde sizler başka ülkelere ihracat yaparken -burada biz bütçenin tamamına yakın görüşmelerde de aynı şeyi söyledik- bu çevreyle ilgili regülasyonlar, bizim ihracatımız, özellikle Avrupa Birliğine olan ihracatımız konusunda çok ciddi engeller çıkaracak gibi duruyor.

Göz ardı ettiğimiz bir konu şu: İhracatta hızlı değiliz. Gemilerin limanda ortalama bekleme süresine baktık; şimdi, burada Türkiye iyi bir durumda değil, o yüzden ihracatı artık yeterince, çok daha hızlı bir şekilde yapmanız lazım. Bana göre önümüzdeki dönemde hem Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı hem Ticaret hem de Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ortaklaşa, üzerine eğilmesi gereken konulardan bir tanesi, gemilerin limanda ortalama bekleme süresinin azaltılması. Bu konuda iyi ülke örnekleri var; bunun nasıl yapılabileceği, mevcut limanların nasıl rehabilite edilip oradaki bu elleçleme süresinin düşürülmesinde neler yapılabileceğine dair bence daha fazla çalışma yapılması gerekiyor. Bir de limanların performansını iyileştirmemiz lazım. Türkiye çok iyi bir coğrafyada, ihracatımızın da çok önemli bir bölümü deniz yoluyla. Şimdi, bizim seçilmiş limanların performans indeksine baktık, 350 tane liman arasında gördüğünüz gibi bir tek İzmir Limanı'nda bir iyileşme var. Yarımca'ya baktığımız zaman, Ambarlı'ya baktığımız zaman, Mersin'e baktığımız zaman, Borusan'a baktığımız zaman; bu limanların hepsinde konteyner liman performansında bir düşme var. Dolayısıyla -biz bunu Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına da söyleyeceğiz- önümüzdeki dönemde ihracatı hızlı yapmanız için bu liman rehabilitasyonunu mutlaka gerçekleştirmemiz gerekiyor.

Şimdi, bir başka nokta da gümrüklerimizin etkinliğini arttırmak. O yüzden 1 ile 5 arasındaki bir şeyde biz 3'üz yani ne iyiyiz ne de kötüyüz; çok ufak da olsa bir iyileşme var. Benim burada size önerdiğim şeylerden bir tanesi, insanların sadece kripto varlıktan ibaret sandığı blok zincir teknolojilerini bu gümrük süreçlerine sizin dâhil etmeniz. Bu konuda çok ciddi iyileştirmeler yapılabilir Sayın Bakanım, blok zincir teknolojisini gümrük süreçlerine daha fazla dâhil etmenizi şiddetle tavsiye ederim.

Şimdi, benim dış ticaretle ilgili diyeceklerim bu kadar. Biraz da iç ticaretle ilgili yorumlarda bulunmak istiyorum. Bu enflasyonla mücadele konusunda ticaret politikasının ilk yapması gereken şey, üretim zincirinin tekelleşmesini önlemek. Bakın, mesela, Orta Anadolu'da geçen sene seçim öncesi ziyaretlerimizde çok sık gördüğümüz, çok ufak bir örnekten bahsedeyim. Mesela, bir süt üreticisiyle konuşuyorsunuz, ürettiği sütü oradaki süt fabrikasına satacak fakat süt fabrikası da aynı zamanda yem satıyor ve yemi o süt üreticisine satıyor. Siz sütü daha pahalıya sattığınız zaman fabrikaya, o fabrika da yeme zam yapıyor ve böylelikle ortadaki o süt üreticisi o üretim zincirindeki işte o tekelleşmeden dolayı bir türlü kârını artıramıyor. Yani ilk olarak yapmanız gereken şey... Bakın, Türkiye'de üretim zincirinde ortadaki üreticilerin istedikleri kârı bir türlü elde edememesinin sebeplerinden, bu fahiş fiyat artışının olmasının sebeplerinden bir tanesi üretim zincirinin tekelleşmesidir. Büyük marketlere de baktığımız zaman sıfırdan bizim tüketiciye kadar bütün o zincire farklı şirketlerin sahipliği olarak hâkim oldukları için orada büyük bir monopol oluşuyor ve fiyat artışlarının temel sebebi de bu. Dolayısıyla sizin ticaret politikanızı şekillendirirken ilk olarak yapmanız gereken şeyin o üretim zincirini kontrol edip orada esas o tekelleşmeyi engellemek olması gerekiyor.

Zayı oranlarından bahsetmek istiyorum biraz da. Bu sektörde kabul edilen zayıat oranı 2022'de yüzde 25-30, bu çok yüksek bir oran yani milyarlarca TL'lik bir kayıp var orada. Bu zayıat oranlarının düşürülmesi için mutlaka soğuk zincirlere çok daha fazla yatırım yapılması gerekiyor. Yatırım yapılmıyor demiyorum, daha fazla yatırım yapılması gerekiyor diyorum. Düşünecek olursanız, yüzde 25'lik, yüzde 30'luk bir kayıp oranının olduğu yerde siz bunu Avrupa standartları olan yüzde 5'e

indirirseniz daha ilk baştan itibaren zaten üreticiler de bundan fayda görür, fiyatlar da düşer. O yüzden ben sizin sunumunuzda da bu zayı oranlarının nasıl düşürüleceğine dair fazla bir şey göremedim ama o önemli, bizim hem tarım üreticimiz için, çiftçimiz için önemli hem de tüketicimiz için önemli.

Şimdi, tabii, kooperatifçilik çok bahsettiğimiz şeylerden bir tanesidir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde sebze ve meyve ticaretinde üretici örgütlerinin payı yüzde 46'yımış, bizde yüzde 2 bile değil. Yani kooperatifçilik benim çocukluğumdan beri duyduğum, neredeyse böyle son derece duygusal, romantik bir kavram fakat bizde neden, sizler daha fazla destek vermenize rağmen, hâlâ üretici örgütlerinin tüketicisy ulaştırdığı ürünlerdeki oranı yüzde 2; buna iyi bakmak gerekiyor. Bizim kooperatifçilik anlayışımı yeniden revize etmemiz gerekiyor. Avrupa'da yüzde 46, bizde maalesef yüzde 2... O kadar verilen desteğe rağmen neden kooperatifler istediğimiz seviyede değil, neden Türkiye'deki üretici örgütleri hâlâ can çekişiyor ve yolsuzluğun, rüşvetin neden önemli bir bölümü de orada dönüyor; bizim ona biraz kafa yormamız gerekiyor.

Onun dışında, toptancı halleri... İyi dünya örneklerini bence mutlaka düşünmelisiniz. Ben size söyleyeyim: Londra, Paris, Madrid; buradaki toptancı hallerine bakarsanız, modern altyapının o şehrin ekonomisine ve oradaki üreticilere nasıl hizmet ettiğini anlarsınız. Bu hal yasasındaki son durum nedir, onu tam olarak bilmiyorum ama 2017'den beri devamlı tartışılan bir hal yasası var, onun bir an önce hayata geçmesi gerekiyor.

Esnaf ve sanatkârlar... Onlardan bahsetmek lazım. Ben bunun ikiye ayrılması gerektiğini düşünüyorum. Çok basit bir örnek vereyim: Diyelim ki bir mahallede çok büyük bir üreticinin çikolatasını satıyorsanız esnafsınızdır, çok büyük ihtimalle beş on sene içerisinde de maalesef ticari faaliyetinize son vereceksinizdir ama kendi çikolatanızı üretiyorsanız, kendiniz bir zanaat sahibiyse o zaman bizim onu yaşatmamız lazım. Yani esnaf ve sanatkârdan bahsederken özellikle sanatkâr tarafına bizim çok büyük önem vermemiz lazım. Avrupa ülkelerine gittiğinizde, gelişmiş ülkelere gittiğinizde o küçük, kendi ürününü, kendi hizmetini üreten, niş bir ürün üreten üreticinin iyi para kazandığını ve onun korunduğunu görürsünüz. İlk önce bence burada bu ayrımı yapmak lazım.

Bir ayrımı da bence bu esnaf ve tacir ayrımında yapmak gerekiyor. Bu da yılların hikâyesidir, diyelim ki Ankara'da bir kasap dükkânı açacaksınız, daha ilk günden tacir misiniz, esnaf mısınız, hangi odaya bağlısınız; ticaret odası mı, esnaf odası mı, ona göre hayatınız değişiyor. Yani aynı mahallede iki kasabın birinin ticaret odasına, birisinin esnaf odasına bağlı olmasının açıklanabilir hiçbir tarafı yok. Biliyorum, bu biraz da kurum içi siyaseti de gerektiriyor; Odalar ve Borsalar Birliği ile Esnaf Birliğinin arasındaki bu güç dengesi de orada önemli, bunun farkındayım ama hakikaten açıklanabilir bir tarafı yok yani bağlı olduğunuz ticaret odasıysa tacirsiniz, esnaf odasıysa esnafsınız aynı işi yapan, yan yana iki kasap olsanız bile; bunun mutlaka düzeltilmesi gerekiyor.

Bu market zincirlerine -halk arasında "üç harfliler"- tabii ki düzenleme gelecek ama önemli olan noktalardan bir tanesi, bizim önerilerimizden bir tanesi şu: Mesela Bingöl'e gittiğinizde, Aksaray'a gittiğinizde bunları görüyorsunuz. Tamam, bunlara bir kısıtlama getirin ama yapabileceğiniz şeylerden bir tanesi de şudur Sayın Bakanım: Mesela Bingöl'deki bir bal üreticisini hatırlıyorum "Ya, BİM'le, A101'le benim bakkalım rekabet edemiyor ama en azından benim buradaki yerli üreticim, Bingöl'deki bir yerli bal üreticisi BİM'in, A101'in rafına kendi ürettiği ürünü soksun." diyor. Yani Bingöl'deki BİM, Bingöl'deki üreticinin ürettiği ürünü en azından rafına koysun; bunların hepsi Ankara'dan, İstanbul'dan, büyükşehirlerden geliyor. Yani bizler gerçekten bu "üç harfliler" ile oranın bölgedeki üreticileri arasında bir huzur yakalayacaksak ilk yapmamız gereken şeylerden bir tanesi, böyle bir

düzenlemeye gidip bu market zincirlerinin kendi raflarına o şehirdeki üreticilerin de malını koymaları ve buradan bir raf parası almamaları... Bakın, bunu yaparsak o zaman en azından o şehirdeki küçük ölçekli üreticiyi korumuş olabiliriz; ben bunu oldukça önemli buluyorum.

Şimdi, bir başka nokta da şu: Türkiye’de işletmelerin yüzde 70’i hizmet sektöründe fakat onların bağlı olduğu yer KOSGEB, o da Sanayi Bakanlığında. Şimdi, burada temel bir problem var; bence Ticaret Bakanlığının içerisinde KOSGEB gibi bir kurum kurulsun ve bu kurum da oradaki hizmet sektörüne danışmanlık yapsın, bir KOBİ danışmanlığı yapsın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – O yüzden mesela siz esnafla konuştuğunuz zaman, KOSGEB desteklerini almak için gittiğinizde “Ben KOSGEB’e gittiğimde istediğim karşılığı bulamıyorum.” diyor; ne KOSGEB’in hatası ne esnafın hatası. O yüzden bence KOSGEB’vari bir kurumun Ticaret Bakanlığı içerisinde olması gerekiyor.

Bunun dışında, perakende işletmelerin yer seçimi çok önemlidir. Hangi gelişmiş ülkeye bakarsanız bakın, eczaneyi de bakkalı da kafanızın estiği yere göre açamazsınız. O yüzden bence en azından şu aşamada buna bir düzenleme gelmesi lazım ve o önerilecek alanlarda yer seçimi yapan işletmelerin mutlaka desteklenmesi gerekiyor; o da bence önemli konulardan bir tanesi.

En önemli konulardan bir tanesini de sona sakladım; Rekabet Kurumuyla ilgili ve atamalarla ilgili, buradaki çıkar çatışması ve örtüşmesiyle ilgili.

Şimdi, bakın, direkt olarak bir soru sorayım, ilk önce Rekabet Kurumu Başkanımızdan başlayayım: Herhangi bir yere yönetim kurulu üyeliğiniz var mı sizin ya da bir Başkan Yardımcınızın? Varsa olamaz, eğer böyle bir şey varsa olamaz.

Rekabet Kurumunun 4054 sayılı Kanun’a göre Rekabet Kurumundaki üst düzey yöneticilerin, Başkanın herhangi bir yönetim kurulu üyeliği olamaz. Bu, Türkiye’de eğer biz gerçekten rekabeti tesis edeceksek özellikle denetleyici ve düzenleyici kurumların üst düzey yöneticilerinin görevden ayrıldıktan sonra herhangi bir yerde çalışmalarının önüne geçilmesi lazım, hele görevdeyken bir yerde yönetim kurulu üyesi olmaması lazım. Ya, bu, rekabetin temeliyle, rekabetin kendisiyle ayrışan, örtüşen bir şey değil taban tabana zıt olan bir şey. Denetlediğiniz, düzenlediğiniz bir yerdesiniz, o kurumun başındasınız; daha sonra oradan ayrıldığınız zaman bir ay önce denetlediğiniz, düzenlediğiniz bir kurumun yönetim kurulu üyesi olamazsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, devam edin.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bakın, bir örnek vereyim size, çok sağlam bir örnek: BDDK Başkanı Sayın Mehmet Ali Akben Mayıs 2023’e kadar BDDK Başkanıydı, şimdi bir katılım bankasının yönetim kurulu üyesi; olamaz. Dünyanın hiçbir yerinde siz bir ay önce, iki ay önce denetlediğiniz, düzenlediğiniz bir kurumun yönetim kurulu üyesi olamazsınız. EPDK’de aynı şey geçerli; Tarifeler Dairesinde görev alıyorsunuz uzman olarak, daire başkanıysanız, ondan sonra gidiyorsunuz, denetlediğiniz bir şirketin başına geçiyorsunuz, yönetim kurulu üyesi oluyorsunuz; olamaz. Yani dolayısıyla eğer biz gerçekten Türkiye’de ticaretin iyileştirilmesini istiyorsak, rekabeti bütün her şeyiyle tesis etmek istiyorsak ilk başta bence dikkat etmemiz gereken konulardan bir tanesi denetlediğiniz, düzenlediğiniz... Ki Türkiye

ekonomisi için çok önemli kurumlardır bunlar; EPDK, BDDK, Rekabet Kurumu. Oralarda görev alan üst düzey yöneticilerin görevden ayrıldıktan sonra denetledikleri herhangi bir kurumda yönetim kurulu üyesi olmamalarıdır. Rekabetin tamamıyla, rekabetin kendi içindeki “rekabet” kavramıyla örtüşen bir şey değildir, tamamıyla yüzde yüz aykırıdır diyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi değerli milletvekilleri, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, Ticaret Bakanlığımızın çok değerli bürokratlarına da hoş geldiniz diyor, yoğun bütçe maratonunda kolaylıklar diliyorum.

Sayın Bakan Bey’i de uzun yıllar öncesinden tanıyorum; kendisinin Bakanlığı döneminde Bakanlığımıza ve Türk milletine iyi, yararlı hizmetler yapacağına da inancım tamdır.

Cumhuriyetimizin 100’üncü yılında Türk ve Türkiye Yüzyılı’nın ilk bütçesinin görüşülüyor olması, Türk ekonomisini dünyanın 17’nci büyük ekonomisi yapacak bir bütçenin bu çatı altında değerlendiriliyor olması hiç şüphe yok ki hem mutluluk hem de onur vericidir. Bu gurur mensubiyet şuuruyla kendisini Türk hisseden, Türk milletine aidiyet hisseden, devletin bölünmez bütünlüğünü ve milletin birliğini her şeyden önce tutan herkesindir. Haysiyetimizin Türkiye Cumhuriyeti devletinin Türk ve Türkiye Yüzyılı’nda sadece Türk dünyasına ve İslam dünyasına değil tüm beşeriyete umut olduğu gerçeği inkâr edilemeyecektir.

Sınırlarımızın hemen karşısında insanlık can çekişirken, erdemler katledilirken, terörizmden ve teröristlerden medet umanlar huzura ve barışa savaş açmışken Türkiye Cumhuriyeti’nin attığı adımları sadece sınırları ilgilendiren adımlar olarak görmek elbette mümkün olmayacaktır. Gazze’de tarihin gördüğü en alçak soykırımlardan biri yaşanırken; küçücük bedenleriyle molozların altında kalan, yaşam hakkı gasbedilen çocukların ruhu göğe yükselirken; annelerin feryadı arşı titretirken, babalarının göz pınarları kururken; medeni dünya sessizliğe bürünmüş, kör ve sağır rolü oynarken Türkiye Cumhuriyeti devletinin gönül coğrafyasında olan bitenden bağımsız hareket etmesi, tarihî ve insani sorumluluğunu yok sayması elbette düşünülmemelidir. Elbette sadece Gazze, Filistin değil Kafkaslar huzur için Türkiye’nin daha güçlü olmasını temenni ederken, Doğu Türkistan Türkiye’den yükselecek sese kulak kabartmışken, Balkanlar asırlık hasretin son bulması için Türkiye’ye yönünü dönmüşken, Afrika’da, Kuzey Afrika’da öz varlıkları gasbedilen milletler Türkiye’den uzanacak eli sıkamak için sabırsızlanırken, Kıbrıs Türklüğü, Kırım Türklüğü velhasıl Türk dünyası çelikten iradesiyle Türkiye’nin insanlığa hasım olanlara meydan okumasını desteklerken Türkiye’nin sorumluluğunun sadece sınırlardan ibaret olmadığı gerçeği elbette ki inkâr edilemeyecektir. Saydığım bu coğrafyalar ve daha fazlasını Türk milletinin gönül coğrafyasının bir parçası olduğunu kim inkâr edebilir? Bu coğrafyalarda yaşayan insanların her birinin Türk milletinin irfan hazinesine tartışmasız katkısı

olduğunu hangi akıl inkâr edebilir? Kemale ermenin son mertebesini ahlaksızlıkları ve acımasızlıkları olarak gören küresel emperyalizmin başaktörlerinin pençesinde can çekişen insanlığın, Anadolu'yla bütünleşerek devleşmek için sabırsızlandığını hangi göz görmezden gelebilir?

Hamdolsun, sabırsızlıkla, hasret ve heyecanla beklenen yüzyıl gelip çatmıştır. Türk asrının, Türkiye Yüzyılı'nın saati işlemeye başlamıştır. Türk'ü çağıran zaman koşar adım kendisine gelen Türk milletini bağrına basmıştır. Elbette bu tarihî dönemin tarihî sorumlulukları da beraberinde getirdiği muhakkak bir gerçektir. Ne mutlu ki bu sorumluluğun farkında olan irade, kararlılığını Türk milletinden alan bu çatı altında ziyadesiyle de mevcuttur. Bu irade, bu farkındalık ve bu kararlılık; ülke ekonomilerinin afalladığı, küresel ve ekonomik daralmaların vatandaşı zor duruma soktuğu, ekonomik dalgalanmaların vatandaşların alım gücünü düşürdüğü 2021 yılında Türkiye'nin güçlü bir performans sergilemesine vesile olmuştur. Bu kabiliyet Ukrayna-Rusya arasında patlak veren savaşın ortaya çıkardığı ve ticaret hacmini daraltan etkilere rağmen 2022 yılında gayrisafi yurt dışı hasılamızın yüzde 5,5 artmasına vesile olmuştur. Bu kabiliyet, enerji ve emtia fiyatlarını arttıran dış etkenlere, enflasyonu tetikleyen küresel faktörlere, bölgesel tedarik zincirlerinin bozulmasına rağmen ticarete, ihracatta rekor üstüne rekor kırılmasına vesile olmuştur.

Elbette 2023 yılının Şubat ayında meydana gelen, hepimizi derinden sarsan, on binlerce vatandaşımızın hayatını kaybettiği ve 11 ilimizi doğrudan etkileyen deprem felaketinin bıraktığı yaraları unutmamak gerektiğini düşünüyorum. 2023 yılının ilk çeyreğinde afetle birlikte depremin yaşandığı illerimizde iktisadi faaliyetlerin durma noktasına geldiği inkâr edilmeyecek bir gerçektir ancak vicdan sahibi herkesin kabul edeceği gibi insani mağduriyetlerin giderilmesinin hemen ardından hasar gören ve yıkılan ticari yapılar ve iktisadi düzen yeniden tesis edilmeye başlamıştır. Bu noktada devletimizin deprem bölgesine yönelik destekleyici tedbirlerinin etkisi büyüktür, artarak devam edeceğini düşünüyoruz. Diğer yandan iç talebin katkısı ve Bakanlığımız ile ilgili kurum ve kuruluşların deprem bölgesinde faaliyet gösteren ticari teşebbüslere yönelik ortaya koyduğu sahiplenici tavrın, felaketin büyüme üzerindeki etkisinin sınırlı bir düzeyde kalmasını sağladığı da ortadadır.

Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen gayrisafi yurt içi hasılamızın 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 oranında büyümesi, ekonomimizin direncinin ve Türkiye'nin güvenilir bir ticaret limanı olduğunun da göstergesidir. 2023 yılının ikinci yarısında da büyümenin devam edeceği veriler göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki Perakende Satış Hacmi Endeksi, Hizmet Ciro Endeksi gibi talep yönlü göstergeler de bu verileri desteklemektedir.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, saygıdeğer milletvekilleri; 2024 yılının ülkemiz ve iktisadi süreç açısından umut vadeden bir yıl olacağı inkâr edilemeyecektir. Her ne kadar 2024 yılı jeopolitik gelişmelerin doğurduğu jeoekonomik sonuçların gölgesinde geçecek bir yıl olarak görülse de kalkınma planı ve orta vadeli programla ekonomimizi yüzde 4 oranında büyütecek adımların atılacağı da ortadadır. Bu dengeli büyümede yurt içi talep artışıyla net mal ve hizmet artışının katkısı da büyük olacaktır. Açık bir şekilde ifade etmem gerekir ki bu süreçte ekonomimizin istikrarlı ve sağlam yapısının korunmasına dikkat edildiği de ortadadır. Güçlü, kapsayıcı ve istihdamı teşvik eden bu anlayışa ek olarak para, maliye ve gelirler politikalarının tam bir uyum içinde yürütülmesi hedefi de nihai hedefe ulaşılmasına büyük katkı sunacaktır.

Görüşmekte olduğumuz 2024 yılı bütçesinin her yönüyle mali disiplini esas alan, maliye ve para politikaları koordinasyonunu güçlendiren, yapısal reformları öne çıkaran bir anlayışla hazırlanmış bir bütçe olduğu gerçeği de göz önünde bulundurulduğunda, sürecin hedefe ulaşılacak bir yol haritasına sahip olduğu çok daha rahat anlaşılacaktır. Ayrıca, ihracat odaklı, istihdamı destekleyen, istikrarlı, çevreye duyarlı ve kapsayıcı bir yapıda sürdürülebilir bir büyümenin gerçekleştirilmesi hedefinin

temel amaç olmasını da ziyadesiyle önemsemekteyiz. Bu amacı destekleyen yapısal reformlarla fiziki sermaye ve insan kaynağı kalitesinin eş zamanlı yükseltilmesine özen gösterilmesi gerektiği de ortadadır. Elbette, teknolojik altyapının güçlendirilmesine odaklanılması da kaçınılmazdır. Bu manada, yurt içinde ve yurt dışında teşkilatlanmaları olan Ticaret Bakanlığımızın ihracat odaklı ve sürdürülebilir büyümesine katkı sunan çalışmalarını da takip ediyoruz. Hiç şüphe yok ki bu sürdürülebilir büyüme, adil piyasa şartlarının temin edilmesiyle, esnaf ve sanatkârlarımızın desteklenmesiyle ve tüketicilerimizin haklarının korunmasıyla daha da mümkün olacaktır; bu minvalde yapılan çalışmalar da dikkate değerdir.

Unutulmaması gereken bir diğer husus ise yurt içi tasarrufların artırılması, finansmanın sürdürülebilir kaynaklardan temin edilmesi önem arz etmektedir. Bu, aynı zamanda, salgın gibi, Türkiye'yi doğrudan ve dolaylı ilgilendiren jeopolitik gelişmeler gibi şoklara karşı ekonomimizi ve iktisadi dayanıklılığımızı mutlaka artıracaktır. İç ve dış dengelerin gözetilmeye devam edilmesi, yüksek katma değerli ihracat ürünlerinin üretimini teşvik edilmeye devam edilmesi, dengeli ve kalıcı bir büyüme politikasının tesisi edilmesi önemini korumaktadır.

Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; 2022 yılında çevre coğrafyamızda meydana gelen gelişmelerin ticareti yavaşlattığı muhakkaktır. Tüm dünyada büyüme ve ticaret artışının yavaşladığı bir dönemde dahi ihracatımız yüzde 12 oranında artmış, 254 milyar dolara yükselmiştir. Elbette emtia fiyatlarındaki yükselişin hızlanması hatta bu oranın yüzde 34'ü bulması yıl genelinde ithalat düzeyinin yükselmesine de sebep olmuştur. Bu süreç 2023 yılının Ocak-Ağustos ayları arasında dış ticaret açığının bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14,7 artmasını da beraberinde getirmiştir. Ancak küresel etkilere rağmen 2023 yılında ihracatın yüzde 3 oranında artarak 255 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Görünen odur ki 2024 yılında alınan önlemler ve dış talebin artmasının etkisiyle olumlu seyir emin ve dengeli bir şekilde yükselmeye devam edecektir. Elbette, cari işlemler dengesinde de toparlanma beklenmektedir. En önemlisi de 2024 yılında ihracatın yüzde 4,7 artarak 267 milyar dolara, ithalatın ise yüzde 1,6 artarak 372,8 milyar dolara ulaşması; böylece dış ticaret açığının 112 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Tabii ki öngörülebilir bir sürece hazırlanmak, öngörülemez etkenlerin tahakkümü altında olan dünya ekonomisinin toparlanması açısından kolay olacağı gibi Türkiye açısından da kolay olacaktır. Bu manada, Türkiye'nin küresel değer zincirindeki yerinin daha da ileri seviyelere taşınması önemlidir. Küresel ticarete yeşil dönüşüm ve dijitalleşme odaklı yeniden şekillenen koşullar dikkatten kaçırılmamaktadır.

İthalat bağımlılığının düşürülmesi, turizm ve yazılım gibi alanlarda gelirlerin çeşitlendirilmesi, daha yüksek seviyelere taşınmanın sağlanması da önem arz etmektedir. Bu söylediklerimizle ilgili Bakanlığımızın devam eden çalışmalarının ve çabalarının olduğunu da farkındayız. Birincil hedeflerimizden biri olan enflasyonun düşürülmesiyle ilgili önlemlerin sonuç vermeye başladığı da göz önündedir ve ortadadır. Eylül 2023 itibarıyla yıllık enflasyon yüzde 22, yıl sonu seviyesine göre yaklaşık 2,7 puan azalarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Osmanağaoğlu, süreniz üç dakika sistemden eksik açılmıştı, onu ekleyeceğim, ilave de iki dakika veriyorum; toplam beş dakika sürenize ekliyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

2022 yılı seviyesine göre yaklaşık 2,7 puan azalarak yüzde 61,5 düzeyinde gerçekleşmiştir. Dezenflasyon süreci, önceki geçiş döneminde atılan adımların etkisinin görülmeye başlamasıyla birlikte TÜFE yıllık artış hızının 2024 yılı ortalarından itibaren düşüş eğilimine girmesi ve 2024 yılı

sonunda yüzde 33 olarak gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Bugüne kadar alınan önlemlerin yanında alınacak yeni önlemlerle de bütüncül bir anlayış içerisinde para ve maliye politikası araçlarının etkin şekilde kullanılmasıyla enflasyonla mücadeleye kararlılıkla devam edilmeli, enflasyonun orta vadede tek haneli rakamlara düşürülmesi ve fiyat istikrarının sağlanması temin edilmelidir. Bu istikrarın ticaret hayatı için önem taşıdığı muhakkaktır.

Salgının ardından kalıcı bazı alışkanlıkların etkisinin arttığını da müşahade etmekteyiz. Mağazalar, AVM'ler gibi fiziksel satış kanallarında alışveriş trafiğinin giderek azaldığı, e-ticaretin hızla arttığı ve e-ticaret hacminin toplam ticaret payı içindeki oranının ciddi bir şekilde arttığı da ortadadır.

Sayın Bakanım, ben, Rekabet Kurumu Başkanımızın bu, özellikle bütün Komisyon üyelerinin dikkatle üzerinde durduğu "3 harfli marketler" diye adlandırıldığı, ticarete hepimizin yaptığı... Ben de bir esnaf çocuğuyum, sizin de esnaf kökeninizi bildiğim için bu tür ahlaksızlıkları yapanların kamuoyuna daha ciddi şekilde deşifre edilerek bunlarla mücadelenin de devam edeceğine inanıyorum. Bu bağlamda, Rekabet Kurumu Başkanımızın o çalışmalarını da takdirle karşılıyorum. Dolayısıyla e-ticaret platformlarında faaliyet gösterenler de dâhil olmak üzere, ticaretin olmazsa olmazı küçük girişimcilerimizin desteklenmeye devam edilmesi önem arz etmektedir. Bu manada, 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un düzenlenmesi hakkında kanun değişikliğiyle haksız ticaret yapanlarla mücadelede bir merhale katedilmiş, denetim mekanizması belirlenen cezalarla daha da etkili bir hâl almıştır. 5986 sayılı E-İhracat Destekleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı, 29 Aralık 2022 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan Elektronik Ticaret Aracı Hizmet Sağlayıcı ve Elektronik Ticaret Hizmet Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik, İkinci El Motorlu Kara Taşıtlarının Ticareti Hakkında Yönetmelik de iktisadi hayatın yeni normlara göre şekillendirilmesinde önemli katkılar sunmuştur. Kaçakçılıkla mücadele için alınan önlemlerin devam etmesinin yanında, ticareti doğrudan ilgilendiren gümrük idarelerinde sürdürülen modernizasyon ve yapım işlemlerinin tamamlanarak yeni gümrük tesislerinin hizmete açılması da değerlendirilmelidir.

Sayın Bakanım, Milliyetçi Hareket Partisi olarak devletimize güvenimiz tamdır. Bu sebeple, bilmelisiniz ki Türk milletinin refahı için, Türk devletinin birliği ve dirliği için binlerce yıllık tarihimizden feyz alınarak ahlaki bir ticaret anlayışının korunması ve yaşatılması için atılan her türlü adımların yanındayız, sonuna kadar arkasındayız. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey'in ifade ettikleri gibi, çalışmanın erdemiyile, sevginin hikmetiyile, birliğin ve kardeşliğin direnciyile her türlü müşkülata aşabilir, her melaneti atlatılabilir, her mihneti atlatılabiliriz. Biz, kahramanlıklarla dolu bir geçmişin varisleriyiz. Hamdolsun, bu ruh dirilmiş, önüne çıkan korkulukları birer birer devirmeye başlamıştır; hiçbir çalgın millî varlığımıza zincir vuramayacaktır, kükremiş sel gibi bendimizi çiğneyerek aşmaya sonuna kadar varız. Buna, Türkiye Yüzyılı'nın büyük ve güçlü ekonomisini tesis etmek de dâhildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayalım lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Millî ekonomimizin lokomotifini olan fikirlerin şekillendiği, Gazi Paşamız Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla gerçekleştirilen İktisat Kongresi'nin yapıldığı güzel İzmir'imizin bir milletvekili olarak Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın bütçesine katkı sunabilmek esas gayemizdir.

Ben, bu duygu ve düşüncelerle bütçemizin Türk milletine hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bir de buradan, geçmiş dönemde Ticaret Bakanımıza, kendisine Derekapı Sınır Kapısı'nın yeniden modernizasyonunun yapıp açılmasıyla ilgili bir Hakkâri ziyaretimde bunu dile getirmişt看m, kendisi çok kısa sürede bu modernizasyonu gerçekleştirmiş, vatandaşımızın hizmetini açmıştır; ondan dolayı da huzurlarınızda kendisine teşekkür ediyorum.

Allah'a emanet olun.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – “Derekapı” diye bir yer yok Hakkâri’de, Derecik’tir o.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Affedersiniz.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Orada konteynerlerde sağlanıyor.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Ona değineceğiz zaten.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Affedersiniz, Derecik... Orada yapılan hizmetleri gidip yerinde incelemenizi tavsiye ederim size çünkü ben geçen hafta oradaydım.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Biz oralıyız, orada yaşıyoruz.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Nerede olursanız olun.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Destekliyoruz, sorun yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, hepimize yetecek kadar zaman var.

Şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Necmettin Erkan'a söz vereceğim.

Necmettin Erkan'ın konuşmasından sonra -süreniz yirmi dakika Sayın Erkan- akabinde, değerli milletvekilleri, yemek hazırlığımız vardır. Yemekten sonra kaldığımız yerden Komisyon üyesi milletvekillerimizle müzakerelere devam edeceğiz.

Sayın Erkan, siz de eski bir Ticaret Bakanlığı çalışanı olarak, Genel Müdürü olarak eski Bakanlığınız üzerine konuşacaksınız.

Size söz veriyorum yirmi dakika.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Tarafsız sayılmaz şu an, Necmettin Bey şu an tarafsız sayılmaz yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama şimdi bu tarafa geçti; oradan aldık, buraya geçti şimdi.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sayın Başkanım, saygıdeğer Bakanım, Plan ve Bütçe üyesi değerli milletvekilleri, çok kıymetli mesai arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığımız, ihracatımızı sürdürülebilir bir şekilde yukarı seviyelere taşımak, gümrüklerin etkinliğini artırmak, iç ticaretimizin adil ve rekabet koşullarında işletmesini sağlamak için azim ve gayretle çalışmaya devam etmektedir. Küresel ekonomide pandemiyle son yetmiş beş yılın en büyük şoku yaşanmış olup Rusya-Ukrayna arasında devam eden savaş, enerji ve gıda krizleri, bölgesel istikrarsızlıklar ve artan fiyat baskıları altında yavaş ve dengesiz bir şekilde toparlanma gözlenmektedir. Buna karşın birçok uluslararası kuruluşun raporunda, küresel büyümenin ve mal ticaret hacminin önümüzdeki dönemlerde yavaşlamaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Nitekim, Uluslararası Para Fonu ekim ayı raporuna göre 2023 yılı büyüme tahmini ABD için yüzde 2,1; AB -27- için yüzde 0,7 olarak açıklanmıştır. Küresel enflasyon da hâlâ düşüş aşamasına gelememiştir. Dünyanın birçok ülkesinde faiz oranlarının yükselmesi, ayrıca gıda ve enerji fiyatlarının düşmesiyle enflasyon Avrupa'da ve ABD'de düşüş kaydetmiştir ancak yine de çekirdek enflasyon hâlâ yüksektir. Küresel piyasada yaşanan bu olumsuz gelişmelere rağmen Türkiye ekonomisi büyümeye devam etmektedir. 2021 yılında yüzde 11,4 oranında büyüyen ülkemiz bu performansını 2022 yılında devam ettirerek yıllık yüzde

5,5 oranında büyüme oranına ulaşmıştır. Büyüme performansı ile dünyadaki birçok ülkeden önemli oranda pozitif ayrılan ülkemizde ihracattaki artışların büyüme katkısı şüphesiz etkili olmuştur. Öte yandan, uluslararası kuruluşlar da ülkemiz için 2023 yılı büyüme beklentilerini art arda yukarı yönlü güncellenmektedir. Örneğin, Dünya Bankası Türkiye'nin büyüme endeksinin yüzde 3,2'den yüzde 4,2'ye yükseltmiştir. Bir diğer sevindirici husus da Türkiye ekonomisinde pandemi öncesi döneme göre 4 milyona yakın ilave istihdam meydana gelmiştir. Şubat ayında yaşadığımız deprem felaketine rağmen Hükümetimiz tarafından atılan adımlar ve alınan önlemlerle güven endekslerinde toparlanma gözlemlenmektedir. Nitekim kapasite kullanım oranı ekim ayında bir önceki aya göre 0,1 puan artarak yüzde 79,4 olmuştur. Ülkemiz PMI Endeksi Eylül ayında 49,6'yla eşik değere yakın gerçekleşmiştir. Sanayi üretiminde de üçüncü çeyrekte toparlanma izlenmektedir.

Bu arada, esnaf ortada kalmasın diye konuşmamda ufak bir şeye girerek esnafa pozitif ayrımcılık yapalım. Selim Temurci Bey'in arada Ticaret Bakanına bir şeyi vardı, iletişimle ilgili bir problem söyledi, iletişim daha hızlı olsun diye düşünmüştü. On yıl Genel Müdürlük yaptığım zaman zarfında, çalıştığım bütün Bakanlarda esnaf ve sanatkârlarımız anlık Bakana ulaşmış, ellerinden geldiği kadar çözüm üretilmiştir. En azından şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim: Cep telefonum yirmi dört saat açık olmuştur; 3 bin oda, 82 birlik, 1.000 esnaf kefalet kooperatifinden aranan telefonlara yirmi dört saat içinde kesinlikle dönülmüştür.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Necmettin Bey, artık siz milletvekilisiniz, bu taraftasınız.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Anladım, kabul ettim ama şimdi oradaki açıklamayı yapmam lazım, on yıl emek verdiğim bir alan.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – “Hizmet aynen devam ediyor.” diyor.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Yani, hizmetin devam etmesi kısmını söylüyorum. Şimdi, eleştiri şey için gelmedi Sayın Başkanım...

CAVİT ARI (Antalya) – Siz görevinizi bırakıp vekil oldunuz, başarılar diliyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Artık yasama ve yürütme ayrıldı.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Eleştiri geçmiş on yıl için geldiği için onu hatırlatayım istedim çünkü orada sıcak bir iletişim vardı ve bu iletişim hiç bozulmadı. Şimdi içinizde Vekil olan Talat Dinçer Bey -araziye geçmiş- de bizim esnaf birliği başkanımızdı o dönem, o da bunun canlı şahididir.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Araziye geçmiş, hoş olmadı ya.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – O kadar olur, bir şey olmaz.

Şubat ayında yaşadığımız küresel ekonomideki olumsuz atmosfere rağmen Ticaret Bakanlığımızın yürüttüğü çalışmalar ve özel sektörün azim ve çabalarıyla geçtiğimiz yıl ve bu yıl ihracatımızda önemli başarılarımıza imza attık. 2020 yılında yaşanan Covid-19 salgını, son iki yıldır şahit olduğumuz savaşların küresel ölçekteki etkileri, Rusya-Ukrayna bölgesel istikrarsızlıkları ve şubat ayındaki deprem felaketine rağmen ihracat rakamlarımız güçlü seyrini korumaktadır. Önümüzdeki dönemde de ihracatımızın daha iyi seviyelere çıkacağını bekliyoruz. Böylece dış ticaret açığında yaşanacak gerileme, cari işlemler açığındaki düşüşü de destekleyecektir. Cari işlemler açığının Sayın Cumhurbaşkanımızca milletimizle paylaşılan orta vadeli program kapsamında 2023 yılında 42,5 milyar dolara gerilemesi beklenmektedir. Öte yandan, katma değerli ürünlerin ihracatımızdaki payı da yıllar itibarıyla artmaktadır. Orta yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerinin ihracatımızdaki payını artırmak üzere AR-GE ve inovasyona dayalı bir üretim ve ihracat sayısı ortaya koyuyoruz. Orta vadeli program hedefleri kapsamında ihracatımızın 2026 yılında 302 milyar dolara çıkmasını hedefliyoruz. Öte yandan, Bakanlığımız tarafından alınan ithalat politikası önlemleri vasıtasıyla yerli üretimimiz ithalatta haksız rekabetten ve artan ithalat baskısından

etkin olarak korunmaktadır. Bakanlığımız mevcut ihracat desteklerini yıldan yıla güçlendirirken ihracatçımızı yeni destek paketleri ve yeni hizmetler sunmanın bilinciyle çalışmalarına devam etmektedir. Bu doğrultuda, ihracata hazırlık aşamasından küresel marka olmaya kadar ihracatımızın ihtiyaç duyduğu alanlarda çok geniş bir yelpazede sunulan desteklerle ihracatçımızın işi bugün artık çok kolay hâle gelmiştir. Turquality ve Marka programı, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Projesi, e-ihracat destek paketi, uluslararası fuar destekleri başta olmak üzere, ihracata yönelik destek faaliyetlerimizin de katkısıyla, ihracatımız istikrarlı bir şekilde artmaktadır.

Bu düzenlemelerin yanında, ülkemiz ihracatının artık geleneksel pazarların ötesine geçmesi gerektiği bilinciyle, ihracat menzilimizi geleneksel pazarlarımızdan daha uzağa taşımak, öte yandan, hâlihazırda güçlü ticari ilişkilerimizin olduğu İslam ülkeleriyle ihracat potansiyelimizi daha da geliştirmek amacıyla yeni stratejileri hayata geçirdik ve geçiriyoruz.

Diğer taraftan, Bakanlığımızın ihracat süreçlerinin dijitalleştirilmesi çalışmaları kapsamında Türkiye E-İhracat platformunun hayata geçirilmesi çalışmaları devam etmektedir.

İlaveten Bakanlığımız, Türk EXIMBANK ve İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi vasıtasıyla ihracatımız hem finansman noktasında desteklerken aynı zamanda kefalet sorunlarına çözüm sunmaktadır.

Yine son dönemlerde, Ticaret Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının yakın koordinasyon içinde yürüttüğü çalışmalar sonucunda ihracatçılarımızın finansmana ulaşımını rahatlatarak değişikliklere gidilmiştir. Bu kapsamda reeskont kredilerinin günlük limiti 3 milyar TL'ye yükseltilmiş, reeskont kredi faizleri aşağı çekilmiş ve KOBİ limitleri ve net ihracatçı koşullarında düzenleme yapılmıştır.

Ülkelerimizin ekonomik gelişimi ve kalkınması bakımından her geçen gün önemi artan hizmet sektörü, ihracat odaklı büyümede ve istihdam yaratılmasında da merkezi bir konumdadır.

Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre, 2023 yılı birinci çeyreğinde dünyada hizmet ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 9'luk bir artış gerçekleşmiştir. Ülkemizde ise hizmet ihracatının artış düzeyi dünya ortalamasının üzerindedir. Uluslararası hizmet ticareti, ülkemizin en güçlü olduğu alanlardan biri olup hizmet ihracatımız ülkemiz ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemiz hizmet ihracatı 2022 yılında 90 milyar dolara yakın gerçekleşmiştir. Bakanlığımız, Türkiye Yüzyılı'nda belirlenen hedeflerle uyumlu şekilde, dünya hizmet ihracatından aldığımız payı yükseltmek için çalışmalarına devam etmektedir.

Hizmet ihracatı hedeflerimize ulaşmak için, Ticaret Bakanlığımızca 10'un üzerinde sektöre destek verilmektedir. 2012 yılından beri Bakanlığımızın ihracat destekleri kapsamında olan hizmetler sektörü, cari dengeye verdiği pozitif katkıyla ülkemize döviz kazandırmaya devam etmektedir. Bu süreçte, kültürel ve yaratıcı endüstriler, yatırım danışmanlığı ve daha birçok farklı sektörde ihracatçımızın yanında olan Ticaret Bakanlığımız, dağıtım kanalları vasıtasıyla ülkemizin yurt dışındaki lojistik kabiliyetlerini güçlendirmek adına da projeler geliştirmektedir.

İlaveten, cumhuriyetimizin 100'üncü yılına girdiğimiz bu dönemde, baş döndürücü bir hızla gelişen teknoloji, yapay zekâ, nesnelerin interneti ve teknoloji 5.0 gibi çağımıza yön veren trendlerin öneminin bilincinde olarak, bilişim sektörünün ihracatının artmasına yönelik de münhasır bir kararlar sektör desteklenmektedir.

Lojistik avantajları ve yatırımcıya sundukları altyapısı tamamlanmış hazır arazilerle üretim kapasitesinin geliştirilmesi, ihracatın ve istihdamın artırılması noktasında serbest bölgelerimiz ülkemiz ekonomisine önemli katkılar sunmaktadır. Ülkemizin farklı bölgelerinde bulunan 19 serbest bölgemizdeki 2 binin üzerinde firma, geçtiğimiz yıl 10 milyar doların üzerinde ihracat gerçekleştirerek ülkemiz ihracatına katkı sunmuştur.

Serbest bölgelerde 2023 yılı Eylül sonu itibarıyla 100 bin kişiye yakın istihdam sağlanmıştır. Öte yandan firmalardan gelen talepler uyarınca Bakanlığımızca çalışmalar yapılmış, bu doğrultuda İzmir, Samsun, Ordu illerimizde kuruluş aşamaları devam eden yeni serbest bölge ve firmalarımıza çok daha iyi, altyapısı geliştirilmiş, iş süreçleri hızlı ve etkin olarak mekânlara hizmet verme hedeflenmektedir. İnşallah, yeni serbest bölgelerimizin faaliyete geçmesi ve tam doluluğa ulaşmalarıyla birlikte ihracatımıza ciddi miktarda ek katkı sağlayacaktır

Türkiye Yüzyılı'yla birlikte, Hükümetimizin tüm birimleri gibi Ticaret Bakanlığımız da ikili ve çok taraflı temaslarına hız vermiştir. Önümüzdeki dönemde, ihracatımızın ve iş dünyamızın önünü açmaya devam edecek, yeşil ve dijital dönüşüm sürecinde ikili, bölgesel ve çok taraflı platformlarda firmalarımıza destek olmayı sürdüreceğiz.

Ticaret Bakanlığımız, birçok noktadaki yabancı muhataplarla gerçekleştirdiği temaslara bölgesel ve ikili iş birliğini geliştirip güçlendirmek için kararlılıkla çalışmaktadır.

Bakanlığımızın aktif ve yoğun çalışmaları neticesinde imzalanan serbest ticaret anlaşmaları, tercihli ticaret anlaşmaları ve diğer uluslararası anlaşmalar vasıtasıyla ihracatımızın önündeki engellerin ortadan kalkmasına yönelik çalışmalarımıza ara vermeden devam edeceğiz.

Diğer taraftan, dünya ticaretindeki durgunluğu aşmak, ticaretin önündeki engelleri kaldırmak, ticaret diplomasisi yoluyla müşterek çıkarları ortaya çıkarmak üzere yeni ve sürdürülebilir iş birliği imkânları ve tedarik zincirleri ekseninde çok taraflı ticaret görüşmeleri gerçekleştirilmektedir. Örneğin, Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu'nun 4'üncüsü Cumhurbaşkanımızın himayelerinde, Ticaret Bakanlığımızın koordinasyonunda ekim ayı ortalarında İstanbul'da yapıldı.

Diğer taraftan, ülkemizin en büyük ticaret ortağı olan, gümrük birliği bulunan, 2022 yılında yaklaşık 200 milyar dolar ticaret gerçekleştirdiğimiz Avrupa Birliğiyle ticari ve ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesi, derinleştirilmesi için Bakanlığımızın temaları devam ediyor. İlaveten, Yeşil Mutabakat eylemiyle ülkemiz sanayi altyapısının yeşil dönüşümünün gerçekleştirilmesi ve küresel değer zincirleriyle sağlanan bütünleşmenin güçlendirilmesi için de çalışmaya devam ediyoruz.

Öte yandan, Bakanlığımız bünyesinde dünyanın dört bir tarafında görev yapan ticaret müşavirlerimiz ve ataşelerimiz sayesinde iş insanlarımızın ilgili ülkelerde karşılaştıkları sorunlara çözüm bulunması noktasında yardımcı olunmaktadır. Ayrıca, yine müşavirlerimiz, yerleşik oldukları ülkelerin ekonomik ve ticari alanlardaki durumu ve mevzuata ilişkin gelişmeler hakkında firmalarımıza bilgi vermekte ve yanlarında olmaktadır.

Ticaret Bakanlığımız, ülkemiz ekonomisinin gelişmesinde tacir, esnaf ve sanayicilerimizin en büyük aktörlerden biri olduğunun bilinciyle, hizmet sunduğu tüm kesimlerle yakın iş birliği içerisinde ticari hayatın kolaylaştırılması ve güvenin artırılması amacıyla önemli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda, ülkemizde hâlihazırda faaliyet gösteren ticari işletme ve şirketlere teknolojinin sunduğu imkânlarla hizmet sunmaya devam etmektedir. Tacirlerimizin hayatını kolaylaştıran uygulamaları hayata geçirmek için çalışan Ticaret Bakanlığımız, ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'ni geliştirmeye devam etmektedir. MERSİS'te kullanıcı sayısı hâlihazırda 2,5 milyona ulaşmıştır.

Ticaret Bakanlığımız 1,5 milyona yakın kooperatif ortağına hizmet vermektedir. Kooperatifçilik alanında Bakanlığımızca yapılan çalışmalar neticesinde şeffaflık, dijitalleşme, verimlilik ve bürokrasinin azaltılmasına yönelik birçok yeni düzenleme hayata geçirilmiştir. Kooperatif Bilgi Sistemi'nin kullanımına ilişkin usul ve esaslar yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, Bakanlığımızca yürütülen Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES) kapsamında kadınların kooperatifleşmelerine yönelik çabaları desteklenmeye devam edilmiştir. Kadın kooperatiflerinin projeleri Bakanlığımızca yapılan hibe ödemeleriyle desteklenmektedir. Yine, KOOP-DES kapsamında makine alımı, fuar katılımı, personel istihdamı gibi alanlarda verilen hibelerin miktarı bu yıl temmuz ayı itibarıyla güncellenmiştir.

Esnaf ve sanatkârlarımız toplumsal hayatın, iktisadi ve sosyal yapının temel parçasıdır. Sayıları 2 milyonu aşan esnaf ve sanatkârimiz, üretime ve istihdama katkılarıyla ve girişimci ruhun hayat bulduğu ilk aşama olmasıyla da ekonomimiz için ayrı önem arz etmektedir. Bakanlığımız da bu bilinçle esnafımıza yönelik çalışmalarını büyük bir özveriyle sürdürmektedir. Nitekim, verilen hibelerle, gelir kaybı ve kira destekleriyle Covid-19 salgını döneminde esnaf ve sanatkârlarımızın daima yanında olan devletimiz, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen, asrın felaketi olarak tanımlanan depremlerde zarar gören esnaf ve sanatkârlarımızın Halkbanka olan kredi geri ödemelerine öteleme imkânı getirerek yine esnaflarımızın yanında olmuştur. Ayrıca, esnaflarımızın kredi ve kefalet kooperatiflerine olan gecikmiş borçlarının faizleri silinmiş, anapara ödemelerine de öteleme imkânı sağlanmıştır.

Ticaret Bakanlığımız, gümrük politikasını oluşturmak, uygulamak, gümrük hizmetlerinin süratli, etkin, verimli biçimde yürütülmesini sağlamak ve denetlemek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, Bakanlığımızca gümrüklerin fiziksel altyapısı, teknik kapasitesi güçlendirilmektedir. Dijital altyapımız, modern çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde güçlendirilmektedir. Bu çerçevede, Türkgözü ve Pazarkule Gümrük Kapılarının modernizasyon çalışmaları tamamlanmıştır. Dış ticaretimizin gerektirdiği gümrük hizmetlerinin daha kolay ve hızlı bir şekilde sunulmasını sağlamak, bununla birlikte gümrük idarelerinin yükünü hafifletmek amacıyla devreye alınan yetkilendirilmiş yükümlü uygulaması başarılı bir şekilde sürdürülmektedir.

Ticaret Bakanlığımız, bir yandan ihracat temelli, kalıcı ve istikrarlı büyümenin sağlanması için çalışırken diğer bir yandan da yasal ticaretin hızını kesmeden, aralıksız olarak yasa dışı ticaretle istikrarlı mücadeleyi sürdürmektedir. Bakanlığımız, gümrük muhafaza ekiplerinin yürüttüğü kaçakçılıkla mücadele faaliyetleriyle hem ulusal hem de uluslararası alanda yoğun ve verimli bir yıl geçirmektedir. Kaçakçılıkla mücadele kapsamında araç ve konteyner tarama sistemi yoğun olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, bu alandaki kapasitemizi güçlendirmek amacıyla sürekli yatırımlar yapılmaktadır. Dünya üzerinde çok az ülke tarafından üretilen araç ve konteyner tarama sistemleri Ticaret Bakanlığımız ve Savunma Sanayii Başkanlığımızın iş birliğiyle millî imkânlarla üretilmiştir. Kendi imkânlarımızla üretilen yerli cihazların sayılarının artması ve yurt genelinde gümrük kapılarında yaygın olarak kullanılmaya başlanması oldukça önemli bir ithalat kalemi olan tarama sistemleri sektöründe dışa bağımlılığımızı azaltacaktır, bu sayede ülkemizin hem dış ticaret dengesine hem de cari dengeye pozitif katkı sunacaktır. Öte yandan, Ticaret Bakanlığımız sahada yürüttüğü operasyonlar ile kararlı ve tavırlı mücadelesiyle her geçen gün daha gelişerek kaçakçılıkla mücadelesini hız kesmeden sürdürmektedir. Uyuşturucu maddelerden elektronik eşyaya, sigaradan akaryakıtı kadar tüm sahalarda yasal ticaretin dışında gerçekleşen işlemlere anında müdahale etmektedir. Hükümetimiz, ülkemizin ekonomik kayba uğramasını engellemek ve dürüst ticaret erbabının haksız rekabete maruz kalmasının önüne geçmek adına her alanda kaçakçılık faaliyetlerine yönelik faaliyetlerine hız kesmeden devam etmektedir.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; 100'üncü yılını milletçe ve coşkuyla kutladığımız... Türkiye ticaretini bölge ve dünya sahnesinde layık olduğu yere taşımak hepimizin ortak sorumluluğudur. Bu büyük vizyonu gerçekleştirebilmenin yolu, her şeyden önce ölçeğine bakılmaksızın Türkiye adına üreten, ihraç eden, istihdam oluşturan her ferdi ve işletmeyi tüm imkânlarımızla desteklemek, onları bu kıymetli yolculuğunda yalnız bırakmamaktır. Âcizane bu yola emek ve katkı vermiş bir arkadaşınız olarak, en başta Sayın Cumhurbaşkanımızın ve onun liderliğindeki Hükümetimizin Türkiye Yüzyılı hedeflerine ulaşması noktasında kararlılıkla çalışmaya devam edeceğimizi ifade ediyorum.

Ayrıca, Sayın Özlale'nin birkaç sorusuna değinmek istiyorum. Esnaf, tüccar konusundakine katılıyorum, bu yapılması gereken bir konu. Bununla ilgili biz Sektör Analizleri Proje'mizde 8 farklı üniversiteyle çalıştık, ortaya somut bir şeyler çıktı. Esnaf şurası yaptık, burada da çalışmalarımız oldu. İnşallah, bu dönem hayata geçirmek bizlere nasip olur.

Esnaf Kanunu'yla ilgili bir düzenlemeye ihtiyaç var. Bu konuda da katılıyorum sayın hocama; bunun da altyapısını yaptık, çalışmalarını yaptık, belli bir aşamaya gelmiştir; inşallah o da sonuçlanabilir. Çıracıklıkla ilgili dedikleri, 200 binden 1 milyon 200 bine çıkmıştır...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Artık bir milletvekili olarak kanun teklifini siz verebilirsiniz. Kanun teklifini milletvekili veriyor ya, o konudaki yaptığınız çalışmayı kanun teklifi olarak verebilirsiniz artık milletvekili olduğunuz için; Bakanlığın öyle bir yetkisi yok.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Verin, hemen destekleyelim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bakanlığın yetkisi yok yani.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sayın Milletvekilim, sıkıntınız olmasın; inandığımız, yaptığımız şeylerin her zaman arkasında oluruz, gerekli desteğini de veririz, kanun önerisini de veririz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ya arkadaş, kanun teklifini sen ver diyorum yani kötü bir şey demiyorum; Bakanlığın o yetkisi yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, hazırlıklarımız bitti, şimdi oraya geçeceğiz.

Sayın Erkan, toparlayın lütfen sizde.

Buyurun.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sektör Analizleri Proje'mizde 8 farklı üniversiteyle çalışılmış; saha, esnaf, bakanlıklarımız, ilgili kamu kurullarımızla çalışılmış. Bu kitabı da takdim edebiliriz, burada da güzel bir çalışmamız var, Esnaf Şûramızda çıkan sonuçlar da var, mutabık kalınmış konularımız da var; bunlarla ilgili, inşallah, düzenlemeyi hep beraber, Bakanlığımızla yaparız.

KOSGEB konusunda da bizim yine bir çalışmamız vardı, Esnaf Bilgi Sistemi üzerinden esnaf ve sanatkarlarımıza kredi vermek üzere bir çalışma. Bu çalışma da inşallah bu dönemde nasip olur, Bakanımın öncülüğünde nasip olur.

İletişim konusunda ben Bakanlıkla ilgili problem yaşadıklarını düşünmüyorum; 3 bin odamız, 82 birlik her zaman bizlerden daha hızlı bir şekilde iletişim ağları var, bunları kullanıyorlar, bunda sıkıntımız yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erkan, ilave süre veriyorum size, toparlayın lütfen.

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – İnşallah bu dönem Ahi Evran Veli Vakfı Kanun Teklifi'mizi sunacağız, onun da inşallah Türkiye'mize, vatanımıza hayırlı olacağı kanaatindeyim.

Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erkan, ben de size teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, müzakerelerimize saat 14.00'e kadar ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 13.09

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.06****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 10’uncu Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Komisyon üyesi olan grup adına konuşmalar bitmiştir.

Şimdi Komisyon üyesi olan diğer milletvekillerimizin söz taleplerini karşılayacağım, akabinde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize geçeceğim.

İlk söz, AK PARTİ Grubundan Sayın Sami Çakır.

Sayın Çakır, süreniz on dakikadır.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığının 2024 bütçesi ile 2022 yılı kesin hesaplarını görüşüyoruz. Aynı zamanda Sayıştay raporları değerlendirmesiyle yeni yılın bütçesi üzerinde yorum ve değerlendirmeler yapmış olacağız. Bu vesileyle, Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Hepinizin malumu olduğu üzere, yeni sistemle birlikte gerçekleştirilen değişikliklerden biri de Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığının birleştirilmesi yönünde atılan adım olmuştur. Öyle anlaşılıyor ki iç ve dış ticarete yönelik kuralları oluşturan, tatbik eden, edecek olan birimlerin tek çatı altında toplanmasıyla iş üretme pratiği ve kolaylığı yanında, takipte de bir sistematığın sağlanmış olacağı göz önüne alınmış olduğudur. Ülkede ticaretin daha kolay ve daha güvenli yapıldığı anlayışını hayata geçirmek, bunun için gerekenlerin yapıldığı anlayışını yerleştirmek ve gerekenleri yapma noktasında azami gayretin gösterildiğine inanıyoruz. Bir bakanlık bütçesi görüşülürken yakın tarih ve özellikle bir önceki yıl bütçesinin başarı ve performans süreçlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Hele bu ekonominin can damarı, ticareti kapsayan, bir hayat dinamizmini yönlendiren ve idare eden bir bakanlığın bütçesi ise bu çok daha önemlidir. Mevzubahis birleşmeyle hedeflenen stratejik fayda-maliyet, amaç ve gerekliliğiyle ilgili her zeminde değerlendirmeler yapıldı, yapılıyor; öyle görülüyor ki yapılmaya da devam edilecek.

İç ve dış ticarete yetkilerin ve koordinasyonun tek bir çatı altında toplanmış olması, gümrük uygulamalarında daha önce yaşanan sorunların çözümü için bu birleşme bir fırsata dönüştürülme imkânı sağlamış olmalıdır. Pandemi öncesi başlayan ticaret savaşlarının pandemi sonrasında şekillenen, şekilden şekle giren ve dünya ticaret piyasasını alabora eden gıdaşatından ülke olarak ciddi etkilenme yaşadığımız gerçeği inkâr edilemez bir durumdur. Yasal ticaretin kolaylaştırılması, yasa dışı ticaretin ve faaliyetlerin engellenmesi, bahse konu ticaret savaşlarından etkilenmeyi en aza indirecek çalışmayı yapmak ve başarılı olabilmek, dünyanın içinden geçmekte olduğu süreçleri iyi takip etmek ve bu süreçlere geri kalmadan ayak uydurmakla mümkün olabilecektir. Bu da Bakanlığın üzerindeki yükü açıkça ortaya koyan yeni dünya ticaret anlayışı ve ilişkilerinin bir gerçeğidir. Üretim ve ihracatın önünü açmak, rekabetçi, etkin ve güvenli bir piyasa oluşturulması noktasında son derece aktif olunması

gerekliliğine, denetimlerde geç kalınmasına veya ihmalin piyasalarda oluşturulacak dağınıklık ve dalgalanmaların piyasa fiyatlanmasında neler yaşanabileceğine, hangi olumsuzlukların kapımızı çalabileceğine sadece soğan, patates fiyatlandırma arz talep sürecinde yaşadıklarımız bile yeterli bir örnek olacaktır. Toplumun bu süreçteki duyarlılığı meseleyi ne kadar yakından takip ettiğini göstermesi açısından son derece önemlidir. Dünya ticaretinin evrildiği yeni ticaret anlayışlarının belirginleşmeye başlayan belirsizliği, ne komşu sınır ticaretinden ne uluslararası ticaret anlaşmalarında rekabet ve güce dayalı ambargo ortamlarından etkilenmeme şansımız olmadığını ortaya koymaktadır. Yaşanan, yaşanacak her olumsuzluk sizi etkileyecek, “Etkilemez.” deme durumunda olamazsınız.

İşin kötüsü, dünyada ve etrafınızda olan her şey sizi eskisinden daha fazla etkileyecektir ve siz her yeni duruma göre yeni pozisyon almak mecburiyetindedesiniz. Rusya-Ukrayna savaşı sonrası oluşan dünya ticaret piyasası hareketliliği bunun en yakın örneğidir. Ürün, maliyet, kalite, fiyat ve rekabet ortamında sıkışıp kalmak istemiyorsanız, bütün bu piyasa şartlarını göz önünde bulundurarak, ticaret politikalarınızı belirleyerek, gözden geçirerek, köklü ticaret kurallarını hayata geçirerek rekabet şansınızı artıracaksınız; bu, yarının mecburi istikameti gibi duruyor. Yeni şartlara uyum, artık, vazgeçilmez, geri dönülemez bir tercihten öte yapmamız gereken işlere odaklanmamızı bize hatırlatıyor. Kanun, eylem, genelge, her neyse; elbette burada Bakanlığın üzerinde olduğu bu yükü bihakkın yerine getirebilmesini teminen hukuki, idari, fiziki, teknik ve mali yeterliliğinin yanında istek ve heves son derece önemlidir.

Dünyada yaşanan bu ticari hareketliliğin, ülkeleri, içinde oldukları veya olmadıkları her konuda, her alanda bu kadar yakından ilgilendirdiği, etkilediği gerçeğinin ülke ekonomilerinde yarattığı, yaratacağı deprem sonrası meydana gelen tsunami, gücü elinde bulunduran ülkelerin kural koyup kaldırmalarıyla zayıf, güçsüz ekonomilerin sömürge olma süreçlerini hızlandıracaktır.

Ticaret Bakanlığının hem ekonomimizin hem ticaretimizin bu savrulmalardan minimum etkilenmesini sağlamasının yanında, aynı zamanda dünya ticaret pastasından azami pay alma mücadelesini önemseydiğimi ifade etmek istiyorum. Bakanlığın bu alandaki gayretini ayrıca takdir ediyoruz. Bakanlığın hakkaniyet ve adalet çerçevesinde yürüteceği her çalışmanın çok değerli olduğu, bu çalışmalarda geniş tabanlı, tüm tarafların içinde bulunduğu istişarelerin ciddi faydası olacağı kanaatindeyim.

Şartların gerektirdiği mekanizma, çalışma, metot, plan ve programların hayata geçirilmesi için azim, gayret ve gereken performansın gösterilmesi hâlinde başarısız olmayı gerektirecek bir durum gözükmemektedir. İşte, bu başarı ticari hayattaki kaliteden, yükselişten, memnuniyetten bahsetmeyi sağlamış olacaktır. ABD-Çin eksenli ticaret savaşlarının, Avrupa-Rusya çekişmesinin ülkemiz ticaret hayatında hissedilir olması globalleşme çerçevesinde izah edilse bile, normal karşılanabileceği söylenebilecek yeni paydaş ülkelerle yeni arayışlar içine girmek bir mecburiyettir. Çeşitlendirmek, geleceğin yeni ve mecburi alternatifidir, bu alandaki çalışmalarını da ayrıca önemsiyoruz. Ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik yapılan çalışmalar, özellikle gümrük işlemlerine sağladığı olumlu katkılar inkâr edilemez.

Kaçakçılıkla ve uyuşturucu ticaretiyle her türlü mücadelede atılan adımlar ve kararlılığınız işini doğru yapan ticaret erbabı için bir güven ortamında iş yaptığının bilinciyle hareket etmesini sağlayacaktır.

Burada denetim ve denetleme mekanizmasının asla ihmal edilmemesi gereken bir konu olduğunu hatırdan çıkarmamak gerektiğini tekrar hatırlatmak uygun olacaktır. Toplum nezdinde oluşan, denetimlerin, yetersiz cezaların caydırıcı olmadığı kanaatinin genel kabul görmeye başladığını ifade etmek durumundayız. Denetimlerin hakkaniyet ve adalet ölçüğünde gerçekleşmesi elbette doğru olandır. Yine, son zamanlarda farklı ilişkilerden, farklı anlayış ve yaklaşımlardan ortaya çıkan fiyat istikrarsızlığı, aşırılıkların kontrol altına alınması ve devam eden bu tür arızaların tam denetiminin,

kontrolünün yanında Rekabet Kurulunun da daha fazla devreye girmesini gerekli kılmaktadır. Bu da toplumda oluşan genel bir beklenti hâline gelmiş bulunmaktadır. Tam da burada, Bakanlık bildirimlerinde, kontrol ve denetimlerin sıklaştırıldığına dair bilgi, duyum ve operasyonlar sevindirici; bununla birlikte, bunun önlenmesi, tekrarına meydan verilmemesini sağlayacak tecziye mekanizmasının devreye alınması son derece önemlidir. Bakanımızın sunumunda konuyla ilgili gösterdiği hassasiyeti önemli buluyoruz.

Ticaretin eylemlerle, söylemlerle nasıl etkilendiğini, etkilenebileceğini gördük. Avrupa Birliği, Rusya'yla ilişkilerimizin ticareti nasıl etkilediğini yakın tarihte yaşayarak gördük. Zira ticaretin dış politika gerçeklerinden bağımsız olması düşünülemez. Kısaca, ticaret, sadece kendi başına bir organizasyon olarak ele alınmamalıdır; ahlak ve kurallarıyla aynı zamanda bir ülkenin hem iç hem de dış dünyada bir tanıtımıdır da. Sayın Bakanımın kararlı duruşu buna ciddi katkı sağlayacaktır.

Ticari ahlaki esas alan bir dünya ticaret anlayışının hâkim olduğu bir ticaret dünyasında tam ve aktif rol alabilme temennisi ve ümidiyle 2024 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, Bütçe Komisyonumuzu ve zatialinizi Değerli Başkanım saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Çakır.

Sayın Akay, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Söz konusu Ticaret Bakanlığının bütçesini üç açıdan değerlendirmek lazım; kayıt dışı ekonomiyle mücadele açısından, ticaretin düzenlenmesi ve geliştirilmesi konusunda, bir de tüketicinin korunmasıyla ilgili. Tabii ki kayıt dışı ekonomiyle mücadele çok çok önemli.

Değerli milletvekilleri, kayıt dışıyla ilgili olarak dünya sıralamasında nerede olduğumuza baktığımız zaman, kayıt dışılıktaki geri kalmış ülkeler arasındayız; Malezya, Mozambik ve Yemen'le aynı ligdeyiz. Bu durum asla kabul edilebilecek bir durum değil. Ben Ticaret Bakanlığının bütçesini çok düşük buldum genel bütçe içerisinde, 38,5 milyar. Hakikaten Ticaret Bakanlığı gibi geniş halk kesimlerine etki yapan, esnaftan tutun da KOBİ'lere kadar, gümrük kısmıyla ilgili de, EXIMBANK kısmıyla ilgili de, diğer birimleriyle de bağdaştırdığımızda ülkemizin çok geniş kesimlerine hitap eden bir Bakanlık, dolayısıyla bütçeden de çok çok daha fazla pay almasını biz arzu ederiz. Önümüzdeki dönemlerde de bu mutlaka gerçekleştirilmeli diye düşünüyorum. Çünkü hakikaten yerine getirmek zorunda olduğu çok önemli görevleri var bu Bakanlığın ve bu görevlerin de yerine getirilmesinin ülke ekonomimize ve ihracatımıza, genel istikrara çok büyük katkıları var.

Bu yüzden, bu bütçenin artırılması gerektiğini öncelikle vurguladıktan sonra kayıt dışı mücadeleyle ilgili ayrılan kısma da baktığımız zaman, bu kısmın 3 trilyon 829 milyar olduğunu görüyoruz. Yani bu kadarlık bir tutarla nasıl kayıt dışıyla mücadele edilecek? Bu bütçenin de, bu rakamın da artırılması lazım. Orana baktığımız zaman, hakikaten çok düşük bir oran. Buradaki denetim elemanlarının sayısının artırılması ve diğer kayıt dışıyla ilgili mücadeledeki fonksiyonel yapının gelişmesi açısından bu rakamın da artması için anlıyorum ki genel bütçeden alınan payın da artması gerekiyor.

Bir de kayıt dışı mücadele kısmında da esnafın ve KOBİ'lerin desteklenmesi önem arz ediyor biliyorsunuz, ihracatın desteklenmesi önem arz ediyor. Küresel ihracattaki -az önce Sayın Bakan da konuşmasında ifade etti- ülkemizin aldığı pay yüzde 1,03. Bu pay gerçekten çok düşük. Bu payı bizim artırmamız gerekiyor. Bunun için de ihraçlarımıza finansmana erişim kolaylığını sağlamamız

gerekiyor. Yani ne kadar ihracatçı finansmana o kadar kolay erişirse, o kadar desteklenirse hem düşük faizli kredilerle hem de ödemesiz dönemi içeren orta vadeli kredilerle desteklenirse ihracatçının da öñü açılır ve genişler. Bu konuya baktığımız zaman, yine sizin hinterlandınızda bulunan, alan itibarıyla da EXIMBANK kredileri ve reeskont kredileri önem arz ediyor. Reeskont kredileri oranlarında en son bir düşüş yapıldı, yüzde 23-24'ler civarında ama bunun da artma eğiliminde olduğu söyleniyor, inşallah artmaz. Fakat bir taraftan da kotalar artırılmasına rağmen günlük limitle ilgili 3 milyarlık bir sınırlama var. Bir de bunların üçte 1'lik kısmı da bankalara tahsis ediliyor. Bu rakam artırılmasına rağmen bu rakamı düşük buluyoruz Sayın Bakanım. Bu rakamın daha da yukarılara çıkması gerekir.

EXIMBANK'ın öz kaynak yapısının da daha da güçlendirilmesi gerekir. Biliyorsunuz, EXIMBANK da bankalar aracılığıyla ihracatçılara finansmanı sağlıyor. Fakat uygulamada gördüğümüz zaman bir bakıyoruz ki bazı bankalar bu tür kullanılan kredilerinin belirli bir yüzdesini mevduat olarak bloke şartını koyuyor. Yıllardır bu uygulama devam ediyor. Yani bu şartla ilgili bankalar üstünde de gerekli yaptırımların yapılması gerektiğine inanıyorum. Zaten bu krediler ihracatı geliştirmek için kullanılan krediler. Siz aldığınız 10 milyonun 5 milyonunu yüzde 50 mevduat olarak bloke edip kullanamazsanız nasıl finansman ihtiyacınızı gidereceksiniz? Bu konuyla ilgili denetleme mekanizmasının da gerekirse BDDK aracılığıyla olur -yani bunun yöntemleri vardır- gerekirse sizin aracılığımızla olur bu konuyla ilgili tedbirlerin artırılması gerektiğini ifade ediyorum. Çünkü bu kredileri kullanan ihracatçı firmalar, anonim şirketler tarafından bize özellikle iletilen bir konu. Bizim katma değerli ihracatı artırmamız; ihracata erişilirliliği, finansmana erişilirliliği kolaylaştırmamız lazım.

Burada, sigortacılık müessesesinin de geliştirilmesi gerektiğine inanıyoruz; EXIMBANK'ın alanlarından biri de bu. Dün Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçesinde de görüştük; bu konuyla ilgili, ticari alacaklarla ilgili garanti mekanizması var. Özellikle ihracatçının yurt dışı ihracatlarıyla ilgili ön finansmana erişmesinin sağlanması lazım; bu konuyla ilgili öz kaynakların güçlendirilip EXIMBANK dışında da bazı bankaların ve sigorta şirketlerinin bu alana dâhil olması lazım. Sadece yurt dışındaki Coface, Hermes gibi firmalarla değil kendi öz sigorta şirketlerimizle de garanti mekanizmasının çalıştırılması; bu sigorta poliçelerinin tanzimiyle, belirli bir tutarda olan ihracat bedellerinin, limit oluşturarak garanti kapsamında ön finansmanının sağlanması sisteminin geliştirilmesi gerekir. Bu konuda da çalışmaların yapıldığını biliyorum, inşallah daha hızlı ve etkin bir şekilde devam etmesini de temenni ediyoruz çünkü ihracat artacak ki hem bütçe açığımız hem ödemeler dengemiz hem cari açığımızla ilgili pozisyonlarımız olumlu yönde değişsin. Ağustos sonu itibarıyla 57 milyar dolar cari açığımız öngörülüyor, yıl sonunda da 42 milyara düşürüleceğini tahmin etmişsiniz; bunun biraz zor olduğunu görüyoruz; buradan bunu ifade etmek isterim.

Yine, bir diğer konu da şu: En son 2023 yılının Temmuz ortasında bir torba yasa geldi Sayın Bakanım, bu torba yasada ihracat gelirleriyle ilgili, biliyorsunuz, kurumlar vergisi olayında yüzde 20'den 25'e çıkma olayı oldu, oradan da yüzde 5 iskonto olayı oldu ama eski, değişmeden önceki oranda yüzde 19'luk bir maliyet vardı, bu maliyet yüzde 19'dan yüzde 20'ye çıkmış oldu. Bu niçin yapıldı? Hem ihracatı desteklemek istiyoruz hem de onun vergi yükünü artırıyoruz. Burada, yüzde 1 deyip geçmeyelim; yüzde 1 oran ciro büyüklüğü içerisinde hakikaten, ihracatçıyı çok rahatlatabilecek, birtakım maliyet avantajlarını sağlayacak bir oran. Önümüzdeki dönem bütçesinde -yani bu dönemde de yapabiliriz bunu- torba yasayla gelen bu tutarın en azından eski orana, yüzde 19'a indirilmesi gerektiğinin önemli olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Bir de denetleme mekanizmalarıyla ilgili olarak ciddi idari para cezaları kesildiği söylendi; işte, otomotiv, emlak ve diğer sektörlerle ilgili olarak 400 milyon TL civarında ceza kesildiğini ifade ettiniz yanlış hatırlıyorsam. Bu tahakkuk eden idari cezalardan ne kadarının tahsil edildiğini merak

ediyoruz; tahsilat oranı nasıl, tahsilat kabiliyeti var mı? Sadece ceza keserek yaptırımların uygulanması da çok mümkün olmuyor. Bir de buradaki tespitlerin ve denetlemelerin de doğru yapılması gerekir, bunun için de denetim elemanlarıyla ilgili de gerekli bütçelerin ayrılması ve sayısının da artırılması gerekir. Tabii ki personel giderleri ciddi bir rakama tekabül ediyor ama bu denetleme olayının ben her zaman çok önemli olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Esnafın, KOBİ'lerin finansmana erişimi çok çok sıkıntılı; esnafımız sıkıntılı. Baktığımız zaman, 2022 ve 2023 yılına göre dükkânına, iş yerine kilit vuran esnaf sayısı arttı yani yüzde 20 artış var, 70 binlerin üstüne çıktı bu rakam. Esnafımız borç batağında, esnafımızı rahatlatmak için girdi maliyetlerini düşürmemiz lazım; bu konuda gerekli önlemleri mutlaka almamız lazım. Aksi takdirde ticaret hayatındaki bu sıkıntılar artarak devam edecek.

Yine, bazı tespitlerle ilgili, denetlemelerle ilgili... Akaryakıt kaçakçılığıyla ilgili olarak aşağı yukarı 47 dağıtım firmasının denetlendiğini ifade ettiniz; burada da 3,2 milyarlık bir sahte fatura olayı ve tahakkuk eden aşağı yukarı 1,4 milyarlık bir zarardan bahsettiniz vergisel açıdan. Ben biliyorum ki bu rakamlar çok çok daha üstte. Tabii ki bunun üstüne bütün gücümüzle gidilmesi ve buradaki kaçakçılığın önlenmesi işini düzgün yapan firmalar açısından da önemli. Bu konuyla ilgili de yine denetim mekanizmasının geliştirilmesi gerekir, buradan ifade etmiş olayım.

Yine, önemli bir konuyu gündeme getirmek istiyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, ilave bir dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – O zaman Sayın Başkanım, bu biraz da soru oluyor esasında, soru hakkımız olacak mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Olacak, on beş dakika olacak.

CEVDET AKAY (Karabük) – Ama ben orada bir 3-4 soru hakkı rica edeceğim sizden konuşmayı verimli kullanma açısından.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi sorarsanız biraz geride kalabilir, o yüzden soru-cevapta vereyim.

CEVDET AKAY (Karabük) – O zaman öyle yupalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyığıt, lütfen buyurun.

Süreniz on dakikadır.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli üyeler, basın emekçileri; sözlerime başlarken her birinizi saygıyla selamlıyorum.

İŞİD'e karşı 133 gün boyunca Kobani'de ortaya konulan büyük direniş Kobani'yi özgürleştirmenin, insanların kendi onuruna, kimliklerine sahip çıkmasının yanı sıra insani değerler adına verilen bir kadın direnişi olarak tarihe geçmiştir. Ben de buradan dünyanın en güzel kadınlarının en çirkin erkeklerini ve onların örgütlü kötülüğünü alaşağı ettiği yerdir diyorum Kobani. Bu vesileyle 1 Kasım Dünya Kobani Günü'nü de buradan kutluyorum.

Türkiye’de herkesi derinden etkileyen bir ekonomik krizin gölgesinde bütçe görüşmelerimizi sürdürüyoruz. Ülkenin batısından doğusuna, güneyinden kuzeyine milyonları etkileyen bu ekonomik krize karşı yurttaşın, işçinin, emekçinin, esnafın, kadınların, çocukların safında yer alırken ısrarla emekçi halkın bütçesini savunacağımızı tekrar tekrar ifade ediyoruz. Özellikle, doğrudan milyonlarca yurttaşın cebine ve mutfağına dokunan bakanlıkların bütçesinde halklarımızı, emekçileri daha çok hatırlatacağız. Bu anlamda, Ticaret Bakanlığı da yüz binlerce esnafın ve tüccarın yanında, birçok alanda yurttaşın refahına doğrudan etki eden önemli bir Bakanlık olarak şu an karşımızda.

Üzerinde yaşadığımız Mezopotamya ve Anadolu coğrafyası birçok halkın bir arada yaşadığı, karşılıklı alışveriş yaptığı canlı bir coğrafyadır. Tarihsel olarak üretimin de ticaretin de beklentili olduğu jeostratejik bir bölge olduğunu da hepimiz çok iyi biliyoruz. Tarihsel olarak üretimin, bölgemizde kültürel ve sosyal etkileşim, iletişim mekanizmalarının geliştirilmesi ülkeler arasında dostluğun ve barışın sağlanmasına da hizmet edebilmiştir. Dolayısıyla, gümrük kapılarını sadece ürünlerin geçiş kapısı olarak değerlendirmek eksik kalır diye düşünüyorum; bunun yanında, kültürel alışveriş noktası, dostluk köprüsü olarak da okumak gerekiyor.

Orta Doğu’da ulus devletlerin tekçi, antidemokratik profilleri neticesinde sınırlar gerginliklerin merkezi hâline gelirken ticaretin yerini, maalesef, düşmanlıkların aldığını da görmekteyiz. Bundan AKP iktidarının icraatları da varestede değil elbette. Dün “komşularla sıfır sorun” diyerek ortak Bakanlar Kurulu toplantısı yapanların rotayı “değerli yalnızlık” diyerek “sıfır komşu” siyasetine kırdıklarını görüyoruz. Kültürel ve ticari etkileşim potansiyeli yüksek bir coğrafyada olmamıza rağmen dış politik tercihlerle mevcut potansiyel değerlendirilememiştir. Komşu halk ve coğrafyalara kardeşlik ve dostluk gözüyle bakmak yerine, genişlemeci, irredantist ve kolonyalist bir yaklaşım sergilenmiştir maalesef. Her fırsatta açığa çıkan “Osmanlı bakiyesi” söylemi “Büyümezsek küçülürüz.” şeklinde yayımlacı mottoyla birleştirilerek dış politik bir hat belirlenmiştir. Amaç üzüm yemek olmamış, her fırsatta bağıcıyı dövmek olmuştur.

Sonuç olarak, 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde ihracat 164 milyar 794 milyon dolar olurken ithalat 247 milyar 97 milyon dolar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortaya çıkan dış ticaret açığı 82 milyar 304 milyon dolar düzeyinde çünkü maliyeti yüksek teknoloji ürünleri üretilmiyor, katma değeri yüksek ürün tercih edilmiyor. Bunun bir sebebi de yurttaşın yüksek ücretli iş imkânı sağlamak yerine ucuz iş gücüyle daha fazla kâr getiren sektörlerin tercih edilmesi olmasıdır.

Genel tablo içinde tarihsel Kürt coğrafyasını da ayrıca değerlendirmek gerekiyor diye düşünüyorum. Nitekim, ticaretin halklar arasında alışveriş olduğunun altını çizmiştik, ne yazık ki siyasi iktidarın Kürt fobisi bölgemizde ticareti de olumsuz şekilde etkilemiş durumda.

Sayın Başkan ve Sayın Bakan; bugün Kürtlerin üzerinde yaşadığı coğrafya, farklı ülkelerin sınırları içerisinde kalan dinamik bir bölge. Van, Hakkâri, Şırnak, Urfa, Mardin, Iğdır, sınırın ötesi için “biz ve onlar” diyemeyiz çünkü burada konuşmamız gereken söylem “biz ve biz” durumunu ifade ediyor. Öyle ki Kürt halkı sınırın Türkiye tarafına “serhat” Suriye’nin tarafına ise “bınhat” terimlerini kullanmaktadır. Sınırın iki tarafından tarihsel, kültürel ve dinsel bir süreklilik gösteren coğrafya söz konusu. Sadece bu da değil, sınırın iki tarafında süregelen aşiret bağları, akrabalık ilişkileri söz konusu. Bu nedenle, ihtiyaç duyulan şey sınır ötesi ticari ilişkilerdir, sınır ötesi güvenlikçi politikalar değildir. Ne var ki çevre ülkelerle ticari ilişkileri belirleyen politik refleksi, AKP’nin devlet aklının Kürtlere yönelik bakışımı da belirlemektedir.

Cumhuriyetin 2’nci yüzyılına kutlamalarla girildi. Cumhuriyetin Kürtlere, halklara maliyeti hesaplandı mı acaba? Hangi tarihsel sorunla bir yüzleşme sağlandı? Kürt sorununda çözüm ve barış için tek bir gayret var mı? Maalesef ki bunun cevabı kocaman bir “Yok.” kocaman bir “Hayır.” Bakınız,

cumhuriyetin ilan edildiği yıllarda Diyarbakır'ın 3'üncü büyük ticaret kenti olduğu; yine, tek başına, Mardin'de yılda 130 bin ton kumaşın işlendiği ifade edilmektedir çünkü insanlar sınırın öte tarafıyla yüzlerce yıldır ticaret yapmaktaydılar ama zamanla sınır ticareti yasaklanırken bölgeyi kalkındıracak hiçbir tedbir de maalesef alınmadı. Bunun nedeni orada yaşayan Kürtlerin, Arapların ticari rekabet gücü devam ettikçe asimilasyon politikasının da başarılı olmayacağı düşüncesiydi.

Bir süre verebilir misiniz? Gözlerimle ilgili bir problemim var.

BAŞKAN MEHMUT MUŞ – Tabii ki, beş dakika daha süreniz var.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Ama biraz dinlenmesi gerekiyor gözlerimin, çok üzgünüm.

BAŞKAN MEHMUT MUŞ – Tamam, olur, sonra beş dakika daha vereceğim size.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN MEHMUT MUŞ – Sağ olun.

Sayın Ocaklı, süreniz on dakikadır.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

“Ticaret” deyince, tabii, ben de kendi bölgemdeki çay üretimi ve ticaretini yapan insanlarla ilişkilendirerek Bakanlığınızla ilgili biraz görüş vermek istiyorum. Sayın Bakan, ülkemizde, Türkiye’de yaklaşık olarak 250 bin ton civarında kuru çay üretebilmekteyiz ve tüketimimiz ise -yaklaşık olarak söylüyorum- 300 bin ton civarındadır. Dolayısıyla bizim 50 bin tonluk açığımız görünüyor. Bu açık yeni çay tarlası alanları açmak veya üreticiyi desteklemek yerine ne yazık ki yabancı çayların Türkiye’ye sokulmasıyla karşılanmaya çalışılmaktadır. Bir miktarı resmî ithalat yoluyla elbette yurda sokuluyor ancak çayın büyük bölümü ne yazık ki ülkemize hâlâ kaçak yollarla girmeye devam etmektedir. 10-15 bin ton civarında resmî ithalatın yanında 35-40 bin ton çayın da kaçak olarak geldiği öngörülmekte ve tahmin edilmektedir.

Şimdi, Sayın Bakan, 2011 yılında sizin koltuğunuzda şu anda Genel Başkan Yardımcılığı görevini yapan Hayati Yazıcı bey oturuyordu. Rize’de kendisine kaçak çayın büyük bir sorun olduğu, bunun için bir şeyler yapılıp yapılmaması gerektiği sorulduğunda yani güneydoğudan kaçak yollarla yurda sokulan çayların bölge ve ülke ekonomisine darbe vurduğu, çay üreticisini zora soktuğu söylendiğinde Sayın Bakan şöyle bir cümle kullandı: “O bölgedeki insanlar da bu şekilde kaçakçılıktan geçim sağlıyor. Ne yapalım, aç mı kalsınlar?” Cümleyi tekrar söyleyelim: “O bölgedeki insanlar da bu şekilde kaçakçılıktan geçim sağlıyor. Ne yapalım, aç mı kalsınlar?” Elbette, insani açıdan değerlendirildiğinde hoş görülebilir ama kayıt dışılığı bir devlet insanının söylemesi açısından düşünüldüğünde ya da oradaki insanların bu kaçak çay ticaretine ihtiyacının neden olduğunun görülmediği bir saptama yapıldığı zaman işte sonuç böyle olabiliyor

Şimdi, bu itiraftan sonra size sorum şu: Acaba durum yine aynı mı? Yani siz, Ticaret Bakanı olarak çay kaçakçılığına nasıl bakıyorsunuz? Yasa dışı ticaretin insanların geçim yolu olmasını siz de hoş görüyor musunuz? O Bakan ile şimdi sizin görüşünüz arasında bir fark var mı? Bunları sizden öğrenmek istiyorum.

Şimdi, raporunuza içine hemen bir bakıyoruz; mesela, fiyat etiketi yönetimleriyle ilgili 27 milyon TL ceza uygulanmıştır. İşte, sırayla geçiyorum: “Şununla ilgili bu kadar ceza uygulanmıştır.” “Bununla ilgili şu kadar ceza uygulanmıştır.” Raporun içeriğinde aslında sadece vatandaşlara uygulanan cezalarla ilgili bilgiler verilmektedir. Sayın Bakan, bizim denetimler sonucu elde edilen gelirler değil, ticaretin

nasıl artırılacağına ilişkin tespitleri aslında görmemiz gerekiyor. Sizden beklentilerimiz budur. Emlak sektörüne yönelik faaliyetler, perakende ticarete yönelik faaliyetler, fahiş fiyatların belirlenmesine yönelik faaliyetler, tüketicinin korunması, dış ticaret güvenliği vesaire vesaire. Yani kitabın birçok yerinde yazan her maddeyle ilgili görebildiğimiz şey, onunla ilgili de bu kadar ceza yazılmıştır hâlidir.

Türkiye’de ticaret yapılmasının önünde engeller var. Vergilerin düzenlenmesi, adil bir vergi sistemiyle kazanca göre vergilendirme yapılmasını önermelisiniz ve bu yolla ticaretin büyümesine sahip çıkmalısınız. Ben şimdilik sözlerimi burada bitiriyorum, vakti iyi kullanmak açısından. Verdiğiniz bilgiler için size ve teknik heyetimize, bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı, teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ediyorum, Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye’nin dış borç ve dış ticaret tablosu maalesef giderek kötüleşiyor. Oysa Türkiye’de son yıllarda belki de en çok önem verilen kesimin ihracatçılar olduğunu biliyoruz. Artan turizm gelirlerinin görünmeyen bir kalem olarak ihracatın içinde yer almasına karşın, ithalat rakamlarındaki artış ise gerçekten endişe verici durumda. Türkiye İstatistik Kurumu ve Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle oluşturulan eylül ayına ilişkin geçici dış ticaret verilerine göre, dış ticaret açığı yılın ilk dokuz ayında yüzde 4,9 artışla 83 milyar 142 milyon dolardan 87 milyar 228 milyon dolara çıktı. Geçen yılki on aylık dış ticaret açığı bundan sadece 4 milyon dolar fazlaydı ve hatırlarsanız rekor kırmıştı. Ocak-eylül döneminde, geçen yılın aynı dönemine kıyasla ihracat yüzde 0,5 azalarak 187 milyar 204 milyon dolara gerilerken, ithalat yüzde 1,2 artarak 274 milyar 432 milyon dolar oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı Ocak-Eylül 2022’de yüzde 69,3 iken bu yılın aynı döneminde maalesef yüzde 68,2’ye geriledi. Dış ticaret hacmi de yüzde 1,9 azalarak 40 milyar 540 milyon dolara geriledi.

Yıllardır söylüyoruz, nitelikli ve katma değeri yüksek ürünlere ağırlık verilmeli. Bu ürünler maliyeti düşük, kazancı yüksek olan ürünlerdir. Biz aynı zamanda marka değeri üretmiyoruz maalesef, tekstilde üretici konumundayız fakat marka yaratamıyoruz. Bu ürünlerin önemini anlatmak için sizlere bir örnek vermek istiyorum. Türkiye’den toplam 2,1 milyar dolarlık sipariş veren İspanyol tekstil devi olan bir firmanın sahibi olduğu 8 perakende şirketinin sadece Türkiye’deki cirosu 800 milyon euro. Bu firmalar ürünü bizden alıyor, kendi markasını koyarak 3 katı etiketle yine maalesef bize geri satıyor.

Ülke menfaatleri her şeyin üstünde. Pamuğu çok ucuza ihraç etmek, sektöre ciddi zarar veriyor. Bunun bilinmesine rağmen ülkede ham madde ihracatı azalmıyor, ham madde ihracatına karşı koruma tedbirleri alınmalı, yerli üretici ise ithalata karşı korunmalıdır.

İşte, burada mevcut ekonomi yönetiminde yerine getirilmesi gereken yapısal reformların hayata geçirilmesi gerekiyor. Büyümenin ithalata bağımlılığının yeniden kurtarılması ve cari açığın düşürülmesi gerekiyor. Üretimde, yerli üretimde yenilikçi politikalar geliştirilmeli ve AR-GE çalışmalarına önem verilmeli. Bunun yanı sıra tabii, tarımsal üretici de desteklenmeli çünkü biliyorsunuz, bu ülkenin en önemli kalkınma kaynaklarından biri tarımsal üretimdir ama -Tarım Bakanlığı bütçesinde de konuşacağız- AKP iktidarı döneminde tarım âdeta bitme noktasına getirilmiştir. Vergi sisteminin dolaylı vergilere dayalı olmaktan çıkarılıp dolaysız vergilere ağırlık veren bir yapıya dönüştürülmesi gerekiyor, bu değişiklik öncelikle adil bir vergilemenin yerleşmesini de içinde barındıracaktır. Enerji üretimine yatırım yapılarak enerjide dışa bağımlılığın azaltılması gerekiyor. Bir de en önemlisi

hukukun üstünlüğünün sağlanması, yargıda güvenin sağlanması gerekiyor. Ekonomide yabancı yatırımcının güvenini kazanmak için yargıda güven elzemdir. Sizin mahkemelerinizde talimatlara göre karar verilirse, adalete olan güven sarsılırsa yabancı gelip bu ülkede maalesef yatırım yapmaz. Torba yasalarla geçmişe dönük vergi uygulamalarımız yabancı yatırımcının güvenini sarsar ve ülkede yatırımı beklemek zorunda kalırız.

Yapısal reformlar bir ülkenin ekonomik, siyasi ve sosyal yapısında köklü değişiklikler yaparak daha adil, güçlü ve sürdürülebilir bir gelecek oluşturmayı hedefler. Enflasyonun düşmesinin, toplumun refah seviyesinin artırılmasının, gelir eşitsizliğindeki açığın kapanmasının, ekonomik büyümeden pay alan yüzde 5'lik azınlık hariç olmak üzere hepimizin içinde bulunduğumuz ekonomik bunalımdan çıkılmasının şartlarından biri yapısal reformdur.

Yine, bakıyoruz, bütçede hedefler sıralanmış ama “Nasıl?” sorusuna maalesef cevap bulamıyoruz. Sayın Bakanım da hedefler arasında söyledi “İthalatın karşısında yerli üretimi güçlendireceğiz.” diye. Nasıl yapacaksınız Sayın Bakanım? Son dönem çıkan torba yasada üretim ve istihdamdaki kurumlar vergisi indirim oranını yüzde 1’de bırakarak ihracattaki kurumlar vergisi oranını yüzde 5’e çıkardınız. Eğer üretimi destekleyecekseniz, aynı oranla mevcut durumu koruma açısından da üretime ve istihdama verilen indirimin en azından ihracat kadar artırılması gerektiğini düşünüyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyığıt, ilave beş dakikanızı veriyorum.

Buyurun, lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, cumhuriyetin ilan edildiği yıllarda Diyarbakır’ın 3’üncü büyük ticaret kenti olduğunu ifade etmiştik; yine, tek başına Mardin’de yılda 130 bin ton kumaşın işlendiği ifade ediliyor süreç için çünkü insanlar sınırın öte tarafıyla yüzlerce yıldır ticaret yapmaktaydılar ama zamanla sınır ticareti yasaklanırken bölgeyi kalkındıracak hiçbir tedbir de maalesef alınmadı. Bunun nedeni orada yaşayan Kürtlerin ve Arapların ticari rekabet gücü devam ettikçe aslında asimilasyonunun başarılı olamayacağı düşüncesi idi. Hatta dönemin Mardin Delegeşi Doktor Cevdet Şakir yaşadığı bölgede Arapçanın yaygın olmasının sebebinin “Çölün sınırında yer alan Mardin, Türk ekonomisiyle değil Orta Doğu-Arap ekonomisiyle bütünleşmiştir.” sözleriyle ifade etmişti. Dolayısıyla bölgemizde sınır ticareti kentleri zenginleştirmiyorsa, büyük ölçekli işletmelerin sayısı azsa, kentlerimiz sosyoekonomik gelişim endekslerinde son sıralarda yer alıyorsa bunun en önemli sebebinin geri bıraktırmaya politikaları olduğunu düşünüyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; elbette Ardahan’dan Hatay’a farklı ülkelerle geniş bir kara sınırına sahip bir ülkeyiz. Her yerde tüccarın, esnafın ve halkın sorunları söz konusu. Süremiz az olduğu için konuşmamın çerçevesini biraz daha daraltarak Van ve Hakkâri özelinde birkaç noktayı ifade etmek istiyorum çünkü bu iki kent hiçbir zaman sınır kenti olmanın avantajını kullanma imkânına sahip olmamıştır. Bugün Derecik, Nusaybin, Şenyurt, Gülyazı gibi sınır kapıları aktif durumda değil, aktif sınır kapılarında ise ciddi sorunlarla karşı karşıyayız. Ticari ve insani ilişkileri geliştirmek bir yana Van-Ağrı-Hakkâri’yi kapsayan sınır hattında maalesef 560 kilometrelik bir duvar örülmektedir. İran’a açılan Esendere Sınır Kapısı “A” kategorisinde olmasına rağmen uygulanan kota nedeniyle halk bundan faydalanamamaktadır. İlin yıllardır açıldığı söylenen Üzümlü Sınır Kapısı’nda ise sadece yolcu geçişleri yapılabilmektedir. Esendere Sınır Kapısı’ndan daha önce her bir kişi İran’dan 2,5 kilogram çay, 10 kilogram şeker, 10 kilogram pirinç ve 4 karton sigara getirebiliyorken son uygulamayla

birlikte çayın kotasının 1 kilograma, şekerin ise 5 kilograma düşürüldüğü ifade edilmektedir. Yine, daha önce günlük 100 araç geçebiliyorken şu an kotanın 30 araca düşürüldüğü aktarılmaktadır. Seçim bölgem Van, İran'la 295 kilometre kara sınırına sahip olmasına rağmen bunun avantajlarını maalesef kullanamayan bir kent durumundadır. Çaldıran, Özalp, Saray ve Başkale ilçelerimizin İran sınırında yer almasına rağmen sadece Saray'da Kapıköy Sınır Kapısı aktif bir şekilde çalışmaktadır. Bugün Van'ın ekonomisinin can damarı Kapıköy Sınır Kapısı olmuştur çünkü en verimli dönemlerde yılda 500 bini aşkın İranlı turistin Van'a gelmesi, otellerde doluluk oranını arttırdığı gibi, esnafın da iş yapabildiğini sağlamaktadır. İfade etmek gerekirse bunun daha da büyümesi, daha çok turistin Van'a gelmesi için iktidarın ekstra bir gayretini maalesef göremiyoruz çünkü Vanlı tacirin, esnafın ve halkın yıllardır dile getirdiği talepler ısrarla görmezden geliniyor. Yakın geçmişte Van ülkenin batısından, Avrupa ülkelerinden hatırı sayılır bir turist ağırlarken bugün sadece İranlı turistleri bekler bir duruma gelmiştir. En temelde siyasi iktidara düşen görev, 1 milyonu aşan nüfusuyla Van'ın batı illerine ulaşım ağını geliştirmektir; Van'ın Diyarbakır'a, oradan Urfa'ya ve batıya bağlanacağı otoban ve hızlı tren projeleri hayata geçirilmelidir; kısacası, öncelikle Van'ın batıyla kapısının açılması gerekmektedir ama bunu AKP iktidarı yapacak niyette değil, vizyona da sahip değildir. Bu nedenle, İran'la turizm ve ticaret ilişkileri hayati önem taşımaktadır. Kapıköy'ün dışında Başkale Gelincik Sınır Kapısı ile Çaldıran Çilli Sınır Kapısı'nın açılması hem ilçe hem de il ekonomisi için atılacak öncelikli adımların içerisinde yer almalıdır. Bunun yanında, Kapıköy Gümrük Kapısı'nın transit geçişlerde kullanılması, burada tam donanımlı laboratuvar yapılması en önemli taleplere dendir.

Şunu da ifade etmek istiyorum: İranlı turistler Van'a geliyor ama İran Konsoloslugu Erzurum'da. Açıkçası bunun cevabını da istiyorum Sayın Bakandan. İran kentleri ile Van arasında karşılıklı uçak seyahatleri mümkün hâle getirilmeli, Türkiye-İran ortak organize sanayi bölgesinin kurulması için çalışmalar başlatılmalıdır. Van-Şırnak kara yolu da kısa sürede bitirilebilirse kürdistan bölgesiyle de ciddi ticari ilişkiler geliştirilebilir diye düşünüyorum.

Taleplerimiz bir yana, Kapıköy Gümrük Kapısı'nda kronikleşen sorunlar söz konusu. Bugün de fiziki eksiklikler ve sorunlar, idari yetersizlikler devam ediyor. Uzun bekleme sürelerinin de olabileceği Kapıköy'de tuvalet, kantin, lavabo, bekleme alanı gibi sosyal tesisler maalesef bulunmuyor. İnsanlar bazen temel ihtiyaçlarını karşılayacak imkân bulamadan saatlerce güneşin altında bekleyebiliyorlar. Bununla birlikte ortaya çıkan bir çevre kirliliği de söz konusu. Sayın Bakan, eğer ticareti geliştirmek istiyorsanız biraz da Van'a bakmalısınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim.

Hatta sizi Van'a değil doğrudan Kapıköy Gümrük Kapısı'na davet ediyorum. Kapıköy'ün bugün de ne durumda olduğunu, ticaretin ve turistlerin Van'ın ekonomisi için ne kadar önemli olduğunu, buyurun, yerinde birlikte inceleyelim.

Bu vesileyle, belirtilen sorunların çözülmesi çağrımızı yineliyor, sizlere teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Komisyon üyesi olan Sayın Temelli'ye söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırun; ben de öncelikle 1 Kasım Dünya Kobani Günü'nü kutlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Evet, Kobani düşmedi, Kobani direndi, Kobani karanlığa geçit vermedi. O gün Kobani'nin düşmemesi için mücadele edenler, insani yardım koridorunun açılması için mücadele edenler, sevgili arkadaşlarımız şu anda Sincan'da yargılanıyor. Oysa o insani yardım koridoru açılmasaydı belki bugün Gazze'de yaşadığımız o soykırma benzer sahneleri Kobani'de yaşayacaktık. Bugün Gazze'de insani yardım koridorunun bir an önce açılma ihtiyacı vardır; 3.500'e yakın çocuk katledilmiştir, 10 bine yakın sivil katledilmiştir ve devam ediyor. Biz artık sözü bir kenara bırakıp bu insani yardım koridorunun açılması anlamında ve İsrail'in bu saldırganlığına son vermek adına harekete geçmeliyiz. Ama harekete geçtiğimizde inandırıcılığımız neden yok biliyor musunuz? İşte, onun cevabı Sincan'da süren Kobani kumpas davasında. O yüzden, inandırıcı olmak zorundayız.

Sayın Bakan, çok zor bir Bakanlığınız var, gerçekten en ciddi rol sizin Bakanlığınıza verilmiş. Kalkınma planını incelemiştinizdir, orta vadeli programı incelemiştinizdir, bütçeyi incelemiştinizdir kuşkusuz; bürokrasideki arkadaşlar titiz bir çalışma yapmıştır, buna inanıyorum. Ortaya çıkan tablo şu ki: Bütün bu önümüzdeki dönemin en kritik rolü Bakanlığınızda çok ilginç bir şekilde. Bu kadar yükün bir Bakanlığa atfedilmesine biz de hayretle bakıyoruz. Neden mi? Bir kere "ticaret" dediğimiz mesele sanayiyle de finansmanla da doğrudan ilişkili yani sanayi sektöründeki bütün gelişmeler, üretim eninde sonunda realizasyonunu ticarete görecektir ve bunu da sağlayacak olan düzenlemeler Bakanlığınızdan geçiyor. Bunun kredilenmesi, finans sektörü dediğimiz mesele de aslında, yine, ticaretin sağlanabilmesine yönelik, ilişkili.

Şimdi, bu iki alandan öte ticaret alanına baktığımızda önümüzdeki dönemin ticaret perspektifi, ticari genişleme perspektifi küresel teknolojik gelişmelerle, küresel finansal gelişmelerle ne kadar barışık, ne kadar bağdaşık şüpheli. Önümüze koyduğumuz model yüklediğimiz sorumlulukla çelişik bir tablo sergiliyor. Müthiş bir ihracat hedefi var; her şey, büyüme... Büyümede en dominant faktör ihracat. Siz de sunumunuzda dile getiriniz, ihracat hedefleri öyle dramatik bir gelişme sergilemeli ki... Cari işlem açığını düşürecek olan sizsiniz, teknolojik atılımın yapılmasını sağlayacak olan sizsiniz hatta döviz kurlarının stabilizasyonu, istikrarı sizden geçiyor. Bu akla sığacak bir şey değil. Hayalî ihracatla başlamıştı bu serüven 80'lerde, hayalî hedeflere geldi.

Dün Hazine ve Maliye Bakanıyla kalkınma planındaki bir aksaklığı konuştuk, bir hatayı konuştuk, dedik ki: "Kişi başına gelir hesabınızla büyüme projeksiyonunuz tutmuyor." Sayın Bakan bize dedi ki: "Efektif reel kurdaki gelişmeler bu sonucu verecektir." Efektif reel kurdaki gelişmelerin bu sonucu vermesi için 2024 yılında -hatta bugünden itibaren- nominal olarak söylüyorum, bırakın reel hesabı, doların 45 liraya kitlenmiş olması lazım, 2028'e kadar da yerinden oynamaması lazım. Oysa ihracat hedeflerinin tutturulabilmesi için -ihracatçılar sizinle konuştular, dertlerini anlattılar, biliyorsunuz- doların şimdi olması gereken rakam 45 lira. Ülkelerin enflasyon hesaplarını filan bilirsiniz zaten, o ayrıntıya girmiyorum. Bugün olması gereken değere göre TL'nin çok değerli olduğu söyleniyor, doların 45 lira olması gerektiği söyleniyor ama öyle bir ihracat hamlesi gerçekleştirmelisiniz ki reel efektif kur hesabına göre doları 2028'e kadar 45 liraya kitlenecek bir performansı ihracatla sağlamalısınız. Bu nasıl sağlanabilir? Eğer kur oynamayacaksa bunu sağlamanın yolu maliyetleri düşürmenizden geçer.

Şimdi, bu maliyetleri daha ne kadar düşürebilirsiniz, bu mümkün mü? Örneğin, ben size Muş'tan bahsedeyim, Van'dan bahsedeyim. Burada tekstil ihracatı yapan atölyeler var, burada iş gücü maliyetleri yarım asgari ücrete inmiş durumda. Daha ne kadar düşecek de ihracatı dış ticaret hadlerini avantaja çevirerek artırabileceksiniz, bu mümkün değil. Bence iş gücü maliyetleri zaten dipte, finansal

maliyetleri düşürmek gerekir. Zaten çok abartılı bir destek veriyorsunuz, teşvik veriyorsunuz. Bu konu da daha ötesi başka bir hesabın bozulmasına neden olacak ki o da zaten bildiğimiz gibi enflasyon hesabı. Yani bütün bunların ucu birbirine bağlı olarak gelişen meseleler. Dolayısıyla cari işlem açığını düşürüp büyümeyi forse edecek, güçlendirecek ihracat artışını sağlamak çok da kolay değil.

İkinci bir yol, teknoloji. Siz de bahsettiniz, başka konuşmacı arkadaşlarımız da dile getirdi, vekil arkadaşlar da dile getirdiler; teknolojik sıçrama. Şimdi, yüksek teknolojideki payımız -beş senede-2026'ya kadar yüzde 4'e filan çıkacak yanılmıyorsam, bütçede görüyoruz bunu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

Yüksek teknolojiden ne anlaşıldığı konusunda da bir muallaklık var. Şimdi, biliyorsunuz, Endüstri 4.0, 5.0; bunları hep konuşuyoruz. Artık mesela, değerli uzay madenciliğine bağlı android yapay zekâ gelişimleri var yani bizim yüksek teknoloji diye önümüze koyduğumuz hedefler artık o kadar yüksek teknoloji olmayabilir. Yeni dünyanın, önümüzdeki dünyanın yüksek teknolojiye bağlı ticaret gelişmesi de başka bir kulvara geçiyor ki bu da aslında ne kadar sıkıntılı bir şeyde olduğumuzu gösteriyor.

Bir başka mesele, ithalatta alınan KDV. Türkiye'deki vergi yapısındaki bu acayipliğin bir yansıması da zaten geliyor, burada kendi gösteriyor. Dolayısıyla siz ithalatı bu kadar dramatik düşürdüğünüzde yaratacağınız içerideki dengeler açısından da bambaşka sonuçlar var. Bunlar da hesaba katılmıyor yani bu anlamıyla da bir analizin yapılmadığını görüyoruz. Yani nereden baksanız tutarsızlık ama bu tutarsızlığın bütün yükü Ticaret Bakanlığında ben size söyleyeyim. Yani böyle bir modelde Ticaret Bakanlığını hedefe koymak bence anlamlı değil. Bir de silah sanayisindeki artış, oradan gelecek ticaretteki artış da yine hedefler içine konulmuş ki bu da yine yüksek teknolojiyle çok alakalı bir şey, bence orası da fazlasıyla ihmal edilmiş, aceleyle getirilmiş hayali hedeflerle dolu.

Bir başka konu, yine önemli; bu ihracatı, ithalatı, dış ticareti çok konuştuk ama bir de iç ticaret var, küçük esnaf var, bunların sorunları var; özellikle perakende sektöründe ayakta kalmaya çalışan esnafın ticaret dünyası içindeki külfeti var. Hem vergi yükü açısından hem ticaret yapabilirlik açısından birçok meseleyle karşı karşıya... Buradaki sorun tekelleşme, bu tekelleşmenin önüne geçmek lazım. Bütün dünyada da yeni trendler, özellikle de son dönemde giderek yükseliyor, antitrost yasaları geçmişte vardı ama şimdi tekelle mücadele çok çok kritik. Bu tekelleşmeyi önleyemediğimiz sürece ekonomide hem adalet açısından hem de sağlıklı bir büyüme açısından bir karşılık yaratmamız mümkün değil. Bunu nereden anlıyoruz? Tekelleşme güçlendikçe aslında ekonomik performans, verimlilik düşüyor. Bu ölçülebilen bir şey, ölçülmüş. Siyasette de tekelleşme var, bu ikisini birbirine bağlıyor. Bu "tek adamlık" dediğimiz mesele bizi işte siyasetin tıkandığı yerlere sürükledi; bu çıkmaz sokaklarda dolaşıyoruz, bir türlü demokratikleşemiyoruz. Aynı şeyi bir karşılaştırma olarak ekonomi için de konuşabilirsiniz. Ekonomide de tekelleştüğünüz sürece ekonomi demokratikleşemez, demokratikleşemeyen bir ekonomide de verimliliği, etkinliği, adaleti sağlayamazsınız.

Son bir şey, kooperatifler. Şimdi, çok yaygın bir söylem var: Sermayenin tabana yayılması. Şimdi, Hazine ve Maliye Bakanı da bunu dile getirdi, Sayın Cevdet Yılmaz da dile getirdi, kalkınma planında da var. "Sermayenin tabana yayılmasından ne anlaşılıyor?" diye baktığımızda halkın hisse senedi almasını anlıyorlar. Şimdi, halkın hisse senedi alması için halkın biraz varlığının olması lazım, gelirinin olması lazım; Türkiye'deki şirket yapılarının bu kadar aile şirketi olmaması lazım; sermayenin tabana

yayılması için o ülkenin orta gelire sıkışmamış, yüksek gelirli ülkeler kategorisinde olması lazım; lazım, lazım, lazım. Bunu uzatabiliriz ama eğer demokratik bir ülkede sermayenin tabana yayılmasından sermayenin toplumsallaşmasını anlıyorsak buradaki kritik başlık kooperatiflerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bitiriyorum.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Toparlayın, bir dakika ilave veriyorum.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Kooperatiflerin mutlaka çok güçlü bir şekilde desteklenmesi, yaygınlaştırılması; üreticisiyle, tüketicisiyle belki de ekonomide belirleyici bir unsur hâline getirilmesi kaçınılmazdır. İhracata verdiğiniz önem kadar kooperatiflere önem vermenizi özellikle tavsiye ediyoruz. Bu konuda atacağınız adımların Türkiye demokrasisine de yerel demokrasiye de önemli katkılar getireceğine inanıyoruz.

Biz HEDEP olarak, güçlendirilmiş güçlü bir yerel demokrasiyle ancak Türkiye'nin demokratikleşeceğine, yerel demokrasilerin gücünü de yerel ekonomideki kooperatiflerden alacağına inanıyoruz, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyoruz.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Teşekkür ediyorum.

Şimdi İYİ Parti Grubundan Sayın Mehmet Mustafa Gürban'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Gürban.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enflasyonla mücadele, mal ve hizmet üretenin maliyetini düşürüp onları makul fiyattan tüketiciye satmaya ikna etmektir. Enflasyonla mücadelenin kalıcı hâle gelebilmesi için siyasi iktidarın büyümeyi değil, kalkınmayı öncelikli kılması gerekmektedir. Şu anki siyasal iktidarın enflasyonla alakalı kalıcı bir çözüm yaratabildiği pek imkân dâhilinde gözükmemektedir. “Faiz enflasyon yaratıyor.” diyerek fiyat artışlarıyla mücadeleyi teolojik yaklaşımlara bağlamak da sürekli vurguladığımız liyakat sorununa işaret etmektedir. Faizin içinde enflasyon ve riskler mevcuttur yani faiz enflasyonu yaratmaz, aksine enflasyon faizi yaratmaktadır. Enflasyonun başka bir sebebi de gelecek beklentilerinin olumsuz kaymasıdır. Eğer firmalar ve bireyler gelecekte tahsilat ya da ödeme sıkıntısı çekeceklerini düşünürlerse bu endişeleri ticari işletmelerine dâhil ederler yani fiyatların içine risk primi yerleştirirler. Bu sebeple fiyatlar sürekli yükselmeye devam etmektedir, enflasyon kronik hâle gelmektedir. Bunun da sorumlusu beklentileri doğru idrak edip uygulayamayan ekonomi yönetimi ve siyasi iktidardır.

Ayrıca, tarım ve emtia piyasalarında monopol ya da oligopol oluşumlar var ise durumu kötüye kullanan kişi ya da işletmeler fiyatların yükselmesine sebep olmaktadır. Bu durumun Ticaret Bakanlığı tarafından Tarım Bakanlığı ve özel kurumlarla koordineli şekilde takip edilmesi gerekmektedir ancak takip etmek bir kenara, bakanlıkların uygulamaları enflasyonu daha da yükseltmektedir. Amaç nihai mal üretenlerin maliyetini düşürmek ve yüksek katma değer yaratmalarını sağlamak olmalıydı ama tersi oldu. “Benim kapasitem herkese yetmez ama benden alacaklar.” diyerek şahsi menfaatlerini ülke menfaatlerinin önüne koyanlar bugün dev holdingler hâline gelmişlerdir. Binlerce kişi çalıştıran, kârlılığı tartışmalı, yüksek ciro lu ama bolca borçlu firmalara sahip olan bu holdinglerin siyasi iktidarlara beraber yürüme leri gerektiği ise gayet açıktır. Özetle, ciro su yüksek, kârlılığı tartışmalı, çok insan çalıştıran, kilogram değeri düşük mal üreten, teşvik ve ithalat engellemeleriyle ayakta duran bu firmalarla Türkiye'nin gideceği fazla bir mesafe yoktur.

Peki, ne yapmalıyız? 21'inci yüzyılda firmaların en önemli vazifesi insana yatırım yapmak olmalıdır çünkü beşerî sermayenin kalitesi artmadıkça verim düşecek, kâr ve büyüme krizleri ortaya çıkacaktır. Örneğin, e-ticaret sektöründe yetişmiş insan kaynağı konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. E-ticaretin büyümesi, işletmelerin dijitalleşme projelerini sorunsuz ve hızlı bir şekilde hayata geçirmesi için nitelikli insan kaynağının yetişmesi gerekmektedir. İşletmelerin, etkin bir şekilde rekabet edebilmek, yeterince yeni ürün, hizmet, teknoloji ve diğer yenilikleri hayata geçirmek için yetkin ve nitelikli insan kaynağına olan ihtiyacının giderilmesi gerekmektedir.

Uzaktan, esnek, serbest ve mikro çalışma uygulamaları teknoloji ve internetin etkisiyle büyüyerek yeni bir boyuta ulaşmış ve gig ekonomisini yaratmıştır. Gig ekonomisi içerisinde en yüksek talep gören alan ise yazılım sektörüdür. Gig ekonomisi birçok işletme için de gelir ve büyüme için yeni fırsatlar yaratma şansı sağlamaktadır. Bu fırsatlarla ciddi bir istihdam sağlanabilme ihtimali oluşmaktadır. İnsana yatırım yaptıktan sonra en önemli misyonun bilgiye yatırım yapmak olduğu oldukça açıktır çünkü doğru bilgiye dayanmadan atılan adımın sonuçları büyük zararlar vermektedir. Türkiye gibi doğal para sistemlerinde ilerleyen -yani hem TL hem de euro ya da Amerikan doları kullanan- ülkelerde firmaların hem TL hem de döviz işlemlerinde maharet göstermesi gerekmektedir.

Eğer sermaye hareketleri serbest ise sıkıntı sadece basiretli tüccar gibi davranarak hesaplanabilir risklerle yola devam etmektir ancak sermaye hareketleri serbest değil ise yani firmaların TL ya da döviz varlıklarıyla ilgili bazı sınırlamalar veya zorlamalar getirilmiş ise doğal olarak operasyon, basiretli tüccar ya da maharet çerçevesinden çıkmaktadır yani sadece ticari zekâ, finansal manevra kabiliyeti yetmemektedir. Düzenleyici otoriteler finansal manevralarda ne kredi verenleri ne de kredi alanları hür bırakmamaktadır. Bir yandan maliyetler yükselirken diğer taraftan da fiyatlar artmaktadır ancak döviz cinsinden girdi kullananlar için son derece zor şartlar yaşanmaktadır.

Çok geçmeden, firmaların büyük bir çoğunluğu, sermayeler ciroya göre tolerans sınırının altında kalacağı için farkına varmadan teknik iflas bölgesine gireceklerdir. Bu durum, gıda maddelerini tüketiciye ulaştıran satış noktalarında akut hâle gelebilir. Sektörden gelen haberler bu durumun et ve süt ürünlerinde baş gösterebileceğini işaret etmektedir yani ucuz ama bulunamayan üründen pahalı ama bulunan ürüne rıza göstermişken piyasa, tekrar, devlet tarafından fiyat tavanları konulan ama bulunamayan ürün sürecine geri dönebilir. Dağıtım kanallarında bu şekilde aksama yaşayacak hemen hemen her sektör için bu durum geçerli olabilir.

Tüm bu risklerden dolayı ticaret, finans, tahsilat, ödeme sistemleri, mezat piyasaları arasında akışkanlığın sağlanması için, tarafların bir araya gelmesi, istismarların önlenmesi için mal ya da hizmetin ömrü ile finansmanı arasındaki vadeyi düzenleyen adımların atılması, tekel ve tekel benzeri gruplaşmaların önlenmesi gerekmektedir. İthalata mecbur olan ama ihracatı rekabete maruz kalan bir ülkenin dış ticaret fazlası vermesi mümkün gözükmemektedir. Şunu kabul etmek lazım ki döviz kurlarının artışından medet uman bir ihracat sektörünün dünya piyasalarına sunduğu malların rekabet avantajı ancak ve ancak rakiplere göre daha ucuz fiyat sunmakla oluşmaktadır.

Pandemiden sonra işler değişti ve ülke içinden ya da çok yakından tedarik, kritik mallarda yerli üretim ve tedarikçi bağımlılığından hızla uzaklaşmak olarak yeni paradigma belirlendi. Tabii, pandemiyle beraber kazandığımız alışkanlıkların ne kadarının bundan sonra muhafaza edileceği konusunda tam bir fikir birliği oluşmamaktadır ancak şunu biliyoruz ki küresel ticarete katılan firmalar artık tedarik güvenliğini ellerinden bırakmak istememektedirler. Bunun ilk belirtisi, stoklama eğilimi ve hızla yükselen emtia fiyatları oldu ancak ortaya çıkan sonuç kimseyi memnun etmedi. Dolayısıyla tedarik zincirinde yeniden yapılanma olması gerekmektedir. Bu çerçevede, tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma gereği duyan sektörler McKinsey'in 2020 Ağustos ayında açıkladığı raporda şu şekilde

belirtilmiştir: Çok yüksek hızda yeniden yapılanma ihtiyacı olan sektörler ilaç ve eczacılık, hazır giyim, ayakkabı, deri, iletişim ekipmanları olarak öngörülmüş. Yüksek hızda yeniden yapılanma ihtiyacı duyan sektörler ise sağlık ekipmanları, mobilya, tekstil, ulaştırma ekipmanları şeklinde sıralanmıştır. Elbette dünyanın ticaretine katkıda bulunan diğer sektörlerin de yeniden yapılanma ihtiyaçları vardır ancak bahsedilen sektörlerin en acil şekilde durumlarını gözden geçirmeleri ve tedarik zincirlerinde yeniden yapılanmaya gitmeleri gerekmektedir. Pazara yakınlık, tedarik kolaylığı gibi konular artık dünya ticaretinin en önemli meselesi hâline gelmiştir.

Türkiye'nin birçok ili, yer altı ve yer üstü kaynaklarının yetersiz oluşu nedeniyle sektörel zenginliğe kavuşamamıştır. Bu durum şehirlerimizin ekonomik anlamda gelişimine engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla kısıtlı sektörlerle katma değer yaratılarak kalkınmaya katkı sunulmaktadır. Bu illerimizden bazıları Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin'dir. Sektörel kısıtlılık nedeniyle Türkiye'de uluslararası mal taşımacılığı yapan tır filolarının konumlandığı illerdeki taşımacılık şirketleri, ihracatla kalkınma modelini esas alan ülkemizin yurt içinden Kafkasya-BDT ülkelerine ulaşacak yükleri komşu ülke Gürcistan'la var olan Sarp Sınır Kapısı'nı kullanarak ülkemizden çıkarmaya çalışmaktadırlar lakin Sarp Sınır Kapısı da haricen var olan Aktaş ve Türkgözü Sınır Kapıları da gerek ihracat gerekse ithalat yönünde tır trafiği yoğunluğunu kaldıramamaktadır. Bu durum zaman ve maliyet çerçevesinde alternatifsiz bir güzergâh üzerinde yer alan Gürcistan'la aramızdaki sınır kapılarında hem çıkış hem giriş olacak şekilde sınırlarımızın her iki yönünde de uzun tır kuyrukları oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bununla birlikte, Sarp Sınır Kapısı öncesindeki Artvin Hopa ilçesinde gerek tır kapasitesi gerekse şoförlerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması açısından çok yetersiz tır parkı bulunmaktadır. Aktaş ve Türkgözü Sınır Kapıları öncesinde park alanı dahi bulunmamaktadır.

Bakanlığınız uhdesinde çok merak ettiğim bir konuyu Sayın Bakanımıza sormak istiyorum: Bildiğiniz üzere 3 Mart 2023 tarihinde imzalanan ve 1 Eylül 2023 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması çerçevesinde bazı ürünler ithal edilmektedir. Söz konusu anlaşma yapılmadan önce hangi etki analizleri yapılmıştır? Süreç içerisinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, sektör temsilcilerinin, sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınmış mıdır? Eş güdümlü çalışmalar ve toplantılar yapılmış mıdır?

Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet binalarını kiralama yöntemi kamu vicdanını derinden yaralamaktadır. Memurlarımız yoksulluk sınırında, işçi ve emekçilerimiz açlık sınırı altında yaşam mücadelesi verirken devletin kaynakları pervasızca harcanmaktadır. Türk EXIMBANK'A beş yıllığına kiralanan Genel Müdürlük ve Ege Bölge Müdürlüğü, beş artı beş yıllığına kiralanan İç Anadolu Bölge Müdürlüğü, üç yıllığına kiralanan İstanbul Maltepe İlçesi Şube Müdürlüğü için ve muhtelif kişi ve kuruluşlardan kiralanan 4 adet taşınmaz bugüne kadar ne kadar kira ödemesi yapılmıştır?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürban, bir dakika ilave süre veriyorum.

MEHMET MUSTAFA GÜRBAN (Gaziantep) - Sayın Bakan, bu binaların kiralama gerekçelerini gerçekten çok merak ediyoruz, bilhassa cevaplamanızı rica ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Az sonra Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi olan milletvekillerimizin şu an itibarıyla talepleriyle alakalı... 2 milletvekilimiz ara istediler Komisyon üyesi olan, dolayısıyla Komisyon üyesi başka bir milletvekilimizin söz talebi bulunmuyor, diğerlerini karşıladım.

Şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

2 milletvekili haricinde tekrar geri dönmeyeceğim değerli arkadaşlar.

Şimdi, Sayın Tanal, geliş sırasına göre size de söz vereceğim.

İYİ Parti Grubundan Sayın Özdemir, buyurun.

Süreniz beş dakika.

Sonra Sayın Tanal ve siz.

NİMET ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli katılımcılar; hepinizi selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce belirtmek isterim ki hepimiz memleket yararına buradayız ve aynı amaç etrafında birleştiğimize inanmak istiyoruz. Milletimizin bize verdiği vazifenin gereği olarak eksikleri göstermek, yanlışları bildirmek ve katkı sağlamak için buradayız.

Sayın Cumhurbaşkanı 8 Temmuz 2011 günü Mecliste yaptığı konuşmada 2023 ihracat hedefini 500 yüz milyar dolar olarak açıkladı. Ne var ki Bakanlık tarafından yayınlanan bültene göre dokuz aylık toplam ihracat 187 milyar dolar olarak ilan edilmiştir, geçen yıl ise 254 milyar dolar. Gidişata bakılırsa bu yıl da benzer bir sonuç alınacağını öngörmek mümkündür, Cumhurbaşkanının hedeflerinin gerisindeyiz.

Sayın Bakan, siz bu hedefleri ne kadar gerçekçi buluyorsunuz? Sizce neden hedeflerin bu kadar gerisinde kaldı?

Sayın Bakan, dikkat çeken sorunlardan biri de personel yetersizliğinden dolayı gümrüklerde yaşanan gecikmelerdir, artan bekleme süreleri ciddi maddi kayıplar yaratmaktadır. Kimi zaman bu süre içinde ödenen bedeller ürün ücretlerini dahi aşmaktadır. Özellikle Kapıkule ve Bulgaristan Sınır Kapılarındaki geçişler üç güne kadar uzamakta, günlükü 300 euroyu bulan bekleme maliyetleri dış ticareti olumsuz etkilemektedir. Gümrüklerdeki eksiklikleri giderebilmek adına işlem hacmini artırmaya yönelik bir projeniz var mı? Bunca üniversite mezunu işsiz gencimizi bu alanda istihdam etmeye dönük bir çalışmanız var mı?

İhracatçılar için eğitilmiş iş gücü açığı her geçen gün daha da artıyor. Dünya Bankası Girişim Anketi'ne göre 2013 yılında eğitimsiz iş gücünü engel olarak gören ihracatçıların oranı yüzde 1,6 iken bu oran 2019'da yüzde 22'ye ulaşmıştır. Kalifiye eleman açığını gidermek ve girişimcilere motivasyon kazandırmak için bir projeniz var mı?

Sayın Bakan, son yıllarda Avrupa'ya ihraç edilen ürünlerde, özellikle taze gıdalarda reddedilme oranlarında kayda değer artış söz konusudur. Avrupa Birliği Gıda ve Yemde Hızlı Uyarı Sistemi'nde ülkemizden giden ürünler hakkında yüzlerce olumsuz bildirim rastlıyoruz, hâliyle bu ürünlerin pazara sürülmeden imha edilmesi gerekiyor. Nitekim bu durum tonlarca gıdanın ve dolayısıyla millî servetin hiç edilmesi anlamına geliyor. Yayınlanan yıllık ekonomik rapora göre gıda enflasyonu yüzde 96,17 olarak tespit edilmiştir. Vatandaşın her geçen gün daha da yoksullaştığı böyle bir enflasyon ortamında bu denli bir israf sizce kabul edilebilir mi? Avrupa Birliğiyle ticari ilişkilerimizin önemi göz önüne alındığında bu tür vakalar sizce de bir itibar kaybı yaratıyor mu? İtibar kaybindan doğacak olan maddi zararlardan sizce kimler sorumludur, engellenmesi konusunda neler yapmayı düşünüyorsunuz? Ekonomik raporda

Avrupa bölgesine yönelik ihracat performansındaki baskıdan bahsedilmiş fakat buna gerekçe olarak hep dış gelişmeler işaret edilmiş, hiçbir öz eleştiriye rastlayamıyoruz. Oysa Avrupa'ya ihraç edilen taze gıdaların reddedilme oranı dikkate alındığında sorunların uzakta olmadığını görüyoruz. Sağlıklı bir üretim yapısı oluşturmadan sağlıklı ve sürekli gelişen bir ticaret de mümkün olmaz. Bu bağlamda Bakanlık olarak nerelerde eksik veya hatalı olduğumuzu düşünüyorsunuz?

Son olarak, 1996'da dâhil olduğumuz Gümrük Birliği Anlaşması'nın Türkiye'ye ticari, ekonomik kayıp yaşattığı uzmanlar ve akademisyenler tarafından ifade edilmektedir. Meydana gelen ticari kayıpların belirlenmesi ve önlenmesi konusunda çalışmanız var mıdır? Anlaşmanın revize edilmesi konusunda Bakanlık olarak bir girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz? Üretim ve ihracat birbirinden bağımsız parçalar hâlinde düşünülüp değerlendirilmemeli, sürecin her safhası dikkatli denetlenmeli. Bu tür hassasiyetler göz ardı edildiği müddetçe alınan tedbirler, sunulan projeler nafiye kalacaktır.

2024 yılı bütçesinin memleketimize hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çorabatır, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

Çok Değerli Bakanım, Ticaret Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri; ben Sayın Bakanımızın sunumları ve hedefleri için teşekkür etmek istiyorum. Piyasa hareketleri gelişmelerine ve sununuza göre birkaç konuya değinmek isteyeceğim.

Malumunuz, son üç yıldır tüm dünyada ekonomik hedefler... Başta Covid olmak üzere Rusya-Ukrayna savaşı ve şimdi de İsrail zulmü piyasaları çok olumsuz etkiledi, etkilemeye de devam ediyor. Fakat güçlü olan ülkelerde, hep beraber görüyoruz ki piyasalardaki ekonomik göstergeler üç yıl öncesine göre hızla geriye dönmeye başladı; özellikle enflasyon rakamlarında görüyoruz ve onların üretiminde, ithalatında ve ihracatında görüyoruz. Dünyadaki üretim kendini toparlamaya başladı. Sizin sunumunuzda, üretim olmadan ihracat olmadan ekonomiyi ayağa kaldırmak, büyümek zor olacak gibi gözüküyor Sayın Bakan. Üretimin en büyük kaynağı finansal destek ve istihdamdır biliyorsunuz. Ne yazık ki istihdamda beyin göçü vererek, daha hızlı bir şekilde yetişmiş elemanlarımızı kaybediyoruz. Özellikle sizlerin ve sanayi ve ticaret odalarının ara eleman yetiştirmede meslek liselerini daha çok desteklemesinin ve buraların açılmasının, personel ihtiyacının karşılanmasında çok önemli olduğunu düşünüyorum. Onun için sizden ticaret odalarıyla veya ticaret liseleriyle... Eskiden, biliyorsunuz, vardı, çok gündemdeydi bunlar, çok da verimliydi ama ne yazık ki şu anda önemini yitirmiş durumda. Maalesef eleman sıkıntısı çekiyor reel sektör. Tabii, burada şuna da dikkat etmek lazım: Çalıştırılan yabancı işçi olayına bakmak lazım çünkü malumunuz, biliyorsunuz, göç alan bir ülkeyiz, bir sürü sığınmacı var. Bunların hangi şartlarda nasıl çalıştırıldığını, kanunen nasıl çalıştırıldığını da takip etmeniz bizim için önem arz edecektir.

Sunumunuzda görüyorum Sayın Bakan, 255 milyar... Biraz önce söylendi, ithalat ve ihracat rakamları arasındaki farka bakıyorum, ihracat rakamımız 255 milyar, ithalat rakamımız 274 milyar, orada bir eksi zaten söz konusu biliyorsunuz ama malum, üretimi arttırmaktan geçiyor bu ihracat rakamlarımızı yükseltmek. Dövizde bu kadar ihtiyaç olan bir dönemde ithalat rakamlarının bu kadar fazla olması hakikaten sıkıntılı bir dönem durum.

Sunumunuzun bir kısmındaki TURQUALITY'le ilgili programınızı çok yakından takip eden, sektörden gelen bir milletvekili olarak söylüyorum, aksamalar olduğu görülmekte; başvuruların değerlendirilmesinde problem olduğunu ve ilk çıktığı döneme göre TURQUALITY'nin eski cazibesini

yitirdiğini görmekteyim. Tabii, bu arada da 177 tane firmanın TURQUALITY'den yararlandığını duymakla birlikte, sizlerden öğrenmekle birlikte, bunlardan bazılarının da yurt dışındaki faaliyetlerine ara verdiğini hatta durdurduğunu... Bunlarla herhangi bir alacak-verecek ilişkisini nasıl takip ediyorsunuz? Burada zarar olduğunu bilmekteyiz. Ama tabii, buradaki desteğiniz TURQUALITY açısından, firmalar açısından çok önemli. Bu ay içinde Almanya, Avusturya ve İtalya'da hakikaten Türk sanayicisini, Türk üreticisini överek, onları takdir ederek 3 tane fuara gittim. Özellikle üretimden memnun olmakla birlikte krediye ulaşımında, ondan sonra; maliyetlerin artmasından, enerji fiyatlarının artmasından dolayı sıkıntılar olduğunu görmekteyim. Bu da bizim bu firmalarımızın rekabet gücünü diğer ülkelere karşı etkilemektedir. Malumunuz, özellikle tekstil için söyleyeyim, ondan sonra endüstriyel mutfak konusunda söyleyeyim, atraksiyonla ilgili, üretimlerle ilgili fuarlara gittiğimde bunların hakikaten zorlandığını mal sahiplerinden duydum ama İtalya'da son gittiğim fuarda çok gurur duydum; 74 tane Türk firması İtalya'ya kafa tutuyor. Yaklaşık 1 milyondan fazla kişinin katıldığı bir fuardı, çok memnun oldum ona da.

EXIMBANK reeskont kredilerinin -siz de bahsediyorsunuz ama- faiz oranları biraz düşmekle birlikte, malumunuz, piyasadaki faiz artışından dolayı faiz artışı 35 ila 40 bantlarına geliyor. Orada da bazı dönemlerde sanayicilerimiz ve özellikle turizm şirketlerimizden gelen taleplerde kaynak probleminin olduğunu, biraz da cevap almakta zorlandıklarını duyuyoruz arkadaşlar. Kurun böyle bir dönemde yatay gitmesi, maliyetlerin artması döneminde doğal gaz ve elektrik zamlarından dolayı şirketler önünü göremiyorlar, üretim durma noktasına geliyor veya vardiya eksiltmeye başladılar. İhracatçının, hizmet ihracatçısının -biraz önce söylediniz, sizdeki rakamlar da belli- en önemli kaynaklarından bir tanesi -Maliye Bakanımız ve Merkez Bankası Başkanımız da sık sık telaffuz ediyor- turizm gelirleri ama turizmciye gereken desteği ne yazık ki göstermiyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Başkanım, bir dakika daha rica edebilir miyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çorabatır, toparlayalım lütfen.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Toparlıyorum efendim.

Turizmci ihracatçı sayılmakla birlikte, sanayi ve ticaretten gelen kesimin yararlandığı ihracatçı desteklerinden ne yazık ki yararlanamıyor, bunu biz yıllarca söylüyoruz; bu, sektörün en büyük kayayan varasıdır ve Türkiye'nin en önemli, en stratejik sektördür.

Şirketlerin kapandığını hep beraber görüyoruz ama hemen toparlamak için söylüyoruz: İhracat finansmanı için "İGE" (İhracatı Geliştirme) diye bir yapı kurduunuz. Burada, hangi şartlarda nasıl krediler veriyorsunuz? Bu kredilerden nasıl yararlanılacak? Biraz sektörlerle bunu anlatmak lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Rusya-Ukrayna çatışma ortamının devam etmesi ve İsrail olayları nedeniyle ticarete ne gibi tedbirler alacaksınız? Bunları da sizlerden öğrenmek isterim ama turizmle ilgili hakikaten, sizden turizmci arkadaşlarımızın çok büyük beklentisi var.

Güvenli ürün çok önemli, özellikle ihracata gönderdiğimiz ürünlerde. Burada, akreditasyon kriterleri önemli helal ürünle ilgili...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çorabatır, toparlayalım; ilave süreyi de geçtik.

SURURİ ÇORABATIR (Antalya) – Bitiriyorum efendim.

Bir de gümrükle, uyuşturucuyla ilgili -bir vekilimiz değinmişti- kontroller çok önemli; hakikaten, uyuşturucuyla mücadele için çok önemli.

Bir de özellikle piyasadaki yurt dışından gelen, turizm sektörünün etrafında gelen kaçak içki olayının sizden daha çok kontrol edilmesini talep edeceğim.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Bakanlığınızın 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle ana görevi, iç ve dış ticaret hizmetlerine ilişkin ana hedef ve politikaların belirlenmesine yardımcı olmak ve bu politikaları geliştirmek, gümrüklerimizi yönetmek ve denetlemek, perakende sektörünün sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesine yönelik çalışmalar yapmak ve gerekli tedbirleri almak, rekabet şartlarını oluşturmak, tüketici haklarını korumak olarak özetlenebilecektir. Bu kapsamda, yatırım, üretim ve ihracata dayalı bir ekonomik model hedefiyle ihracat politikalarında önemli etkinlik sağlanmış, ihracatımız giderek yükselen bir trende sahip olmuştur. Bu gelişmelerin sonucu olarak, 2022 yılında ihracatımız önceki yıla göre yüzde 12,9 oranında artarak 254,2 milyar dolara yükselmiştir. Dünya genelindeki mal ticaretinden aldığımız pay aynı yıl yüzde 1,02 olarak gerçekleşmiş, hizmet ihracatından aldığımız pay ise yüzde 1,3'e çıkmıştır sunumunuzda da ifade ettiğiniz gibi.

2023 yılının ilk dokuz ayında ihracat, küresel enflasyon nedeniyle uygulanan sıkılaştırıcı para politikası adımları sonrasında dış talepteki düşüş ve ihracat birim değerlerindeki yaşanan ivme kaybı gibi sebeplerle kümülatif olarak bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0,5 azalarak 187,2 milyar dolar olmuştur. 2023 Ocak-Eylül döneminde ithalatın artış hızı da yavaşlamış, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1,2 artarak 274,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Zayıflayan dış pazar ve şubat ayında yaşadığımız deprem felaketine rağmen ihracatta küresel payımız artmaya devam etmekte, ithalat düşüş eğilimini sürdürmektedir.

Bunun yanı sıra, yerli üreticiyi koruyacak ve destekleyecek finansal modellerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar genişletilmelidir. Yerli üreticilerin rekabet gücünün artırılması amacıyla ulusal ve uluslararası yükümlülüklerimiz göz önünde bulundurularak ilave gümrük vergileriyle ilgili düzenlemeler de yapılabilecektir. Gümrük işlemleri Bakanlığınızın en başta gelen fonksiyonlarından birini oluşturmaktadır. Ülke güvenliği gümrük kapılarından başlamaktadır. Egemenlik haklarının tescil edildiği en önemli noktalar olan ve bu nedenle de devletlerin olmazsa olmaz kurumlarının başında gelen gümrük idarelerinde uluslararası standartlar ve yükümlülüklerimiz doğrultusunda bürokrasinin ve maliyetlerin azaltılması, ticaretin ve seyahatin kolaylaştırılması, etkin kontrol yöntemlerinin uygulanarak kaçakçılığın önlenmesi ve işlemlerde şeffaflık ve öngörülebilirliğin sağlanması esastır. Gümrük idarelerimizi güçlendirmek, gümrük hizmetlerinin daha etkili bir şekilde sunulabilmesini temin etmek amacıyla önemli mesafeler katedildiği, gümrük kapıları modernizasyon çalışmalarının yapıldığı, teknoloji altyapısının güçlendirildiği, personel kapasitesinin de artırıldığı geçtiğimiz yıllarda bilinmektedir. Bunun yanı sıra, gümrük işlemlerinin dijital ortama taşınması ve bu suretle, dış ticaret işlemlerinde karşılaşılan zaman ve maliyet kayıplarının minimum düzeye indirilmesi için genişleyen hacme bağlı olarak süreklilik içinde çalışmalar hızlandırılmalı, teknik cihaz ve sistemler tüm sahalarda yaygınlaştırılmalıdır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, ekonomide ihracata dayalı, istihdam dostu büyüme modelinin gereği olarak üretimin ve ihracatın ithalat bağımlılığının azaltılarak sürdürülebilir büyüme ve ihracat artışını sağlayacak politikaları uygulamayı, daha açık ve rekabetçi bir yapı içerisinde dünya ekonomisiyle bütünleşmeyi öngörüyoruz. Bu kapsamda, ihracatta katma değeri yüksek, bilgi ve teknoloji yoğun ürünlerin ihracatını, dünya ticaretinde önemi artan, alım gücü yüksek, genç nüfuslu ve dinamik pazarlara yönelmeyi, ulaşılmamış pazarlarla ticareti geliştirmeyi ve nihai tüketiciye ulaşmayı gerekli görüyoruz. Ülkemizin küresel değer zincirlerinde hâkim konuma gelmesi, dost ve yakın ülkelerle tedarik ilişkilerini geliştirerek arz güvenliğini sağlaması, hizmet ihracatını çeşitlendirerek turizm, sağlık, eğitim, lojistik, danışmanlık, yazılım ve finans gibi pek çok hizmet alanında küresel merkezlerden biri olması hedeflenerek, ticaret savaşlarının yoğunlaştığı, ekonomik operasyonların kur, faiz ve sıcak para üzerinde tetiklendiği bir dönemde ekonomik güvenliğin de önceliğe alınmasının gerekli olduğunu değerlendiriyoruz.

Esnaf ve sanatkâr kesiminin faaliyetlerinin desteklenmesi, bu amaçla esnafımıza istihdamı da artıracak kredi, vergi, prim ve benzeri teşviklerin verilmesi, ekonomiye yeni girişimcilerin kazandırılması ve yerel potansiyelin harekete geçirilmesi bakımından da bu desteklerin önemli olduğunu değerlendiriyoruz.

Geleneksel sektörlerde yerli üreticilerin rekabet gücü artırılmalı, jeopolitik konumumuzdan faydalanarak lojistik imkânlarımız geliştirilmelidir.

Sayın Bakanım, Bakanlığınızın bütçe programlarından biri de kayıt dışı ekonomiyle mücadeledir. Türkiye ekonomisinin önemli sorun alanlarından biri olan kayıt dışıyla mücadele birçok farklı alanı ve kurumu da ilgilendiren niteliğe sahip bir konudur. Kayıt dışı ekonomiyi kayıt altına almak ve kalıcı bir başarı sağlamak bu konuda etkili bir mücadeleyi gerektirmekte, aynı zamanda, vergi adaletini sağlayacak reformist adımları da atmayı zorunlu kılmaktadır. Kayıt dışı ekonominin önlenmesi yasa dışı gelirlerin izlenmesi ve kara para faaliyetleriyle mücadele edilmesi için kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon önemli bir unsurdur. Bu nedenle, kamu kuruluşlarının, özel sektörün, meslek kuruluşlarının ve odaların içinde olacağı toplumsal bir seferberlik başlatılması hâlinde uzun yıllara sâri bu sorunun çözülmesi de mümkün olabilecektir. Yasa dışı ticaretin ve kaçakçılığın önlenmesi ile dürüst ticaret erbabının iş ve işlemlerinin basitleştirilmesi; bu amaçla teknolojik, beşerî, idari ve operasyonel kapasitenin artırılması önem arz etmektedir. Bakanlığınızın teknolojinin imkânlarından da faydalanarak bu yönde önemli adımlar attığını ve ilerleme kaydettiğini de memnuniyetle takip ediyoruz. Ürün güvenliğinin temini tüketicinin korunması bakımından görev alanınıza giren hayati fonksiyonlardan biridir. Piyasa gözetimi ve denetiminin yapılması, tüketicinin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, hak arama yollarının gösterilmesi; bunun için tanıtıcı filmler, broşürler, kamu spotları gibi her yaşa ve kesime uygun yöntemlerin kullanılması önemlidir.

Ülkemizde ürün güvenliğine ilişkin önemli adımlar da esasen atılmıştır. Kanunla, Türk malı imajına zarar veren, güvensiz, taşış yapılmış, son kullanma tarihi geçmiş ürün ihraç edenlere ceza öngörülmüş; e-ticaret, ürün güvenliği kapsamına alınmış ve güvensiz ürünün asli sorumlusuna ulaşmak amacıyla izlenilebilirlik mekanizmaları da son yapılan düzenlemelerle geliştirilmiştir.

Bunun yanı sıra Cumhurbaşkanlığı yıllık programında ve kalkınma planında da ifade edildiği gibi, farklı idareler tarafından yürütülen piyasa gözetim ve denetim faaliyetlerinin toplulaştırılması, uygulamada yeknesaklığın sağlanması ve mükerrerliklerin engellenmesi amacıyla piyasa gözetim ve denetim kurumu kurulmasına yönelik bir çalışmanın yapılmasının da yerinde olacağını değerlendiriyoruz.

Özetle, ihracat politikaları, ihracatı geliştirme stratejileri, buna ilişkin destek tedbirleri, geleneksel pazarları koruma ve yeni pazarlara açılma; gümrüklere ilişkin, ihracatçı ve ithalatçıya, vatandaşımıza kolaylık sağlayacak teknolojik, beşerî ve fiziki kapasite artırma konularında önemli ilerlemeler ve başarılar elde edildi. Sizi, önceki Bakanımızı ve tüm Bakanlık çalışanlarını bu nedenle kutluyoruz. Türkiye ekonomisinin önemli sacayaklarından biri olan Bakanlığımızın plan ve program hedeflerine ulaşmak için kararlılıkla mücadele edeceğine de eminiz.

Bu noktada, perakende ticaretine ilişkin gelişme ve sorunlara dikkat çekmek isterim. Salgınla beraber toptan ve perakende ticaretinde büyük zorluklarla karşılaşmış, kapanmaların da etkisiyle arz yönündeki daralmalar, tüketicilerin temel ihtiyaç ürünlerini stoklamaya yönelmeleri sağlıklı bir ticaret ortamı oluşmasını zorlaştırmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, ilave süre veriyorum size, az önceki kesintiden dolayı iki dakika sizin süreniz

Buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Ekonomide yaşanan bu arz talep dengesizliği tümüyle aşılamadan Rusya-Ukrayna arasındaki savaş ve 6 Şubat depremi ekonomimizi önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye ekonomisinin en önemli meselesi enflasyondur ve Türkiye enflasyonla mücadele adına önemli bir efor sarf etmektedir.

Sunumunuzda araç ve konutlarla ilgili fahiş fiyat, haksız rekabet ve stok sorununa değinerek atılan adımları anlattınız. 2022 yılında en çok şikâyet edilen husus, temel tüketim malları ve gıda ürünlerine ilişkin haklı gerekçeye dayanmayan, fahiş fiyat artışlarıyla birlikte aynı ürüne ilişkin çok farklı fiyat uygulamaları oldu. Bu durum ise vatandaşlarımızda piyasa gözetimi ve denetimi konusunda bir eksiklik olduğu kanaati oluşturdu. Esasen, bu konuya -önemli bir mesele olarak görülerek- kalkınma planı ve yıllık programda da birçok başlık altında, tedbir altında değinildi. Şimdi onları da size göstereceğim, zaten biliyorsunuz ama vaktim kalmadığı için o detaya girmeyeceğim. Sizin sunumunuzda da var, 1.500 kişinin bu amaçla alınacağını sunumda belirtmişsiniz. Bu, tabii ki önemli ama Türkiye'nin geneli düşünüldüğünde sadece 1.500 kişiyle bu denetim faaliyetlerinin etkili bir şekilde, sonuç alıcı bir şekilde yapılabilmesinin de mümkün olduğunu değerlendiriyoruz. O sebeple, sorunun köklü çözümü için mevzuat, teknoloji, teşkilatlanma, insan gücü ve benzeri kurumsal kapasiteyi bütünüyle artıracak ve sorunu kökten çözecek tedbirlerin de devreye konulması gerektiğini düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, toparlayalım lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Başta gıda olmak üzere üretimin artırılması, üretim planlaması yanında bunun sevk sürecine ilişkin sorunları giderecek, maliyeti azaltacak mekanizmaların geliştirilmesi için gerekli düzenlemeler de yapılmalıdır. Buna şüphesiz Bakanlığınızın öncülük etmesi gerekir. Bununla beraber, Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu konuda yapılacak çalışmalara her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu da ifade etmek istiyorum.

Bu düşüncelerle, Bakanlığınızın bütçesinin ülkemize, milletimize ve kurumlarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Aksu, teşekkür ediyorum.

Sayın Arı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, öncelikle başarılar diliyorum çünkü sizin Bakanlığımızın başarısı, sizin başarımız muhalefet olarak bizi de sevindirir. Ticaret Bakanlığı olarak bugün ülkede ticaret ne kadar artarsa, ülkemize döviz girdisi ne kadar fazla olursa, biz de bundan mutlu oluruz. Ancak son dönemdeki gelişen süreçlere baktığımızda hâlâ ülkenin en önemli sorunu, katma değeri yüksek bir ürün elde edilemeyişi ve hâlâ girdi maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle üreticinin çok zor durumda kalmasıdır. Kısacası, ticaretle ilgili hemen hemen bütün kitlelerin büyük sıkıntılar yaşadığı bir dönemde bulunmaktayız.

Ben konuşmamın önemli bir kısmını esnaf ve sanatkârlara ayırmak istiyorum. Gerek Antalya'da gerekse ülkemizin ziyaret ettiğimiz yerlerinde kendilerini dinlediğimiz esnafımızın büyük sorunlar yaşadığını görüyoruz. Pandemi süreci içerisinde de yine en çok mağdur olan kitlelerin başında esnaf ve sanatkârlarımız gelmekteydi çünkü o dönemde gerekli desteği alamayan esnafımız, kira desteğini alamayan esnafımız mağdur olmuştu.

Sayın Bakan, sunumunuzda 2 milyon 225 bin esnafın kayıtlı olarak faaliyette bulunduğunu ifade ettiniz. Ben önce sormak istiyorum, bunun ne kadarı aktif bir şekilde faaliyette bulunuyor? Yine, bu esnafımızın ne kadarı şu an krediden yararlanıyor veya ekonomisini -tabiri caizse- kredi çevirerek yürütebilmekte? Yine, esnafımızın krediye ulaşmasındaki imkânı gerçekten büyük sorun teşkil etmekte. Krediye ulaşmakta zorluk var. Artı, alınan kredinin artık güncel değer itibarıyla çok fazla bir işe yaramadığı bir dönemde bulunmaktayız. Yine, esnafımızın şikâyetlerinden bir tanesi de özellikle bu esnaf kredilerinde herkese eşit derecede kredi verildiği ancak yatırım amaçlı sermayeye ihtiyacı olan esnafın bir ayrıcalık beklediği de hep ifade edilir. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu Başkanı zaman zaman esnafımızın lehine açıklamalar yapar. Tabii, bunlar hep sosyal medya üzerindedir ancak genel anlamda da iktidara destek olmak amacıyla açıklamalarda bulunur. Yani görevi esnafı savunmak olan, onun için seçilmiş, makamda bulunan kişiler iktidara destek olmak için orada var olduğunu zannederler ve zannetmeye de devam ediyorlar çünkü iktidarın da böyle bir baskısı maalesef devam ediyor. Şimdi, 6 Mayıs'ta Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu Başkanının "Esnafımızın prim günü sayısının SSK'lilerle eşitlenerek 7200 güne inmesi talebimizin olumlu yönde karşılanmasını coşkuyla karşılıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanı söz verdi." şeklinde bir açıklaması var. Sayın Cumhurbaşkanının da yine, bu sigortalılık süreciyle ilgili "7200 güne indiriyoruz." açıklamasına istinaden bütün esnafa bu coşkulu haberi verdi. Veriliş tarihi kaç? 6 Mayıs, seçime bir hafta kala. Bugün üzerinden neredeyse beş ay geçti, ortada hiçbir şey yok ama Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu Başkanı seçime bu şekilde müdahil oldu. Esnafımızın kafasını bulandırdı, esnafımızın kandırılmasına aracılık etti. Bununla ilgili şu an esnafımızın beklentisi devam ediyor ama Sayın Konfederasyon Başkanı zaman zaman sosyal medyasından bu paylaşımlara devam ediyor. Niye? "İktidarı kızdırmayalım, küstürmeyelim. Aman ha, bize de dokunmasın çünkü bizim makamımız, mevkimiz iyi." Başına bir iş gelmesin derdinde ancak bununla beraber, her ne kadar böyle davransa da zaman zaman sosyal medya üzerinden taleplerini iletiyor. Bakıyoruz, bunlardan bir tanesi "Esnafımızın girdi maliyetleri her geçen gün artıyor. Pos cihazlarıyla ilgili kredi kartı komisyonları verilmekte, esnafımız bundan mağdur." Ancak öyle bir ince üslup kullanmış ki Sayın Başkan "...giderek maliyetlere yansiyarak enflasyonu tetikliyor." yani "Bu ülkede son dönemdeki kadar pos cihazından bu oranlarda böyle bir komisyon alınmıyordu. İktidarın yarattığı bu ekonomik sorunlar nedeniyle şimdi böyle bir oranda komisyon alınma durumuna gelindi. Aslında iktidar bunu yarattı, bu durumu yaratan iktidardır." demek istemiş ama diyememiş; Enflasyonu Pos cihazlarına verilen komisyon artırıyormuş. Ben de buradan bir kez daha esnaf adına söylüyorum, artık oda başkanlarını geçtim. Bu konu gerçekten ticareti etkileyen bir konu yani bu komisyon yüksekliği ticareti etkiler vaziyette.

Yine, krediye ulaşma konusunda büyük mağduriyetler olduğunu dile getirdi esnafımız, oda başkanlarımız. Bu konuyu ben de size tekraren iletiyorum. Alınan kredinin şu an yeterli olmadığını, gerçekçi olmadığını bir kez daha ifade etmek istiyorum ve yine, son yıllara gelinceye kadar daha önce olmayan ama sizin iktidarınız döneminde yaşanan bir konu var, o da kredi kartına taksitin önlenmesi. Siz ekonomiyi öyle bir duruma düşürdünüz ki ben kredi kartımla taksitli alışveriş yapmak istiyorum veya gücüm ona ancak yetiyor ama siz vatandaşın kendi özgür iradesiyle yapacak olduğu bu taksitli alışverişi bile efendim, neymiş “Enflasyonu körüklüyormuş.” diyerek bu taksitli alışverişi engeller duruma geldiniz.

Yine, esnafımızın her köşede yaşadığı en önemli sorun zincir marketler sorunu. Ben bu Komisyonda 6'ncı yılımdayım, her Ticaret Bakanı geldiğinde bu zincir marketler konusunu konuşuruz çünkü artık bu konu bugün neredeyse sayıları toplamda 100 bine yaklaşan bir zincir marketler sorunu hâline geldi. Geçtiğimiz yakın tarihte iktidarın bu zincir marketlerle arasına bir sorun girdi, ne olduğunu biz çok bilmiyoruz. İktidar bir anda enflasyonun sebebi olarak bu zincir marketleri görmeye başladı ama biz burada altı yıldır söylüyoruz. Esnafın can çekişmesinin sebebi olan bu zincir marketlere bir önleyici tedbirler getirin, kurallar getirin; yönetmelikleri ayarlayın, planlayın çünkü artık her bulduğu sokağa açılan zincir marketlerin olduğu bir dönemi yaşıyoruz. Bugün bir bakkalın ancak iş yaptığı yere zincir market gelip karşısına şube açar vaziyette. Aranızdaki sorunu herhâlde çözdünüz, aranızda bir problem kalmadı herhâlde ki bu ara iktidarın ağzından bu zincir marketlerle ilgili bir kelime çıkmıyor. Çözdünüz herhâlde, nasıl çözdünüz onu da bilmiyoruz ama esnafın sorunu çözülmedi, zincir marketler esnafımız adına hâlâ tehdit olmaya devam ediyor. Bakın, küçük esnafı zincir market değil AKP iktidarı bitiriyor. Niye? Çünkü bu olumsuzluğa göz yuman AKP iktidarıdır.

Bu kadar sorun var; bu kadar sorunun önemli bir kısmı siyasete malzeme edilip işte, 6 Mayıs, 8 Mayıs gibi günlerde ele alındı, oda başkanları tarafından ülkeye müjdeli bir habermiş gibi yayıldı ancak gelin görün ki esnafın beklentileriyle ilgili böyle çok müjdeli bir konuya çözüm bulmuşsunuz, o da ne söyleyeyim: Tüm meslek oda başkanları ve yönetim kurulu üyelerine silah taşıma hakkı vermişsiniz. Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazete’de yayınlanmış yani esnafın can çekiştiği o kadar sorun varken, silah taşımayla ilgili konuya çözüm bulmuşsunuz çok şükür yani iyi yapmışsınız.

Şimdi, yine, esnafın sorunları arasındaki -burada da sayıldı- perakende yasasıyla ilgili sorun gerçekten önemli çünkü rekabeti önleyen, rekabetin olmasını önleyecek olan bu düzenleme maalesef iktidar tarafından çıkarılmıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, bir dakika ilave süre veriyorum.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Son olarak şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar: Bugün Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği Başkanı 32 bölge birliğine, 1.000 kooperatife ve 1 milyon 500 bin ortağa hitap etmekte ve çok büyük bir sermayeyi yani bütçeyi yönetmekte; Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği Genel Başkanı bu kadar büyük bir yetkiyle, güçle, parayla bu birlikleri yönetmekte. Peki, bu arkadaş kim? Bu arkadaş bir milletvekili. Bakın, bir milletvekili bugün bu bütçeyi yönetmekte ve esnaf üzerinde, birlikler üzerinde güç oluşturmakta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, bitirelim lütfen.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Oradan maaş da alıyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Maaşı bir kenara koyuyorum, alıyor, evet ancak maaşından öte; devletin imkânıyla, gücüyle, hepimizin vergileriyle toplanan bu paralardan kredi kooperatiflerine verilsin diye oluşan o bütçe siyasi bir kimlik tarafından kullanılmakta ve siyaset yapılmakta. Sayın Bakan, bu konunun önüne geçilmesi gerekir. “Bu kooperatifler, Kooperatifler Kanunu’na tabidir.” diye geçirilemez çünkü o kişi ve ona bağlı kişiler tarafından bize karşı devletin bütçesiyle siyaset yapılmakta. Bakın, birlik başkanı, örneğin, bir bölge başkanı seçime altı gün kala Antalya’da... Şu resme bir bakın, burada bin kişi var; Antalya Manavgat’ta seçime bir hafta kala AKP bakanını, milletvekillerini toplayarak sözde esnafın sorunlarını konuşmak adına bin oda başkanını o otele yemeğe davet ediyor, konaklamalı ağırlıyor. Kimin parasıyla yapıyor bunu? Seçime bir hafta kala yapıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, kayda girsin, lütfen toparlayalım, çok konuşmacı var.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, bunlarla ilgili gerekli araştırma, inceleme ve soruşturma açmanızı sizden talep ediyorum çünkü gerek esnaf birlik başkanı ve gerek bölge başkanları hepimizin parasını siyasete malzeme ettiler ve bu parayla seçime üç gün, beş gün, on gün kala esnafın sorunlarını konuşmak akıllarına gelmiş. O gün mü aklımıza geldi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, toparlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) - Bu iktidar yirmi iki yıldır iktidarda ve bu oda başkanları da yıllardır görev başında ama bu konuları konuşmak o gün akıllarına gelmiş çünkü o oda başkanları üzerinden esnaf üzerinde siyaset yapılacak “Kredi veririm, vermem.” denecek ve ondan sonra da seçime tesir edilecek. Sayın Bakan, sizin bir göreviniz de bu olmalı. Yetimin hakkını korumak sizin de göreviniz diyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir orada değil her yerde aynı şey yapıldı; onu anlatmaya çalışıyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Her yerde.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hayır, hayır.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Yeni vekil de değil, 3 dönemdir vekil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Geçen dönem yoktu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Önceki dönem de vardı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ara verdi ya.

CAVİT ARI (Antalya) – Beni vekilliği ilgilendirmiyor, o bütçeyle bize karşı siyaset yapılması ilgilendiriyor. İster vekil olur, ister vekil olmaz, benim derdim o değil.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bir saniye...

Değerli milletvekilleri, sizin parti grup sözcünüzün mikrofonu açık, o yüzden ona söz verelim.

Buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, arkadaşların konuşması devam ediyordu, ben özellikle onun için başlamadım. Yoksa arkadaşlarımız tabii ki zaten konuşurken gerekli ihtimamı gösterirler. Karşılıklı olarak birbirimize gerekli ihtimamı gösteriyoruz bizler. Ayrıca, burada, Parlamentoda da illa sadece bizim partiye değil diğer partilere de gösteriyoruz. Burada hepimiz parlamenteriz, seçilmiş insanlarız; sonuç itibarıyla görevimiz bu ülkenin sorunlarını çözmektir, buna ilişkin çalışmaktır. O yüzden de muhalefet olarak yapıcı bir muhalefet anlayışı içindeyiz, hem eleştiriyoruz hem ne olması gerektiğini söylüyoruz. Bunlar yapıldığı zaman da mutlu oluyoruz ama yapılmadığı zaman da üzülüyoruz ve eleştiriyoruz, tabii eleştireceğiz. Lütfen iktidarsanız güzel yönetin ülkeyi, liyakatli bir biçimde yönetin.

Şimdi, Ticaret Bakanlığı bütçesine geldiğim zaman, tabii, bir dış ticaret bir iç ticaret kısmı var. İki kısımda da sürem yettiği sürece bir şeyler söylemek istiyorum. Önce dış ticaretten başlayayım. Şimdi, tabii, Türkiye'nin ciddi yapısal problemleri var. Bu yapısal problemlerin en önemlilerinden bir tanesi de Türkiye'nin yurt içi tasarrufları yeterli değil yani belli bir yatırım düzeyini sağlayabilmek için dışarıdan tasarruf alıyoruz, başka bir ifadeyle cari işlemler açığı veriyoruz. Cari işlemler açığı yeni bir problem değil, çok uzun yıllardır devam eden bir problem ve hiçbir şekilde çözülmeyen ve gittikçe de ağırlaşan bir problem. İktidar olduğunuz zamandan beri hazırlanan daha önceki bütün dokümanlara, planlara, orta vadeli programlara, yıllık programlara bakın, hepsinde “Cari işlemler açığını kapatacağız, bu sorunu çözeceğiz, ihracatın ithalata bağımlılığını azaltacağız.” gibi tedbirler var, söylemler var, politikalar var ama alınan bir arpa boyu yol yok, ne yazık ki aynı problem devam ediyor.

Ekonomi büyüdüğü zaman cari işlemler açığı yükseliyor ve finansman sorunu ortaya çıkmaya başlıyor. Nasıl finanse edeceksiniz cari işlemler açığını? Çünkü finanse edemediniz mi bir biçimde dışarıdan ithalat yapamazsınız. Orada da baktığımız zaman, ne kadar sağlıklı finanse ediyoruz, o da ayrı problem. Bir taraftan, tabii, bu Merkez Bankasının da görevidir ödemeler dengesi olarak ama dış ticaret kısmında, ihracat, ithalat kısmında sizin de görevinize, sorumluluk alanınıza giriyor. Yani son dönem baktığımız zaman burada şunu görüyoruz: Net hata ve noksan kaleminde anormal yükselişler var. Bakın, 2022 yılında 26 milyar dolar net hata ve noksan kalemi var. Normalde bir cari işlemler dengesi vardır ödemeler dengesinde bir de bunun altında onu finanse eden bloklar vardır yani daha çok dışarıdan gelen finanslar. Bu, doğrudan yabancı yatırımlardır; bu, portföy hareketleridir; yabancılar gelir, Türkiye'de hisse senedi alırlar, borsaya girerler ya da borçlanırsınız ya da rezervlerinizden bir rezervle ödersiniz bunu ama bunlar olmadığı zaman... Net hata noksan kalemi var ama bunun ne olduğu belli değil; bu kalem normalde sıfırın etrafında dalgalanması gereken bir kalem, denkleştirme kalemi ama öyle çalışmıyor.

Şimdi, ihracat, ithalat rakamlarınıza bakıyorum; ihracatta 2023-2024 döneminde yüzde 4,7'lik bir artış var, ithalatta yüzde 1,6'lık. Bir de OVP var, plan da var. Baktığım zaman, OVP'de de -yani üç yıllık alalım çünkü siz de burada üç yıllık bir perspektifi koymuşsunuz- 2026/2023 yani izleyen üç yılda ihracat yüzde 18,5 artacak, ithalat yüzde 12,8 artacak. Ben bunun altındaki varsayımlarınızı öğrenmek istiyorum. Bunların ne kadarı miktar artışından geliyor, ne kadarı fiyat endekslerinden? Mutlaka fiyat endeksinden gidiyorsunuz yani oturup da “Yüzde 10, yüzde 15 artıralım.” gibi bir kaba hesaplama yok. Burada ilginç olan, fiyat endekslerinde de işler çok karışmış, öyle gözüküyor. Buradaki esas sıkıntı şu: Türkiye'nin yapısıyla uyum olmayan bir durum var çünkü Türkiye'nin hem üretim yapısı hem ihracat yapısı ara malı ithalatına bağımlı. Yıllardır uygulanan yanlış politikalar, sıcak para politikası; dışarıdan gelen sıcak para, döviz girişi döviz fiyatlarını baskılayarak, TL'yi değerli hâle getirerek ihracatı caydırıyor, ithalatı özendiriyor ve cari işlemler açığı problemi çıkıyor. Nasıl bu şekilde bu problem çözülecek, burada anlaşılabilir değil.

Şimdi, tabii, 2021 Eylül ayında faiz indirimleri var; aslında, baktığımız zaman, faiz indirimleri -bu, aslında iç ticaret kısmında da söyleyeceklerimle ilgili- Türkiye'yi bir anda başka bir ortamın içine soktu. Zaten var olan bu yapısal problem iyice ağırlaştı. Ne oldu? Enflasyonun dünyada yükseldiği bir konjonktürde, Cumhurbaşkanının “Faiz sebep, enflasyon neticedir.” tezine göre faizler indirildi, 8 lira 30 kuruş olan dolar kuru dört ayda 18 lira 30 kuruş oldu. Fakat daha ilginç şu, zamanın Maliye Bakanı Nebati dedi ki: “Dolar yükselecek, biz dolara müdahale etmeyeceğiz. Dolar yükselsin, bu şekilde cari işlemler açığı problemini çözeceğiz, cari fazla vereceğiz; ekonomi yeniden istikrara gelecek, dengelenecek.” Hatta önce dedi ki “Çin modeli” arkadan hızını alamadı “Türkiye modeli” dedi, sonra o model dört ay sonra patladı “Müdahale etmeyeceğiz.” denilmesine rağmen birdenbire müdahale oldu. Devletin bir bakanı müdahale etmeyeceğini söylüyor ve ondan sonra o müdahale kur korumalı mevduat sistemini getirdi ve Türkiye'yi şu anda da hâlâ içinde bulunduğumuz krizin içine soktu.

Şimdi, teknoloji yoğunluğuna baktığımız zaman şunu görüyoruz: Dörtlü ayrımı; yüksek, orta yüksek, orta düşük, düşük diye. Yüksek teknolojide, orta yüksekte ve orta düşükte ithalat ihracattan daha yüksek pay olarak, Türkiye'nin ihracatı sadece düşük teknolojili sektörlerde ithalattan fazla. Düşük teknolojili sektörlerin ihracattaki payı yüzde 32,3; ithalattaki payı yüzde 12,2; onun dışındakilerin hepsinde ithalat daha yüksek. Bu aslında dışarıya olan bağımlılığın ne kadar yüksek olduğunu gösteriyor. Bir şey daha söyleyeyim: Yüksek teknolojili sektörler ki çok önemli yani esas itici güç, planda da baktık onun üzerine çok fazla vurgu var. AKP hükümetleri 2002'de iktidara geldiği zaman yüksek teknolojili sektörlerin toplam ihracat içindeki payı yüzde 6,2'ymiş, şimdi ne kadar biliyor musunuz? Yüzde 3,1. Artmamış, aksine azalmış, şimdi de gene o seviyelerde. Üretimde de 2002'de yüzde 5,1'miş, 2022'de yüzde 3 olmuş -devletin resmî rakamları- yani bir yükseliş yok ihracatta, ihracatta bir dönüşüm yok. Tabii ki zaman içinde elbette ihracat artıyor, ithalat da artıyor. Burada zaten şunu da anlamak mümkün değil: Hep ihracat üzerinde bir vurgu “İhracat 500 milyar dolar...” Ne oldu 500 milyar dolar ihracat hedefi? Gitti, bitti; şu anda artık hiç kimse konuşmuyor bile, ne zaman olacağı belli değil.

İç ticaret kısmına geçtiğimiz zaman, sunuşunuzda da vardı; özellikle hep çeşitli sektörlerde son dönem yaşanan bu fahiş fiyat artışları, stokçulukla mücadele ve bunlarla denetim, mücadele yöntemleri var ama şunu yeniden tekrar söylemek lazım: Bugün birçok sektördeki, otomotivdeki ve emlakdaki fiyat artışlarının nedeni sadece bu stokçuluk ya da fahiş fiyat artışı ya da birtakım insanların bunu kötüye kullanması değil. Çünkü öyle bir yapı oluştu ki negatif reel faiz verdiğinizde, verdiğiniz faiz oranları enflasyonun altında olduğunda insanlar önce ne yaptılar? Döviz gittiler, altına gittiler. Kur korumalı mevduat sisteminin, onun da önünü kapattınız, baskıladınız, bir taraftan da döviz satışları devam etti, ondan sonra alternatif araçlara gittiler, otomobil aldılar, emlak aldılar. İnşaat-maliyet endekslerindeki artış yüzde 120, yüzde 150; konut fiyatlarındaki artış yüzde 500, yüzde 1.000 yani buradaki hikâyeyi polisiye tedbirlerle önleyemezsiniz: “Ceza keserek denetim yapalım, onları caydıralım.” Tabii ki gerekli denetimler yapılacak, itirazımız yok ama esas itibarıyla vatandaşlar barınma için ev almadı, elinde parası olan insanlar yatırım aracı olarak aldı çünkü başka türlü parasının değerini koruyamıyor. Ekonominin işleyişinde kurallar var, o kurallara göre ekonomiyi işletmezseniz insanlar bir biçimde alternatif yollara gider, alternatif araçlara giderler.

Bir de diğer taraftan şunu da söylemek lazım: Piyasalarımız eksik rekabetçi bir yapıda. Türkiye'nin birçok sektöründe tekeli ya da oligopolist yani az sayıda firmanın ekonomiye egemen olduğu bir piyasa yapısı var, bunun üzerinden şekilleniyor birçok şey. Geçmişte de var, hatırlarsınız 2018 yılında da zamanın bakanı tuttu, bütün firmalara talimat verdi, dedi ki: “Herkes yüzde 10 indirim yapacak şeyde; bununla fiyatlarla, enflasyonla mücadele edeceğiz.” Mücadele oldu mu, indi mi? İnmedi, inmez ki. Önemli olan o kuralları işletmek; önemli olan ekonominin kuralları, piyasanın işleyişi. Elbette şunu söylemek istemiyorum: Piyasaya tabii ki müdahale olacak, piyasada denetleyici, düzenleyici

fonksiyonlar var, tabii ki piyasa kendi başına boşu boş bırakılmayacak; gerektiği zaman müdahaleler olacak, gerektiği zaman planlama yoluyla müdahale edeceksiniz, stratejik hedefleriniz olacak ama esas itibarıyla piyasanın bir işleyişi var. Onu iyi işletmek zorundasınız, rekabetçi yapıları oluşturmak zorundasınız. Bu anlamda baktığımız zaman sıkıntılar çok gözüküyor.

Son bir konuya daha değinmek isterim. Tabii, bir taraftan esnaf ve KOBİ... Aslında “KOBİ” derken de sanıyorum mikro ölçek daha çok sizin Ticaretin alanıdır, aynı zamanda Sanayi Bakanlığının da alanına giriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, ilave bir dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim.

Bakın, pandemi krizi çok ciddi bir krizdi ve esnafı vurdu. O dönemde Türkiye’yi dolaştık -Cumhuriyet Halk Partisi Ekonomi Masası üyesiydim ben- gittiğimiz her yer de -44 il dolaştık- Türkçede “Bir dokun bin ah işit.” diye bir laf var, aynen öyleydi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2021 yılının ortasında bir açıklama yaptı “Bizim şu ana kadar pandemide yaptığımız yardım 661 milyar lira.” dedi fakat ilginçtir, bunun 524 milyar lirası yeni kredi verilmesi, kredilerin yeniden yapılandırılması, vergi borçlarının ertelenmesi, sosyal sigorta prim ödemelerinin ertelenmesi; esnafa bütçeden verilen para sadece 5 milyar Türk lirası. Kısa çalışma ödeneği gibi bir kısım paralar vardı, onlar da bütçeden verilmedi; ya İşsizlik Sigortası Fonu’ndan verildi ya da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’ndan verildi; onların yeri belli. Yani baktığımız zaman ciddi sıkıntılar oluştu, esnaf kredilerini ödeyemez hâle geldi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, toparlayalım lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika daha veriyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii.

Bugün esnafın en büyük sıkıntılarında biri o; esnaf kara listeye girmiş, kredi alamıyor, sicil affı istiyor; çok fazla problem var. KOBİ içinde mikro, küçük ve orta ölçekli grup var. “Mikro” dediğimiz, 10 kişiden az işçi çalıştıran ve bilanço büyüklüğü 10 milyonun altında olan yerlerde ciddi sıkıntılar var; ayakta duramıyorlar, doğru dürüst elemanları yok, finansmana erişmelerinde ciddi sıkıntılar var. Bu anlamda yapılması gereken çok iş var yani bu dönemler... Tabii, dışarıdan da kaynaklanan bir şey vardı elbette, sonuç itibarıyla pandemi küresel bir krizdi ama biz uyguladığımız yanlış politikalarla var olan dışarıdaki etkilerin Türkiye ekonomisini etkileme düzeyini minimize etmemiz, en aza indirmemiz gerekirken bu sorunları çözemedik, tam tersine bu sorunlar büyüdü.

Daha çok fazla sorum var ama bir kısmını da “sorular” kısmında kullanmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Komisyon üyeleri adına son söz AK PARTİ İzmir Milletvekili Sayın Yaşar Kırkpınar’ın, sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız. Sayın Mahmut Tanal’a söz vereceğiz, sonra grubu olmayan siyasi partilerin temsilcilerine söz verip çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Sayın Kırkpınar, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok Saygıdeğer Bakanım, çok Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, çok değerli milletvekillerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu dikkatle takip ettik, gerçekten çok ayrıntılı, tafsilatlı bir sunum yaptınız. Ben, size ve ekibinize teşekkür ediyorum. Bu vesileyle, 2024 yılı bütçenizin de hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii, öğleden önceki oturumda da muhalefet sıralarından kıymetli arkadaşlarımız değerli görüşler ifade ettiler, özellikle Sayın Özlale önemli bilgiler verdi.

Şimdi, çıraklıkla ilgili tabii, çok önemli bir konu, önemli bir tespit. Gerçekten...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, şimdi, çok fazla söz talebi olan milletvekillerimiz var. Biraz uğultu oluyor, lütfen biraz sükûnu tesis edelim, sonra sizlerin söz taleplerini karşılayacağız. Böyle gidersek çalışmalarını on ikide de bitiririz, sekizde de bitiririz; bize kalmış yani sabah biz gene geleceğiz çünkü Komisyon üyeleri olarak, biz sabah onda buradayız.

Değerli milletvekilleri, dolayısıyla sükûnu tesis edersek süreci iyi kullanalım.

Sayın Kırkpınar, ilave sürenizi vereceğim.

Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çıraklık gerçekten özellikle sanayimiz açısından yıllardan beri çok büyük bir açığı yani elli yıldan beri önemli bir açığı. Özellikle bir buçuk yıl öncesinde, desteklenen 190 bin civarında bir çıraklık öğrencimiz vardı. Bu, yaklaşık bir buçuk yıl içerisinde 1 milyon 200 bin rakamına ulaştı, bu çok önemli bir rakam ama yeterli değil. Tabii, bunun artırılmasıyla ilgili biz de burada taleplerimizi iletiyoruz.

Özellikle OSB'lerde açılan meslek lisesi kolejleri var Sayın Bakanım, bu da çok önemli. Gerçekten orada çok nitelikli eğitim veriliyor, çok ciddi çıktılar oluyor sanayimiz için. Bunların sayısının da artırılmasıyla ilgili teşviklerin verilmesi hatta organize sanayi bölgelerine ruhsat verilirken bu kolejlerin şart koşulması, belki organize büyüklüğüne göre birkaç tane de bu anlamda şart koşulabilir çünkü bizim geleceğimiz açısından önemli bir yatırım.

Yine, Sayın Özlale özellikle tarım sektörüyle ilgili birkaç hususu ifade etti. Bu, kooperatifleşme gerçekten bizim öteden beri en büyük eksikliklerimizden biri, maalesef biz bunu başaramadık yani bu kooperatifleşme kültürünü bir türlü oturtamadık. Dolayısıyla yine, bu açığı kapatmak adına Tarım Bakanlığımız tarafından özellikle tarıma dayalı ihtisaslaşmış organize bölgeleri -hayvancılıkla ilgili, bitkilerle ilgili- Türkiye'nin çeşitli illerinde hayata geçirildi. Tabii, bunların devamı çok önemli. Burada, özellikle bu zincirlerin, üretim zincirlerinin aksamadan, düzgün bir şekilde işleyebilmesi için bu organizelerin, organize bölgelerinin hayata geçirilmesi çok önemli. Tabii, tarım sektörü esnekliği olmayan bir sektör, korunması kollanması gereken bir sektör, özellikle serbest piyasa ekonomisi kurallarına ve koşullarına terk edilmemesi gereken bir sektör. Maalesef, bu anlamda biz zaman zaman sıkıntı yaşıyoruz. Tabii, iklim kriziyle ilgili, özellikle arzla ilgili bütün dünyada büyük sıkıntılar

yaşanıyor. Tarımla ilgili vurgu yapılırken miktarsal olarak üretimde bir azalma yok ama bütçemiz arttığı için, işte sanayiye, imalat sanayisine ve diğer alanlara bir yönelim olduğu için burada oransal bir azalma söz konusu oluyor tarımda. Dolayısıyla aslında miktarsal bir azalma olmadığını belirtmek istiyorum.

“3 harflilerden bahsetmiyor.” deniliyor. Ben o tarafta değilim, ben 3 harflilerle mücadele edilmesi gerektiğine inanıyorum Sayın Bakanım.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan ilgilenmedi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Gerçekten, burada, Sayın Bakanım da mücadele etti zamanında.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, lütfen, Komisyon Başkanı olarak bana sataşmada bulunmayın. Ben şimdi ne yapayım yani?

CAVİT ARI (Antalya) – Karşıya geçin, konuşun Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani, dolayısıyla Sayın Kırkpınar, 3 harfliler, bir de 5 harfliler var orada yani.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – 3’lerden başlayalım, 5’e doğru gideriz Başkanım.

Tabii, burada, üretim zincirleriyle ilgili, bu, marketlerin yani tarladan çatala gıdanın ulaşabilmesi adına, buradaki bu zincirin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için orada ciddi bir denetimin olması gerektiğine ben de inanıyorum. Farklı farklı şirketler adı altında aynı firmalar... Yine, orada, tarladaki maliyet ile marketteki fiyatlar arasında çok ciddi problemler var. Tabii, burada hem enflasyonun hem de üretimin devamlılığı açısından bunların gözetilmesi lazım, kullanması lazım.

Ayrıca, şunu da özellikle belirtmekte fayda var: Anadolu’nun çeşitli köylerine kadar varan, işte, büyük marketlerin açıldığını bizler de görüyoruz, şahit oluyoruz. Burada, tabii, sürücü kurslarına uygulanan, eczanelere uygulanan tedbirler bu büyük marketlere, büyük alışveriş merkezlerine de uygulanabilir mi, onun da değerlendirilmesi gerekiyor. Bunların altını özellikle çizmek istiyorum.

Tabii, jeopolitik, jeostratejik açıdan gerçekten çok önemli bir bölgede yaşıyoruz ülke olarak. Yani, özellikle savaşların, düzensiz göçün olduğu; beşerî sermayenin, enerjinin olduğu bir bölgede yaşıyoruz, kavşak noktada oturuyoruz. Tabiri caizse cam kulelerde oturuyoruz. Bazı kıyaslamalar yapılıyor diğer dünya ülkeleriyle ilgili olarak; tabii, Türkiye’nin bu anlamda dezavantajları da var, avantajları da var. Özellikle, son zamanlardaki bu savaşların çıkmış olması, bizim On Birinci Plan’da hedeflerimizin bir kısmına ulaşamamamızın nedenlerini biz burada aylardır söylüyoruz. Gerek küresel iklim krizi, ticaret savaşları, Ukrayna-Rusya savaşı, özellikle 11 vilayetimizde meydana gelen büyük depremler; tabii, bunlar ekonomimizi, ticaretimizi, ihracatımızı çok ciddi anlamda olumsuz yönde etkiliyorlar; bunun da altını çizmekte fayda var.

Dünya genelinde enflasyon oranları son altmış yetmiş yılın en yüksek seviyelerine ulaştı. Tabii, gıdadan enerjiye, ticaretten istihdama kadar her alanda ciddi sıkıntılar yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor, gelişmiş ülkeler bile bu durumdan muzdaripler.

Yine, Sayın Bakanım, sunumunuzda ifade ettiniz; özellikle bizim ticaret yaptığımız euro bölgesinde ve diğer bölgelerde ciddi bir resesyon riski var, ihracatımızı etkileyen bir risk. Tabii, yıllar önce, belki yirmi otuz yıl önce onlarca ülkeye ihracat yaparken bugün 170’in üzerinde ülkeye ihracat yapıyoruz yani ihracat portföyümüzü genişletmiş olduğumuzu, hem pandemi sürecinde hem de daha sonrasında ihracatımızın bu noktada çok fazla etkilenmediğini görüyoruz, pozitif manada ayrıştığımızı görüyoruz. Yine, inovatif ürünlere yönelmiş olmamız, dünya ticaretinden aldığımız payın yüzde 1’leri geçmiş olması gibi... Tabii, burada hem ihracatçılarımıza çok teşekkür etmek hem Bakanlığımıza hem Hükümetimize yol açıcı yöntemlerinden dolayı şükranlarımızı ifade etmek istiyorum.

Türkiye olarak biz ister istemez bu olumsuzluklardan etkilendik. Seçimlerin ardından, hem mevcut küresel ekonomik görünümü hem de önümüzdeki dönemde karşılaşılabileceğimiz muhtemel tehditleri dikkate alan bir politikaya yönelmiş olduk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, toparlayın.

İlave süre veriyorum size.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Amacımız bu hassas dönemden ülkemizi en az kayıpla, en büyük kazançla çıkarmaktır. Yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla yoluyla ülkemizi büyütmeye stratejimiz ekonomi politikamızın omurgasını oluşturmaya devam ediyor. Biz bu yirmi bir yılda aşkla yürüterek ülkemizi hedeflerine taşıdık, milletimizin hayallerine milletimizi kavuşturduk. Aşkla çalışarak, millî iradeyi güçlendirerek vesayeti bu anlamda adım adım geriletmiş olduk; demokrasiyi kökleştirerek, darbelerle zemin hazırlayan şartları birer birer ortadan kaldırmış olduk. Güvenliği sağlayarak insanımızın bugününü huzurla yaşamasını, geleceğine de umutla bakmasını temin ettik. Ekonomiyi büyüterek, refahı tabana yaymak suretiyle ülkemizi tüm fertleriyle birlikte zenginleştirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, ek süre verdim, bir daha vermeyeceğim.

Toparlayalım, bitirelim lütfen Sayın Kırkpınar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Üretimi yaygınlaştırarak sanayiden tarıma her alanda istihdama, işe aş erişimi kolaylaştırdık; sosyal destekleri artırarak ihtiyaç sahibi tüm vatandaşlarımızı “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” anlayışıyla kucakladık. Yönetim sistemini değiştirerek iki asırlık arayışa cevap verecek büyük bir reformu da hayata geçirmiş olduk. Yine, dış politikamıza şahsiyet kazandırarak devletimizin gücünü, bayrağımızın şanını, milletimizin itibarını yükseltmiş olduk. Velhasıl, her alanda, cumhuriyetimizin, ilk asrın eksikliklerini gidererek 2’nci asrın hazırlıklarını tamamlayacak eserleri ve hizmetleri ortaya koymuş olduk. Tüm bu gelişmelere rağmen üzülenler görüyoruz ki Türkiye’nin ihracattaki başarısını takdir etmek yerine bu başarıyı küçümseyenler, başarısızlık gibi göstermeye çalışanlar bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – “Son” dediniz Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun, bir müsaade edin, söz vereceğim size de.

Sayın Kırkpınar, toparlayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Bu her şeyden evvel halkımıza, ihracatçılarımıza ve onların emeklerine karşı bir saygısızlıktır. Masa başında birtakım istatistik oyunlarıyla rakamları çarpıtma uğraşı içinde olanlar ihracatın başarısını benzer oyunlarla sabote etmektedirler.

Tabii, Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum. Aslında çok fazla konuşulacak konu var ama sürem bittiği için...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 24 Kasım’a kadar buradayız Sayın Kırkpınar, biraz da oraya bırakın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ben bütçemizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, Sayın Kırkpınar, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – İstatistikleri yayınlayanlar TÜİK, biz değiliz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Tanal bekliyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Onu istatistiği yayınlayanlara söylemen lazım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İstatistikleri kastettim, sizi kastetmedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekilleri...

Sayın Tanal, buyurun.

Süreniz beş dakika.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Değerli Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Tabii “ticaret” derken ilk önce hukuk güvenliğinin olmadığı bir ülkede ticaretin gelişmesi, kalkınmanın olması, yatırımın olması imkânsızdır. Genellikle yerli yatırımcımız olsun, yabancı yatırımcı olsun hukuk güvenliğinin olmadığı bir ülkede hiç kimse gelip yatırım yapmaz. Bu neye benzer? Bir güvercin eğer bir yere konacaksa çevresine bakar, eğer bir risk varsa oraya konmaz, risk yoksa konar. Yatırımcı da aynı şekildedir. Peki, buradan nereye gelmek istiyoruz? “Ülkemizde hukuk güvenliği var mı, yok mu?” noktasına gelmek istiyorum.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; Can Atalay 14 Mayıs'ta milletvekili seçildi mi? Seçildi. Bugün biz 1 Kasımdayız, üzerinden beş aylık bir süre geçti ve hâlen cezaevinde. Buna örnek Anayasa Mahkemesinin burada kararları var mı? Var; Gergerlioğlu kararı var, Enis Berberoğlu kararı var. Bunlar mevcut olan, AK PARTİ döneminde olan kararlar; milletvekilinin cezaevindeyken seçilip tahliye edilmesine ilişkin Anayasa Mahkemesi kararları “hak ihlali” diyor. Peki, AK PARTİ öncesinde yargının durumu, hukuk güvenliği ne, bugünkü ne? AK PARTİ öncesinde cezaevinde olup seçilen milletvekili var mı? Var. Mesela Zafer gazetesi başyazarı Mümtaz Faik Fenik cezaevindeyken 14 Mayıs 1950 tarihinde gerçekleşen seçimlerden sonra Demokrat Partiden seçilir, hemen tahliye edilir. Sadece örnek bu mu? Yok.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, bir saniye...

Sükûneti tesis edelim değerli arkadaşlar. Değerli arkadaşlar...

Buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Teşekkür ederim Başkanım.

Aynı şekilde Osman Bölükbaşı, 1957 yılında -yine o dönemde- seçim yapılır, yine cezaevinde; 27 Ekim 1957 seçimlerinden sonra Osman Bölükbaşı cezaevinden tahliye edilir derhâl. Sadece bu iki örnek mi? Geliyoruz üçüncü örneğe: Aynı şekilde 29 Kasım 1987 genel seçimlerinde Sayın Ahmet Türk o dönem SHP listesinden milletvekili olarak seçilir, cezaevinde; bakın, mazbatayı almadan seçileceğine kesin gözle bakıldığı için dört gün öncesinden tahliye edilir, seçimden dört gün öncesinden. Bu neyi bize gösteriyor? Anayasa Mahkemesinin o dönem kararları olmadığı hâlde... Yani mahkemelerin hukuk güvenliğinin milletvekillerinin dokunulmazlığına ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yaratmış olduğu hukuk güvenliği ile bugünkü AK PARTİ dönemindeki hukuk güvensizliğinin getirdiği garabet, Bakanlık olarak sizin de gerçekten başarılı veya başarısız olmanız yönünde bir etken teşkil etmektedir. Sizden istirhamım yürütmenin bir Bakanı olarak, yürütmenin içerisinde Bakan olarak,

hukuk güvenliği olmayan yerde maalesef ticaret gelişmiyor. Bakın, AK PARTİ öncesinde 3 tutuklu milletvekili var ve 3 milletvekili de yani bu 1950 ile 1987 arasında gayet rahat iki gün öncesinden hatta birisi dört gün öncesinden tahliye ediliyor. Hukukta nerede nereye geldik?

Gelelim milletvekili olduğum Şanlıurfa'yla ilgili sizin alanınıza. Şanlıurfa'daki sanayici ve iş adamlarının, yatırımcıların yaşamış oldukları problemler:

1) Teşviklerden yararlanmada yaşanan eksiklikler var.

2) KDV iadesi geç temin ediliyor, ne oluyor? KDV'si altı ayda bir iade ediliyor ancak bunu ne yapıyor Şanlıurfa'yı yatırımcı? Gidip Gaziantep'te iş yerini açıyor, Gaziantep üzerinden altı gün içerisinde alınıyor. Değerli Bakanım, ne olur yani Şanlıurfa'nın bu KDV iadesiyle ilgilenelim.

3) Sosyal güvenlik teşvikleriyle ilgili.

4) Kalifiye, yetişmiş personelin temin edilememesi.

5) Altyapı ve üstyapı çalışmalarının yetersiz olması.

6) Şanlıurfa'nın ticaret ve sanayi şehri olması konusunda gereken tanıtım çalışmalarının yapılmaması.

Yanımızda Atatürk Barajı var, organize sanayi bölgesindeki sanayiciye su yok. 8 kilometreden sanayiye su getirilemez mi?

Burada teşviklerden yararlanmada yaşanan eksiklikler var.

Bakanlığımızla ilgili söyleyeceğim son sorular... Bir: Hep eşitlikten bahsediyoruz, bir hafta öncesinde kalkınma planından bahsettik. Efendim, kadın-erkek eşitliği güya planlanıyor ama -görebildiğim kadarıyla- Bakanlığınızın bünyesinde, Rekabet Kurumunda kaç personel görev yapıyor; ben bunu bütçenizde göremedim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Yani personel sayınız kaç?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, bir dakika süre vereceğim ve uzatmayacağım.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bir: Gerek sizin gerek Rekabet Kurulunun bünyesinde çalışan personel sayısı kaç ve bu çalışan personelin kaç erkek, kaç kadın ve Kurumunuzda çalışan kadınların tüm personele oranı nedir?

Yani sınır kapılarıyla ilgili Akçakale söylenildi, hakikaten büyük bir sıkıntı var.

Anayasa'mızın esnafı korumayla ilgili 172 ve 173'üncü maddeleri, maalesef ihlal ediliyor.

Sayın Arı'nın bahsettiği milletvekiliyle ilgili, esnaf kefalet kooperatifinin eğitim çalışmaları Kıbrıs'taki lüks otellerde yapılıyor, eğitim çalışmasının parası Kıbrıs'ta harcanıyor. Yani Allah'tan korkun ya, Türkiye'de kamu kurumu sosyal tesisleri yok mu? Kamu kurumu sosyal tesisleri neden esnaf kefalet kooperatifinin oradaki insanlarına açılmıyor da kullanılmıyor da yani esnaf kefaletinin o harcanan paraları, "eğitim" adı altında Kıbrıs'taki lüks otellerde harcanan para esnafa niye verilmiyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Bu konuda Bakanlık olarak sizin devreye girmenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Tanal, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) – Söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Bütçemizin ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sağ olun.

Demokrat Partiden Haydar Altıntaş, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HAYDAR ALTINTAŞ (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, basının değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçe, tüyü bitmemiş yetimin hakkıdır; bütçe, hayatımızın üç yüz altmış beş günüdür; bütçe, devletimizin imkân ve kabiliyetidir. Bir demokraside devlet ve millet barışıklığının temeli vatandaşın ödediği vasıtasız vergilerin gayrisafi millî hasılaya oranıyla ölçülür. 1979 yılında Türkiye'nin nüfusu 40 milyon 500 bin, gayrisafi millî hasılası 136,9 milyar TL; gerçek usulde gelir vergisi mükellef sayısı 1 milyon 200 bin, alınan vergi ise 14,7 milyar TL'dir. Bu, gayrisafi millî hasılanın yüzde 10,7'sine denk gelmektedir.

2022 yılında, kaynakta kesilen vergi geliri mükellefleri hariç tutulduğunda, gerçek usulde gelir vergisi mükellef sayısı nüfus 1 kattan fazla artmış olmasına rağmen ancak 1,9 milyona çıkmış, alınan vergi ise 183,6 milyar lira olmuştur. 2022 yılı gayrisafi millî hasılasını 8,7 trilyon lira olarak kabul edersek gerçek usulde gelir vergisi mükelleflerinin ödediği vergi gayrisafi millî hasılanın yüzde 2,1'ine denk gelmektedir. Bu da vergi düzeninin devlet ile millet arasındaki kardeşliği, barışıklığı ve uzlaşmayı ne kadar sağlıklıp sağlamadığının örneğidir.

Saygıdeğer üyeler, Sayın Başkan; 1979 koşullarında ÖTV yok, KDV yok, peşin vergi yok; yollarda jandarma, polis, vergi denetimi yok, kontrol yok; fiş yok, e-fatura yok, SWIFT denetimi yok ama buna rağmen yıl sonunda defterini eline alıp gidip muhasebecisiyle devletine vereceği vergiyi getirip veren gönüllü bir vatandaş kitlesi var. Bu, bugün bizim, devleti yöneten insanlar olarak hepimizin şapkayı önümüze koyarak ciddi ciddi düşünmemiz gereken bir rakamdır. Çünkü bununla birlikte Türkiye'de gelir dağılımındaki adalet de şiddetle bozulmuş, gelir dağılımındaki adaletin bozulması iç barışı da tehdit eder noktaya gelmiştir.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanın huzurunda söylemek istiyorum: Türkiye bir ithalat cennetidir, bunun en açık ifadesi KDV tahsilat rakamlarında gözükmemektedir. Bu yıl eylül ayı sonu itibarıyla tahsil edilen KDV'nin 341 milyar lirası dâhilde tahakkuk edendir, 643 milyar lirası ithalattan alınan KDV'dir. Biz vergi gelirlerimizi artırmak için mi bu kadar ithalatı serbestleştirip pompalıyoruz, bunu anlamakta çok sıkıntı çekiyorum. Değerli arkadaşlar, ülkenin toplam vergi gelirleri içerisinde KDV'nin oranı yüzde 22'ye yakındır.

Sayın Bakan, değerli üyeler; Ticaret Bakanlığının Türkiye'nin ticaretinin düzenlenmesinde iç ve dış ticarete bağlı kurumlarıyla beraber tartışılmaz önemli görevleri vardır. Bu önemli görevleri ifa eden kurumlardan bir tanesi serbest bölgeler ve dâhilde işleme rejimidir. Çok iyi niyetlerle ihracatımızı teşvik için getirilmiş olan bu iki müessese bugünkü kontrolsüz uygulamaların sonunda ekonomiye ve ticarete fayda sağlamak yerine zarar getirir hâle gelmiştir. Bugün -görünür görünmez, "ithalat cenneti" dedim, bir şey söylemek istiyorum- Suriye'den zeytinyağı ithal edilmektedir. Türkiye, dünyanın en önemli zeytinyağı üreticilerinden biri olmasına rağmen, zeytinyağı üretiminin başkenti sayılabilecek Ayvalık, Ege, Akhisar ve başka yerlerde bir tek lisanslı deposu bile bulunmayan Ticaret Bakanlığının Suriye'deki zeytinyağını depolamak ve oradan Türkiye'ye nakletmek için kurduğu depolar mevcuttur. İhraç kayıtlı olarak Türkiye'ye getirilen bu zeytinyağının kalitesi bizim zeytinyağlarımızdan bozuk olmakla beraber, yurt içindeki zeytinyağına karıştırılarak satılmasına göz yumulmakta, bununla sadece

fiyatların indirilmesi hedeflenmektedir. Bu yolla fiyatları indirmek mümkün değildir. Fiyatları arttıran mesele maliyetlerdeki artıştır. İthalat yapmak yoluyla; çiftçiyi, üreticiyi, köylüyü, esnafı dövmek suretiyle fiyatları düşüreceğinizi düşünüyorsanız, geçici bir süre düşürseniz bile bir müddet sonra yeniden bu fiyatların patlamak suretiyle esasen vuracağı kitle tüketicidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Altıntaş, ilave bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

HAYDAR ALTINTAŞ (İzmir) - Bu tür bir yöntemin kimseye hiçbir faydası yoktur.

Ayrıca, bir milletvekili olarak bugün burada görüştüğümüz bütçenin detaylarına baktığımızda, burada elde edilen gelir politik mi dağıtılıyor, adaleli mi dağıtılıyor, kıyaslama imkanımız var mı, mukayese imkanımız var mı, kendi bölgemizle alakalı ne gibi yatırımlar planlanmıştır, kendi bölgemizdeki hangi yatırımlara kaynak ayrılmıştır, bunları görmek mümkün değildir. Transferler kalemi oldukça kapalıdır ve her şeyden öte neresine bakarsanız bakın doğru bir hesaplama yöntemi belirleyemediğimiz için, kendi kendimize “Hata nerede?” diye sorma kabiliyetini bulamadığımızdan sebepler diye sonuçlarla uğraşyoruz. Elde ettiğimiz kötü sonuçların faturasını milletin üstüne yaktığımız zaman da bu problemleri kendi beceriksizliğimize değil, dış güçlere vesaire yerlere havale ederek memleketteki ekonomiyi düzeltebileceğimizi zannediyoruz. Bu tür değerlendirmelerin sonunda yaptığımız OVP’lerin, beş yıllık planların, bütçelerin hepsi yetersiz rakamlar olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Deva Partisinden Medeni Yılmaz...

Sayın Yılmaz, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

MEDENİ YILMAZ (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı ve üyeleri, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları ve değerli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2024 yılı bütçemizin ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Ayrıca, Filistin’de ve Gazze’de yaşanan insanlık dramının, mezalimin bir an önce son bulmasını temenni ediyorum hepimiz gibi.

Şimdi, çok kıymetli görüşler ifade edildi. Tekrardan kaçınarak bir iki konunun altını hızlıca tekrar çizmek isterim. Tabii, bütçenin gelir-gider kalemleri, bunun içerisindeki sektörel paylar, bunlar çok sık bir şekilde dile getirildi. Ben buradan izninizle ülkemizin özellikle konumu itibarıyla tarım ve hayvancılığa çok elverişli bir ülke olması bakımından hak ettiği konumda olmadığını tekrar altını çizmek istiyorum; arkadaşlarımız, sayın milletvekillerimiz değindiler. Tarımda ithalat ve ihracat kalemlerine baktığımızda hak ettiğimiz bir konumda olmadığımız gerçeği önümüzde duruyor. Tabii, burada maliyet artışlarının, girdi maliyetlerinin çok yüksek olması bir başka konu ama bir başka konu daha var, o da ülkemizde şu anda nüfus hareketlerinin tarım ve hayvancılık aleyhine geliştiğini de ifade etmek isterim. Bundan otuz-kırk yıl önce ülkemizde köylü-şehirli oranı aşağı yukarı -yanlış hatırlıyorsam- yüzde 65’e 35 köyde yaşayanlar lehineydi şu anda yüzde 20’ye 80 aleyhine dönmüş durumda yani köylerimiz boşaldı yani tarımla uğraşan insanımızın sayısı azaldı; bu birincisi. İkincisi: Köylerde yaşayan genç nüfus da azaldı, bu da başka bir handikap. Eğer rakam doğruysa -geçtiğimiz günlerde bir yerde dinledim- şu anda köylerde yaşayan nüfusun yaş ortalaması yaklaşık 58 olarak ifade edildi; bu da tarımda ne kadar sıkıntılı bir durumda olduğumuzu gösteren başka bir parametre. Sadece bu mu? Değil. Tarımın birçok

kalemimde maalesef, biraz önce söylediğim gibi, girdi maliyetleri çok yükseldiği için artık tarımsal üretimden insanlarımız büyük ölçüde vazgeçti; bu da dışardan gıda ithalatına mecbur kaldığımız bir sonucu bizim önümüze koydu. Buradan hareketle birçok örnek verebilirim ama izninizle -daha önce değinilmediği için veya ben kaçırırım, bilmiyorum- şeker konusuna değinmek isterim.

Hatırlayacaksınız, bu yıl belki yıllar sonra ilk defa ülkemiz 400 bin ton civarında şeker ithal eden bir ülke oldu ki şeker ithalatı çok uzun süredir ülkemizin gündeminde yoktu; tam aksine, şeker ihraç eden bir ülkeydik, 25 tane şeker fabrikamız var. Tabii, hinterlandı son derece geniş, sağladığı katma değeri çok yüksek olan bir sektör; tarıma dayalı bir sanayi kolu. Burada, milyonlarca pancar çiftçimizin ailece yaptığı tarımdan, ailelerini geçindirmesinden tutunuz da küspesiyle hayvancılığa sağladığı katkı, melasıyla ülkedeki mayacılık ve alkol üretimine ana ham madde olarak sağladığı katkı, nakliye esnafının özellikle çok önemli bir iş sahası olması; bunun yanında, daha sayamayacağımız birçok faydası olan bir sektörken şu anda içinde bulunduğu durum, ülkemizin çok önemli bir sektörünün maalesef arzu edilen düzeyde olmamasıdır. Bu konuda değerli Bakanımızın ve bürokrasinin dikkatini çekmek isterim çünkü biz, özellikle finans sıkıntısı çektiğimiz bir dönemde Sayın Bakanım, 400 bin ton şeker ithal ederek yaklaşık 350 milyon dolar para vermek zorunda kaldık; bu, üretim fazlası olan bir ülke için kabul edilebilir bir rakam değildir diye düşünüyorum.

Aynı şekilde, narenciye çiftçimizin de üreticilerimizin de bu konuda büyük sıkıntı çektiğini, sıkıntılı bir süreç yaşadığını ifade etmek isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika süre vereceğim, toparlayın lütfen.

MEDENİ YILMAZ (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Küçük esnaflarımızın durumu ifade edildi, ben de tekrar altını çizmek istiyorum; bu konuda mutlaka tedbirin alınması gerekiyor. Mahalle bakkalı, mahalle kasabı aynı zamanda kültürümüzün bir parçası iken şu anda maalesef yok olan bir sektör hâline geldi; bunu hepimiz çok yakından izliyoruz.

İfade edildi, önemine binaen tekrar altını çizmek isterim. Ülkemiz maalesef uyuşturucu trafiğinin bir durağı hâline gelmiş durumda. Bununla ilgili çok ağır müeyyidelerin, ağır cezaların mutlaka getirilmesi gerekiyor çünkü insan sağlığına, insan hayatına, toplum yaşamına ve sosyal barışa son derece olumsuz etki oluşturan bir alan; iktidarın, Hükümetin bu konuda mutlaka çok daha katı ve ciddi tedbirler alması gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Dalgın, buyurun lütfen. Süreniz beş dakikadır.

BURAK DALGIN (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2024 bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Bütçenin hazırlanmasında emeği geçen herkese de teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu aralar “yurt dışından döviz bulmak” lafını bayağı sık duyuyoruz biliyorsunuz. Hâlbuki, esas olan, döviz bulmak değil döviz kazanmak; bunun ana yolu da kalkınmamızın dinamosu olan ihracat. Ben 4 başlık altında bunu yorumlamak istiyorum; ölçek, katma değer, ticaret rotalarının dönüşümü ve diplomatik ilişkiler.

Şimdi, ölçekle başlayalım. Öncelikle, bütün ihracatçılarımızı tebrik ediyorum, benim gözümde her biri birer kahraman. İş hayatından gelen bir arkadaşınız olarak bu işin ne kadar zor olduğunu biliyorum fakat üzülerek söyleyeyim ki ülkemizin toplam ihracatı Toyota firmasının satışları kadar. Polonya ve Vietnam bizim 1,5 katımız, Meksika 2 katımızdan fazla ihracat yapıyor. Bu yılki ihracatımız 2023 hedeflerinin yarısı kadar. Üstelik 110 bin ihracatçımız var diyoruz ama ihracatımızın üçte 2'sini bin tane şirket yapıyor. Yanlış duymadımız, bin tane şirket geri kalan 109 bin şirketin 2 katı kadar ihracat yapıyor. Nitekim, istikrarlı ihracat yapan, her ay ihracat kaydı olan şirket sayımız da 30 bin civarında yani bu ölçek meselesini halletmemiz lazım hedeflerimize koşmak için.

İkincisi: Katma değer. Biliyorsunuz, katma değeri ölçmenin kısa bir yöntemi kilogramı başına ihracat. Maharet, yükte hafif, pahada ağır şeyler satmak hatta tercihen, yükü bile olmayan hizmetler satmak. Japonya ve Almanya'nın 4 dolara, Güney Kore'nin 3 dolara, Polonya'nın 2,5 dolara koştuğu bu kriterde biz 1,4 dolar seviyesindeyiz aşağı yukarı. Kalıcı refahın yolu bu vasatlıktan sıyrılmaktan geçiyor. Bunun da ana yöntemi bilgiyi artırmak, markalaşmak. Bu yılki İSO 500 araştırmasına göre -biliyorsunuz, ülkemizin en büyük 500 sanayi kuruluşuna bakıyor- sanayimizde yaratılan katma değerde en yüksek pay orta ve düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerden geliyor, yüksek teknolojinin payı yüzde 6'ya takılmış durumda ve hep böyleydi, yıllardır böyle. Geçenlerde Profesör Ercan Uygur'un ilginç bir mukayesesi vardı, Türkiye ile Vietnam'a baktı; bilgi ve iletişim teknolojileri, entegre devreler, çipler, elektronik parçalar gibi yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerde son yirmi seneye baktı. 2002'de Türkiye'nin ihracatı 1,6 milyar dolar, Vietnam'ınki yarım milyar dolar, 3 kat ama ikisinin de çok düşük. 2021'e geldiğinde, yirmi sene sonra Türkiye'nin ihracatı 2 milyar dolara çıkmış yani aşağı yukarı aynı yerde, Vietnam 155 milyar dolara çıkmış; yoktan yani yarım milyar dolardan 155 milyar dolara. Yani bu yapılabiliyor, bu bir hayal değil. Bu vesileyle Sayın Bakana bir öneride bulunmak istiyorum: İhracat şampiyonları hacme göre ilan ediliyor Türkiye'de, bunu katma değere göre de ilan etmenizi öneriyorum. 90 birim ithalat yapıp 100 birim ihracat yapana madalya takıyoruz, şampiyon oldun diye; hâlbuki, tamamen yerli kaynaklarla 50 birim ihracat yapanın adı bile anılmıyor. Biliyorsunuz, marifet iltifata tabidir, bunu değiştirmek durumundayız, ihracat şampiyonlarını lütfen katma değere göre de ilan edelim.

Birincisi ölçekti, ikincisi katma değeri, üçüncüsü: Küresel ticaret rotalarının dönüşümü. Biliyorsunuz, salgın, Rus-Ukrayna savaşı, Amerika-Çin gerginliği derken bu işler bayağı büyük bir değişim geçiriyor. Dost ülkelerden satın alma, yakın yerlerden satın alma, tedarik zincirini çeşitlendirme ve sık sık duyduğumuz, yeşil dönüşüm ülkemiz için fırsat hâline gelmek durumunda yoksa hakikaten büyük bir risk alırız. Bu çerçevede, KOBİ'lerimiz ve ihracatçılarımızın Avrupa Birliğinin sınırda karbon düzenleme mekanizmasının etkilerine karşı teknik ve finansal olarak desteklenmesi lazım. Sayın Bakana bu konuyla ilgili bir soru önergesi vermiştim, hâlâ cevabını bekliyorum, onu da bu vesileyle hatırlatmış olayım.

Son olarak diplomatik ilişkiler. Biliyorsunuz, çoğumuz övünüyoruz, hep övünüyoruz; Avrupa'nın, Asya'nın, Afrika'nın ortasındayız, stratejik bir noktadayız diye fakat maalesef, Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC) Projesi'nde biz yer almıyoruz, Türkiye yer almıyor. Hatırlayacaksınız, Sayın Cumhurbaşkanı "Türkiye'den geçmeyen koridor olmaz." demişti ama projenin Doğu Akdeniz'e açılan kapısı İsrail'in Hayfa Limanı, Avrupa'ya açılan kapısı Yunanistan'ın Pire Limanı. IMEC'e hızla müdahil olmak durumundayız, küresel tedarik ve değer zincirlerine entegre olmak durumundayız. Benzer bir konu Avrupa Birliğiyle ilişkiler. Neredeyse 100 milyar dolarlık ihracat yapıyoruz; gümrük birliğinin revizyonu, vize rezaletinin çözülmesi ve tek dijital pazarın müzakeresinin önceliklendirilmesi konusunda da desteğinizi rica ediyoruz.

Sözlerimi tamamlarken mühim bir hatırlatma yapmak istiyorum: Sayın Bakan, talimatla fiyat düşmez. Bunu Sovyetler'deki Komünist Parti komiserleri yapamadı, bunu Venezüella'daki eli sopalı enflasyonla mücadele timleri yapamadı, bunu siz de yapamazsınız. Ekonominin tabii kanunlarına karşı kürek çekmenin sonu fiyasko olur. Kontrol kumanda ekonomisinin neticesi her zaman 3K'dır; kıtlık, karaborsa, kalitesizlik. Fiyatları baskılayarak değil maliyetleri düşürerek, talimatlar yağdırarak değil hür teşebbüsü şevklendirerek, soğan depoları basarak değil bolluğun önünü açarak ülkemize bereket getirebiliriz.

Bu vesileyle çalışmalarımızın milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum, hepimize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayıştayın 2022 Yılı Ticaret Bakanlığı Denetim Raporu'nda Bakanlık, TOBB ve özel bir şirket arasında gümrük kapılarının modernize edilmesine ilişkin 11 Ekim 2011 tarihinde imzalanan protokolle işletme sürecinde elde edilen gelirlerden Bakanlık payına düşen kısmının yasal düzenlemelere aykırı olarak özel bir şirket adına açılan banka hesaplarında tutulduğu belirtildi. Kamu maliyesinin temel ilkelerine aykırılık teşkil eden bu durumun Bakanlık bilanço ve faaliyet sonuçları tablosunda toplamda 67,5 milyon liralık hataya neden olduğu kaydedilen raporda, konunun daha önceki yıllarda da ele alınmasına karşın bir gelişme sağlanmadığı vurgulandı. Ortada yasa dışı bir iş ve işlem varken milyonlarca liralık hatanın sorumlusu kim? Sayıştay raporlarından bu konu yedi yıldır neden çıkarılıyor ve neden takipçisi olunmuyor? Sayın Bakana bunu sormak isterim.

Yine, Sayın Bakan, sunumunuzu dikkatle dinledim; burada, özellikle deprem bölgesi için -ben de deprem bölgesi, Adana Milletvekiliyim- dediniz ki: “Depremzede esnaf ve sanatkârlara Halk Bankasındaki ikişer kez altışar aylık sürelerini uzattık, borçlarının süresini uzattık, faizi de sildik.” Şimdi, sizin Hükümetinizi biz biliyoruz; sık sık vergi afları getirirsiniz, sık sık imar afları getirirsiniz. “Asrın felaketi” diye nitelendirdiğiniz aslında bir doğa olayı; bütün ihmalleriniz nedeniyle afete ilişkin yeterli tedbirleri almadığımız, kentsel dönüşümü rantsal dönüşüme çevirip gerçek anlamda bir kentsel dönüşümü yerine getiremediğiniz için maalesef, 11 ilimizde olağanüstü bir yıkım ve 50 binden fazla insanımızın can kaybıyla sonuçlandı. Neden burada bu borçları silmiyorsunuz da öteleme ve faiz silmek gibi palyatif tedbirlerle uğraşıyorsunuz, bunu sormak isterim.

Yine, bir yerde dediniz ki: “Altın ve enerji hariç tutulduğunda cari işlemler hesabında 6,1 milyar dolar, yılın en yüksek fazlası...” Yani ekonomiden hiç anlamayan birisi bile ekonomide en önemli girdinin enerji olduğunu ülkeler açısından bilir. Yani altını ve enerjiyi çıkardığımızda... Geri dönüşebilir enerji kaynakları bu ülkede kullanılmadığı sürece ve dışa bağımlılık var olduğu sürece bu fazlalığın gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu burada kamuoyunun dikkatine sunmak istiyorum.

Sayın Bakan, benim vermiş olduğum bir soru önergesine “17 milyar liralık desteğin 10 milyar lirasını ihracatçılara hibe destekler oluşturacak.” diye bir cevap vermişsiniz. Verdiğiniz yanıtı göre, deprem bölgesinde yer alan Adana'da 1.023, Adıyaman'da 180, Diyarbakır'da 376, Elâzığ'da 324, Gaziantep'te 410, Hatay'da 251, Maraş'ta 314, Kilis'te 49, Malatya'da 370, Osmaniye'de 181, Urfa'da 192 olmak üzere 11 ilde toplam 3.670 şirket kapısına kilit vurdu. Bu işletmelerin yeniden açılabilmesi için Ticaret Bakanlığının bir çalışması veya desteği olacak mı? 2024 yılı bütçesinde deprem bölgesini oluşturan 11 ildeki esnaf ve sanatkârlara ayırdığınız bir pay var mı? Bunu öğrenmek isteriz.

Yine, Türkiye genelinde son on ayda 70 binden fazla esnaf ve sanatkârın kepenk kapattığını söylüyoruz ama maalesef, yandaş basın özellikle bu açıklamamızın yanlışlığına işaret ediyor ama ortaya da bir veri konamıyor. Bu konuda bir açıklama yapar mısınız? Son on ayda Türkiye’de kaç işletme kepenk kapattı?

“Herkes bizimle iş yapmak istiyor.” “Yatırım düşünüyorlar.” diyorsunuz. Bu “Herkes” kimdir? Bu “herkes” asgari ücretin 11.402 lira, açlık sınırının 13.684 lira, yoksulluk sınırının da asgari ücretin tam 4 katı yani 44.573 lira olduğunu biliyor mu? Ayrıca, hangi alanda iş yapmayı, yatırımı düşünüyorlar? Bilgi verebilir misiniz bu konuda? Bize artı değer olarak gösterdiklerinizin vatandaşa, ücretliye, dar gelirliye ne kadarı yansıyor? Doğrusu bunu merak ediyoruz.

Yine, geçtiğimiz yıllarda, Bakanlık alanına giren konularda laboratuvarlar kurmak ve çalışma yürütmek gibi bir taahhüdünüz var. Özelde Adana’da ve genelde Türkiye’de son beş yılda hangi alanda nereye laboratuvarlar kurdunuz?

Yine “Geçtiğimiz yıllarda 140 bin lira maaşla çalışan personel barındıran Ticaret Bakanlığı bu personeli çalıştırmaya devam ediyor mu, ediyorsa şu anda ne kadar maaş veriyor?” “Bakanlıktaki en yüksek maaş ne kadardır?” “Hangi meslek dalında çalışana ödemeler yapılmaktadır?” diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Şevkin, teşekkür ediyorum.

Sayın Aygun, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri, değerli vekiller ve değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, öncelikle, Cumhurbaşkanının seçim çalışmasında özellikle sahada söylediği bir cümle vardı: “Esnafın BAĞ-KUR’unu 7.200 güne düşüreceğiz.” Acaba yine bu sözde mi kaldı, bir hikâye miydi bu; o zaman oy almak istenen bir iddia mıydı, merak ediyorum. Bununla ilgili inşallah en kısa zamanda esnafımızın BAĞ-KUR’unun 7.200 güne düştüğü günü görürüz.

Yine, aynı şekilde pandemi dedik, kriz dedik, derken sicil affıyla ilgili esnafımızın beklentisi var. Bu konuda sizden destek istiyoruz.

Şimdi, az önce değerli vekilimiz de ifade etti, ben tarımla ilgili sizi biraz sıkıştırmak istiyorum. Bakınız, 2018’den bu yana yaptığımız en büyük hatalardan bir tanesi tarımda hasat zamanında bir defa gümrükleri sıfırladınız, ondan sonra üretimin içine ettiniz kısacası. “Neden?” dersiniz tam hasat döneminde ayçiçek, buğday, mısır, ne isterseniz hepsini bu ülkeye getirdiniz ve ülkeyi ithalat cenneti yaptınız. Şimdi, bu yıla bakıyorum, bir yerde çiftçi buğday biçmeye çalışıyor ama Tekirdağ Limanı’ndan da 26.500 tonluk 2 tane gemi mal boşaltmaya çalışıyor. Kim getirmiş, bilir misiniz? Yine devlet getiriyor, TMO getiriyor. Ya, hiç insaf yok mu? Siz Ticaret Bakanlığı olarak bunu görmüyor musunuz? Bakınız, geçmişte de yine bir hatanız oldu gittiniz, soğan depolarını bastınız Polatlı’da. Ya orada 3 bin, 4 bin dekar soğan eken çiftçi o soğanları nerede saklayacak? O soğuk hava depolarında saklayacak ama çok büyük bir iş yapmış gibi gittiniz, o soğan depolarını bastınız. Gene narenciyede ihracatın olduğu dönemde gittiniz, engelleme yaptınız, limon stokta kaldı. Aynı şekilde birçok ürün stokta kaldı patateste soğanda olduğu gibi. İç piyasayı kontrol edelim derken ama çiftçiyi maalesef topraktan uzaklaştırdınız.

Bakınız, buğdayda istediğimiz gibi fiyat verdi ama ithalat olduğu için fabrikacı alıma girmedi ve çiftçi yok pahasına ürünlerini sattı. Bakınız, ayçiçekle ilgili, ayçiçek o kadar güzel bir ürün ki adaptasyonu geniş olan bir bitki. Ben buradan size söylüyorum, ithalat yapacağımıza Ukrayna, Rusya'dan; ya Nahçıvan var orada, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nde -hani çok seviyoruz ya bizimle aynı kültürde olan insanlarımızı- üretirelim. Oradan şeker pancarını da ayçiçeğini de bu ülkeye getirelim ama en önemlisi kendi üreticimizi düşünün. Bakınız, Trakya Birlik orada batmak üzere. Yüksek fiyatlarla alıyorsunuz Trakya Birlik ürünü ama ithalata gidip onu oradaki aldığı ürünlerle baş başa bırakıyorsunuz. Faizler yüzde 60, yüzde 70 olmuş. Şu anda Trakya Birlik batıyor. Yani siz kooperatiflerin şu anda ümüğünü sıkıyorsunuz yapmış olduğunuz uygulamayla. Bir an evvel ithalata ilgili o elinizdeki maşayı uzaklaştırın, ülkenin gerçek üreticisi olan çiftçilere destek olun diyorum.

Yine, Sayın Bakan, AK PARTİ -yine, sayın vekilin söylediği gibi- iktidarı olarak tarihe geçtiniz. Cumhuriyet tarihinde şeker pancarı ve şeker ithal eden tek iktidarsınız, tek iktidar. “Şeker ithal eden.” diyorum. 450 bin ton şeker ithal ettiniz ama anlamamışsınız ki hâlâ da anlamamışsınız. Pandemide bir de alkol sıkıntısı oldu, kolonya sıkıntısı oldu; biliyorsunuz, dezenfektanla ilgili sıkıntı vardı, alkolü bulamadık. Eğer o Konya Şeker, şeker pancarı üreticileri, o kurumlar olmasaydı o zaman mahvolmuştuk. Ya arkadaşlar, ithalattan vazgeçin. Bakınız, On İkinci Kalkınma Planı yayınlandı; tarıma bakıyoruz “Büyükbaş, küçükbaş hayvan ithal edeceğiz.” deniyor. Ya, yıllardan beri ithal ettiniz, milyarlarca para verdiniz. Bakınız, yirmi bir yıl içerisinde toplamda 102 milyar 644 milyon 848 bin 333 dolar ihracat yaparken 150 milyar 228 milyon 432 bin 414 dolar ithalat yapmışsınız. Ya el insaf! Bu ülke dünyaya tarım ürünü satarken şu anda ithalatçı oldunuz, ithalatçı olduk.

Hani hatırlarsınız, hepimizin çocukluğunda Yerli Malı Haftası vardı. Ne oldu Sayın Bakan? Yerli Malı Haftası'yla ilgili çocuklarımızın, torunlarımızın okullara giderken fındık, fıstık götürdüğü gün kaldı mı? Yok ettiniz yirmi yıl içerisinde.

Yine, bakınız, hayvan ithalatı diyoruz. Türkiye'yi hayvan ithalatı cenneti yaptınız ama bir türlü et ithalatıyla beraber bunu başaramadınız, yine hayvan sayısı aşağıda.

Yine, bakınız, “Çiftçilerimiz toprağı terk ediyor.” diyoruz ama sizin o yanlış politikanızdan, inşallah ithalat odaklı o projelerinizden, politikalarınızdan bir an evvel vazgeçersiniz. Tarım Kredi Kooperatifleri önemli, bizzat bu kooperatiflerin desteklenmesi gerekiyor. Bunların krediye ulaşmasını ve düşük faizli krediyi sağlamazsanız elimizdeki o birlikler -Trakya Birlik, Karadeniz Birlik gibi birkaç tane birlik kaldı ve TARİŞ gibi kooperatifler de batıyor- yok olup gidecek. Ondan sonra çiftçimizi mahvedeceğiz diyorum. Bu konuda, nitelikli finansmana ulaşılması konusunda kooperatiflere destek olun diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun, bir dakika ilave süre veriyorum, bir daha uzatmayacağım.

Buyurun lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Zincir marketlerle ilgili -Sayın Bakan da hatırlar- geçen dönem Parlamentoda Cumhuriyet Halk Partisi olarak Çetin Osman Budak imzalı kanun teklifi vermiştik ama AK PARTİ'li ve MHP'li milletvekillerinin oylarıyla o kanun teklifi geçmedi. Eğer geçmiş olsaydı belki seçim döneminizde o zincir marketlerle kavgaya etmezdimiz.

Küçük esnafı bitirdiniz. Zincir markete gidiyorsunuz, defterden tutun gözlüğe, pamuğa kadar ne isterseniz bulabiliyorsunuz; tekne satmaya başladılar. Bir an evvel bunları göz önüne getirmek gerekiyor.

Sayın Bakan, limonla ilgili de üretici perişan. Ticaret Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı olarak limon ihracatıyla ilgili çalışma yapmanız gerekiyor. İthalat değil sizin amacınız, sizin ülkede üretilen ürünleri dışarıya satılmasıyla ilgili politika üretmeniz gerekiyor.

Gene bakınız, sizden bir şey daha rica edeceğim. Son bir yılda acaba kaç tane esnafımız kepenk kapattı hiç biliyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bununla ilgili elinizde doküman varsa paylaşmanızı bekliyorum diyor, teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aygun, teşekkür ediyorum.

Sayın Nail Çiler, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) – Çok Değerli Başkanım, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarım, değerli milletvekili arkadaşlarım, basınımızın çok değerli temsilcileri, çok değerli bürokratlar; ben de hepimizi sevgi saygıyla selamlıyorum. Bu bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Ben 4 dönem oda başkanlığı yaptım, Değerli Bakanım beni çok iyi tanır. Bu marketler zinciri bir hastalık ve yirmi yıldır Hükümetin önünde bekliyor. Şimdi, Anayasa'nın 173'üncü maddesi "Devlet, esnaf ve sanatkârı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır." hükmünü taşımaktadır. Hükümet, zincir marketlerle ilgili düzenleme yapmayarak anayasal görevini yerine getirmemiştir.

Değerli arkadaşlar, bir Covid-19 salgını yaşadık fakat bu marketler zinciri dayanıksız tüketim mallarının yanında buzdolabı sattılar, televizyon sattılar, telefon sattılar, otomobil lastiği sattılar, akü sattılar. Bunların bir an önce gözden geçirilmesi lazım. Şimdi, 2022 verilerine göre bakıyorsunuz sektöre, 6 büyük firma. Bunların çoğu zaten birbirleriyle evlilik yapmışlar, ya nişanlı, ya sözlü ya da evliler çünkü piyasadaki fiyatları onlar belirliyor. Türkiye'de 32.125 tane mahalle var fakat bunların 40 bin şubesi var yani elinsaf, buna bir an önce el atılması lazım. Biz "dayanıksız tüketim malları" deriz ticarete, eğer bu zincir marketler yasası çıkmış olsaydı bugün belki bu fahiş fiyatları konuşmayacaktık.

Değerli dostlar, bugün öğlen saatlerinde Dünya Bankası gıda enflasyonunda ilk 10 ülkeyi açıkladı: Venezuela, yüzde 318 oranla 1'inci; Lübnan, yüzde 239 oranla 2'nci; Arjantin, yüzde 150 oranla 3'üncü; Türkiye, yüzde 76 oranla 4'üncü. Değerli Bakanım, İstanbul Ticaret Odası da bugün açıkladı, yüzde 73,18; o veriler hep göz önüne alınır, bunlar eylül ayı enflasyonu.

Şimdi, bunun dışında bir de AVM'lerin bir gerçeği var. 2023'ün 2'nci çeyreğinde Türkiye'deki AVM sayısı 455. Sayın Bakanımız, AVM'lerle ilgili bir düzenleme düşünülüyor mu acaba? Onu özellikle öğrenmek istiyorum çünkü bunların normalde tatil günü bile yok. AVM'ler artık tatil yapmak istiyor, onlar da insan çünkü, onlar da yoruluyor, çalışanlar tatil yapmak istiyor. Bir de Değerli Bakanım, araştırdığımız zaman AVM'ler Türkiye'de 3 ya da 4 işletmenin elinde. Bunlar hem metrekareden fiyat alıyor hem de cirodan para istiyor. Son zamanlarda bunlar hep döviz üzerinden olduğu için belli sıkıntılar yaratıyor, onların da muhakkak giderilmesi lazım.

Değerli Bakanım, ben -burada Değerli Kocaeli Milletvekili var- Kocaeli'nin Milletvekiliyim. Kocaeli, 13 tane organize sanayi bölgesi, 37 limanı, 2 serbest bölgesi olan bir yer; aynı zamanda 130 tane AR-GE merkezi, 5 tane teknoloji geliştirme bölgesi var. Türkiye'de toplam faal olan teknoloji

geliştirme bölgesi sayısı 76; ihracatta İstanbul'dan sonra 2'nci sıradayız. Keşke her yer Kocaeli gibi olsa. Ben hep diyorum ki politika Ankara'dan yönetiliyor, sanayi Kocaeli'nden; Kocaeli'nin kalbi de Gebze'dir. Neden Gebze'dir? Gebze'de 10 tane OSB var. Sadece Dilovası'nın -dikkatinizi çekmek istiyorum bir şeye- 53 bin nüfusu var. Dünyanın hiçbir yerinde 53 bin nüfusu olan yere 6 tane OSB düşmüyor. Bugün Ankara başkent, 5 milyon 800 bin nüfusu var, Ankara'da 10 tane OSB var. Şimdi, Değerli Bakanım, bu sizin dikkatinizi çekmemiştir belki; teşvikler verilirken biz il bazında değil ilçe bazında istiyoruz teşvikleri; tekrar ediyorum, teşvikler verilirken gelişmiş ilçelere göre verilmesi lazım. Biz denizi görüyoruz diye birinci bölgeyiz, cezalandırılıyor; bakıyorsunuz, 65 ilin toplamından fazla ihracat yapan bir yer, 70 ilin toplamından fazla vergi veren bir yer, tahsilatta Türkiye 1'incisi değerli arkadaşlar; tekrar ediyorum, tahsilatta Türkiye 1'incisi. O zaman biz de diyoruz ki: Eğer ekonomiye bu kadar katkı sağlıyorsak ilçe bazında teşviklerin verilmesi lazım.

Şimdi, böyle gelişmiş bir bölgede biz de sıkıntı yaşıyoruz; nitelikli, nicelikli eleman sıkıntısı var, mesleki eğitimde sıkıntı var. Sağ olun, son yıllarda Hükümette Millî Eğitime kim geldiyse, hangi Bakan geldiyse yazboz tahtasına çevirdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Milletvekilimiz, bir dakika daha vereceğim, toparlayın bu süre zarfında.

Buyurun.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) – Teşekkür ederim.

Ben de bir eğitmenim, iş insanıyım aynı zamanda. Değerli arkadaşlar, ezbere dayalı eğitim modeli bütün dünyada iflas etmiştir. Artık, millî eğitimde veriden değer elde eden, ölçme değerlendirmeyi yapan, yapay zekâya uyumlu bu modellerin uygulanması lazım. Bir de eskiden can suyu kredileri vardı, KGF. Kredi çıkarıyorsunuz fakat finansa erişim çok zor. Değerli Bakanım, siz benden iyi biliyorsunuz bunları aslında. Eskiden bir nefes olsun diye can suyu kredisi... Şimdi verdiğiniz zaman da ilçelere sınır koyuyorsunuz. Örneğin, geçen dönem 500 kişi müracaat ediyor esnaf ve sanatkârlar odasından -bakın, bu verileri söylediğim bölgeden- 28 kişi kredi alabildi. Bunların gözden geçirilmesi lazım.

Ben teşekkür ediyorum emeği geçen herkese. Her şeyin hayırlısı olsun diyorum ama biraz da bizim çaba göstermemiz lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çiler, teşekkür ediyorum.

Şimdi de İYİ Parti Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu...

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdiye kadar yapılan konuşmalarda Bakanlık bütçesinin geneline dair birçok görüş beyan edildi. Bu sebeple ben de kadın kooperatifleri özelinde bir konuşma yapmak istiyorum.

Bütçe teklifinde yer alan verileri incelediğimizde 2023 yıl sonu tahminlerine göre faal olan kooperatif sayısı 14.800 iken, kadın kooperatifi sayısı 950 olarak planlanmaktadır. Ancak söz konusu kadın kooperatiflerinden kaç tanesi aktif olarak ticaret yapmaktadır, kaç tanesi yalnızca isminden ibarettir; bu veriye ulaşamıyoruz. Bütçe teklifi detaylı incelendiğinde 2023 yılında KOOP-DES kapsamında sağlanan destek tutarlarının 30 milyon TL ve bu destekten yararlandırılan kooperatif sayısının 170

adet olduğu görülmektedir. Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere, yapılan yardım tutarının toplamı ve yararlandırılan kooperatif sayısı çok çok düşüktür. On Birinci ve On İkinci Kalkınma Planlarının her ikisinde de kooperatiflere aynı ifadelerle gereken desteklerin verileceği tekrar tekrar belirtilmesine rağmen vadedilen desteğin sadece sözde kaldığı çok açıktır.

Bütçede Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü için bir bütçe belirlenmiş ancak bu bütçenin ne kadarının kadın kooperatifleri için ayrılacağı detaylandırılmamıştır. Ayrıca, kadın kooperatiflerine verilmesi planlanan eğitimlerden yararlanacak kadın sayısı 2026 yılı sonuna kadar hiç artırılmadan her yıl için sabit bin kadına eğitim verileceği görülmektedir. TÜİK Temmuz 2023 verilerine göre, 15 yaş üstü kadınlarda istihdam oranı 31,5; iş gücüne katılım oranı ise 36,1'dir. Bu oranlar erkeklere kıyasla çok geride kalmaktadır. Kadınların istihdama ve iş gücüne katılamaması kadın yoksulluğunun derinleşmesine neden olmaktadır. Kadın yoksulluğuyla mücadele etmek için kadınların istihdama katılımını artırmak ve kayıt dışı istihdamın önüne geçmek gerekmektedir.

Kadın kooperatiflerinin desteklenmesi toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hususunda önemli bir adımdır. Kooperatifler yoksul, emekli ve evinde ürettiği ürünleri satma şansı olmayan kadınlar için ciddi bir gelir kaynağı olmaktadır. Kadınlar gelir elde etmek ve aile ekonomilerini güçlendirmek için bu kooperatifler aracılığıyla iyi bir fırsat yakalamaktadır. Kadınlar kooperatiflerde kendi ürettikleri ürünleri satmakta, bu ürünlerin nasıl pazarlanacağını öğrenmekte, e-ticaret ve e-ithalat konularında eğitimler almaktadır; uygun ham madde ve girdi temini sağlamakta, topluca ürün veya hizmet arzı sunabilmektedir. Bu sayede ekonomik özgürlüğünü elde eden kadınlar yasal haklarına sahip çıkmaları konusunda kendilerini güçlü hissedeceklerdir. Bu şekilde güçlenen kadınların yetiştirdiği çocuklar da mutlu, güvenli ve sağlıklı büyüyeceklerdir.

Kadın kooperatiflerinin sayısının artırılmasını ve güçlendirilmesini destekleyen politikaların oluşturulması kooperatiflerin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda, kadın kooperatiflerine vergi indirimini veya muafiyeti sağlanmalıdır; ödenebilir, düşük faizli ve uzun vadeli krediler verilmelidir. Özellikle, kira gibi işletme giderlerine destek olunmalıdır, kurumsal destek mekanizmaları oluşturulmalıdır, lojistik ve paketleme problemleri çözümlenmelidir, kooperatifler arası iletişimin güçlendirilmesi için network ağı oluşturulmalıdır.

Biz, İYİ Parti olarak güçlü kadın, güçlü Türkiye anlayışıyla kadınların ekonomik hayata katılımları ve topluma katkı sağlamaları amacıyla 14 adet kadın kooperatifinin kuruluşuna ve güçlenmelerine destek verdik. Bu kooperatifler şu an faal olarak ticaretine devam etmektedir. Bu sayede, kadınların üretim yapabilmek için organize olmalarını ve küçük yatırımlarla ciddi katma değer elde etmelerini sağladık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) – Bir dakika daha rica ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika süre veriyorum, toparlayın lütfen.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) – Toparlıyorum Başkanım.

Ancak kooperatiflerin hem kuruluş aşamasında hem de faaliyetlerine devam ettikleri esnada yaşanan olumsuzlukları göz önüne aldığımızda daha bütüncül, kararlı ve sürdürülebilir politikaların ivedi bir şekilde geliştirilmesi ve bütçelerin bu doğrultuda belirlenmesi gerekmektedir.

Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Koca, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

PERİHAN KOCA (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Ne yazık ki sermayeye ihya, halka kemer sıkma bütçesi olan bir bütçe planıyla karşı karşıyayız. Bu açıdan sınıfsal niteliği çok açık ve net olan bir bütçe planı var karşımızda. Bilinçli ekonomi yönetimi tercihleriniz geldiğimiz aşamada halkın temel ihtiyaçlarına erişimini gün geçtikçe daha zor hâle getiriyor. Faiz ve enflasyon kıskacına aldığımız ekonomi yönetimi halka yoksulluk, pahalılık ve işsizlik olarak geri döndü ve dönmeye devam ediyor. Faizleri ister yükseltin ister düşürün ister “enflasyon sebep” deyin ister “sonuç” deyin halkın gerçekliği değişmiyor. Milyonlarca halk için bu veriler de ne yazık ki hiçbir şey ifade etmiyor çünkü halk iki türlü de yoksullaşiyor.

Gelinen noktada ücretler dibe, temel gider miktarları zirveye çıkmış durumda değerli milletvekilleri ve Komisyon üyeleri. Asgari ücret 11 bin lira, açlık sınırı 12 bin lira, yoksulluk sınırı 45 bin lira. 4 kişilik bir ailenin bugün geçinebilmesi için 4’ünün de çalışması gerekiyor. Bu vesileyle, buradayken de gerçekten sormak istiyorum: 11 bin TL’yle yaşamak bu koşullarda mümkün mü? Özellikle, Sayın Bakan bu soruyu cevaplarsa çok sevirim. Bu politikayı sizin acziyetiniz değil bilinçli politikalarınız yaratmış durumda. Ne yazık ki yandaşlarınıza ikişer, üçer maaşı uygun görünürken halka sefalet ücretlerini reva gördünüz. Sermayedarlara vergi muafiyetlerini, afları, ihaleleri, karşılıksız kredileri uygun görünürken halka borç batağını, icra takiplerini, yıkımı reva gördünüz; sermayedarlara sürekli büyüyen kâr oranlarını uygun gördünüz, halka ise sürekli büyüyen gıda fiyatlarını reva gördünüz. Bugün geldiğimiz aşamada ekmek fiyatları zamlanmış durumda, süt zamlanmış durumda; kiralar uçtu, benzine bindirdiğiniz vergi zamları her şeyin fiyatını fırlattı; okullar açılalı bugün itibarıyla bir buçuk ay oldu, halk çocuklarına hâlen kırtasiyesini, kıyafetini alabilmiş durumda değil. Yoksul halkın derinden hissettiği gıda enflasyonu bugün geldiğimiz aşamada yüzde 118’e çıkmış durumda; sadece temmuz, ağustos, eylül aylarında fiyatlar yüzde 25 oranında arttı. Peki, bunun karşısında son üç ayda ücretlilerin, emeklilerin maaşlarına yüzde 25 zam yaptınız mı? Bizim bildiğimiz kadarıyla yapmadınız.

Yine, daha önce defalarca söyledik, buradan bir kez daha söyleyelim: Yoksullukla mücadele etmek zorundasınız ama siz ne yazık ki yoksullukla mücadele etmek yerine, yoksulluğun görünmez kılınması, yoksulluğun yönetilmesi üzerine bir strateji uygulamaya çalışıyorsunuz. 2024 bütçesinin büyük çoğunluğu pahalılık ve yoksullukla mücadele için halkın yararına kullanılabilir eğer sınıfsal tercihimizi buradan doğru yaparsak. Bütçede yoksullara kendi temel ihtiyaçlarını sağlamaları; ulaşım, gıda, sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaları için temel gelir güvencesi payı ayrılmalıdır. Ücretli emekçiyi enflasyona ezdirdiğiniz gibi bir de gelir vergisi uygulamasını sadece bu dilime uyguluyorsunuz. Ücretliyle geçinenden gelir vergisi alınmasın diyoruz. Eğer “Bütçeyi oluşturmakta zorlanıyoruz.” diyorsanız bizim önerimiz de hazır: Zenginleri vergilendirin diyoruz, servet vergisi getirin diyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Hasan Ufuk Çakır.

Buyurun lütfen.

HASAN UFUK ÇAKIR (Mersin) – Sayın Bakanım, ben Mersin Milletvekiliyim. Bir limon ağacı beş yılda, altı yılda yetişir, bazı durumlara göre meyveye 7 yaşında, 6 yaşında oturur; senede 4 defa ilaçlanır, çapalanır, buda yapılır, velhasıl bir sürü masrafı var. Limonun geldiği durumu benim kadar -eşekten düşenin hâlini, eşekten düşen anları- kimse özetleyemez. Bunu hiç kimseyi suçlamak için söyleyemiyorum. 1 lira limonumuz, maliyeti 5 liraya, 5,5 liraya dayanıyor. “Neden bunlar oluyor?” diye

araştırdığımızda Mısır ülkesinin -daha önce biz bunu yapıyorduk Sayın Bakanım- tarım ürünlerine yüzde 8 iadesini gördük ve biz bunlarla rekabet edemiyoruz dünya piyasalarında. Bu yalnız limon için değil portakal için, diğer tarım ürünü için yani Urfa'da mercimek çıkmaz oldu, Diyarbakır'da mercimek çıkmaz oldu; Kanada'dan getiriyoruz, bunlar hariç ve 1 milyon 200 bin ton limonun olduğu yerde bunun en çok tedarikçisi Adana ve Mersin'dir. Artık ağaçları hakikaten söküyoruz.

Sayın Bakanım, daha geçenlerde Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı İhracatçılar Birliği Başkanımızla zatalinizi ziyarete geldi -zaten onun soy ismi de Çakır yani benimle bir akrabalığı var- beraber gerçekten bir çare bulalım buna yani Erdemli bunu soruyor, Toroslar bunu soruyor, Mersin bunu soruyor. Ya, bunu bir muhalefet anlayışıyla söylemiyorum; hakikaten iki yıldır, üç yıldır böyle yani insanlar kızını verecek, oğlunu çıkaracak yani baş edemiyoruz. Eğer ağacın başından kesmezsek, indirmezsek bu meyveyi yeni senede yüzde 50 rekolte düşecek yani Ankaralı 1 limonu 50 liraya yiyecek, enflasyon çok yükselecek. Bu böyleyken, hâl böyleyken mesela yurtlara bedava limon gönderebiliriz, çocuklar grip olmasın; Tarım Kredi Kooperatiflerinin bin tane marketi var, bedava bunu gönderebiliriz. Bu böyle.

Bir de bizim başımızda bir Anamur muzunu var, dünyada en kaliteli muz budur. Geçen Mecliste konuştuğundan bir gün sonra Mersin Limanı'nda 610 kilo uyuşturucu yakalandı. Allah'ınızı severseniz -hep beraber severiz tabii ki- bu limandan gelen, Ekvador'dan gelen ithal muzunu keselim, keselim ki "yerli ve milli" dediğimiz Anamur muzunu tavan yapsın ve biz onu ihraç ederiz.

Sayın Bakanım, derhâl Ekvador'dan gelen bu muzları keselim, derhâl; bunun içinde uyuşturucu geliyor. Bazen narkotik köpekleri bunun kokusunu alamıyorlar. Bakın, o gün ben bunu konuştuğumda -bir muz üreticisi- ihbarda bulundum, "Yok, yok; Afrika'dan geliyor." demişim de... E, demişimdir, ben "Ekvador." diyeceğime "Afrika'dan geliyor." demişim. Yani muz ithalatı yapanların hepsini kastetmiyorum ama iyi bir niyet yok orada.

Sayın Bakanım, Mersin limanı delik deşik oldu. Buna acil bir çare, lütfen bir çare. Mersinlilerin, Erdemli'nin, Anamur'un, Tarsus'un, Silifke'nin, velhasıl Çukurova'nın zatalinize selamı var; ben bu selamı iletiyorum.

Bütçemizin vatanımıza, milletimize hayırlara vesile olmasını diliyor, saygılarımı sunuyorum efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi de Sayın Mahmut Dindar...

Sayın Dindar, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

Sonrasında da Sayın Kara...

MAHMUT DİNDAR (Van) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; fikirleri nedeniyle cezaevlerinde tutulan tüm seçilmişlerimizi ve halkımızı selamlıyorum.

Bugün 1 Kasım dünya Kobane günü. Bugün dünyanın tüm toplumları Kobani'de IŞİD vahşetini tarihe gömen kadınları selamlıyor. Bizler de halkları ve toprakları için onurla mücadele verirken yaşamını yitirenleri saygıyla ve rahmetle anıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün Ticaret Bakanlığı bütçesi için buradayız ancak AKP iktidarı ülkede tüccarı ve esnafı iflasın, borcun, kredi yükünün altında ezdirmiştir. Türkiye ürettiğinin çok üzerinde tüketen, dış ticaret açığı olan bir ülke hâline gelmiştir. Erdoğan'ın mucidi olduğu faiz teorisi birçok kur

şokuna neden olmuş, dolar ve euro almış başını gidiyor. Bu süreçte enflasyon resmî verilerle bile yüzde 100'ü aşmıştır, gerçek enflasyon verileri ise çok daha fazladır. Yurttaşların yüzde 80'inden fazlası yoksulluk sınırının altında bir gelire yaşamaya çalışıyor.

Esnafın temel sorunları zamlar, kira artışları, faturalar, borçların ödenmesi ve sürekli artan vergilerdir. Küçük ve orta ölçekli işletmeleri olan esnaf da tüm emekçiler gibi kira, fatura, gıda giderleriyle baş edemiyor. Halk yoksullaştıkça küçük esnafın geliri de azalıyor. İflas eden esnaf sayısı da her geçen gün hızla artıyor. 2022-2023 arası 88.731 iş yeri kepenk kapatmak durumunda kalmıştır. Sektörel olarak da ele aldığımızda bazı esnafın sorunlarının da giderek büyüdüğünü görüyoruz. Geçimini şoförlük yaparak sağlayan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Görüşmelere on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.14

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.32****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 10'uncu Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI(Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, toplantıda rahatsızlanan danışmana geçmiş olsun dileklerini ilettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Az önce bir rahatsızlık oldu Komisyonumuzda, bir danışman arkadaşımızı sanırım, kendisine geçmiş olsun dileklerimizi iletiyoruz. Doktorlar müdahale etti, inşallah önemli bir şeyi yoktur; bir an önce sağlığına kavuşur, yine aramıza döner.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Ticaret Bakanlığı (Devam)

b) Rekabet Kurumu (Devam)

c) Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Dindar konuşuyordu.

Sayın Dindar, üç dakikanız vardı, sürenizi açıyorum.

MAHMUT DİNDAR (Van) – Baştan alalım Başkanım, baştan alalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen, buyurun Sayın Dindar.

MAHMUT DİNDAR (Van) – Ben de arkadaşına geçmiş olsun dileklerle başlamak istiyorum.

Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; fikirleri nedeniyle cezaevlerinde tutulan tüm seçilmişlerimizi ve halkımızı selamlıyorum.

Bugün 1 Kasım dünya Kobani günü. Bugün dünyanın tüm toplumları Kobani İŞİD vahşetini tarihe gömen kadınları selamlıyor. Bizler de halkları ve toprakları için onurla mücadele verirken yaşamını yitirenleri saygıyla ve rahmetle anıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugün Ticaret Bakanlığı bütçesi için buradayız ancak AKP iktidarı ülkede tüccarı ve esnafı iflasın, borcun, kredi yükünün altında ezdirmiştir. Türkiye ürettiğinin çok üzerinde tüketen, dış ticaret açığı olan bir ülke hâline gelmiştir. Erdoğan'ın mucidi olduğu faiz teorisi birçok kur şokuna neden olmuş, dolar ve euro almış başını gidiyor. Bu süreçte enflasyon resmi verilerle bile yüzde 100'ü aşmıştır, gerçek enflasyon verileri ise çok daha fazladır. Yurttaşların yüzde 80'inden fazlası yoksulluk sınırının altında bir gelire yaşamaya çalışıyor.

Esnafın temel sorunları zamlar, kira artışları, faturalar, borçların ödenmesi ve sürekli artan vergilerdir. Küçük ve orta ölçekli işletmeleri olan esnaf da tüm emekçiler gibi kira, fatura, gıda ve giderleriyle baş edemiyor. Halk yoksullaştıkça küçük esnafın geliri de azalıyor. İflas eden esnaf sayısı her geçen gün hızla artıyor. 2022-2023 arası 88.731 iş yeri kepenk kapatmak durumunda kalmıştır.

Sektörel olarak ele aldığımızda, bazı esnafın sorunlarının da giderek büyüdüğünü görüyoruz. Geçimini şoförlük yaparak sağlayan taksi, minibüs, nakliye şoförleri vergi dairesi gibi vergi ödemektedir. 14 Mayıs seçimlerinden önce 20 TL'nin altında olan akaryakıt fiyatları şimdi 40 lirayı geçmiş durumdadır. Hükümet, kendi neden olduğu bütçe açığını akaryakıtta sürekli zam yaparak kapatmaya çalışıyor. Akaryakıtta her gün yapılan zam yetmemiş ki AKP iktidarı motorlu taşıtlar vergisini 2 katına çıkardı. Millet evine bir ekmek bile alamazken devlete 2 kat vergi vermek zorunda kalmıştır. Lokanta, fırın sahibi esnaf un, yağ, et, işçilik, yakıt ve fatura maliyetleriyle boğuşmaktadır. Hal esnafı ve pazar esnafı akaryakıt zammı etkisiyle sebze ve meyve alamaz duruma gelmiştir. Et fiyatları bir yıl içinde yüzde 200'den fazla arttığından çoğu memur, emekli, asgari ücretle geçinen halkımız kasabın önünden bile geçemez duruma gelmiştir. Galeri ve emlak alanındaki esnafın bazıları fahiş kârlar elde ederken birçoğu ise uzun süredir hareket edemeyecek duruma gelmiştir.

Fiyatların aşırı spekülatif olması, herkesi iş yapamaz duruma getirmiştir, fatura ise halka çıkarılmıştır. Bugün esnaf satış yapamayacak, yurttaş da alım yapamayacak duruma gelmiştir. Ülke genelinde zincir marketlerin haksız rekabete yol açtığı, küçük esnafı yok ettiği bilinmektedir. Teşvik ve desteklerin büyük işletmelere daha çok verildiğini biliyoruz. Ticaret Bakanlığı bütçesinde krizle mücadele eden esnaf için kira desteği, düşük faizli kredi ve vergi affı imkânı kullanılmalıdır. Tekelleşen zincir marketler sınırlandırılmalıdır.

Değerli milletvekilleri, Van'ın İran'la kara sınırı 295 kilometre olmakla birlikte Çaldıran, Özalp, Saray ve Başkale ilçeleri İran sınırında yer almaktadır, buna rağmen sadece Saray'da Kapıköy Sınır Kapısı sorunlu da olsa çalışmaktadır. Van'daki Kapıköy Sınır Kapısı başta olmak üzere bölgedeki sınır kapılarına ticareti ve turizmi zorlaştırmak amacıyla birçok işlem yapılmaktadır. Vanlı esnafın sınır kapılarına ilişkin talepleri çok açıktır: Kapıköy Gümrük Kapısı'nın transit geçişe açılması, Kapıköy Gümrük Kapısı'na tam donanımlı laboratuvar yapılması, Başkale Gelincik Sınır Kapısı'nın açılması, Çaldıran Çilli Sınır Kapısı'nın faaliyete açılması ve İran konsolosluğunun Van'da olması, Türkiye ve İran'da ortak organize sanayi bölgesi kurulması. Gene turizm esnafının bu potansiyelden yararlanması amacıyla bir çalışma yapılmalıdır.

Hakkâri ve Van'da başta olmak üzere hiçbir sınır şehrimiz sınırın diğer taraflarıyla sosyal, kültürel, dinsel, etnik bağlarının avantajından yararlanamıyor. Bu yapay sınırların bir tarafında Kürtler yaşıyor. Kabul edin ya da etmeyin, ulus devletlerin sınırlarına rağmen halkların tarihsel ve toplumsal bağları sınırları aşacak kadar köklüdür.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Nermin Yıldırım Kara, söz talebiniz var.

Beş dakika.

Buyurun.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Kıymetli Bakanım ve sevgili arkadaşlar; Hatay ilinin, deprem bölgesinin bir milletvekili olarak Sayın Bakanımıza öncelikle kendilerini Hatay'da ağırladığımız için teşekkür ederiz ve birçok konuyu kendileriyle müzakere etme fırsatımız olmuştu ancak bazı gelişmelerin tekrar üzerinden geçmemizde fayda olacak diye düşünüyorum.

Özellikle birçok bakanlığa, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına, Maliye Bakanlığına, Ticaret Bakanlığına biz KOBİ'ler için, esnaflar için birçok tutanak tuttuk, zayi olan malları, ham maddesi, demirbaşı, makine teknik ekipmanıyla alakalı olarak birçok tutanak tuttuk ve sonuçta devletin kurumuna, Bakanlıklarına bu belgeleri teslim ettik. Neydi bunlar? Zarar gören ham maddeydi. Dolayısıyla bunları belli bir fiyatlama, belli bir rayiç bedel üzerinden fiyatlandırarak bunları tutanak hâline getirdik. Şimdi, esnaflarımız ve KOBİ'ler, şirketler bunların akıbetiyle ilgili bizden bilgi beklerler.

Özellikle Hatay'da bazı sektörler var ki gerçekten çok büyük bir teşvik, muafiyet ve istisnaya konu olmak zorunda ve gerçekten ihtiyaç duyduğumuz bir filtre sektörü var, en temel girdisi ham madde ve sentetik esaslı malzemelerdir. Filtre sektörünün kalbi İskenderun ve Hatay'dadır. Bunların kâğıt ve sentetik esaslı bu ham maddeye erişiminde hem nakliyeden kaynaklı hem tedarik zincirinden kaynaklı birtakım sıkıntıları oluyor. Dolayısıyla bu sektörde, Hatay'da deprem ilinde olmamız ve deprem bölgesindeki bu süreç hiç bitmedi ve üretim ve ihracat hiç durmadan bu sektörde devam etti. Dolayısıyla bu sektörün çok ciddi bir şekilde desteklenmeye ihtiyacı var. İhracatçı olan bu firmalar dövizlerini yüzde 40 İBKB'ye bağlı olarak mevduat hesabına aktardıklarında zor zamanlar yaşıyorlar, sebebi şu: Çünkü kâğıdı ve sentetigi gidiyor, tekrardan TL'ye çeviriyor, dolarını tekrar almak zorunda. Yine, transferlerin çoğu bu ham maddeler, o yüzden yüzde 40 Merkez Bankasına satışının özellikle deprem illerindeki mükellefler için göz ardı edilmesi ivedilikle bizim tarafımızdan istenilen hususlar.

EXIMBANK finansman araçlarına, özellikle kredilerine elbette yeşil dönüşümü önceleyen, katma değer yaratan veya teknoloji katma değeri olan ürünlere finansman elbette daha kolay ulaşabiliyor ama deprem illerinde, özellikle mücbir sebebi konuşmuştuk Sayın Bakanım, bu 30/11'e ertelendi fakat hem meslek mensupları hem de mükellefler açısından 30/11 sağlıklı bir tarih değil, 31/12/2023'ten itibaren biz bunun iki yıl süreyle ötelenmesini istemiştik. Bunun sebebi de, gerçekten, defter ve belgelerini kaybeden, deprem ilinde çok zayıt yaşayan mükelleflerin varlığı. Bu bakımdan biz -yine söylüyorum- 31/12/2023'ten itibaren iki yıl süreyle bunun ötelenmesini istiyoruz. Fakat şunu da... Finansmana erişimde bankaların 2022 bilanço ve gelir tablosu ortaya çıkmadığı için, beyannameler verilmediği için firmaları finansman açısından da kısıtlamalarına yönelik bir kolaylığın yapılmasını istiyoruz. Çünkü bilançoğu görmedikten sonra banka size kredi vermiyor. Fakat biz mücbir sebebi istiyoruz, burada paradoksa düşmek istemeyiz, bunun bilinci içerisindeyiz yani biz öteleme istiyoruz ama krediye ulaşmada da özellikle deprem illerinde finansmana ve krediye ulaşmalarıyla alakalı olarak kolaylık talep ediyoruz.

Bunun dışında, kredi limitlerinin artırılabilmesi için özellikle Kredi Garanti Fonunun daha aktif bir şekilde firmalara destek olmalarını talep ediyoruz çünkü mali tablolar bozulduğu zaman şirketler başka yönlere evriliyorlar. Nasıl? Örneğin şirket kuruyorlar, başka başka şirket kuruyorlar; o bakımdan bunların öncelenmesi.

Ayrıca, bizim narenciye ve mısır üreticilerimiz, özellikle çiftçilerimiz Hatay'da, eminim diğer illerde de bunu Türkiye geneli için düşündüğümüzde ama buradan narenciye ve mısır üreticisi için Ticaret Bakanlığından destek istiyoruz, bir taban uygulaması istiyoruz, ton başına teşvik istiyoruz. Narenciye üreticileri gerçekten çok zor durumda; sıfır lira dalında limon, maliyeti 2,5 lira mandalina.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kara, bir dakika ek sürenizi veriyorum.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) – Bu bakımdan, narenciye üreticisi ve mısır üreticisi gerçekten Hatay’da çok zor durumda, buna mutlaka eğilmek zorundayız. Ben aynı zamanda belki Bakanlığınızla ilgili değil ama Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; her söylediğimiz her bir kelime deprem için, belki siz birlikte olan bu icra bakanlıklarının bir arada olmasını gerektiren bir üst kurula da bizim ihtiyacımız var. Çünkü mükellef için bir şey söylüyoruz, işçi için eksik kalıyor; o bakımdan, bu 3-4 icracı bakanlığın bir arada bir üst kurulla oturarak, toplanarak bu icra makamını ve yapılacak işleri daha düzenli ve planlı bir hâlde daha hızlıdan çıkması için sizin bu düzenlemeleri yapmanıza deprem bölgesi olarak ihtiyacımız var diyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi Şeref Arpacı Bey, buyurun.

Süreniz beş dakika.

ŞEREF ARPACI (Denizli) – Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlarım, Komisyon üyesi çok değerli milletvekilleri; bugün ilkokula giden öğrenciden en büyük sanayi kuruluşunun patronuna kadar herkesin gündeminde enflasyon var. Fakat ne yazık ki enflasyonla topyekûn bir mücadele içinde değiliz. Her bakanlık, her görevli bir mücadele içinde ama ne yazık ki toplu bir mücadele yok. Çok yakın zamanda burada Merkez Bankası Başkanımız Sayın Gaye Hanım’ı ağırlamıştık, kendisinin sunumunu dinledik ve o sunumda enflasyonun aslında Haziran 2024’e kadar devam edeceği, para sıkılaştırma politikalarının devam edeceği ve işsizliğin de artacağı yönünde bir raporlaması oldu. Şimdi, Merkez Bankamız tabii, para sıkılaştırma politikalarıyla talep enflasyonunu yönetmeye çalışıyor. Burada biraz da amaç aslında parayı, kredileri kısıp esnaf sıkışsın ve elindeki malı ucuza satsın, fiyatlar düşsün yaklaşımı. Tabii, bu böyle bir enflasyonla mücadele yöntemi olamaz, çok da zarar verir. Zamanında da gıda enflasyonu ile mücadele için açılan tanzim satış noktaları ve soğan depolarına yapılan baskınlar ne kadar başarılı olduysa bu mücadele de ancak o kadar başarılı olur diyorum. Fakat 2024’e kadar enflasyonun devam edecek olması ve sıkılaştırma politikasının da devam edecek olması aslında bizi stagflasyon dediğimiz hem yüksek enflasyon hem de durgunluğun olduğu bir ortama da çekeceğini düşünüyorum. Dolayısıyla Bakanlığımızın bununla ilgili yani stagflasyonla ilgili nasıl bir çalışması olacak, nasıl destekler verecek, neler planlıyor 2024 yılında? Bunları da sizden duymak istiyoruz.

Şimdi, “talep enflasyonu” dedik fakat bununla ilgili tek taraflı bir mücadele var. Biliyorsunuz, 2022 Ağustos ayından 2023 Mart ayına kadar yaklaşık dokuz aylık süreçte döviz sabit tuttuk, faizleri düşürdük fakat üretici enflasyonu yüzde 150 seviyelerinde oluştu, tüketici enflasyonu ise yüzde 85’i hatırlıyorsunuz. Yani sadece faizle ve sadece döviz tutarak enflasyonda bir başarı sağlayamadık çünkü o dönemde doğalgaza 12 kat, elektriğe 8 kat, işçiliğe ise 4 kat zam yapıldı. Yani seçim döneminde olduğumuz için hane halkına yapılmayan, hanelere yapılmayan zamlar sadece sanayicinin sırtına bindirildi dolayısıyla bir fabrikada çıkan her şeye zam geldi. Bakın, o dönemde sütün fiyatı 8 lira iken peynirin kilosu 120 liraya çıktı. Bu, peynire olan talepten kaynaklanmadı; bu, üreticiye yapılan zamlardan kaynaklandı. Demem o ki ne yazık ki maliyet enflasyonu ile ilgili de mücadele edilmesi gerekiyor. Bu biraz önce söylediğim dönemde ne yazık ki bu mücadele yapılmadığı için enflasyonun yüzde 150’lere çıkması ve döviz baskılandığı için de döviz bazında da müthiş bir enflasyon ortaya çıktı. Bakın, o dönemde, Aralık 2022, Ocak 2023 aylarında biz rakiplerimize göre en pahalı elektriği kullandık. Elektrik fiyatı o dönemde Türkiye’de 23 sent, Çin’de 12 sent, Pakistan’da 8 sent, Mısır’da ise 6 sentti. Dolayısıyla Türkiye’de üretilecek olan birçok ürünü de ne yazık ki ithal edilmesi noktasında cari açığı da yükseltecek adımlar atılmış oldu. Dolayısıyla buradaki para politikalarındaki yanlışlar bizi buralara getirdi.

O dönemde, bakın, yılın ilk üç ayında, ilk çeyreğinde, özellikle tekstil sektöründe -EYT'liler düşüldüğünde- işten çıkarılan kişi sayısı tüm Türkiye'de yaklaşık 150 bin kişi. Ege Hazırgiyim Konfeksiyonu İhracatçıları Birliği Başkanımız Jak Eskinazi'ye göre bu rakam yaklaşık 500 binleri bulacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Arpacı, bir dakika ek sürenizi veriyorum.

ŞEREF ARPACI (Denizli) – Şimdi, tekstil sektörü ve hazır giyim sektörü önemli çünkü hem ihracata kilo bazında katkısı çok yüksek hem de kadın çalışan sayısı çok yüksek. Dolayısıyla Türkiye'de en önemli istihdam yaratan sektörlerin başında geliyor fakat son dönemde yapılan bir yanlış da buradan vurgulamak istiyorum. Biliyorsunuz, pamuk, iplik ve kumaşa, ham kumaşa ayrıca bir vergi getirildi yani dâhilde işleme belgesi olmayan Türkiye'de üreticilere yüzde 10 daha bir vergi artışı geldi. Bunun da özellikle hazır giyim sektöründe, yine Türkiye'de bir zam yapılacağı ve satış fiyatlarını etkileyeceğini de göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Yani biz fiyatların yükselmesini sadece vergi politikalarıyla ve vergiyle düzenlemeyeceğimizi buradan ben tekrar belirtmek istiyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Abdurrahman Başkan, beş dakika süreniz, buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Değerli Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Komisyon üyelerimiz, Bakan Yardımcılarımız; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Konuşmanın hemen başında kahraman atalarımızın bizlere emanet ettiği Türkiye Cumhuriyeti devletini “Türk asrı ile Türkiye Yüzyılı vizyonu” ve “Yüksel Türk, senin için yüksekliğin hududu yoktur.” parolasıyla daha yükseğe ve daha ileriye taşımamızın en büyük hedefimiz olduğunu belirterek başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere şehitlerimize rahmet diliyor, gazilerimizi minnetle anıyor, Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutluyorum.

Sayın Bakanım, serbest bölgelerin rekabet ortamındaki dünya ticaretinden daha fazla pay almak isteyen özellikle gelişmekte olan ülke ekonomilerine yüksek katkı sağladıkları bir gerçektir. Etkin olarak uygulandıkları dönemlerde gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret hacmi, ödemeler dengesi, sanayileşme, teknoloji transferi, istihdam, ithalat ve ihracatı kolaylaştırma gibi konularda kuruldukları ülkelere önemli yararlar sağlamışlardır. Antalya Serbest Bölgemiz kendine ait 2 adet 200 metre uzunluğunda yükleme-boşaltma limanı ve yat sektörü için toplam 285 metre uzunluğunda rıhtımlarının yanı sıra Antalya Havaalanı'na 25 kilometre mesafede ve otoyol bağlantı ağlarının yanında olması nedeniyle 783 bin metrekarelik alanıyla önemli bir lojistik üs konumundadır. Antalya Serbest Bölgemize 29 tanesi yabancı sermayeli 89 tane firma hizmet vermektedir. Bu firmalardan 50 tanesi yat sektöründe hizmet verirken, 13 firma elektronik, 6 firma metal inşaat, 5 firma medikal, 2 firma tekstil, 2 firma tarım ve 11 firma da diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir. Ülke ekonomimize hizmet eden Antalya Serbest Bölgemizin ticaretinin yüzde 70'i üretim bazlı olmakta ve 2023 yılı sonunda ise inşallah 1,1 milyar dolar ticaret hacmine ulaşmış olacaktır.

Sayın Bakanım, Antalya Serbest Bölgemiz yat sektörü için son derece önemli olan 2 bin ton ve 90 metreye kadar yatlarla hizmet veren “ship lift”, 560 ton taşıma kapasiteli “travel lift” ve 285 metre uzunluğunda yat bağlama rıhtımlarıyla 25 bin metrekare açık alana sahip yat bakım-onarım sahası yatırımlarını 2021 yılında tamamlamış olup Türkiye'de tek ve Doğu Akdeniz çanağında en kapasiteli ve modern yat üretim ve bakım-onarım merkezi hâline gelmiştir. Rakamlarla ifade etmek gerekirse, 2022 yılı sonunda 6.400 olan çalışan sayısı 2023 yılı Eylül ayı sonunda 7.400 kişiye çıkmıştır. Antalya

Serbest Bölgesi 53 ilin ihracat değerlerinden daha fazla ihracat yaparak tek başına ihracat üssü olma özelliğini taşımaktadır. Türkiye’de ihracatın ortalama kilogram değeri 1,60 dolar olurken Antalya Serbest Bölgesi’nde yat sektöründe 45 dolar, elektronik sektöründe 40 ila 145 dolar, medikal sektöründe 8 ila 140 dolar arasında değişmektedir.

Sayın Bakanım, bu veriler ışığında sadece turizm ve tarım şehri olmadığımızı ve ticaret açısından da önemli şehirlerinden biri durumunda olan Antalya’mıza yeni bir serbest bölge kurulması ve mevcut serbest bölgenin büyütülmesi elzem olmuştur. Bununla ilgili önümüzdeki süreçte bir projeniz ya da bir planınız var mıdır? Öncelikle bu konuda atacağımız adımlardan emin olarak şimdiden sizlere teşekkür etmek istiyorum.

Bir başka önemli husus da Çek Kanunu konusudur Sayın Bakanım. Belki basında, gazetelerde izleme fırsatınız olabilir, Antalya’da son haftada 900 milyon TL civarında bir çek yolsuzluğuyla karşılaşılmıştır. 7-8 tane firma kuruluyor, firmalar kendi aralarında para çeviriyorlar ve bu çeklerle ödemeler yapıp sonra Findeks değerlerini 1.000’e çıkartıyorlar. Baktığınızda, bu firmaların bütün Findeks değerleri 1.000 ama bu firmalar Antalya’da çividen gübreye, MDF’den mobilyaya kadar 900 milyon liralık mal almışlar, bankalar da bunlara limitsiz ve sınırsız çek vererek bu dolandırıcılığa dolaylı olarak alet olmuşlardır. Çekin üzerine limitsiz rakam yazabiliyorsunuz ve bir firmaya 10 koçan, 15 koçan çek veriliyor. Bu konu çok acil olmak üzere, Türkiye’de özellikle ticaretin, KDV’nin de yüzde 20’ye çıktığı bir dönemde hem KDV’siz satışlara hem de bunun dışında özellikle çekler tarafından yapılan yolsuzluklarla esnafımızı dolandırılmakta ve mağdur olmaktadır. Şu anda yargımız ve polisimiz bu konuda çok ciddi anlamda çalışmaktadırlar. Bu Çek Yasası’nda sizin de Bakanlığınız döneminde, inşallah, bu düzenlemenin yapılarak Türk ticaretinin önündeki en önemli engelin aşılması umut ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Başkan, bir dakika ek süreniz var.

Buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Gece gündüz mesai gözetmeksizin Türkiye Yüzyılı vizyonu ile çalışan başta Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza ve bürokratlarımıza şükranlarımızı sunuyor, bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Şimdi söz sırası Ömer Fethi Gürer’de.

Buyurun.

Süreniz beş dakika.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

En az 128 ülkeden ürün ithal ediyoruz. 28 gıda ürününde arz açığımız nedeniyle ciddi ithalat yapılıyor. İthalat zorunlu hâlde haksız rekabeti önleyecek bir anlayışta yapılabilir, piyasada fiyat dengelemesiyle de olsa kısmen düşünülebilir. İthal ürünün yerli ürünle rekabet edip kimi üründen daha yüksek fiyatta rafta yer aldığı da görülüyor. Ürün güvenliğini artırması için yerli üretimin korunması, ithalat bağımlılığının azaltılması hedef olmalıdır. AKP iktidarlarıyla ithalatçı bir anlayışla tarım tüketilmektedir. Gıda güvenilirliğinde sorunlu noktadadır. İthal ürünlerde Akdeniz sineği, domates güvesi gibi zararlılar da ülkeye ithal edilmiştir. Bunların yarattığı büyük zararlar da oluşmuştur. Bunlar

gerekli biçimde gümrük girişlerinde kontrol edilse bu sorunlar oluşmayacaktı. Ayrıca, canlı hayvan ve et ithalatı bu yıl patlamıştır. Geçmişte hasta hayvan ve bozuk löp etlerin “Kontrolü yapıldı.” denilerek ülkemize girdiğinin örnekleri vardır. Bunun için de bu konuda denetimler daha da artırılmalıdır.

Güncel verileri sizlere soruyoruz, ya TÜİK’i adres gösteriyorsunuz ya da “ticari sır” diyorsunuz. TÜİK’te ise bu yılın verileri yok. Şimdi soruyorum: On ayda ne kadar canlı hayvan, ne kadar et ithal edildi? Ne kadar döviz yurt dışına gitti? Bunu ithal edenler kimler? Bunların kamuoyu tarafından bilinmesinde yarar var. Gümrük vergisi sıfırlanarak 2022 ve 2023 yılında ne kadar gümrük vergisinden vazgeçilmiştir? İthal edilen gıda ürün çeşit sayısının bu yıl ülkelere göre dağılımı ne kadardır? İthal üründe amaç fiyat dengelemek olduğu hâlde yerli üründen daha pahalı olarak raflarda yer alması neden önlenmemektedir? Zeytin ağacı olmayan ülkeden zeytin yağı ithal ettiğimiz gibi, ülkemizin bir ili kadar olan yerden de canlı hayvan ithal etmek nasıl bir anlayıştır? Bunlarla ticari anlamda kurulan siyasi ilişkilere yönelik ülkemizin gıda olayı riskli noktaya doğru taşınmaktadır. Kooperatifçilik sil baştan ele alınmalıdır. Kooperatifçilik neredeyse anlamını, içeriğini, var olan durumunu yitirmiş durumdadır; adı kooperatif, uygulamada kooperatif olmaktan başka her noktaya sürüklenmiştir. ÇUKOBİRLİK gibi, TARIŞ gibi, ANTBİRLİK gibi Trakya Birlik gibi kuruluşların içinin boşaltılması ayrıca ülkede o anlamdaki çiftçinin, üreticinin desteklenmesi yanında, tüketicinin korunmasını da sonlandırmıştır.

Piyasa denetimleri yetersizdir. Bu anlamda yapılan denetimlerde göstermelik işler yapılmakta ama gerçekçi anlamda, vatandaş rafa gittiğinde fiyatın neredeyse her gün değiştiğini görmektedir. Önce fiyatlar yükseltilmekte, sonra göstermelik olarak fiyatlar düşürülmektedir. Ne kadar gıda ürünü ithal edilmiştir? Bunların hangisi bozuk veya ne kadarı yurt dışına iade edilmiştir? Bu verileri de açıklarsanız memnun oluruz.

Fahiş fiyatla mücadele ettiğinizi söylüyorsunuz. Fahiş fiyat ne? Tarlada kilosu 1 lira olan kavun, bir saat ötede kamyon üzerinde 10 lira, zincir markette 16 lira. E, bunun kilo fiyatı 1 liradan 16 liraya geliyorsa burada fahiş fiyat var mı, yok mu? Ekmek artık çeşit çeşit, renk renk, tanımlı; kilosu 30 liradan 130 liraya kadar ekmek var. Bu ekmeklerin bu kadar renklendirilip vatandaşın bir yerde ekmek üzerinden de soyulduğu bir gerçek. Keza, akaryakıt istasyonunda sabah gelirken baktım, simit 13 lira, poğaçaya 20 lira. AVM’ye gittim, bir bardak çay 23 lira; “fahiş fiyat” dediğiniz rakamları bunları kapsıyor mu, kapsamıyor mu? Bu bağlamda, nasıl bir değerlendirme içindesiniz? Damacana su geçen sene 16 liraydı, bu yıl damacana su 60 lira. E, damacana su 80 kere dolar, bir damacana 80 kere dolmada bir kapağı ile nakliyesi bu kadar fiyat artışı getirir mi? Çoğu da 150 kere doldurur; ne denetimi var, ne kontrolü var; vatandaş ne yapsın, çaresizlikle o suyu da tüketiyor ama bari fiyatı olsun, denetlensin.

2002 yılında 45 olan AVM sayısı sayenizde her ilçeyi bırakın köylere kadar indi. 5 büyük marketin şube sayısı 35 bini geçti. En azından yerel ürünlerin bu markette satış zorunluluğu getirilsin ki oradaki üretici korunsun, kollansın.

Bir de şu otomotiv yetkili servisler var yani arabayı içeri sokmaya korkuyorsunuz, neredeyse aldığımız fiyata araba tamir edilir hâle geldi. Bunlara bakan, çeken kimse yok mu? TÜVTÜRK var; onun fiyatını çıkarmıştım, 2017’de 191 liraydı, şimdi olmuş 1.130 lira.

CAVİT ARI (Antalya) – Soygun, soygun! Soyuluyor vatandaş.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ya, bu TÜVTÜRK’ün bütün ekipmanı, makinesi, bilmem orada olan her şey zaten kamu olarak verilmiş; orada adam beş dakikada bu kadar parayı nasıl oluyor da doğal olarak almış oluyor?

Bu DİR kapsamında ithal edilip ihraç edilen ürünün toplamı ne? Bunlarda, ithal edilen ürünlerde -biraz evvel de söylediğim zaman- gümrükle ilgili sınırlama...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, ilave bir dakika süre veriyoruz size.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başkan, söyleyecek çok söz var da bizim süremiz beş dakika olunca...

Bir konuya daha gireceğim. Rekabet Kurumu Başkanı sanırım buradaydı, gitti arkadaşımız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Rekabet Kurumu Başkanı nerede arkadaşlar?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şöyle bir şey yaptırmış, sağ olsun, bir kitap yaptırmış. Burada “100’üncü yılı” yazınca...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye.

Rekabet Kurumundan kim var arkadaşlar? Nerede Başkanımız?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Biraz evvel buradaydı; neyse iletirler Başkanım, vaktimi de şey yapmayalım. Gelir mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şimdi, Rekabet Kurumunun şu kitabı dağıtıldı, güzel. İçini açınca, 100’üncü yılı anan adam bir Atatürk resmini koyar, kendi resmini koymuş. Şimdi, işe buradan baktığımız zaman, zaten içindeki diğer verileri de değerlendirdiğimizde, Rekabet Kurumu kendisi kendisinin dışındaki kurumlarla rekabet edip en kaliteli anlamda en pahalı ürün bastırmış. Ya, bir şeyleri sen önleyeceksen önce kendinden başla, şunu daha mütevazı biçimde yaptır, bize de getir. O anlamda, içindeki söylediği kesilen cezaların kaç mahkemeden döndü, bu konuda da bir veri yok. Acaba kestikleri cezaların hepsi ödendi mi ödenmedi mi? Bunun da bir açıklanması ihtiyaca muhtaç çünkü cezayı yazmak önemli değil, cezayı tahsil etmek önemli. Ayrıca, buradaki kurumları ben inceledim, hepsi marka ürünler yani kayıt dışından filan bir şey yok ama bu marka ürünlerinde kesilen cezalar sinek vızıltısı gibi, bir anlamı yok. Önemli olan raftaki ürünün Rekabet Kurumu tarafından vatandaşa uygun fiyata...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Son cümleyi söyleyeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, iki dakika daha verdim. Soru-cevapta da vereceğiz.

Buyurun, toparlayın lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Rekabeti yaratan şartları oluşturanlar esnedikleri için örneğin, marketlerin üstüne gidiliyor, marketler göstermelik indirim yapıyor, sonra -ben o marketlere çok giden bir adamım, genelde yaşamım sokakta olduğu için, insanların içinde olduğu için- bir bakıyorum, o fiyat cezanın sonrasında daha da artmış. Cezanın sonrasında o fiyat artacaksa niye Rekabet Kurumu oraya ceza yazsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Soru-cevap kısmı yapacağız Sayın Gürer. Soru-cevap kısmında da vakit vereceğiz size.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Sayın Türker Ateş...

Süreniz beş dakikadır.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, Saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli milletvekillerimiz, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün çok önemli bir Bakanlığın bütçe görüşmesini yapıyoruz, Bakanlığımızın başarılı olmasını canıgönülden istiyorum fakat ülkemizin de ekonomik durumunu dile getirmek isterim. Bir süre önce ülkemizde “Yeni Ekonomik Model” “Türkiye Ekonomi Modeli” isimleri altına riskli deneyler gerçekleştirildi. Bu çerçevede, malum, TL kur karşısında hiç olmadığı kadar değersizleştirildi. Hepinizin bildiği gibi, normal şartlarda faiz arttığında enflasyon düşer. Dünyada hem faizin hem de enflasyonun yükseldiği sadece 2 ülke var; biri biz, diğeri Arjantin yani işimiz zor, işiniz zor. Tarihi seviyelere ulaşan enflasyon ve TL’deki değer kayıpları toplumun her kesiminde büyük darboğaz yarattı. Tüketicinin alım gücü eridi, esnaf ürün fiyat etiketlerini değiştirmeye yetiştiriyor, işletmeler öngöründe bulunup vadeli satış yapamıyor, ihracatçı bozuk düzen içerisinde rekabet edemiyor; sonucu da işletmelerin iflası ve hızla artan işsizlik. Ticaret güven ortamını sever, istikrar çokça önemlidir. Ülkemizde özellikle fiyat istikrarının sağlanmadığı gerçeği ortada ancak enflasyon verilerinde mücadeleler sözde kalıyor. İktidarın faiz artışına dayanan politikaları şirketleri kredisiz ve çalışanları işsiz bırakıyor. TOBB verilerine göre son üç ayda 19 bin şirket kapatıldı ya da tasfiye işlemi başlatıldı. TESK verilerine göre de 27 bin esnaf faaliyetlerine son verdi. Temmuz ve ağustos aylarında en az 275 bin kişi işsizlik maaşına başvurdu.

Ayrıyeten, deprem bölgesine de bir atıfta bulunmak isterim. Deprem bölgemiz hâlâ imkânsızların içerisinde -bu elimizde- mücbir sebebin uzatılması kaçınılmazdır. Vergi indirimleri sağlanmalıdır, özel teşviklerle tekrar oradaki hayat düzenlenmelidir, iş hayatı düzeltilmelidir.

Enflasyonla mücadelede güven yok, vatandaş enflasyon artış sürecinin korkusuyla tüketimi öne çekmeye başladı, “İyileşecek.” dendi fakat geline nokta cari açık tırmanıyor. Bu politikalar ne enflasyon ne de cari açığı kontrol altına alabilir. Hedef politikalarımız da çok enteresan. 2028 enflasyonu 4,7 olacak. Bunu nasıl ölçtünüz, onu da merak ediyoruz. 2006 yılından beri enflasyon hiç yüzde 6’nın altına düşmedi. İhracatçının döviz satış yükümlülüğü de ilginç. İhracatçının artan girdi maliyetleri sorunu sürüyor. Ayrıca, ihracat bedellerinin Merkez Bankasından satın alma zorunluluğunun yarattığı ihracat için kur farkı sorunu sürüyor. Yüz seksen gün içerisinde ihracat dövizinin yurt içine getirmeyen firmalara soruşturma açılıyor, cezalar kesiliyor. Bugüne kadar kaç işletmeye ne kadar ceza kesildi, sormak isterim. Ayrıca, Sayın Bakana bu uygulamaların ne zaman sona ereceğini de sormak isterim.

Elimizde teknoloji de geriliyor. Rekabetçi nitelikli üretim ve yatırım mümkündür. Kalkınma planlarında tam 85 kez “dijital dönüşüm” ifadesi yer alıyor ancak bütçede AR-GE’ye ayrılan pay düşüyor. 2018’e göre yüksek teknoloji ürünlerinin ihracatımız içerisindeki payı da düşmüş durumda. Teknoloji üretimimiz ilerleyeceği yere geriliyor. Hükümet ihracatları hedefli ve selektif bir yaklaşım destekleriyle ileriye sürüyor, sonuçları göremiyoruz. Teşvik sistemine ilişkin analizlerin de bir an önce yapılması gerekir. KGF bizler için de çok önemli bir projedir. Krediyeye temin öncesinde bankalar isteksizdi, şimdi de bu yüksek faiz nedeniyle finansmana erişim de zorlaştı. Vergi artışları ve işletmelerin maliyetleri artırıldı. Ayrıca, EXISMBANK desteklerinin yetersizliği uzun zamandır dile getiriliyor. Tüm bu zorluklar içerisinde üretim ve ihracat için açılan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika süre ekliyorum.

Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) – 30 milyarlık KGF desteği hangi yaraya merhem olacak? Emisyon ticareti hâlâ kurulamadı. İhracatımız için büyük önem taşıyan Avrupa Yeşil Mutabakatı süreci kapsamında emisyon ticaret sistemi acilen oluşturulmalı ve ciddiyetle yönetilmelidir. AB pazarında fiyat rekabetine bir de karbon vergisi darbe vuracak, sürecin hızlandırılmasına ihtiyaç vardır. Gümrük birliğinde de işli adamlarımıza acil vizelerin oluşturulması noktasında da bir aksiyon alınması gerekmektedir.

Ayrıca, ilimle ilgili, Gerede’de kümelenmiş bir deri sanayisi var, bu sanayide kurban derilerinin sisteme girilmesine yönelik de bazı sıkıntılar var, kayıt altına alınması noktasında; burada 5 milyar liralık bir ekonomi büyüklüğünden bahsediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKER ATEŞ (Bolu) – Tamamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Uzatmıyorum Sayın Ateş, toparlayın, söz vermiyorum; ilave sürenizi verdim.

Buyurun.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) – Sürekli stok affı vesaire palyatif çözümlerle sorunun halının altına sürüklenmesinden artık bıktık, Sayın Bakanın ve bürokratların dikkatine sunmak isterim. Hazine Bakanlığıyla birlikte ortaklaşa çalışarak bu sorunun çözülmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, HEDEP Grubu’ndan Onur Düşünmez.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve saygıdeğer emekçi arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Az önce burada rahatsızlanan emekçi arkadaşımıza da geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Hepinizin bildiği üzere bugün 1 Kasım, IŞİD barbarlığına karşı insanlığın kazandığı zaferi selamlıyor, 1 Kasım dünya Kobani gününü kutluyorum.

Bugün burada Ticaret Bakanlığının bütçesi üzerine konuşuyoruz. Sezai Vekilim bir şeye değindi, Sayın Bakana bir hatırlatmada bulundu, dedi ki: “İşiniz çok zor.” Evet, maalesef işiniz zor ama vebaliniz de çok fazla. Biliyorsunuz ki bu bütçe öyle çetelerin, öyle şatafat yaşayan bir avuç yandaşın, mafyanın bütçesi değil, bu bütçe halkın bütçesi, bu bütçe üniversitelerde intihar eden gençlerin bütçesi, bu bütçe evine ekmek götüremediği için intihar edenlerin bütçesi, bu bütçe çocuğunu kurutma makinesiyle ısıtıp ısınma, barınma ihtiyacını gideremediği için intihar edenlerin bütçesi; bu yönüyle vebali hepimizin boynuna olan bütçeyi ince eleyip sık dokumak zorundayız.

Şimdi, biz bugün bu bütçeyle ilgili ya da Türkiye’nin ekonomik politikalarıyla ilgili cümleler kurmaya kalkışsak bize günler de yetmeyecektir bırakın saatleri ama gidişatı tek bir cümleyle de özetleyebiliriz, hepinizin bildiği “Türkiye Yüzyılı” evet, bir Türkiye Yüzyılı var ama bu Türkiye Yüzyılı Türk halklarının borç yüzyılı hâline geldi. Maalesef ki Türkiye uçuruma hızla sürükleniyor. Az önce örneğini verdiğim şatafat yaşayan, Lale Devri döneminin şatafatını saraylarda yaşayan yandaşlar, 5’li çeteler ve mafyalar bu ekonominin bir kısmını oluşturmakta, büyük bir çoğunluğunu ise ezici çoğunluğunu da maalesef ki halklarımız kendi canından, tırnağından artırarak bu yandaşlara, bu saray rejimine göğüs germekle uğraşmakta yani hepimiz toplanmışız, onları doyurmaya çalışıyoruz. Bu yönüyle Türkiye’nin 2 kutuplu olduğunu lütfen aklınızda bulundurun; bir tarafta azınlık avuç var, ilk defa iktidar tarafı burada azınlık, maalesef ki hepimize azınlık olduğumuzu hissettirmeye çalışıyor çünkü “Seçimde kazandık.” diyor, seçim başarısıyla halkların bütün ekonomik politikalarını yönetebileceğini, çoğunlukla el kaldır, indirle bütün bütçeyi dengeleyebileceğini düşünüyor.

Faiz her geçen gün ülkede artmaya devam ediyor, maalesef bir nas politika süreci vardı, dillerinden bir dönem nası düşürmeyenler bugün herhâlde bunu unuttular, şimdi yeni bir politikaya gittiler. Sadece Merkez Bankası değil bütün bankalar faiz artırımına gitti artık. Bu yönüyle zaten darboğazda olan halk daha da bir darboğaza çekildi ve maalesef şimdi halk diri diri toprağa gömülmek isteniyor.

Sadece 1 Ocak 2023 ile 18 Ağustos 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 59 artmış. Yine Ticaret Bakanlığının 2022 Faaliyet Raporu'na göre iflas eden esnaf sayısı 125.598, icra dairelerine ulaşan dosya sayısı ise 8 milyonu geçmiştir. Bu rakamlara baktığımızda her gün “nas” deyip insanları kandırırken asıl yaptığımız bu ülkeyi krize, insanları borç batağına sürüklemek olmuştur. 2023 yılının ilk sekiz aylık verilerine göre 71.500 esnaf kepenk kapatmak zorunda kalmıştır.

Bakanlığımız büyümeden, refahtan, dünya ekonomileri arasına girmekten bahsediyor. Eskiden bir gelenek vardı, kurumlar devlete bağlıydı, devletin kurumları vardı ve iktidar bu kurumlara hesap vermek zorundaydı. Nitekim adını bile anmaya utandığımız bir kurumumuz var, sizin o verileri sürekli paylaştığımız, bize dünyayı güllük gülistanlık gösteren TÜİK. TÜİK verileri... Lütfen, artık bundan vazgeçin, bu ülke büyümüyor, biz gittikçe batıyoruz çünkü bir ekonomi politikasının güven abidesi hukuki garantiden geçer, hukuk olmayan yerde sosyal devlet anlayışı da olmaz..

Değerli arkadaşlar, az önce rakamlarla anlatmaya çalıştığım icra dosyaları aslında ekonomimizin aynası. Başka bir konumuz var, 1 milyon ailenin çocukları sosyal yardımlarla okula gitmek zorunda kaldı bu ülkede ve bu 1 milyon ailenin çocukları maalesef ki aç karnasına okullara gidiyor. Biz bu bütçeyi o çocukları doyurmaya yettirmiyoruz, biz bu bütçeyi saraydaki bir avuç yandaş...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın lütfen.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – ...5’li çeteler için, bütün halkı da AKP iktidarına bağımlı kılmak için yapıyoruz ve bu nedenle bu bütçeyi kabul etmediğimizi belirtmek istiyorum.

Şimdi “Destek paketlerinde 20 Ekim sonrası 75 bin işletmeye 178 milyar kredi verdik.” diye övünenlere sormak istiyorum: Bu kadar teşvik ve kredi sağladınız madem, 30 milyona yakın insan neden iflasın eşliğinde? Cevap basit çünkü bu krediler sadece yandaşlara gidiyor.

Çok kısa da az önce sınır kapılarıyla ilgili Sayın Osmanoğlu'nun söylediği şeylere değinmek istiyorum: Şimdi, Derecik Sınır Kapısı'na değindi Sayın Osmanoğlu “Gidin, görün.” dedi; ben Hakkâri Milletvekiliyim, gittim, gördüm, açılış tarihi bile çok elzem, 10 Mayıs'ta açıldı, seçime dört gün kala; hâlâ yolu yok, konteynırlarda hizmet sağlanıyor, araç giriş çıkışına izin verilmiyor, ticarete izin yok, hafta sonları kapalı. Esendere Sınır Kapısı'na gelelim, 1'er kilo gıda malzemesi yolcu beraberinde getirebiliyor, onun dışında ticarete geçiş yok, 50 araç...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Sayın Başkan, çok az kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Düşünmez, süreniz doldu.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – “Süre vereceğim.” demiştiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Fazla da verdim size süre.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Çok az kaldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Süreniz bitti.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Sadece bir şeye değinmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Organize sanayisi olmayan tek ili milletvekiliyim ben, Hakkâri’de organize sanayi bölgesi yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sanayi Bakanımız gelecek, oraya gelin, bunları dile getirin.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – “Ticaret Bakanının vebaliyle ilgili konuşma...” dedim, Ticaret Bakanının yükümlülüğü, maalesef ki nereye elimizi atsak ticaretten geçiyor, ekonomimizden geçiyor; bu yönüyle...

Süre verdiğiniz için, sabrınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Düşünmez.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARINI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in Ticaret Bakanlığı ve diğer kurumların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hatiplerin, konuşmacıların, evet, bütçeyle alakalı eleştirilerine bir şey demiyorum yalnız burada kullandığınız dille alakalı İç Tüzük'e uygun şekilde hareket etmenizi size öneriyorum. Hiçbir zaman yaptığımız bütçeler saray rejimini doyurmak için, 5'li çeteler, mafyalar için değil. Bütçe yapma şekli bir taraftan toplarsınız, bir taraftan da bunu dağıtırsınız. Dolayısıyla bunu iyi yaptığımız müddetçe vatandaş size bunu yapma yetkisi verir, kötü yaptığımız zaman da değiştirir, başkasını getirir ve bu yetkiyi ona verir. Dolayısıyla eleştirilerinizi bütçeyle alakalı yapma hakkınız var ancak Türkiye'nin, Hükûmetin, devletin veya bizden önceki iktidarların hiçbir tanesinin ne çetelerle ne mafyalarla ne de onlara kaynak aktarmak için bir bütçe yaptığını düşünmüyorum, bu bizim dönemimizde de olmamıştır. Ben Bakanlık da yaptım Grup Başkan Vekilliği de, yaptım şu anda Plan Bütçe Komisyonu Başkanlığı yapıyorum. Bunun mutlaka...

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Sayın Başkan...

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bu bir değerlendirmedir Başkan ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir müsaade edin Sayın Tiryaki, bir müsaade edin. Siz düşüncelerinizi kayda geçiriyorsunuz, dolayısıyla ben de Komisyon Başkanı olarak bütçenin geneliyle alakalı mantığımı izah etmek durumundayım.

Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Ticaret Bakanlığı (Devam)

b) Rekabet Kurumu (Devam)

c) Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Ömer Karakaş'ın bir konuşması vardı, İYİ Parti Milletvekili.

Sayın Karakaş, buyurun.

ÖMER KARAKAŞ (Aydın) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri; Türkiye sorunlar ülkesi hâline gelmiş ancak biz bu salonda maalesef tıkanan ekonomiyi, istihdamı, üretimi, adaleti, demokrasiyi bütçeyle çözmeyi değil kamuda israfı kendine hak görenlerin, kendi konforlarının devamı için milletin cebine el uzatanların ve tüyü bitmemiş yetimin hakkına göz dikenlerin kendileri için hazırladıkları bütçeleri görüyoruz. İktidar, liyakati olmayan, zafiyet içinde keyfekeder yöneticilerle kurumları yönetiyor. Merkez Bankasının ani kredi büyümesi ve firma davranışı bir vaka analizi araştırmasıyla istihdam yaratılması için kamu bankaları üzerinden dağıtılan düşük faizli kredileri alan şirketlerin bu kredilerle fabrika yapmak yerine döviz satın aldığı ortaya çıkmıştır. 2022'nin ilk altı ayında kredi satış oranını artıran şirketlerin net döviz alımı yüzde 773 artmış durumda. Fazla kredi kullanan büyük şirketlerin net satışlarını bir önceki döneme göre yüzde 13,7; ihracatlarını ise yüzde 26,6 azalttıkları görülmektedir. İşin özü, ekonomi o kadar kötü yönetiliyor ki devletin parası nereye gidiyor belli değil. İktidarın kötü ekonomi yönetiminin faturasını milletimiz pazara her gittiğinde, alışverişe her çıktığında tıkr tıkr ödüyor. Çıkardığımız kanunlarla, getirdiğiniz rant vergileriyle bu salonlarda milletimizin sesi olup itiraz ettiğimiz tüm bütçe açıklarınızı yoksul vatandaşlarımızın sırtına yüklediniz. İktidar seçimlerden hemen sonra faizle ilgili söylediği tüm söylemleri yuttu, bugüne kadar uyguladığı ekonomi politikasından yine 180 derece dönüş yapmış durumda. Geçtiğimiz yıllarda “Kimse yastık altında döviz, altın bırakmasın, Türk Lirasına dönün.” kampanyası başlattığımızda dolar 3 TL'ydi, sonra 9 TL'ye çıktı. Sonrasında ise “Faiz sebeptir, enflasyon sonuçtur.” dediniz ve faizi düşürmekle beraber dolarda hızlı bir yükseliş oldu ve bir anda dolar 18,40 TL'ye yükseldi. Diğer taraftan, hızlı bir enflasyon artışıyla vatandaş perişan oldu. Şu anki döviz kurunu konuşmaya dahi gerek yok. Değersizleşen Türk lirası üzerinden ihracatta artış hedeflendi, tutmadı. Geldiğimiz noktada ise üreticinin girdi maliyetleri her geçen gün katlanarak artıyor. Şimdi hepimiz bir umutla Sayın Mehmet Şimşek'in şapkadın tavşan çıkarmasını bekliyoruz. Ülkemizde acilen fiyat istikrarının sağlanması gerektiği ortada. Bir ülkede her hafta pazarda fiyat değişir mi ama Türkiye'de değişiyor. Sokaktan rastgele birkaç kişi çevirip “Benzin ne kadar oldu?” diye sorsak bir kişi bile bilemez çünkü o da neredeyse her gün değişiyor. Ekonominin olmazsa olmaz kuralı güvendir. Güven; adaletle güvenmektir, hukuka güvenmektir, yönetime güvenmektir. Güven; özgürlüktür, kuvvetler ayrılığıdır, şeffaflıktır. Şimdi, bunlardan hangisi ülkemizde var? Bugün burada bir arada oturduğumuz Sayın Bakanın yarın sabah görevinden alınmayacağını garantisini kim verebilir? Herkesin kaderinin bir kişinin iki dudağı arasında olduğu bir ülkeyle kim ticaret yapar? Yabancı yatırımcı nasıl bu ülkeye gelir? Ülkenin bu hâle gelmesiyle yerli sermaye yurt dışına kaçıyor, yabancı sermaye ise ülkeye gelmiyor; sonuçta ise ülkede likidite sıkışıklığı ortaya çıkıyor.

Geçen hafta Meclis kürsüsünden de dile getirdiğim gibi, milletimiz yoksulluk sınırının altında açlık mücadelesi çekerken ballı maaşlarla hayatlarına devam eden bürokratlardan da biraz bahsetmek istiyorum. Sayın Bakanım, bilginiz var mı bilmiyorum ama maalesef, bu birçok maaş alan bürokratlar sizin Bakanlığınızda da mevcut.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Karakaş, toparlayın, ilave bir dakika süre vereceğim size.

ÖMER KARAKAŞ (Aydın) – Efendim, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben bir kez daha buradan sormak istiyorum: Ballı maaşları, huzur haklarını, primleri alırken okulların bahçesinde umutsuzluk yüzünden hayatlarına son veren gençlerimizden hiç mi utanmıyoruz? Çocuğuna yeni kıyafetler alamadığı için umutsuzluk içinde canına kıyan babalardan, torunlarına bayram harçlığı veremeyen dedelerden, parasızlıktan bebeğini doyuramadığı için yaşamına son veren annelerden hiç mi utanmıyoruz? Memleketi ikiye böldünüz; bir yanda açlık, sefalet, umutsuzluk; diğer

yanda kuş sütü eksik olmayan sofralar, şatafat, son model makam arabaları, bütçeden alınan üçlü beşli maaşlar, huzur hakları. Hem bu salonlarda hem de Genel Kurul kürsüsünde, sesimizin çıktığı her yerde bunları dile getireceğiz. Size tüyü bitmemiş yetimin hakkını yedirmeyeceğiz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sağ olun.

Şimdi Aşkın Genç, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AŞKIN GENÇ (Kayseri) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Bugün Ticaret Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz. Ben de bu konuyla ilgili düşüncelerimi ifade etmek istiyorum.

Ticaret dediğimiz olgu bir coğrafyada, merkezde, ülkede bazı bileşenlerin bir araya gelmesiyle gelişen bir başlıktır. Ticaretin en önemli bileşeni geçmişte lojistik kolaylığı ve insan gücü olarak tanımlanabilir ancak 2023 dünyasında ticaretin en büyük bileşeni AR-GE ve beyin gücü hâline gelmiştir. Buradaki temel çıktı da katma değer olarak görülebilir. Siz katma değeri yüksek ürün üreterek dış ticarete artıya geçebilirsiniz, ihracatı ithalattan daha fazla tutabilirsiniz. Buradaki AR-GE'nin temelini de eğitim oluşturur. Mühendislikte, bilişimde, eğitim alanındaki reformlar sizin ticaret hacminizi de etkiler. Ancak bugün ülkemizdeki temel akademik odak ne yazık ki başka bir disipline kaymış vaziyette. Eğitimin en önemli virajlarından biri olan lisede eğitim imam hatibe, akademiye en büyük alanlardan biri de ilahiyata ayrılınca AR-GE konusunda istediğimiz noktalara bir türlü gelemiyoruz. Tüm bunların üzerine bir de üniversitelerin durumunu kattığımızda tüm dünyanın üzerinde durduğu yapay zeka, robotik teknoloji ve bilişimdeki en önemli mühendislerimizi Avrupa'ya ve Amerika'ya kaptırıyoruz. Çok ilginç bir istatistik paylaşmak istiyorum: 2016 yılında Türkiye'ye dönen Türk vatandaş sayısı, Türkiye'den ayrılan Türk vatandaş sayısından fazlamış yani ülkemize bir dönüş mevcutmuş. 2022 yılına geldiğimizde ise bu istatistik tam tersine dönüyor, Türkiye'ye dönen kişi sayısı 94 bin, Türkiye'den ayrılan kişi sayısı ise 134 bin. İşte o 135 bin kişi bizim dış ticaret açığımızın önemli bir bölümünü oluşturuyor. Geçtiğimiz yıl -bir not olarak ilave etmek istiyorum- İstanbul Erkek Lisesi mezunlarından sadece biri Türkiye'de kalmış, geri kalanının tamamı, büyük ölçüde Almanya olmak üzere, yurt dışına gitmiş. Bugünü açıklamak için yine geçmişten bir örnek verelim: Ticaret, insanlık tarihinin en büyük dönemeçlerinden biri olmuş ama tarihe baktığımızda ticaretin geliştiği ülkelerde hep bir mevcut düzene göre halkın daha mutlu yaşadığı coğrafyalarda geliştiğini görürsünüz, Osmanlı'da, Fransa'da, İtalya'da gibi ama Çarlık Rusyası'na baktığımızda ticareti göremezsiniz çünkü orada büyük bir despotizm ve özgürlüklerin kısıtlandığı bir ortam vardı. O nedenle, Sayın Bakanım, Sayın Başkanım; ticarete hedeflenen yerlere gelmek istiyorsak bu şartları özellikle sağlamamız gerekiyor.

Bir diğer önemli başlık ise teknoloji ürünlerinin ihracattaki payı. Ne yazık ki bu rakam ülkemizde şu an yüzde 3 seviyelerinde. Bu seviyede olmasında yukarıda saydığım sebeplerin de kuşkusuz çok önemli yeri var. Türkiye'de kaliteli üretimi bir şekilde tetiklememiz gerekiyor. İhracatta yüksek teknolojinin payına baktığımızda, ABD ve OECD ülkelerinin dış ticaretinin yüzde 20'leri civarında bir payı bulunuyor. Hem OECD ülkeleri hem de ABD üretimde daha stabil durumdalar ama Kore ve Çin gibi atılım yapan ülkelere baktığımızda, yüksek teknolojide diğer ülkelere yetişmek için yüzde 30-35 bandında üretim yaptıklarını görüyoruz yani bizim yüzde 3'lük üretimimiz devde kulak kalıyor. Bunu açıklayan bir diğer önemli başlık da üretimde verimlilik diye düşünüyorum çünkü verimlilik salt gözlemlenebilen bir şey değildir daha soyut bir kavramdır ama verimliliğe dair bulgularınız varsa

ekonomik büyüklüğü de yorumlarsınız. Brezilya, Şili, Polonya, Kore, Türkiye 5'isine baktığımızda -ki bu 5 ülke bundan 40 sene önce benzer ekonomik büyüklükler ve yapılara sahipti- bu 5 ülke arasında toplam girdi verimliliği en düşük ülke Brezilya ve Türkiye olarak şu an karşımıza çıkıyor. Yine, aynı grafikte Polonya girdi veriminde bizi 2'ye katlamış, Şili de aynı şekilde 2 katımızdan fazla, Kore ise artık başka bir ligin oyuncusu hâline gelmiş. Şimdi, bu sonuçların sebeplerini yukarıda izah ettim. Eğitim, özgür çalışma ve üretim ortamı dediğimizde belki gözümüzde bir şey canlanmıyor ama tüm bu sebepleri ortaya koyup üretimdeki oranları göz önüne aldığımızda Türkiye'nin asıl sorununun doğru planlama, doğru üretim, doğru eğitim ve doğru çalışma hayatından geçtiğini görürsünüz diyorum, hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok teşekkür ediyorum.

Ednan Arslan...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şu an burada yok, gelecek birazdan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, geri dönmeyeceğim.

Adalet Kaya... Yok.

Yılmaz Hun...

Süreniz beş dakikadır.

Yılmaz Bey, buyurun.

YILMAZ HUN (İğdır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Karanlığa karşı aydınlığın, şiddete karşı eşit ve birlikte yaşam kararlılığının ilanı olan dünya Kobani ile dayanışma gününü kutluyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri; Türkiye'nin mevcut ekonomik yapısı ihracata dönük üretim olmakla birlikte bu üretimin gerçekleşmesi ise büyük ölçüde ithalata bağımlıdır. Bu noktada, ihracatın ithalata bağımlılığı, ihracat arttıkça ithalatın artması durumu söz konusudur. İhracatı arttırmak amacıyla verilen teşvikler dolaylı olarak ithalatın artmasına neden olmaktadır. Kritik nokta, ithalata dayalı olmayan katma değeri yüksek malların ihracatının yapılandırılması gerekmektedir. Zorunlu ihtiyaç malzemelerinde dışa bağımlılığı azaltacak politikaların geliştirilmesi, yerli üretimin daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Temel ihtiyaç ürünlerinde fahiş fiyat artışlarını engellemek adına denetim merkezleri oluşturup bu denetimlerin sıkılaştırılması gerekmektedir. Temel ihtiyaç malzemeleri elektrik, doğal gaz, ekmek, süt ve çocuk maması fiyatları dondurulmalıdır. Zorunlu ihtiyaç malzemelerinde dışa bağımlı azaltacak politikalar geliştirilmelidir.

Malumunuz olduğu üzere ülkede çok ağır bir ekonomik kriz yaşanıyor. İşsizlik, enflasyon ve faiz rakamları çift haneli ve sürekli artmaya devam ediyor. Ticaret Bakanlığının görev alanında olan esnaflar, tüccarlar ve tüketicilerin hakları sistematik bir şekilde ihlal ediliyor. Yeni açılan esnafa teşvik amaçlı ilk ay tam kira, takriben de üç ay yüzde 50 kira desteği verilmelidir. Kısmi vergi muafiyetiyle beraber vergi indirimi yapılmalıdır. Esnafın zincir marketlere karşı korunması için zincir marketlerin şehir dışına taşınması gerekmektedir. Depremzede esnaf ve işletmelerin tüm kamu borçları, prim borçları ve banka borçları silinmeli, kamu borcu olarak kaydedilmelidir. Depremden etkilenen bölgenin yeniden inşası amacıyla burada önceden kayıtlı olan esnafa yönelik kapsamlı bir destek paketi sunulmalı, esnaflara ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve yeniden işini kurabilecekleri miktarda hibe kredi desteği sağlanmalıdır.

Ardahan, İğdir, Ağrı, Van ve Hakkâri gibi sınır illerimiz sahip oldukları jeopolitik özelliğe rağmen yanlış politikaların kurbanı durumundadır. Bölge halkının ekonomik refah düzeyi maalesef, yanlış dış politikalar yüzünden istenen seviyede değildir.

Sayın Başkan ve Komisyon üyeleri; vekili olduğum Iğdır ilinde 3 adet kapı bulunmaktadır. Sınır kenti olmasına rağmen Iğdır büyük bir ambargo altındadır. 3 sınır kapısından sadece Nahçıvan'a açılan Dilucu Sınır Kapısı sınırlı bir şekilde hizmet vermektedir. Iğdır'da Borualan, Alican ve Dilucu kapılarının ticaret ve turizme açılması bölge halkı açısından kültürel alışveriş ve ekonomik gelir kaynağı sağlayacaktır. Türkiye'nin 3 ülkeye sınırı olan tek kenti Iğdır'ın hem turizmden hem de ticaretten daha fazla pay alması için sınır kapısı politikalarının değişmesi gerekmektedir. Iğdır başta olmak üzere, bölgeye yönelik kapsamlı bir destek ve teşvik politikası uygulanmaması durumunda bölgesel göç ve nüfus azalışı hızlanacaktır. İşsizlikle yüz yüze olan gençlerimiz için istihdam odaklı bir politikanın yürürlüğe girmesi elzemdir.

Bir diğer önemli sınır kapımız olan Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinden İran'a açılan Gürbulak Sınır Kapısı uygulanan yanlış politikalarından kaynaklı neredeyse durma noktasına geldi. Şu anda kentte herhangi bir ticari canlılık ve hareketlik yok. Görevli sayısının ve kontrol peronlarının az sayıda olması sebebiyle her gün sınır kapısında izdiham yaşanmaktadır. Bir tek polis noktası açık olduğu için işler uzun sürmekte ve vatandaşlar saatlerce beklemek zorunda kalmaktadırlar.

Sayın Bakan sunumunda 23 bin personelin çalışmasından bahsetti ancak Gürbulak Sınır Kapısı'nda pasaport kontrol noktasında bir iki personelin daha görevlendirilmesi için çeşitli yazışmalar ve aramalar yapılmasına rağmen bu sorun giderilememiştir. Öte yandan, Sayın Bakan sunumunda Gürbulak Sınırı Kapısı'nda modernleşme çalışmalarının devam ettiğinden bahsetti, daha önce ise "yenileme çalışmaları" deniliyordu, aslında olan ise sadece inşaat çalışmalarıdır. 2019 yılı itibarıyla yapılan yap-işlet-devret kapsamında başlatılan inşaat çalışmaları bir türlü bitirilemedi.

Şu anda Komisyon Başkanı olan Sayın Mehmet Muş, Ticaret Bakanı olarak 2022 tarihinde Doğubayazıt'a gitti ve orada kimi temaslarda bulundu, yaşanan sorunları yerinden inceleme ve görme şansı oldu, sıkıntılar ve öneriler kendisine iletildi ama sorunlar olduğu gibi maalesef devam ediyor. Sınır kapılarının mevcut sahası ve personel kapasitesi talebi karşılanamıyor, inşaat çalışmaları düzeyinde devam ediyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

YILMAZ HUN (Iğdır) – Saygılarımla, teşekkür ederim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Mehmet Bey'den sonra bir şey yapılmadı mı yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, yani...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Senden sonra bir şey yapılmamış Sayın Bakan orada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Olur mu! Yeni Bakanımız Allah'ın izniyle yapacak, endişe etmeyin.

Ama yalnız ben Doğubayazıt'a hiç gitmedim. Arkadaşlar gitti ama ben gitmedim şahsen. Ama sorunu biliyoruz, takip ediyoruz, kapıyı yeniliyoruz orada.

YILMAZ HUN (Iğdır) – Takip ettiğinizi biliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Biliyorum ama fiziken gitmedim, takip ediyoruz. Şimdi de muhtemelen Bakanımız bilgi verir. Muhtemelen de kapıyı bitirmek üzeredirler veya bitireceklerdir, ondan sonra orayı açarlar.

Değerli arkadaşlar, Talat Dinçer...

Sayın Dinçer, buyurun lütfen.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlarımız ve değerli basın mensupları; ben de öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, ben yine esnaf ve sanatkâr üzerine biraz dikkatinizi çekmek istiyorum. Çünkü ülkemizdeki toplam işletmelerin yüzde 98’i üzerinde esnaf ve sanatkâr var. Bu esnaf ve sanatkârlarımız -istihdamdaki oranı- yüzde 76,7’nin üzerinde bir yükü taşıyor. Ama maalesef, tabii, iş desteğe gelince biraz desteğin dışında kalıyorlar.

Değerli milletvekilleri, 2019’dan 2023’ün altıncı ayına kadar kapanan iş yeri sayımız 540 bin yani dikkatinizi çekmek istiyorum, 540 bin. Bunun ülkemize maliyetini bir düşünebiliyor musunuz? Yani her iş yerinin açılmasına, en küçük işletmeye azami 400 bin-500 bin lira gibi bir sermaye gerekli. Bu kadar, 540 bin esnafın iş yerine kepenk vurma demek millî servetten ne kadar miktarın çöpe gittiği anlamını taşır. Bunlar niye kapanıyor? Şimdi, yeni açılan iş yerlerinin yüzde 30’u bir yılını dolduramıyor. Bunun sebebi ise kuralsız ticaret. Ülkemizde, maalesef, kuralsız ticaret aldı başını gidiyor, ticarete bir kural konulamadı. Herkes her işi yapıyor, her istediği yerde yapıyor. Durum böyle olunca işi bilen ile bilmeyen de birbirine karışıyor ve esnaf bir yandaki esnafa zarar vererek iş yerlerinin kapanmasına neden oluyor.

Önemli diğer bir konu da perakende sektörünü düzenleyen yasanın bir türlü Türk toplumuna doğru dürüst kavuşturulamaması. AVM’ler özellikle 2000’li yıllarda kurulurken -bunu o zaman çok dile getirdik- AVM’lerin maalesef bir yasası çıkarılmadı ve geldi, şehirlerin en güzide yerlerine AVM’ler konuşlandı ve konuşlandığı her yerde en az 52 meslek dalına ve 2 binin-3 binin üzerinde esnafımıza zarar verdi. En başında hep söyledik, bunlar Avrupa’da şehrin en az 30 kilometre dışına çıkarılıyor, yerli esnafa zarar vermiyor diye o kadar mücadele etmemize rağmen maalesef bunun bir kuralı konulmadı, şehirlerin merkezlerine konuşlandılar. Bununla beraber -bütün arkadaşlar söylüyor- her sokağın girişinde ve çıkışında zincir market var. Şimdi, böyle olunca pandemide bile esnaf ve sanatkârlar iş yerlerini kapattı, KOBİ’ler iş yerini kapattı ama maalesef AVM’ler ve zincir marketler bu işte ödüllendirildi; ceza ise maalesef küçük esnaf ve sanatkârlara kesildi. Hâl böyle olunca esnafımız günden güne erimeye başladı, günden güne zayıflamaya başladı.

Değerli arkadaşlar, ülkemizde çok ciddi bir sorun da mesleki eğitim meselesi. Çıracılık eğitim merkezleri çöküyor ve zayıflıyor. Yarıların ustalarını bulamayacağız, dolayısıyla şu mesleki eğitime bir el atmamız gerekiyor ve çıracılık eğitim sistemini güçlendirmemiz gerekiyor. Yoksa yarınlarda evimizde musluk değiştirecek usta bulmakta zorlanacağız, o yüzden de bir an önce çıracılık eğitim sisteminin orta bölümünün açılması lazım. İmam-hatiplerin orta bölümü açılıyorsa çıracılık eğitimin de pekâlâ orta bölümü açılabilir.

Değerli milletvekilleri, esnaf, sanatkârın en büyük sorunlarından birisi de SGK, SGK’yle ilgili BAĞ-KUR’lu esnaflarımız. BAĞ-KUR’lu esnaflarımız maalesef primini bile ödeyemez durumda şu an. Küçük esnaf, sanatkâr primini ödeyemiyor, 4 bin liranın üzerinde bir prim var. Böyle olunca esnafımız bu sosyal güvenlik yönünde tüm Mecliste çalışan arkadaşlarımızdan en azından bir kolaylık beklemekte, primlerinin düşürülmesini beklemektedir. Ayrıca hep konuşuyoruz, esnafın yanında çalışan ile kendisi arasında büyük farklar var. Sayın Cumhurbaşkanı da çıktı meydanlarda bağırdı: “Ben 9000 prim gün sayısını 7200 prim gün sayısına düşüreceğim.” diye. Ama maalesef o günden bu tarafa herhangi bir şekilde bir adım atılmadı ve esnafımız oldukça zor günler geçiriyor ve Meclisten de umutla yeni gelecek haberleri bekliyor. Emekliliğine gelince esnaf, sanatkârımızın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ülkemizde en düşük emekli maaşını esnaf, sanatkâr alıyor; 7.500 lirayla hayatını geçirmeye çalışıyor. Dolayısıyla bu emeklilik sisteminin de bir an önce düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani EYT çıktı, ihya hakkı tanınmadığı için esnaf maalesef emekli olamadı, geriye dönük borçlanmasını bir türlü gerçekleştiremedi. İhya hakkı ve bu tescil sorununun da bir an önce giderilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Değerli milletvekillerimiz, esnaf-tacir ayrımında büyük sıkıntı yaşıyor Sayın Bakanım. Yani artık esnafı köşe başındaki küçücük bir seyyar gibi düşünmemek gerekli; bu kadar ekonomimiz büyürken esnaf, sanatkârın da bir tanımının ve yasasının yeniden çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz. Esnaf-tacir ayrımı ve Esnaf Kanunu'nu yeniden bir elden geçirelim; esnaf teşkilatlarımız da gerçekten zor günler geçiriyor, onların da biraz sorunlarına el atalım diye düşünüyorum.

Değerli milletvekillerimiz, esnaf krediye ulaşmıyor...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TALAT DİNÇER (Mersin) – Toparlıyorum bir dakikada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Dinçer, bir dakika verdim, doldu; tamamlayın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Başkan, laf atılmıştı ya, savunmasını yapın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, boş verin savunmayı.

Arkadaşlar, toparlayalım, soru-cevaba geçeceğiz.

Buyurun, toparlayın lütfen.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Esnaf, sanatkâr son günlerde krediye ulaşmıyor. Kredideki en büyük sorunlardan bir tanesi yeterli plasman gelmiyor yani şu an kooperatiflerimiz hâlâ daha şubat ve mart ayındaki ihtiyaçlarını yani talepleri karşılamaya çalışıyorlar, bununla ilgili acilen bir plasman sağlanmalı ve bununla beraber, özellikle son günlerde yaşanan bu ekonomik sıkıntılardan dolayı bankalar, finans sektörü pos makinelerinin komisyon oranlarını çok yükselttiler, dolayısıyla esnaf pos kullanmaktan kaçıyor. Aynı zamanda da burada da halkımız da bu konuda büyük sıkıntılar çekiyor, cebinde nakit parası olmayan tüketicilerimiz nakit para olmadığı için kredi kartına yönelmek istiyor fakat komisyonların yüksekliğinden dolayı da maalesef iş yerlerimiz bu pos makinesini kullanmaktan imtina ediyorlar.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, sağ olasın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Son söz, Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekili Ednan Arslan.

Sayın Arslan, süreniz beş dakikadır.

Sonra da soru kısmına geçeceğim, sisteme de arkadaşlarımız girebilirler şimdi.

Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakana ve değerli bürokratlara bütçelerin hayırlı olmasını diliyorum öncelikle.

Şimdi, orta vadeli programda 2022 ihracatımız 255 milyar dolar, ithalatımız 360 milyar dolar yani dış ticaret açığımız 105 milyar dolar; bu açık son yıllardaki en yüksek dış ticaret açığıdır. Sayın Bakanımız çok güzel böyle bir kitapçık hazırlamış; mesela burada şey yapıyor, böyle ihracatı gösterirken çeyrekler açısından işte biri 1 birim gösterirken diğeri mesela 2 birim olmuyor ama onu

böyle 2 birimmiş gibi böyle görsellerle süslüyor ama ithalata geldiği zaman böyle sanki çok büyük bir azalma olmuş gibi görsellerle maalesef algı oluşturmaya çalışıyor. Aslında bunları yapmasak daha doğru olur çünkü görünen o dış ticaret açığımız yüzde 128 artmış durumda. Yani 2021-2022 yılları arasında eksi 46 milyar dolar olan dış ticaret açığı 105 milyar dolara ulaşarak 60 milyar dolar daha artmış durumda. Orta yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatımızın yüzde 40'a yükseldiğini ifade ettiniz ama asıl olan 2023'te yüksek teknoloji ürünlerinin ihracattaki payı yüzde 2,9; kalkınma planı sonunda bu payın yüzde 17 olması hedefleniyor. Yani dünya ticaretinden aldığımız pay giderek niteliksiz hâle gelirken bu nasıl olacak diye sormak isterim.

Bir diğer performans göstergeleri de esnaf sayısındaki değişim. Esnaf sayısındaki artış 2022'de yüzde 5,56, 2023'te yüzde 6, 2020'de yüzde 5 olarak açıklanmış. İyi ama bu oranlara kepenk kapatan esnaf sayıları dâhil mi, değil mi, onu da açık bir şekilde yazmak gerekiyor. Bu oranlar, mesela esnaf sayısında TESK'in verilerine baktığımızda 2022 yılında 333.235 işletme açılırken 125.598 işletme kapanmıştır. Pandemi ve savaş koşulları altında esnaflarımızı korumak adına verilen verileri daha açık ve net ifade etmeliyiz ki, incelemeliyiz ki tedbirlerimizi daha sağlıklı alabilelim. Bu nedenle ağustos ayında bir soru önergesi verdik Sayın Bakanım, her zamanki gibi cevaplar verilmiyor. Özellikle AVM zincir market ve büyük mağazaların yarattığı haksız ve yıkıcı rekabet nedeniyle iş yerlerini kapatan ve iş kaybına uğrayan esnafı ile ilişkin Bakanlığımızca çalışma yapılıp yapılmadığını sorduk, cevap yok.

Esnaflarımızın bir diğer sorunu da makul kredilere ulaşamamaları. Hesaplamalarımıza göre mesela bu bütçede 30,4 milyar TL destekten bahsediliyor; 2,2 milyon esnafa böldüğümüz zaman esnaf başına gelen miktar, düşen kredi miktarı 13.600 TL yani bir asgari ücret kadar neredeyse. Bunun anlamı şu: Esnaf yine krediye ulaşamayacak, kaderiyle baş başa; bu bütçe esnaf bütçesi değil çünkü esnaf bu bütçede yok.

Son yıllarda sınır güvenliğini yeterince maalesef koruyamadığımız, sağlayamadığımız için dünyada uyuşturucu trafiğinde üst sıralara hızla yükseldik. Bakanlığımızın 38 milyarlık bütçesinde yüzde 10'unu bu iş için ayırmışız, bence bu pay biraz daha artırılmalıdır.

Esnaf ve sanatkârların en önemli sorunlarından biri de maalesef bu AVM zincir mağazaların ve büyük mağazaların haksız ve insafsız rekabetidir. Bu mağazaların çalışma kurallarına ilişkin kapsamlı bir düzenlemenin bulunmaması esnafı yok olma noktasına getirmiştir. Haksız rekabete maruz kalan ve piyasada var olma mücadelesi veren esnaf ve sanatkârlarımızın daha fazla mağdur olmaması için zincir mağazaların açılışlarına sınırlama getirmeli, bu bağlamda Perakende Yasası'nda gerekli düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır, esnaf bu sorunun çözümünü uzun zamandan beri de beklemektedir.

Bir diğer sorun ise teminat nedeniyle uygun krediye ulaşamamak. Bankaların kredi verirken istedikleri teminatlar esnaf ve sanatkâr işletmeleri açısından çoğu kez yerine getirilemeyecek kadar ağır. KGF'ler yani Kredi Garanti Fonu tarafından kefalet verilen firmalar içerisinde esnaf ve sanatkârlara kota ayrılması sorunun çözümüne yardımcı olacaktır diye düşünüyorum.

Ek olarak esnaf ve sanatkârlarımıza yatırım ve teşvik belgesi verilmiyor, destek ve teşvikler büyük yatırımcılara gidiyor. Esnafımızı ve sanatkârımızı krizler karşısında koruyabilmemiz için esnafa doğrudan yansıtacak destek ve teşvikler içeren münferit bir sistemin hayata geçirilmesi gerek.

Bir diğer önemli konu ise depremzedelerimizle ilgili. Halkbank kredilerini bunların 2 kez altı ay süreyle erteledi ama aslolan kredilerin ertelenmesi değil bu kredilerin tamamen silinmesi. Evi, dükkânı yıkılmış esnafın yeniden ayağa kalkabilmesi için bu esnaf kredilerinin, borçlarının silinmesi ve ihtiyacı olanlara karşılıksız ve hibe kredilerin verilmesi gerekiyor.

Tüketicilerin aldatıcı reklam ve haksız ticari uygulamaların neden olacağı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arslan, bitirelim, ilave bir dakika veriyorum size.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

...zararlardan korunması Bakanlığımızın görevleri arasındadır. Bu görevler kapsamında Reklam Kurulu aracılığıyla ticari reklam ve haksız uygulamalara ilişkin dosyaların incelenip karara bağlanan dosya sayısının azaltılma sebebi nedir?

Bir başka konu ise özellikle bu Yeşil Mutabakat ülkemizin ticareti için çok önemli, sınırda karbon uygulamasının 2026'da başlayacak olmasına karşın bugün sunumda sadece bir iki cümleyle ifade ettiniz. Yani özeti çalışmalarımız devam etmekte, burada sizin sözünüze güvenmemizi bekliyorsunuz Sayın Bakan ama devlet yönetimi akıl, bilgi, tecrübe, verilerle yapılır; önümüze somut gerçekler, veriler koyun, detaylı raporlarla bize bu işin nasıl ilerlediği konusunda bilgi verin ve bu işi kararlılıkla hızlı bir şekilde ülkemiz adına sonuçlandıralım diyorum.

Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi, sayın milletvekillerine birer dakika süreyle on beş dakika soru sormak için geliş sırasına göre söz vereceğim, sonrasında da Sayın Bakana hem konuşmalarımızla hem de sorduğunuz sorularla alakalı otuz dakika cevap verme hakkı vereceğiz, akabinde de oylamaya geçeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Ersoy, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Sayın Bakanım, kadın kooperatifleri Türkiye’de olduğu gibi dünyada da kadın istihdamının ve girişimciliğinin artırılması, yoksullukla mücadele; çocuklar, yaşlılar ve engellilere yönelik bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması yönündeki hedefler için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Türkiye’de de kadın kooperatifleri, tanımlanma şekilleri ve ürettikleri hizmetlerle dünyada yaygınlaşan sosyal kooperatiflerin Türkiye’deki ilk örnekleridir. Kadın emeğinin değerlendirilmesi, kadınların üretime katkısının artırılması amacıyla kurulan kadın kooperatifleri hem kadın istihdamı hem ülke ekonomisi açısından çok önemli bir görevi yerine getirmektedir.

Memleketim Adana’da da 42 kadın kooperatifi ve 14 bin kadınlı tedarik ağı oluşturmuş durumdayız. Kooperatife ait bir marka oluşturma çabası içindeyiz; ismi ve logosu hazır, tescili tamamlandı. İnşallah, yöresel ürünlerle dış ticarete...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Sayın Ekmen, buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Bakanım, bugünkü sunum için teşekkür ediyoruz.

2 konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Birincisi, milletvekili bulunduğum Mersin ilinin Türkiye’nin ihracatındaki payını ve Türkiye’de en çok vergi ödeyen iller sıralamasında 6’ncı sırada yer aldığını takdir edersiniz. Bundan on beş yıl önce kalkınma planlarında Türkiye’nin ihracattaki payını arttırmak için Filyos, Çandarlı ve Mersin Ana Konteyner Limanı’nın inşa edileceği belirtildiği hâlde geçen süre içerisinde Mersin Ana Konteyner Limanı’yla ilgili olarak hiçbir adım atılmadığı gibi

hazırlanmış ÇED raporlarının dahi süresi dolmuştur. Aynı süre içerisinde Filyos Limanı tamamlanmış, Çandarlı Limanı ise tamamlanma aşamasına gelmiştir. Ticaret Bakanlığımızın doğrudan yetki alanında olmamakla birlikte ihracatımızın artırılması noktasında, Mersin Ana Konteyner Limanı'nın inşaatına başlanması noktasında Bakanlığımızın katkısını beklemekteyiz.

Bir sorum daha olacak Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, devam edin lütfen.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) – İkinci sorum ise narenciye üreticisine verilen DFİF desteğiyle ilgilidir. Bugün, birçok arkadaşımız narenciye üreticisinin sorunlarından bahsetti. Şu anda limon ücretsiz olarak tüccara hibe edildiğinde masrafları itibarıyla toparlanamıyor. Narenciyede TÜİK verilerine göre yüzde 75'e varan rekolte artışı beklenmektedir, bu rekoltenin yurt içinde tüketilmesi mümkün değildir; belki bir devlet desteğiyle deprem bölgelerinde öğrencilere, orduda Mehmetçik'e dağıtılabılır ama esas olan ihracatın desteklenmesidir. Biliyorsunuz, pandemi döneminde limon ihracatı yasaklanarak ihracat dengemiz bozulmuş idi. Şimdi, bu yıl narenciyenin ihracatta desteklenmesi noktasında DFİF'in minimum 1.500-2.000 lira olarak tanımlanması gerekir; Bakanlığımızın bu konuda çalışmaları bulunmakta mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

Türkiye'de en az bir ortağı Suriye, Afgan ya da farklı ülke uyruklu olan şirket sayısı ne kadardır? Ülkemizde yabancı uyruklu kişiler ne kadar iş yeri açmışlardır, ruhsat almışlardır? Afgan ve Suriye şirketlerinin en fazla buldukları iller hangileridir? Afgan ve Suriyeli şirketlerin faaliyet alanları nelerdir? İsrail ülkesinden hangi ürünler ithal edilmektedir, ne kadar ürün getirilmiştir; ticaret hacmimiz nedir, ne kadar ihracat yapılmaktadır? Kayıt dışı, kayıt altına alınan iş yerleri yeni iş yeri gibi gösterilip sanki iş yeri sayısında artış varmış izlenimi yaratılmaktadır; bununla ilgili bir veri var mı? Karşılıklı ülke paralarıyla TL kullanılarak ticaret yapılan ülkeler hangileridir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hemen kısaca 2 soru sormak istiyorum. Bugün, mahdum Erdoğan, İsrail'e açıkça destek veren markalardan başlayarak, İsrail'i açıkça kınayanlarla devam ederek, sonra da Filistin'e destek vermeyenlere kadar ulaşacak bir boykottan bahsetti; pederinden mi öğrendi, sizin böyle bir çalışmanız mı var? Çünkü bu, Ticaret Bakanlığını çok ilgilendiren bir konu.

İkincisi de bu özelleştirmeye ilgili Sayın Bakan Şimşek açıklama yaptı, her şeyi satacağını söyledi ama bunun içinde sizi ilgilendiren limanlar var. Limanların özelleştirmesiyle ilgili önümüzdeki döneme dair bir programınız, planlamanız var mı; bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyığıt...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Van'da 2020-2023 yılları arasında sicilden ve meslekten terkinini yapan esnaf sayısı kaçtır? Van'ın Başkale ilçesinde Gelincik Sınır Kapısı'nın kapalı olmasının nedeni nedir? İran kentleri ile Van arasında turizm ve ticaretin gelişmesi amacıyla hangi çalışmalar yapılmıştır? Kapıköy Sınır Kapısı'nda tuvalet, kantin, lavabo, bekleme alanı gibi, sosyal tesis gibi ihtiyaçların giderilmesi amacıyla bir çalışmanız olacak mıdır? Hakkâri'deki Derecik Gümrük Kapısı'nın kalıcı tesisleri için proje çalışmaları ne zaman tamamlanacaktır, bir öngörünüz var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

E-ticaret Kanunu'nun özü haksız rekabetin önlenmesi ve tekelleşmenin önüne geçmekti, bu konuyla ilgili de Trendyol adlı şirketin özel araçlarının dengeyi bozmasıydı. Kamuoyuna da çok değişik hususlar yansıdı, özellikle basın mensuplarıyla ilgili bazı gayriahlaki durumlar ortaya çıktı. Sayın Başkanım, siz bu Kanunun çıkmasında da çok uğraştınız, sizin zamanınızda çıkmıştı. Şimdi, bu konuyla alakalı olarak biliyoruz ki Trendyol grubunun sahibi olduğu grup yani Alibaba Group'un da üst düzey bazı görüşmeleri olması neticesinde Türkiye'de 2 milyar TL'lik bir yatırım yapmaya karar verildiği açıklandı. Şimdi, şöyle bir duyum aldık: Ticaret Bakanlığının bu konuyla ilgili tekrar bir hazırlık içerisinde olduğunu duyduk. Tabii ki Kanunun eksi ve artı yönleri tartışılır ama bu süreç sonrasında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) – Süre bitti Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Tamam.

Böyle bir durumun ortada olması ne kadar doğru olur? Çünkü Anayasa Mahkemesinde de bu Kanunu çok savunmuşunuz, savunduğunuz Kanun'la ilgili olarak bir değişiklik yapmak ne kadar uygun olur? Bu, birinci sorumdu.

Başkanım, bir sorum daha var müsaade ederseniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devam edin lütfen, süreniz var.

CEVDET AKAY (Karabük) – Bir diğer konu da dezenfektan olayıyla ilgili. Bakanlığımızla alakalı birtakım skandal durumlar ortaya çıkmıştı, bu durumda da... Mevcut eski kadın Bakanımızın zamanında olan olaylardan bahsediyorum, eşinin şirketinden alımlar vardı. Bu alımlarda da fiyatlamalarda üçüncü şahıslara 14,35 TL'ye satılırken 35 TL gibi bir rakamla satışların olduğu ve kamu zararının ortaya çıktığı tespit edilmişti. Bu kamu zararı tazmin edildi mi, soruşturmanın son durumu nedir; bu konuyu merak ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) – Müsaade ederseniz son sorumu da soracağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve Avrupa Birliği ülkelerinin aksine Rusya hâkimiyeti altında olan Ukrayna topraklarındaki ticarete devam ediyor. Bu konuyla ilgili de Rusya'nın ilhak ettiği -işte, Donetsk bölgesi var, Lugansk bölgesi var- bölgede kömür yataklarıyla ilgili 15 milyon dolarlık bir kömür rezervinin Türkiye'ye ithal edildiği duyumları var.

Gümrük Bakanlığının verilerine baktığımız zaman da o listelerde 3 tane firmanın o bölgeden buraya kömür ithalatı yaptığını duyuyoruz, görüyoruz fakat Bakanlık bu konuda resmî bir açıklama yapmadı; bu konuyu merak ediyoruz, bu konuyu da açıklığa kavuşturursanız sevinirim.

Bir soru hakkım daha varsa...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Üç dakika verdim.

CEVDET AKAY (Karabük) – Ben az önce süremi kullanmamıştım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, haklısınız, sürenizi az kullandınız, bir dakika daha veriyorum.

Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Bir de Sayıştay raporlarıyla ilgili... Ticaret Bakanlığının gümrük kapılarındaki kantar gelirleriyle alakalı özel hesaplar da tutuluyor. Biliyorsunuz, Bakanlığın burada yüzde 25 gelir payı var, bunun özel hesaplarda tutulması bir protokolle oluyor, Sayıştay da raporlarında Kamu İhale Kanunu'na tabi olması gerektiğini sekiz yıldır söylüyor; niçin hâlen bu konudan vazgeçilmedi, diğer sorum da bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Bakırlioğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

Ben şeyi sormak istedim: Sayıştay raporlarında denk gelemedim, daha önceki yıllarda bu Turquality'yle alakalı birçok bulgu vardı; en büyük şikâyetlerden, itirazlardan bir tanesi de Türk markalarının tanıtımının yapılması gerekirken yabancı sermayeli markaların tanıtımının yapılması amaçlı destek alıyorlardı. Gözümünden kaçmış olabilir, sanki Sayıştayın en son raporunda böyle bir bulgu yoktu; Turquality artık böyle bir uygulamadan vazgeçti mi, onu sormak istemiştim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Sayın Bakan, sunuşunuzda “KOBİ’lerin ihracattaki payı 2028 yılında yüzde 32’ye yükselecek.” diyorsunuz ama KOBİ’lerin istatistiklerine baktım, ihracattaki payı 2019’da yüzde 36,5’muş, 2021’de de yüzde 30,4. Gerçi orada tanımlar oldu biraz, kapsamlar farklılaştı ama şimdi 2021’den baksak 32-31, onu anlamadım yani. Bir de önümüzdeki beş yıllık şey... Yani bu kadar iddiasız bir hedef mi var? Ne düşünüyorsunuz, neden böyle?

İkincisi, bu dâhilde işleme rejimiyle ilgili bir soru sormak istiyorum. Hem OVP’de hem planda bir ifade var: “İhracatta yurt içi katma değer ve çıktı ürünün teknolojik seviyesini artırmak üzere dâhilde işleme rejiminin öncelikli hedef, ürün ve sektör kapsamına ilişkin düzenleme yapılacaktır.” Ben hiçbir şey anlamadım, ne yapacaksınız, genişletecek misiniz, daraltacak mısınız; hangi ürünler, hangi sektörler? İkincisi, bu dâhilde işleme rejimi, geçmişte istatistikler vardı, ben şimdi göremiyorum, varsa da kamuoyuna açıklanmıyor herhâlde yani bunu kamuoyuna açıklamanız gerekiyor, önemli bir şey çünkü. Baktığımız zaman, ihracatın üçte 1’inden fazlası bu kapsamda. Sektörler itibarıyla dâhilde işleme rejiminin ihracat içindeki büyüklüğü ve paylarını da paylaşırsanız bizimle memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, dört dakikamız kaldı, 5 söz talebi var.

Sayın Özlale? Yok.

Öncelikle Komisyon üyelerimizin söz talebi bitti. Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılıyorum.

Sayın Düşünmez, buyurun.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben Derecik Sınır Kapısı'yla ilgili tekrar soru yönlendirmek istiyorum. Derecik Sınır Kapısı'nda konteynerlerden bir sınır geçişi sağlanıyor ancak iki tarafta da yol yok, ne Türkiye yolu yapmış sınır kapısına kadar ne de karşı taraftaki Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi. Bununla ilgili yol yapma girişimleri olacak mı? Konteyner hizmetine son verilip bir bina tesisi sağlanacak mı? Araç giriş çıkışına izin verilecek mi? Hafta sonları da sınır açık hâle getirilecek mi? Ticarete izin verilecek mi?

Diğer bir soru, Esendere Gümrük Kapısı'yla ilgili. Esendere Gümrük Kapısı'nda da uzun süren kuyruklar, malumunuz, medyaya çok yansdı. Oradaki Gümrük Başkanı kanundan almadığı bir yetkiyle kendi kendisine bir uygulama almış. Siz, sorduğumuz soruda, 50 aracın geçişine izin verdiğini söylemişsiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayalım lütfen.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) – Ama gümrükten aldığımız bilgilere göre 30 araç geçişine izin veriliyor, bu da Bakanlık ile Gümrük Müdürlüğü arasındaki o bilgi eksikliğinden kaynaklanıyor diye düşünüyoruz. Oradaki kotayı kaldırma gibi bir girişiminiz olacak mı?

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Dinçer, buyurun.

TALAT DİNÇER (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Kısa ve öz soracağım sorularımı, çok detaya girmeyeceğim.

Evet, lojistik Mersin'de çok gelişti ve liman da hemen hemen tam kapasiteyle çalışıyor ancak yetmiyor. Daha öncelerde, işte, ana konteyner limanının Mersin'e yapılacağına dair açıklamalar vardı, sizin Bakanlığınız döneminde de vardı Sayın Başkanım, o zaman da çok konuşulmuştu. Ama şimdi On İkinci Kalkınma Planı'na baktığımızda, nereye yapılacağı belli değil, "Doğu Akdeniz" diye bir cümle geçiyor. Bunun Mersin'e yapılıp yapılmayacağı konusunda bir yanıt istiyorum, sorumu o yönde kullanmak istiyorum.

İkincisi de hayat pahalılığını etkileyen en önemli nedenlerden biri de gıdaların ilgili yere, en uzak yerlere, kentlere ulaşımında nakliye bedeli. Ticari araçlarımız, tabii, burada en büyük faktörlerden bir tanesi gözüküyor çünkü nakliye ücretleri çok yüksek. Acaba ülkemizdeki hayat pahalılığını biraz azaltmaya yönelik, ticari araçlara ÖTV'siz mazot kullanımı yönünde bir çalışmanız olabilir mi?

Üçüncüsü de özellikle gıda sektörü yapan işletmeler dışarıdan mal alımında yüzde 1 KDV'yle gıda ürünlerini alıyorlar ancak halka ulaşımı yüzde 18'le oluyor. Bu yönde ciddi bir sıkıntı yaşıyor işletmeler ve bu tüketicinin sırtında kalıyor. Bu konuyla ilgili bir düzenleme düşünüyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Kordu, buyurun lütfen.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

2-3 tane sorum olacak Bakanlığa. Kamu ihalelerinin doğrudan temin yoluyla kentte bulunan firmaların önünün kesilmesi sonucunu doğuracak biçimde başka kentlerde konulu şirketlere verildiğini biliyor musunuz? Eğer biliyorsanız bunun önüne geçmek için herhangi bir girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz?

Yine, zincir marketler küçük mahalle esnafını oldukça bitirmiş durumda. Zincir marketlerin hiç olmazsa pazar günlerinde kapanması hem emekçilerin bir nefes almasını hem de küçük marketlerin birazcık daha fazla iş yapmasını sağlayabilir. Bakanlık buna ilişkin bir çalışma yapmayı düşünüyor mu? Her sokak ve caddede açılan marketler zinciri, a' dan z'ye her şeyi satıyorlar. Market zincirleri piyasada bir denge bırakmadı, mahalle esnafı bu marketlerle rekabet yapamıyor. Bakanlık olarak bu zor şartlar altında mücadele eden mahalle esnafını koruma adına bir çalışmanız olacak mı? Yine, bu marketler zincirinin fiyat ve ürün tekeli oluşturarak vatandaşı zarara uğratmasına yönelik bir inceleme yapmayı düşünüyor mu?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Arpacı...

ŞEREF ARPACI (Denizli) – Ben, 2023 üçüncü çeyrek itibarıyla karşılıksız çeklerin sayısını ve oranını merak ediyorum. Bir işletme için en önemli şey nakit akışıdır. 2023'te karşılıksız çek oranının arttığını biliyoruz. Üçüncü çeyrek itibarıyla durumu nedir?

Bir de DYS sistemiyle ilgili çok ciddi sıkıntılar var. Sürekli sistem kilitlenmesi ve geri dönüşlerde problem oluyor. Özellikle hafta sonları gümrük çıkışlarında ihracatçının yaşadığı diğer bir problem ise yine on-line sistemin sürekli kilitlenmesi ve mesai ücretleri. Bununla ilgili teknolojik bir yatırım planlanıyor mu? Bütçede yeri var mı? Bunu soracaktım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Son söz, Sayın Arslan...

Buyurun lütfen.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Başkanım, teşekkür ediyoruz.

Sayın Bakanım, ben bu PERBİS'in akıbetini merak ediyorum yani PERBİS ne oldu, bununla ilgili bilgi almak isterim. Bir de Bakanlığımız ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bütçesinden bu sistem için ne kadar harcama yapılmıştır?

Bir diğer soru ise Bakanlık adına ayrılan bu kantar payı ve dış ticaret hizmetlerinin geliştirmesi için alınan payların özel şirket hesabında tutulmasıyla ilgili bir tasarrufunuz olacak mı? Sayıştay raporlarında da var olan bu hukuksuzluklara son verecek misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bütün milletvekillerimizin soru taleplerini karşılamış bulunuyoruz.

Şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Ticaret Bakanımız Sayın Ömer Bolat'a söz veriyorum.

AYTEN KORDU (Tunceli) – Özür dilerim... Bakana sorularımı vekili olduğum Dersim'le ilgili sordum; bunu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan duydu dediklerinizi.

Şimdi, Sayın Ticaret Bakanımıza söz veriyorum.

Sayın Bolat, buyurun lütfen.

Süreniz otuz dakikadır.

TİCARET BAKANİ ÖMER BOLAT – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Plan ve Bütçe Komisyonunda Ticaret Bakanlığımızın 2024 yılı bütçesiyle ilgili görüşmeleri tamamlamış bulunuyoruz. Değerli fikirleriniz, yorumlarınız, önerileriniz, eleştirileriniz için şahsım ve arkadaşlarım adına, Bakanlığımız adına sizlere teşekkür ediyorum. Tabii, her fikir değerlidir, saygıya değerdir; katıldığımız konular var, katılmadığımız konular var; bu anlamda bir değerlendirme yapmaya çalışacağım.

Ticaret Bakanlığımız kadro olarak -soru da gelmişti- 23 bin çalışanı olan bir bakanlık. Merkez teşkilatında 4.241 arkadaşımız var; yurt dışı ticaret müşavirliklerinde, teşkilatlarda 447 ve diğer birimlerde 18.322 olmak üzere toplam 23.010 çalışandan oluşmaktadır. Bayan personel sayımız yaklaşık 8 bin kişidir ve toplam içinde yüzde 34'lük bir payı oluşturmaktadır. Bizim 23.010 personelimizden, çalışanımızdan üçte 2'si yaklaşık 15.500'ü gümrük görevlisidir; 2 genel müdürlük; Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Muhafaza -Kaçakçılıkla Mücadele- Genel Müdürlüğü çalışanlarından oluşmaktadır. Yani yaklaşık 7.500 civarında Bakanlık çalışanımız Bakanlığımızın diğer çalışmalarıyla meşgul olmaktadır. Bizim bu çalışmalarımız ana olarak ülkemizin ihracatının artırılmasını sağlamak, yönetmek, ithalatı konusunda gerekli olan ham madde, girdi maddesi vesaire gibi ithalatın yapılması ama mümkün olduğu ölçüde de ithalatın ülkemiz sanayisine zarar veren haksız, dumpingli, yıkıcı türdeki ithalata karşı da Dünya Ticaret Örgütü üyesi olduğumuz için o kurallar çerçevesinde gerekli tedbirleri alarak yerli ve millî sanayiye de korumak amaçlıdır. Bu iki husus geçen yıl 618 milyar dolar bir dış ticareti oluşturuyor, bu 618 milyar dolarlık ticareti de giriş ve çıkış olarak gümrüklerden yapıyoruz. Dolayısıyla gümrük kapıları -ki şu anda 81 vilayetimiz içinde toplam 154 tane gümrük kapımız var- bu dış ticaretin etkin, hızlı ve maliyetleri yükseltmeyecek bir şekilde, iş dünyası açısından hızlı bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Ama bunu yaparken de tabii ki ülkeye kaçakçılık yoluyla veya ticari değerini düşürme yoluyla ya da zararlı maddeler, uyuşturucu maddeler gibi unsurların girme ihtimaline karşı da özellikle girişte ve çıkışta yoğun bir denetim yapılmaktadır.

Bu çerçevede, gümrük idaresi Türkiye'nin dünyada en modern, etkin ve otomasyonla çalışan dijitalleştirilmiş bir mekanizmayla çalışmaktadır. BİLGE sistemi diye bir sistemle bu sistemi yönetiyoruz. Bunun yanında x-ray cihazları, en önemli gümrük kapılarımız başta olmak üzere yoğun bir şekilde kullanılıyor. Bütün bu hizmetler benden önceki değerli Plan ve Bütçe Başkanımız ve ondan önceki bakanlar döneminde de yapılmıştır. Yani biz modern, etkin ve başarılı çalışma anlamında bu gümrüklerimize güveniyoruz. Tabii ki çalışmalar sırasında yanlış bir işlem olduğunda denetim mekanizmalarımız da var. Bakanlığımızda Teftiş Kurulunda yaklaşık 450 kadar denetçimiz var, arkadaşlarımız gayet donanımlı ve İç Denetim Müdürlüğümüz var, bu arkadaşlarımız vasıtasıyla da dışarıda sektörlerle veya şirketlerle alakalı ya da içeride Bakanlık çalışmalarıyla alakalı bir ihbar ya da yanlışlık olduğu bilgisini aldığımızda bunlara da gereken soruşturma izinlerini veriyoruz. Diğer taraftan, bu çalışmalarımız sırasında kamudaki tasarruf tedbirlerine azami riayet ediyoruz. Zaten Cumhurbaşkanımızın talimatı gereği, Hükümet kurulduğundan bu yana bütün bakanlıklarda tasarruf tedbirleri konusunda hazırlıklar yapıldı ve Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a bu bilgiler geçildi. Biz de Bakanlığımızda bu tasarruf tedbirlerine azami riayet ediyoruz. Kendim başta olmak üzere bütün kurmaylarımız, hepimiz bu konuda azami dikkat gösteriyoruz.

Diğer bir alanımız şirketler, esnaf ve sanatkârlar konusu. O konuda da açılan kapanan şirketlerle alakalı sorular vardı. Burada esnaf ve sanatkârdan başlamak istiyorum, bazı milletvekili arkadaşlarımızın haklı soruları vardı. Son beş yılın verileri -bu yılın ve geçen yılın da verileri- olmak üzere şunları söyleyebilirim: 2019'dan 2023'e kadar beş yılda Türkiye'de 1 milyon 479 bin 921 esnaf işletmesi

açılmış, kapanan esnaf işletmesi 550.780 yani yaklaşık açılan ve kapanan farkı olarak 900-950 bin civarında şu anda işletmeler artı olarak devam etmektedir. Şöyle: 2022 yılına baktığımızda 333 bin işletme, esnaf işletmesi açılmış, 125.600 kapanmış; 2023'ün ilk on ayında da 255.197 açılmış, 109 bin işletme kapanmış.

Burada deprem bölgesiyle ilgili olarak Adana Milletvekili Müzeyyen Hanım'ın sorusu vardı. Deprem bölgesi 11 vilayeti kapsıyor. Adana'yla, kendi şehriyle alakalı olarak, bu sene, on ayda 6.648 yeni esnaf işletmesi açılmış, 2.056 esnaf kapanmış. Depremden etkilenen bütün 11 vilayette 36.217 yeni esnaf hizmete başlamış, 9.966 kapanma olmuş.

Şirketlerle ilgili de bilgi vermek istiyorum. Türkiye genelinde şirketlere baktığımızda ise bu yılın ilk on ayında şirket, ticari işletme olarak 152.567 şirket kurulmuş, açılmış, buna karşılık 59.293 şirket kapanmış; aynı esnaftaki gibi üçte 2'lik bir fark var. Pandemi dönemi itibarıyla baktığımızda, ülkemizde ilk vaka 11 Mart 2020'de ortaya çıkmıştı. Bu senenin 27 Ekimine kadar olan sürede yani ortalama üç buçuk yılda 644.223 şirket açılmış, 241.425 kapanmış. Gönül ister ki hiçbir şirket ya da esnaf kapanmasın ama çeşitli nedenlerle bunlar olabiliyor; bazen sektörel, bazen şahsi, bazen makroekonomiyle alakalı ya da kendi mikroekonomisiyle alakalı nedenlerle gerçekleşebilir.

Bir arkadaşımızın karşılıksız çek sayısı ile ilgili sorusu vardı. 2023 yılının ilk dokuz ayında bankalara ibraz edilen çek sayısı 12 milyon 516 bin 977 adet. Bunun 12.169 adedi karşılıksız çıkmış. Karşılıksız çeklerin toplam çeklere oranı yüzde 0,8 yani binde 8 oranındadır; burada da negatif bir trend var önceki yıla kıyasla.

Şimdi, değerli arkadaşlar, şöyle, Türkiye olarak baktığımızda şu gerçeği görmemiz lazım: Bir ülke büyümeyecek olsa, bir ülke gelişmeyecek olsa yirmi yılda millî geliri 4 kat artmaz, hem de dolar bazında. 214 milyar dolardan 2002'de 906 milyar dolara çıktı, bu yıl da 1 trilyon doları aşacak toplam millî gelirimiz.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Bizimle aynı seviyede olan ülkelerle hiç karşılaştırdınız mı Sayın Bakan, onlar ne kadar?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Bu millî geliri biz nasıl sağlıyoruz? Yatırımla, üretimle sağlayabiliyoruz. Yatırım ve üretim olmazsa millî gelir büyümmez. Millî gelirin harcanma şekline baktığımızda da insanların kendi harcama ve yaşam standartları olarak baktığımızda da son yirmi yılda ortalama yılda 600 bin ile 800 bin arasında değişen sıfır araba satışının, yaklaşık 6-7 milyon adet ikinci el araba satışının ve yılda da ortalama 1 milyon 400 bin konut satışının ülkemizde gerçekleştiğini görüyoruz ki insan hayatında, aileler hayatında bir araç, bir barınma, ev her zaman en temel ihtiyaçlar içinde yer almaktadır. Sanayi üretimimiz oldukça iyi gidiyor. Türkiye 255 milyar dolar ihracatının yüzde 93'ünü sanayi ürünleriyle sağlamaktadır; bu önemli bir şeydir ve biz bu sanayi ürünlerinin yüzde 44-45'ini Avrupa Birliği ülkelerine, yaklaşık yüzde 8'ini ABD'ye, Kanada'ya, diğer OECD ülkelerini de kattığımızda yüzde 62-63'ünü gelişmiş Batı ülkelerine ihracat yapıyoruz. Bu da sanayi üretimimizin kalite düzeyini göstermektedir. Sizlerden de birçok arkadaş, değerli milletvekilleri, yurt dışında bu konuda fuarlarda ve sanayi ürünlerimizin kalitesi konusunda sitayişle bahsettiniz. Ben de iş dünyasından gelen birisi olarak fuarlarımızda ve yurt dışı ticaret toplantılarında Türk ürünlerine olan kalite düzeyi konusunda gerçekten ülkemle iftihar ediyorum.

Tarım üretimine ve tarım ihracatına baktığımızda, değerli arkadaşlar, orada da şöyle bir tablo var: 2002 yılında tarım ürünlerinde bizim millî gelirimiz 25,6 milyar dolarmış. Bu rakamları TL vermiyorum çünkü yıllar içindeki enflasyon rakamlarından dolayı TL'de vereceğimiz rakamlar fiktif olarak yüksek olabilir, dolar bazında veriyorum mukayese açısından daha uygun olur diye. 2022 yılında toplam tarımsal üretim rakamımız da 58 milyar dolara çıkmış. Buna tahıllar, sebze meyve ve tüm bitkiler

olarak baktığımızda Türkiye'nin tarımsal üretimi 2002'de yılda 98 milyon tonken 128 milyon tona çıktığını görüyoruz yani yüzde 31 miktar bazında net üretimde artış var. Zaten bu son derece normal; yirmi yıl önce 63 milyon nüfusumuz vardı, ülkemize 12 milyon turist geliyordu. Şimdi 86 milyon nüfusumuz var ve bu sene biz 55-56 milyon turist ağırlayacağız yani yiyecek, içecek, tüketecek. Bu da bizim tarımsal üretimimizin arttığının da zaten en büyük delili, bu rakamlardan başka. Aksi takdirde, ithalatımızın tarımsal ihracatımızı çok çok aşması gerekirdi. İhracatımız da değerli arkadaşlar, 30 milyar dolar, tarımsal üretim ihracatımız, işlenmiş maddeler de dâhil. Bunların içinde 2,5 milyar dolar yaş sebze meyve ihracatımız var, bunun da 1 milyar doları narenciye ürünleri. Tarımsal üretimde işlenmiş ürünler de dâhil 6,7 milyar dolar dış ticaret fazlamız var tarım sektöründe. Tarım sektörü işlenmeye müsait bir sektör. Kimi zaman buğday geliyor, işleniyor; makarna olarak, un olarak ihracat yapılıyor. Ayçiçeği tohumu geliyor, yağ olarak ihracatı yapılıyor. Zaten dâhilde işleme rejimi kapsamında geldiği zaman mutlak surette izin süresi içinde ihraç edilmesi gerekiyor yoksa kaçakçılık suçuna giriyor ve soruşturmaya, cezaya tabi oluyor.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında da Türkiye Avrupa Birliği ülkeleriyle mukayesede 1'inci sırada yer almaktadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Orada bir yanlışlık var; Sayın Bakan, size yanlış bilgi verilmiş. Orada onların yediği, tükettiği domuz var mı? Yok. Domuz olmadı mı biz 1'inciyiz, domuz oldu mu 10'uncu sıradayız.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Dediğiniz gibi olsun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ahırdaki rakamlar ile kayıttaki rakamlar birbirini tutmuyor.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Şimdi, değerli arkadaşlar, dâhilde işleme rejimiyle ilgili olarak da değerli vekillerimizden “İhracatta, ithalatta durum nedir?” diye soru geldi. Orada da durum şöyle: Dâhilde işleme rejimi... Türkiye, biliyorsunuz, özellikle 24 Ocak 1980 kararlarından ve 1983 sonrasında iktidara gelen Anavatan Partisi döneminde, rahmetli Özal döneminde dışa açık büyüme modeliyle gelişme yöntemini benimsemişti. O dönemlerde, işte, Türk lirasının konvertibilite kararı 1990'da çıktı. Onun dışında ithalatta ve ihracatta liberasyon süreçleri başladı, gümrük vergilerinde azaltım başladı. Avrupa Birliği ile gümrük birliği 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girdiğinde yine karşılıklı sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini kaldırdık. İhracatçılar zaman içinde ham maddeyle ihracattan daha fazla katma değer elde edemeyince kimi zaman kapasitelerini karşılamak için yurt dışından ham madde ya da girdi getirip işleyerek ihraç etme, katma değerli ve fiyatı yüksek ürün elde etme rejimi getirilmiş. Buna “dâhilde işleme rejimi” deniyor. Şu anda, son on yılda toplam ihracatımızın dâhilde işleme rejimi içindeki payı yüzde 42,6, toplam ithalatımızın içinde dâhilde işleme rejiminin payı da yüzde 13,5 olarak arz ediyorum.

Buradan diğer şeyle alakalı da spesifik sorulara geçmeden önce Bakanlık çalışmalarımız içinde bir önemli konuyu da iç ticaret konusu olarak söylemiştik.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Bakan, ayrıntılı sormuştum dâhilde işleme rejimini yani oradaki ifadeleri.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Onu size yazılı olarak inşallah bildiririz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Lütfen. Tamam, tabii tabii, cevapları bekliyorum.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Şimdi, ilk andaki sorunuzla alakalı kaba rakam bu.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yani o rakamlardan uzaklaştıkça uzaklaşmışız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer...

Değerli milletvekilleri...

Şimdi, Sayın Bakanın süresi içinde aldıklarımızı aldık, almadıklarımızı, ben resmî yazı da yazdım, on gün içerisinde yazılı olarak isteyeceğim.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Tabii.

Arkadaşlar, şimdi, tabii, Türkiye’de ekonomiyle ilgili olarak para, maliye, kredi politikaları Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yönetiliyor. Sanayi politikası, sanayinin teşviki, firmaların sanayi alanlarında ve teşvikli bölgelerde yatırımlar konusu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında. Tarımsal üretim ile gıda sektöründeki üretimler de Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından yönetiliyor ama Ticaret Bakanlığı olarak biz hem dış ticaretle bu yönetimi yapmaya çalışıyoruz hem dünyadaki 200 ülkeyle ikili ticaretimiz ve anlaşmalar hem de çok taraflı; Avrupa Birliği, G20, Afrika’sı, İSEDAK’ı, Dünya Ticaret Örgütü gibi çalışmalarını da bizim Bakanlığımızda Anlaşmalar Genel Müdürlüğümüz yönetiyor. Gümrük birliği konusu da aynı şekilde.

Burada şunu ifade etmek istiyorum: Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerde, malum, özellikle 2019’da Avrupa Birliği Türkiye’yle siyasi diyalog noktasında temasları durdurdu ama ekonomi noktasında, ticaret noktasında normal işler devam etti. Bu çerçevede, önümüzde, 8 Kasım’da Avrupa Birliğinin genişleme raporu açıklanacak. Biz göreve geldikten sonra Avrupa Birliğiyle yaklaşık 4 temasımız oldu, Başkan Yardımcısıyla 3 kere görüştük, 2’si yüz yüze, 1’i telefonla. Komisyon üyeleriyle, 2’siyle yüz yüze görüştük Brüksel’de ve Ankara’da. Avrupa Birliği Türkiye’yle yeni dönemde yapıcı, ekonomi ve ticaret ağırlıklı ve gümrük birliğindeki sıkıntıları karşılıklı telafi etme iradesi gösteren bir tutum sergiledi bize. Bunun için de bizim dile getirdiğimiz vize konusundaki sıkıntıların aşılması ve zaten Türkiye olarak bizim vizesiz seyahat hakkımız olduğu hâlde bu uygulamadan olan şikâyetlerimizi en üst perdeden dile getirdiğimizde “Yeni bir hazırlık içindeyiz, bir vize kolaylığı süreci başlatacağız.” cevabını aldık.

Taşımacılık konusunda da şu ana kadar, ilk on ay itibarıyla taşımacılarımızın kota noktasında akut bir sorunu çıkmadı. Dün Macaristan’la ilgili oldu, ilave transit ve ikili kotalar aldık. Bu konular Avrupa Birliğiyle tartışma konusu değil, ülkelerle ikili görüşülmesi gereken konular olarak tutum sergiliyorlar ama “Biz bu kotaların artması konusunda tavsiyede bulunacağız.” ifadesini kullandılar. Önümüzdeki bir hafta içinde AB konusundaki komisyon raporu önemli bir işaret olacak. Aralık ayının ortasında da Liderler Zirvesi’nde Türkiye’yle ilişkiler konusunda bir yol haritası üzerinde gündemleri bulunmaktadır. Bu gündemi de çeşitli üye ülkeler Avrupa Birliği Komisyonuna görev olarak verdi; konye, haziran ayında.

Diğer taraftan, iç ticarete baktığımızda, biz şunu yapıyoruz... Fiyatların emir komutayla veya her işletmenin, her esnafın, her şirketin başına birer tane komando ya da özel harekât dikerek tespit edilmesi mümkün değil; kimi zaman arz talep dengesiyle oluşuyor, kimi zaman üretim maliyetlerinin getirdiği şartlarda oluşuyor. Kimi zaman tamahkârlık yapanın fahiş fiyat uyguladığı yöntem olabiliyor, kimi zaman ekonomide ve ülkede bir hareketlilik veya piyasalarda, dünyada ve Türkiye’de arz talep dengeleriyle ilgili sıkışmalar olduğunda çeşitli yanlış yollara tevessül edenler olabiliyor. Biz, Ticaret Bakanlığı olarak kanunların bize verdiği yetki çerçevesinde piyasa gözetimi, haksız fiyat, fahiş fiyat denetimi, stokçuluğa karşı denetim gibi yetkilere sahibiz. Bu çerçevede, stokçuluk denetimi, kasa-raf-fiyat farkı denetimi, fahiş fiyat denetimi, tüketiciye haksız uygulama, zararlı ürün, sağlığa aykırı ürün satış denetimi gibi kalemlerde bizim Bakanlık merkez teşkilatı ya da il ticaret müdürlüklerindeki denetimci arkadaşlarımız gereken denetimleri yapıyorlar.

Cezalar konusunda, bu cezalar... Yani zaten ceza olmazsa denetim yapmanın bir anlamı yok. Burada cezanın anlamı caydırıcılık. Geçen yıl bu zamanlar bu cezalar bütçe sırasında artırılmıştı. Bizim Bakanlık olarak Meclis için hazırlanmakta olan kanun tekliflerimiz olacak. Eğer yeni bir yasa hazırlığı olursa sunacağız, hazırladık. Bu tür cezalar ciddi manada artırılabilecek, hatta geçici kapatma cezasını da önereceğiz. Meclis takdir edecek, zaten kanunu biz çıkaramayız, sizler çıkaracaksınız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Belediyelerin yetkilerini artırın, belediyelerin denetim yetkisini iade edin, 2004’te aldınız ya...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Nasıl?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Belediye zabıtalılarının denetim yetkisini artırın, belediye laboratuvarlarını açtırın, belediyeleri bu işin içine katın; bakanlıklarla bu iş olmuyor.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Biz o noktada her türlü öneriye açığız fakat değerli arkadaşlar, işin içinden gelen biri olarak uygulamada şunlar görülüyor: Şimdi, bu tür uygulamaları yapan kişiler o bölgenin insanı olunca veya o “X” odasının, “Y” derneğinin, “Z” meslek kuruluşunun şeyi olunca o yönetimler onların oylarıyla seçtikleri için elini pek taşın altına koymak istemiyorlar, genelde “Devlet uğraşsın.” yaklaşımı oluyor. Bu noktada da piyasada bir başıboşluk olmaması ve insanların kendini güvende hissetmesi açısından biz de devlet olarak, Hükümet olarak vatandaşımızın en uygun şartlarda alışveriş yapması noktasında görevimizi yapıyoruz. Bu noktada, aslında önemli olan insanların kuralları görmesi, denetimleri görmesi ve ondan sonra piyasada kendiliğinden de bir düzelme olabiliyor.

Hatırlayın, bu konular zaten... Biz şurada iki yıldır yüksek enflasyon süreci gördük; bunun da sebebi belli, son dört yıl içinde yaşadığımız birbirinden zor yurt dışı ve yurt içi gelişmeler karşısında oldu. Yani yüz yılda bir olan ekonomik kriz -1929-1934 arasında olmuştu- 2008-2010 arasında yine geldi. Sonra, yüz yılda bir olan dünya salgını 2020-2022 arasında geldi; bu salgın sürecinin dünyada nasıl bir sağlık krizi ve nasıl ekonomik krizler çıkardığını hep beraber yaşadık. Dünyadaki üretimin durması, on milyonlarca kişinin işsiz kalması süreçlerini de gördük. Daha sonra, büyük bir talep patlamasıyla ağır tedarik krizlerini, lojistik krizlerini yaşadık ve dünya son elli yılda görmediği bir enflasyonist süreç yaşadı. Yüzde 0,5; yüzde 1 enflasyonu olan Batılı ülkeler yüzde 10’un üzerinde rakam gördüler; 10 katından fazla. Yüzde 0,25 resmî politika faiz oranı uygularken şu anda yüzde 5 ve üzerinde politika faiz oranları var. Dolayısıyla her ülke kendince bu mücadeleyi yürütüyor. Biz de Hükümet olarak, ülke olarak inşallah bu mücadeleden alınımızın akıyla çıkacağız.

Bu çerçevede, AVM’ler konusunda... Türkiye’de şu an itibarıyla 450 tane AVM var. Son birkaç yıldır yeni AVM yapılmıyor çünkü sahipleri kendince rantabl görmediklerini düşünüyorlar ama arkadaşlar, şu gerçeği unutmayalım; talebi olmayan hiçbir şey üretilmez yani hiçbir kişi, kim olursa olsun boşa gidecek parası için bir üretim faaliyetine, yatırım faaliyetine girmez. Çeşitli şeyler oluyor, bizim burada görevimiz perakende sektörünün, özellikle küçük esnaf ve sanatkârların da yaşayacağı ve var olacağı şekilde yaşamasını sağlayacak kuralları belirlemek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, sözlerinizi toplamak için üç dakika süre vereceğim size.

Buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Daha fazla süre verin, daha hiçbir soruya gelmedi çünkü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, otuz dakika geçti.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Sorulara da cevap verebilirim.

Perakende ticaret konusunda 2015 yılında bir kanun çıktı, detaylı bir kanundu. Yıllar içindeki ihtiyaçlara göre kesinlikle elden geçirebiliriz ve çalışıyoruz zaten, bu konuda bizim çok güçlü bir İç Ticaret Genel Müdürlüğümüz var, bunu yapıyoruz.

Bunun dışında, zincir marketler ve yerel marketler konusunda da... Türkiye’de 40 binden fazlası zincir marketler olmak üzere toplamda yaklaşık 80 bin yerel market ve zincir marketler var. Bu Perakende Kanunu’nda yapılan son değişiklikle de -ki bu yılın başında yürürlüğe girecek- onların da çalışma sistematığı, tedarikçilerle olan ilişkileri konusunda ve üreticilerle olan ilişkileri konusunda zorlayıcı tedbirlerimiz var ve piyasada yaptığımız denetimlerde de... Zaten önce marketlerden başlayarak bu denetimleri yapıyoruz ve yanlış yapanın da gözünün yaşına bakmıyoruz. Yeni bir düzenleme konusunda da arkadaşlarımız çalışıyorlar, bu çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Türkiye’de 1961’den beri hal kanunu var, 2012’de de kapsamlı bir revizyona uğramıştı. Bu çerçevede, kooperatifler konusundaki yapılan eleştiriler haklıdır, Türkiye’de kooperatifçilik yöntemiyle tarımsal ürünlerin pazara arzı noktasında hakikaten bir türlü arzu ettiğimiz noktaya ulaşamadık. Kadın kooperatiflerini destek konusunda tedbirlerimiz artıyor, sürekli kaynaklarımız artıyor, sürekli çağrılara çıkıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, toparlamak için bir dakika daha süre veriyorum. Lütfen tamamlayın sözlerinizi.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Tamam.

Gümrükler noktasında arkadaşlarımız da söylediler. Bizim İran sınırımızda; Hakkâri, Van ve Ağrı’da tırların yani ticari araçların da çalıştığı 3 tane gümrüğümüz var ama şunu bilmemiz lazım ki gümrükleri açmak karşı tarafın da iradesine bağlı. Yani karşı taraf orada bir gümrük kapısı açacak mı; karşı taraf oraya yolu, tesisi, gerekli şeyi sağlayacak mı? Mesela, Kapıköy Van örneğinde Türkiye olarak biz, orada tam tekml bir hizmet vermeye çalışıyoruz ama İran tarafında yollar noktasında çok ciddi sıkıntıları var; kendi vatandaşlarının daha çok küçük, binek araçlarla gelmelerine müsaade ediyorlar, ticaretin daha çok Gürbulak’ta olmasına sebebiyet veriyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – Bunun dışında, yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm konusunda, yanımda bulunan Bakan Yardımcım Mustafa Tuzcu Bey’in Başkanlığında Bakanlığımızda bir koordinasyon heyeti var. Diğer bakanlıklarla ve iş dünyası kuruluşlarıyla düzenli istişare, koordine toplantılarıyla AB mevzuatının uyumu noktasında hazırlıklarımızı yapıyoruz. Bu konuyu asla küçümsemiyoruz çünkü işin ucunda ciddi manada karbon vergisi ödeme sıkıntısıyla karşı karşıya kalabiliriz ama gerek sektörleri bu uyuma zorlamak gerekse de teknik iş birliği ve mali iş birliği noktasında Avrupa Birliğiyle de birlikte çalışıyoruz.

Herhâlde yaklaşık 100’e yakın soru ve konu var. Biz, bunların hepsine süremin yetmediği bu noktada...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT – ...yazılı olarak inşallah cevaplarımı değerli vekillerimize göndereceğiz.

Katkılarınız için iktidar partisi adına olan milletvekillerimize de çok teşekkür ediyorum, muhalefet partilerinden olan milletvekillerimize de çok teşekkür ediyorum.

İnşallah, 2024 bütçemiz genel olarak ve Ticaret Bakanlığı olarak halkımız ve ülkemiz için hayırlı olur.

Biz, bu bütçeyi yetim hakkını düşünerek en idareli bir şekilde ülkemiz ekonomisinin menfaatine olacak şekilde kullanmaya söz veriyoruz.

Hayırlı akşamlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakan, teşekkür ediyorum.

Biz şimdi Komisyon Başkanlığı olarak size yazımızı yazıyoruz, on gün içerisinde cevapları yazılı olarak bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

Ticaret Bakanlığının bütçesini okutuyorum.

(Ticaret Bakanlığının 2024 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekilleri, Ticaret Bakanlığı bütçesi üzerine verilmiş 2 adet önerge vardır.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
98	21.65	01	06.05	5.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyığıt

Sezai Temelli

Mehmet Rüştü Tiryaki

Van

Muş

Batman

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, sayın milletvekilleri, Sayın Tiryaki'nin söz talebi var.

Buyurun Sayın Tiryaki.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sınır kapıları kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik değere ve anlama sahiptir. Sınır kapıları bölge halkları için bir gelir kapısıdır ve istihdam anlamına gelmektedir. Sınır kapıları aynı zamanda halkları birbirine bağlar. Bu nedenle sınır kapıları barışa açılan kapılardır. Avrupa Birliği kendi içerisindeki sınır kapılarını kaldırmışken ne yazık ki Ermenistan sınır kapısı başta olmak üzere bir kısmı politik nedenlerle bazı sınır kapıları kapalı tutulmaktadır. Bölgesel gelişmişlik açısından önemli bir yere sahip olan sınır kapılarının kapalı olması bölgede yaşayan yurttaşların ekonomik hayatını da olumsuz yönde etkilemektedir. Kapanan sınır kapılarının tekrar açılması, mevcutların şartlarının iyileştirilmesi ve yeni sınır kapılarının açılarak bölge halkları arasında ticari, siyasi, kültürel ve diplomatik ilişkilerin barışçıl temelde geliştirilmesi için ödenek ayrılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...
Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TİCARET BAKANLIĞI

YIL: 2024

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.35	01	07.01	50.000.000.000
Gülcan Kaçmaz Sayyigit		Sezai Temelli	Mehmet Rüştü Tiryaki	
Van		Muş	Batman	

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle ilgili izahat için Sayın Sayyigit, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kadın emeği değersizleştirilmekte ve özellikle ev eksenli kadın emeği görülmez kılınmaktadır. Kadınların emeği emek piyasalarındaki sömürü ve güvencesizlik politikalarının esas hedefi konumundadır. Bu nedenle, Türkiye’de kadın yoksulluğu ve işsizliği, ayrımcılığın ve cinsiyet temeli eşitsizliğin sonucu olarak erkeklere göre çok daha yüksek orandadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir diğer sonucu da kadınların ticarete ve iş yaşamının diğer alanlarında yer edinememesidir. Kadın kooperatiflerinin ve kadın girişimciliğinin ekonomik yaşamda daha fazla yer alabilmeleri, istihdama dâhil olmaları ve kadınların kendi işlerini kurabilmeleri için 100 bin kadına beş yüz biner lira hibe desteği sağlanmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...
Önerge kabul edilmemiştir.

Önerge işlemleri tamamlanmıştır.

(Ticaret Bakanlığının 2024 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabı okutuyorum:

(Ticaret Bakanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Rekabet Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabı okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Helal Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumunun 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabı okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumunun 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir, hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 2 Kasım 2023 Perşembe günü yarın saat 10.00’da toplanmak üzere birleŐimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.49

